

DİL, DİN, DÜŞÜNCE VE YORUM SEMPOZYUMU I

Güncel Dinî Meseleler ve Çözüm Önerileri

BİLDİRİLER ÖZET KİTABI

İZMİR İL MÜFTÜLÜĞÜ

İZMİR
KÂTİP ÇELEBİ
ÜNİVERSİTESİ

İLAHİYAT FAKÜLTESİ

ÇİĞLİ İLÇE MÜFTÜLÜĞÜ

🌐 <https://s1.ikcuilahiyatsempozyumu.org.tr>
✉ iletisim@ikcuilahiyatsempozyumu.org.tr

Yayınevi: İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Publisher: IZMIR KATIP CELEBI UNIVERSITY PRESS

Yayın No. / Publication Number: 45

DİL, DİN, DÜŞÜNCE VE YORUM SEMPOZYUMU I

Güncel Dini Meseleler ve Çözüm Önerileri Bildiriler Özet Kitabı

Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief

Yaşar ALDIRMAZ

Editörler / Editors

Prof. Dr. Mehmet DİRİK

Prof. Dr. Hamide ULUPINAR

Doç. Dr. Mehmet BÜKÜM

Doç. Dr. Hatice Merve ÇALIŞKAN BAŞER

Doç. Dr. Coşkun BABA

Yardımcı Editör / Associate Editor

Öğr. Gör. Neşe Can MERCAN

Tasarım / Design

Büşra UYAR

E-ISBN

978-625-94338-8-2

Basım / Printing

Necmettin Erbakan University Press (NEU PRESS)

Yaka Mah. Yeni Meram Cad. Kasım Halife Sok. B Blok

No: 11 Meram / KONYA / TÜRKİYE

0332 221 0 575 - www.neupress.org

Sertifika No / Certificate No: 48888

İKÇÜ YAYINEVİ 1. Baskı, İzmir/TÜRKİYE

Kasım 2024, viii + 438 sf, 16x24 cm

Tüm Hakları Saklıdır. Bu kitabın basım, yayın, satış hakları İKÇÜ Yayınevinin izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri herhangi bir bilgi depolama ve erişim sistemiyle veya mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz.

All Rights Reserved. All or parts of this book cannot be reproduced by any information storage and access system or by mechanical, electronic, photocopying, magnetic or other methods without the permission of IKCU Publishing House.

İÇİNDEKİLER

KURULLAR	1
SUNUŞ	4
AÇILIŞ VE SELAMLAMA KONUŞMASI	6

ARAP DİLİ VE BELÂĞATI

Modern Kur'an Çevirilerinde Yeni Eğilimler	15
Geleneksel Din Anlayışının Günümüze Taşınması: İctihadî/Makâsîdî Tefsir Perspektifinden Eleştirel Bir Analiz	18
Kur'ân'ın Yorumlanmasında Bağlamın Rolü	24
Âzâd-ı Bilgirâmî (ö. 1200/1786) ve "Lamiyyetü'l-Hind" Kasidesi	28
Yapay Zekâ Teknolojileri ile Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Zorlukların Aşılması	32
Orta Doğu'da Dil Politikaları ve Etnik Azınlıklar: Güncel Sorunlar ve Çözümler	36
Bazı Me'ânî İlmi Üsluplarının Meâllerde Çeviri Problemi	39
Edebiyat ve İdeoloji: Oryantalist Retorik ve Arap Belağatının Politik Kullanımları	44
Kur'ânî İzâhâtla Temel İnsan Hakları	48
Güncel Dini Meselelerin Çözümünde Tübitak Projelerinin Önemi: 2209-A (Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı) Örneği ..	52

HADİS

"Kur'ân Bize Yeter" Söyleminin Arka Planı, Tezâhür ve Sonuçları	57
Günümüzde Hadislerin Anlaşılma Problemi Açısından Kadının Kaburga Kemiğinden Yaratılması Rivayeti	63
Arif Tekin'in Eserlerindeki Ateist Hadis Eleştirisinin Eleştirisi	67

İSLAM HUKUKU

İslam Hukukunda ve Türk Hukukunda Kocanın Nüşûzu / Geçimsizliği	72
İslam Hukuku ve Günümüz Hukukunda Kadının Nüşûzu	76
Güncel Fıkıh Meseleleri Ve Çözüm Önerileri	80
Kripto Varlıkların Fiyatındaki Oynaklığın Garar ile Bağlantısı	84
Nikâh Akdindeki Şahitliğin Günümüz Tescil ve İspat Vasıtaları Açısından Değerlendirilmesi	88
Fıkıh Dersi Lisans Müfredatının Güncellenmesi Hususunda Bazı Öneriler ...	90

Dijital/Cripto Paranın İslâm Hukukundaki Yeri	94
Dini Bilgilerin Sosyal Medya Aracılığıyla Tebliğ Edilmesinin Lüzûm ve Usûlü ...	98
İslâm Hukukunda Güncel İhtilâflara Bakış ve Hukukî Güvenlik Sorunu	102
Yapay Zekâ Kısacasında: İnsan Aklı Gerçekten Özgür mü?	106
Modernite ve Modernleşme Kavşağında Fıkıh Dilini Yenileme İhtiyacı ve İmkânı	110
Hanefî Fetvâ Usûlünde Umûmü’l-Belvâ İlkesinin Kaynaklık Değeri	114
Selefilik ve Neoselefilik Özelinde İslam Dünyasında Ortaya Çıkan Yeni Dini Hareketlerin Fıkıhî Temelleri	118
Günümüzde Maslahat Eksenli İçtihatlarda Müçtehidin Rolü	122
Katılım Bankacılığında Enflasyonun İtibara Alınması Meselesi: İslam Hukuku Perspektifinden Bir Analiz	126
İslamî Piyasa Oluşturma Çabalarının Piyasa İslam’ına Evrilmesine Dair Bazı Örneklerin Kritiği	128
Yoksulluk Nafakasının İslâm Hukukunda Makasıdu’s-Şeria Bağlamında Zikredilen Temel Haklar Açısından Değerlendirilmesi	132
Kıymetli Evrakların Para Niteliği	136

İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ

İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Alevi-Bektâşî Geleneği ve Toplumunu Tanıması Meselesi ve Çözüm Önerileri	141
Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Deizm Algısı Üzerine Bir Analiz -Lisansüstü Tezler Bağlamında-	145

KELAM

Deizmi Besleyen Bazı Din Algıları Üzerine Bir Değerlendirme	150
İnanç-Ahlâk İlişisini Yeniden Düşünmek	154
Güncel Bir Mesele Olarak Dinî Geleneğin Yorumlanmasında Bilginin “Nesneleştirilmesi/Şeyleştirilmesi” Problemi	158
Muhtemel Algoritmik Zihinler Sorunu ve İnancın Akıbeti	162
Dijitalleşme, Dil ve Din	166
Postmodern ve Metamodern Dünyada İnsan ve İnanç	170

KUR’ÂN-I KERİM’İ OKUMA VE KIRAAT İLMİ

İlahiyat Fakültelerinde Kur’an Okuma ve Tecvid Derslerine Dair Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Değerlendirme: İKÇÜ Örneği	175
Kur’an Tarihinde Kiraat ve Hadis Kaynaklarının Günümüze Yorumlanması	179
Kur’an’ın Toplum ve Aile Sağlığının Temel Ögesi Evlilik Üzerine Mesajları	183

TASAVVUF

Tasavvuf Kitaplarındaki Menkıbelerin Güncel Didaktik Değeri Üzerine Bazı Tahliller (M. Fevzî Efendi'nin Temessükü'l-Ezyâl Adlı Tasavvuf Risalesi Bağlamında)	188
Klasik Bir Eser Güncel Meseleye Dair Bir Şey Söyler mi: Sosyal Medyada Beğenilme Temayülünü Muhasibi'nin Ucb Kavramıyla Birlikte Ele Almak	192
Tekkelerin Son Yüzyılı: Tarihsel Bir Analiz ve Geleceğe Yönelik Öneriler ...	196
Ömer Fuâdî'nin "Bülbüliyye" Adlı Eserinde Ahlakî Unsurlar ve Günümüz Ahlak Algısına Katkıları	200
Selim Divâne el-Kırımı'nın Burhânü'l-Ârifin Adlı Eserinde Ubûdiyyetin "Kendilik" Kavramı Bağlamında Değerlendirilmesi	204

TEFSİR

Anlama ve Yorumlama Bağlamında Allah-Kul İlişkisinin Yaşama Biçimleri Üzerine	209
"Asrın İdrakine Hitap Eden e-me@l" Projesi	213
Kur'ân'ın İnsanın Zihin Dünyasını İnşası Bağlamında Ankebût Sûresi'ni Yeniden Okumak	219
Kur'an Bize Yeter (mi?) (Kazakistan Ülkesi Özelinde)	223
Kur'an Mesajını Yeni Nesile Aktarmadaki Sorunlar ve Pratik Çözüm Önerileri	227
Günümüz İnanç Problemlerinin Çözümünde Mekkî ve Medenî Âyetlerin Öğretim Metodu	231
Yapay Zekâ Tefsir İlmine Yeni Bir Perspektif Sağlayabilir mi?	235

DİN EĞİTİMİ

Yüksek Din Öğretiminde Amaç Problemi	239
Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Müfredatında Güncel Dini Meseleler	243
Dini Bireyselleşme Olgusu ve Kurumsal Din Eğitimi: İmkânlar ve Tehditler ..	247
Algılarla Oluşturulan Bir Gelecek Tahayyülünde Yapay Zekaya İlişkin İddiaları Değerlendirmek	251
Yapay Zeka ile Değerler Eğitiminin Sürdürülebilirliği Üzerine Bir Çalışma ..	255

DİN FELSEFESİ

Çağımız İnanç Sorunlarındna Dini İlgisizlik ve Başlıca Nedenleri	260
Çağdaş Dünyada İnanç Sorunlarının Nedenleri ve Dinin Geleceği	262
Türkiye'de Gençlerin Deizm ve Ateizme İlgi ve Merak Duyma Sebepleri ...	266
Modern Ateizmin Oluşumunda Hristiyan Teolojisinin Etkisi	270

Youtube’da Yer Alan Deist, Ateist ve Agnostik İçerikli Videoların Analizi ve Argümanlarının Kritiği	274
Metin-Yorum İlişkisi Bağlamında Modern Dünyada Geleneksel İslam’ın İmkânı	277
Her İnsan İslam Fıtratı Üzere mi Doğar? Bilişsel Bilimler Ekseninde Fıtrat Kavramını Yeniden Değerlendirmek	281
Draper Tarzı Kötülük Argümanları	285
Agnostik Olmak Kolay mı? Agnostisizmin Epistemik Koşulları Üzerine Bir İnceleme	287

DİN PSİKOLOJİSİ

Gençlerde Yaşamı Anlamlandırma ve Dini Yönelim	292
Birlikte Güçlü: Madde Bağımlısı Çocuğa Sahip Annelerin Manevi ve Psikososyal Destek İhtiyaçları	296
Gençlerin Maruz Kaldığı Siber Zorbalıklar ve Siber Mağduriyette Dinin Rolü	300
İlahiyat Fakültesi Öğrencileri Bakışından Günümüz Gençliği	304
Dini İçerik Üreten Kanaat Önderlerinin Dindarlık Algıları ve Takipçi Yorumlarının Analizi: Youtube Örneği	308
Maneviyat Yönelimli Terapötik İletişim Becerilerinin Kişiler Arası İlişkiler Üzerindeki Etkisi	312
Sosyal Medya ve Gençlerin İslam Algısı	316

DİN SOSYOLOJİSİ

Deizm Mi? Hiçliğin Küreselleşmesi Mi? Günümüz Gençliğinin Dindarlık Algısı Üzerine Bir Değerlendirme	321
Gelenek-Modernlik Çatışmasında Üniversite Öğrencilerinin Din Anlayışı (Afganistan-Kabil Üniversitesi Örneği)	325
Denetim, Gözetleme Ve Toplum Bağlamında Yapay Zekanın Neliğine İlişkin Bir Çözümleme	329
Türk Gençliği Üzerinde Dinin Yeri ve Önemi	333
Sosyoloji ve Toplumsal Sorunlar	337
Tüketim Kültürü ve Din	341
Güçlünün Haklı Gösterildiği Bir Dünyada, Gazze’deki İnsan Hakları İhlalleri ve Rehine Krizi Hakkında Farklı Perspektifler: Sosyolojik Bir Yaklaşım	345
Sosyal Medya’nın Milliyetçi, Irkçı ve Dini Söylemlerin Üretimi ve Yayılmasındaki Rolü: Filistin Mitingi Örneği	349
Geleneksel Din Anlayışının Günümüze Taşınması Noktasında Dindar Yaşlı Kadınların Genç Nesle Etkisi	353
Teknolojik Dönüşümde Tematik Başlıklar: Black Mirror/Hemen Döneceğim Örneğinde Tanrı Tasavvuru, Tanrısallık Algısı Ve Ölümsüzlük	357

DİNLER TARİHİ

Geçmişten Günümüze Japonlar Neden Üç Farklı Çocuk Bayramı Kutlar? ...	362
Teknolojik Din Çeşitliliğinin Bir Örneği: Tekillikçilik	366
Modern Dönemde Anlam Arayışı: Yeni Dini Hareketler	370
Edebî ve Sinematik Kurgunun Dinî Kullanımı: Kurgusal Din Kavramı Üzerine Bir İnceleme	374
Dijital Çağ Mabetleri: Elektronik Kiliseler	378
Hint Kökenli Dinlerde Yogaizm ve İşrâki Ruh Öğretisinde Ruhsal Aydınlanma	382

İSLAM FELSEFESİ

Doğayı Kültürle Dizginlemek: Özgürlük ve Ahlak Arasında İnsan	387
---	-----

FELSEFE TARİHİ

İbn Bâcce'nin el-Mütevahhid'i Bağlamında Bireysel Dindarlık	392
Sanal İnançlar ve Dijitalleşmenin Dini Yaşantıya Etkisi	396

MANTIK

Kur'ân'da Karşılaştırma Yöntemi ve Bunun Düşünsel Önemi	401
Mantık ve Tecdid Bağlamında Dini Argüman Geliştirme Zeminleri: Zamanın Ruhu ve Analitik-Kritik Düşünme İmkanları	405
Dinsel Retorikte Kullanılan Hamasi İfadelerin Mantıksal Değeri Üzerine Bir İnceleme	407
Klasik Dönem Usulcülerinde Aklın Farklı Tarifleri Bağlamında Modern Radikal İslami Grupların Bazı Söylemlerinin Eleştirisi	411
Modern Dönemde İnsan Tanımındaki Farklılaşma Bağlamında Yapay Zeka'nın Klasik Dönem İnsan Akı Kavramı İle Karşılaştırılması	415
Tanrı'yı En Sade Şekilde Kanıtlamak ya da Sadece Mantık Kurallarını Kullanarak Tanrı'yı Kanıtlamak Üzerine	419

İSLAM TARİHİ

İbn Haldun'un Umran Teorisi Işığında Genç Kuşaklara Tarih Şuuru Kazandırma Üzerine	424
--	-----

TÜRK İSLAM EDEBİYATI

Osmanlı Dönemi Hattatlarının Yazmış Olduğu Şiir Levhalarındaki Nasihatlerin Günümüze Yorumlanması	429
---	-----

İSLAM SANATLARI TARİHİ

İslâm Mimarisinde Devşirme Malzeme Kullanımının Fikrî Arka Planı ve Güncel Yorumları	434
--	-----

DİNİ MUSİKİ

Camilerde Ses Sistemi Meselesi	439
--------------------------------------	-----

FRANSIZ DİLİ VE EĞİTİMİ

Modernite, Materyalizm ve Maneviyat: René Guénon 'un La Crise du Monde Moderne adlı eseri perspektifinden Fransız Entelektüellerin İslam Yolculuğu	444
--	-----

KURULLAR

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Mehmet DİRİK
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. Hamide ULUPINAR
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Mehmet BÜKÜM
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Hatice Merve ÇALIŞKAN BAŞER
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Coşkun BABA
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Saffet KÖSE
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. Muhsin AKBAŞ
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim EMİROĞLU
İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi (Emekli)

Prof. Dr. Dilaver GÜRER
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ
Dicle Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim KUTLUAY
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. Murat KAYACAN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. Tahsin KOÇYİĞİT
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. İbrahim KAPLAN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Prof. Dr. A. Ayhan ÇİTİL
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Prof. Dr. İsmail L. HACİNEBİOĞLU
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Rafet EL-MÎKÂTÎ
Trablus Üniversitesi

Prof. Dr. Sâfi HABÎB
Naama Salihi Ahmed Üniversitesi

Prof. Dr. Zulkifl b. Muhammed YUSUF
Malaya Üniversitesi

Prof. Dr. Hâlid ET-TURÛDÎ
Zeytûne Üniversitesi

Prof. Dr. İsmail ARICI
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Bekir EMİROĞLU
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Raşit ÇAVUŞOĞLU
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Muhammed AKDOĞAN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Sabri ÇAP
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Halil İbrahim ŞENAVCU
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. İskender ŞAHİN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Hakkı KARAŞAHİN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Maksut ÇETİN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Nihat DURMAZ
Konya Selçuk Üniversitesi

Doç. Dr. Turgut AKYÜZ
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Doç. Dr. Muhammet YEŞİLYURT
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Abdullah EL-HUNÂÎ
Sultan Qabus Üniversitesi

Doç. Dr. Muhammed ES-SELCÎ
Yermuk Üniversitesi

Doç. Dr. Eyüp AKŞİT
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet AYDIN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Doç. Dr. Necla YASDIMAN DEMİRDÖVEN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

SEKRETERYA

Arş. Gör. Rale Zehra CENGİZ
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Arş. Gör. Merve CENGİZ
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Arş. Gör. Enes KAVAK
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

SUNUŞ

Din insanlık tarihinin başlangıcından itibaren insanların/ toplumların hayatlarını sürdürmelerinde, dünyayı anlama ve anlamlandırmalarında en önemli etken olmuştur. Toplamların dini değlereri, kültürel kimliklerinin önemli bir parçasını oluşturmuş ve bu değlerler, her dönemde insanların yaşamlarına yön vermiştir. Ancak günümüz dünyasında hızla değışen sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik gelişmeler, dinî meselelerin yeniden ele alınmasını ve yorumlanmasını zorunlu kılmaktadır. İnançla birlikte yaşayan bireyler, çağın gereksinimlerine uygun dini anlayış ve pratiklerin nasıl olması gerektiğı konusunda yeni sorular sormakta ve çözüm önerileri aramaktadır. Bu sebeple İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ev sahipliğinde her yıl düzenlenecek olan Dil, Din, Düşünce ve Yorum Sempozyumu bu yıl “Güncel Dini Meseleler ve Çözüm Önerileri” temasıyla yapılmıştır.

Elinizdeki bu sempozyum özet kitabı, **“Güncel Dini Meseleler ve Çözüm Önerileri”** başlığı altında bir araya getirilen 105 akademik çalışmayı içermektedir. Bu çalışmalar, sadece teorik düzeyde bir tartışma değil, aynı zamanda toplumun karşı karşıya olduğı dini sorunlara pratik çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Günümüzde toplumun her kesimini ilgilendiren dini meseleler; Temel İslam Bilimleri, Felsefe ve Din Bilimleri, İslam Tarihi ve Sanatları bölümleri başta olmak üzere eğitim, sosyoloji ve edebiyat alanlarında uzman akademisyenler ve araştırmacılar tarafından ele alınmış, derinlemesine incelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Bu sempozyumun temel amacı hem bireysel hem de toplumsal düzeyde karşılaşılan dini meseleleri daha iyi anlamak ve

çözüm yolları geliştirmektir. İslam dünyasının farklı coğrafyalarında ortaya çıkan dini ve toplumsal sorunlar, aynı zamanda evrensel bir boyuta sahiptir ve bu nedenle bu kitabın, sadece yerel bir kitleye değil, küresel bir okuyucu kitlesine de hitap etmesi hedeflenmiştir.

Çalışmalarıyla bu eserin oluşumuna katkıda bulunan tüm akademisyen ve araştırmacılara teşekkür eder, bu eserin okuyuculara faydalı olmasını, karşılaştıkları meselelerde yeni ufuklar açmasını ve çözüm önerilerinin onların hayatlarına dokunmasını temenni ediyoruz. İçinde bulunduğumuz çağın gereklerine uygun şekilde dini meseleleri ele alarak, birlikte daha aydınlık bir gelecek inşa edebilmemizi umuyoruz.

Saygılarımla,
Sempozyum Düzenleme Kurulu

AÇILIŞ VE SELAMLAMA KONUŞMASI

Prof. Dr. Saffet KÖSE

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Rektörü

Değerli katılımcılar,
Kıymetli misafirler
Hanemefendiler, beyefendiler,
Sevgili öğrenciler,
Basımınızın kıymetli mensupları
Kıymetli Hazirun,

Sözlerimin başında hepinizi saygı ve muhabbetle selamlıyor, üniversitemizde sizleri ağırlamaktan duyduğum memnuniyeti ifade etmek istiyorum.

Bugün çok önemli bir problemi ele almak üzere burada bulunuyoruz. Din-hayat bağlantısı konusundaki sorunların ele alınacağı bu geniş katılımlı sempozyumu çok önemsedığimi vurgulamak istiyorum. Zira bugün sistemli çabalarla din, bireysel ve toplumsal yaşamın dışına iyiden iyiye itilmiş gözükmektedir. Bugün bireyi ve onun Tanrı'dan bağımsız özgürlüğünü kutlayan, hevasını tanrılaştırp özgürlük adına onun örtük biçimde kölesine dönüşen sahte mutluluk içinde bir insan modelinin yüceltildiği bir dünyada yaşıyoruz. Diğer bir ifade ile dini, insan yaşamı ve özgürlüğünün önünde bir tehdit ve engel olarak gören zihniyetin egemen olduğu bir ortamdayız. Oysa Yaratıcı ile arasını düzeltemeyen insanın mutlu olması mümkün değildir. Kendini yaratan aşkın bir varlığın var olduğuna inanmak, ölümün her an olabileceğini ve ölümden sonrasının ebedi

olduğunu bilmek en başta davranışsal sınırlılıkları ve toplumsal açıdan iyi olarak nitelenene uygun eylemleri gerektirir. İnsanı mutlu kılan da işte bu kendisine ve başkasına yaptığı iyilikleridir. Başkasının yaşamına kattığı anlam ve değer ise inancın ve mutluluğun bir sonucudur.

İnsanlığın var oluşundan bu yana en temel davranış örüntülerinin çerçevesi dinler tarafından örülmüş, peygamberler tarafından toplumlara öğütlenmiştir. Din sosyolojik anlamda en temel toplumsal kurumdur. Tek başına yaşayan bir insanın olmadığı ve insan olmanın toplum içinde yaşamayı gerektirdiği düşünüldüğünde dini kurumsal olarak dışarda tutmanın insanlığın da sonunu getireceğini söylemek abartılı olmayacaktır. Bu kapsamda geçmişten bugüne din olgusu, tarihsel çağların her evresinde güçlü ya da zayıf biçimlerde etkisini hissettirmiştir. Sadece toplumsal hayatta tezahür etmekle kalmamış, bunun yanında insanların kaynaşması, dayanışması ve bütünleşmesi ve nesiller boyunca aktarılmasında son derece önemli rol oynamıştır. Eski çağlardan bugüne her toplumun bir mabedinin var olduğu gerçeğinden hareketle dinsiz bir topluma rastlanmadığı söylenebilir. Dinler tarihi ve antropolojik araştırmalar bu gerçekliği ortaya koymuştur.

Az önce de ifade ettiğim gibi insan fıtratı inanmaya ve yaratılışında kutsal bir varlığı tanıma yönünde çok güçlü bir ihtiyaç içindedir. İnanmak ise insana özgü bir haslettir ve insan olmak ile inanmak doğrudan bağlantılıdır. İşte bugün yapılan dinsiz toplum, cinsiyetsiz insan çabaları insan olmanın temel hasletlerinden insanı sıyırmaya başlamıştır. Günümüzde yaşanan çok sayıda sorunun temelinde ise kutsal olanı insan yapımı değerlerle değiştirmek yatmaktadır. Maalesef günümüze kadar kurgulanan ideolojik çabalar ve sistemli propagandalar Allah ve peygamberlerini unutturmaya dönük farklı sistemleri dayatır hale gelmiştir. Bu noktada din alimlerine çok önemli görevler düşmektedir ve maalesef din alimlerimiz bu nokta-

da zaman zaman bazı modernlik hezeyanlarının boyunduruğundan çıkamamaktadırlar. Bazılarımız onların değerlerine iman eder hale gelmiş diğerlerimiz ise çağın gereklerine uyum sağlayamayan yeni nesil ile iletişim kuramayan aynı dili anlamayan ya da konuşamayan sıradan insanlara dönüşmüştür. Anlatmak için önce anlamak gerekir, anlatmak ise anlayacak olanın diline ve zihnine hâkim olmayı zorunlu kılar. Kendimizin bildiklerini hedef kitleyi analiz etmeden ve yeteri kadar onları tanımadan anlatmanın beyhude olduğunun farkında olmadan gösterdiğimiz çabalar kanaatimce bugünün en önemli sorunudur. Anlamadan yorumlamak ve ibadet etmek ne kadar olası değilse güncel sorunlar ile dini bağlantıyı kurmadan dini masallar düzeyinde aktarmak da dinsiz toplum hedefine katkı yapmaktan öte bir anlam ifade etmez.

Kıymetli Hazirun,

Bugün Batıda bencillik ve bireycilik ile yaygınlaştırılan yeni insan tipinin özgürlük yanılsaması ile insanı tüketimciliğin kölesi olmaya hegemonik biçimde ikna ettiğini görüyoruz. Burada temel argümanın dili ve teknolojiyi kullanmak olduğunu görürüz. Sapkın ya da insan yaratılışı ile ters pek çok görüşün İslam camiasında bile taban bulmasının temelinde yatanın dil ve teknolojiyi etkin kullanmak olduğunun altını çizmek isterim. Bizim tartışmalarımıza zemin oluşturması açısından teknolojiye özel vurgu yapıyorum ki artık bizim anlattıklarımızın etkisinde daha güçlü bir rakibimiz olduğuna özel dikkat çekmek istiyorum. Gelenekseli dışlayan biçimde sosyal hayatın ve ilişkilerin özen-dirilmesi, adına da çağdaşlık, yenilik veya modernlik denilmesi daha kavramsal boyuttayken kaybetmek anlamına gelmektedir. Batı dünyasında Aydınlanma ile başlayan ve sürekli dini dışarıya iten paradigma tüm dünyada özgürlük adı altında dini sosyal yapıdan dışlamış her şeyi mantıkla anlamayı deneyen bir insan tipi oluşturulmuştur. Tüm inanışları zayıflatan bu yaklaşım insanı manevi boyutundan koparmış tümüyle madde-

sel bir evrenin içine konumlandırmıştır. Oysa din teslimiyet ve kabulü gerektiren bir inanıştır. Ancak sadece buna indirgenemediği gibi mutlak ölçü olarak aklın alanına da hasredilemez. O zaman felsefi sisteme dönüşür. Burada akıl-inanç dengesini iyi kurmak gerekir. Elbette konu çok boyutlu ve her açıdan ele almayı gerektiriyor.

Saygıdeğer hâzirûn,

Şu iki açıdan bu sempozyumun çok önemli olduğunu ifade etmek istiyorum:

Birincisi, din-hayat bağlantısı tutarlı bir yöntem ile kurulamadığı takdirde felaketin habercisidir. Bugün bilinçli bir strateji ile araçsallaştırılan “din” insanlık için bir felaketin habercisi olmuştur. “İnandırıdınız mı yaptırırsınız” gerçekliğinin bir ifadesi olarak bugün laboratuvarlarda uç inanç değerleri üzerinden üretilen terör grupları içinde yaşadıkları toplumun belasına dönüşmüş, hegemonik güçlerin içeriden gönüllü savaşıcılığını din adına din kardeşine yapacak noktaya getirilmiştir. Hz. Peygamber’in veda hutbesinde ümmetine son vasiyeti olarak “benden sonra cahiliye günlerinize dönerek birbirinizin boynunu vurmayın” (Buhârî, “İlim”, 43, “Hacc”, 132; Müslim, “İmân”, 118-120, “Fiten”, 50...) uyarısına rağmen bazı müslüman gruplar birbirlerine cihad eder hale getirilmişlerdir. O sebeple sağlıklı bir ortamda ve tutarlı bir yöntemle öğretilemeyen din tam anlamıyla bir felakettir. Bunun en güncel örneği, Siyonistlerin Gazze’deki katliamlarıdır. Siyonist rejim inançlarının bir gereği olarak aynı zamanda hahamlardan aldıkları fetva ile de destekleyerek Gazze’de kadın, çocuk, yaşlı, sivil binlerce müslümanı bir ibadet olarak katletmektedirler. Bu durum sapkın bir inacin dünyayı nasıl bir felakete sürükleyebileceğinin en açık kanıtıdır.

İkincisi, bugün biz aktörü olmadığımız, kendi kurmadığımız bir dünyanın sorunları ile boğuşuyoruz. Merhum Erol Güngör'ün tespitiyle Sanayi Devrimine kadar fıkıh ile hayat paralel gidiyordu çünkü fıkıh yapanlar ile hayatı yapanlar aynı kişilerdi yani müslümanlardı, Sanayi Devriminden sonra hayatı yapanlarla fıkıh yapanlar değişince diğer bir söyleyişle İslami disiplinler üzerinden üretilen bilgi ile hayat arasında kopukluk ortaya çıkınca ciddi sorunlar yaşamaya başladı.

Erol Güngör'ün bu tespiti üzerinden bir iki noktaya dikkat çekmek isterim. Hz. Peygamber vahiy ile müşerref olmadan kısa bir süre önce Tanrı adına dini ve dünyayı yönetmek üzere Kilise Babalarının kurduğu teokratik düzen binlerce yıl devam etti ve insalığın din ile ilişkisinde ciddi sorunlara yol açtı. XIV. yüzyılda rönesans hareketleriyle meydana gelen kıpırdanmalar gittikçe büyüdü ve XVI. yüzyılda reform hareketleri ile hız kazanarak XVIII. yüzyılda Aydınlanma Dönemi ile birlikte kilisenin devre dışı kalmasını sağladı. Bu andan itibaren yepyeni bir dünya kuruldu. Kiliseye karşı oluşan reaksiyoner tutum dinin mabede hapsedildiği bir sürecin başlangıcı oldu. Tanrının yerine insanın, vahyin yerine aklın (rasyonalite), mabedin yerine mektebin, dinin yerine bilimin merkezde olduğu, özgürlüğün Tanrı'dan bağımsızlaşmak olarak kabul edildiği, yönetimin beşerileştiği laik-seküler bir dünyanın temelleri atıldı. Kiliseye karşı oluşan tepkisel duruş bu defa dine karşıt bir tutumu bereberinde getirdi. Batı merkezli teknolojik gelişmelerin verdiği imkan ile bu duruş diğer dinleri de büyük ölçüde etkiledi. Geldiğimiz noktada müslümanların İslam ile ilişkilerinde de bu etkinin bir gerçeklik olduğunu kabul etmemiz gerekir. Hatta Osmanlı'nın son döneminde ortaya çıkan Batıcı Aydınlar, İslamı kilise kültürü üzerinden okuyarak rönesans, reform hareketleri ile Aydınlanma zihniyetini merkeze alarak ciddi mücadeleler vermişlerdi. Ama İslam zaten tahrif edilmiş diğer dinlerin yerini almak üzere orijinal yapısını koruduğu için bu yaklaşım bir karşılık

bulmamıştır. Çünkü Müslümanların diğer din mensuplarından farklı olarak üç ayrıcalığa sahiptir:

Birincisi, Kitabı orijinal halini korumuştur ve Allah'dan geldiği şekliyle günümüze ulaşmış ve kıyamete kadar da koruma altında olacağı İlahil ferman ile güvenceye alınmıştır (Hicr, 15/9).

İkincisi, Hz. Peygamberin sireti ve sünneti yani Kur'an'ın beşer formundaki ifadesi olan yaşantısı bu bağlamda sözleri, filleri ve takrirleri (başkasında görüp onayladığı tutum ve davranışlar) bizzat Kur'an-ı Kerim'in işareti ve tarihi gerçeklik olarak veri kaybı olmaksızın günümüze ulaşmış ve yazıya geçmiştir. Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygambere itaatı, ittibayı, hakemliğine başvurmayı ve kendisinin model alınmasını emreder. Bu görevler hayatta iken bizzat kendisi vefatından sonra da sünnetidir. Ayrıca onun Kur'an'ı beyan görevi vardır. Bunlar sünnetin tespitine ilişkin İlahi işaretlerdir.

Üçüncüsü, Müslümanlar bu iki kaynak üzerinden din-hayat bağlantısını tutarlı yöntemlerle kurmuşlar ve ortaya zengin ve eşsiz bir miras çıkarmıştır. Bugün bu miras da elimizdedir.

Günümüz dünyasında Müslümanların yaşadığı en ciddi sorun bu üç ayrıcalığımız ile nasıl bir yöntem ile ilişki karacağımızdır. Kur'an-ı Kerim'e, Hz. Peygamberin Sünnetine ve ilmi mirasımıza yaklaşım konusundaki yöntem nasıl olmalıdır?

Bu bağlamda dört ana yaklaşımdan bahsetmek mümkündür:

Birincisi, İslam'ın iki ana kaynağını modern kavramlar ve değerler üzerinden okuyan ve bunları da yine bu iki kaynak üzerinden meşrulaştıran böylece kısır bir döngüden çıkamayan modernist yaklaşım;

İkincisi, Sünnet üzerinden saf bir dindarlık peşinde olan ve ilmi mirasa retçi tavır takınan ve bütün yaşantıyı şirk ve bid'at

üzerinden okuyarak dini yaşantıyı dar kalıplara sıkıştıran Vehhabilik hareketinin tutumu;

Üçüncüsü, ilmi mirası herhangi bir değerlendirmeye tabi tutmaksızın olduğu gibi günümüze taşımak isteyen ya da günümüzü tarihe götürme derdinde olan muhafazar gelenekçilik diyebileceğimiz yaklaşımdır.

Dördüncüsü ve tutarlı olanı da Hz. Peygamber'in, "alimler peygamberlerin mirasçılarıdır" (Buhârî, "İlim", 10; Ebû Dâvûd, "İlim", 1; İbn Mâce, "Mukaddime", 17) hadis-i şerifinde belirlendiği göreve uygun şekilde bugün ortaya çıkmış ve geçmişte örneği bulunmayan problemlerin çözümünde geleneği reddetmeksizin, mezheplerin usulünü de gözeterek *makasidu's-şerî'a* doğrultusunda nass-olgu ilişkisini kurarak çözümleyici bir yol izlemek mümkündür. Kur'ân-ı Kerîm'in evrensellik ve süreklilik özelliğinin bir sonucu olarak maslahatın sabit olduğu konulardaki ayrıntılı hükümler dışında getirmiş olduğu temel ilkelerin işletilmesi ile çözümsüz bir sorunun olmayacağı aşıkardır. Burada asıl olan uygun olan yöntemi belirlemektir.

Sonuç olarak, kiliseye tepki olarak kurulan yeni dünyanın hakim karakteri "din karşıtıdır." Dinin mabede hapsedilmiş bir inanç olarak kalması gerektiğine dair bu kabul teknolojinin imkanlarıyla diğer dinleri de etkisi altına alarak Allah-insan, insan-insan, insan-alem arasındaki dengeyi bozmuştur. O sebeple İlahiyatçıların işinin zor olduğunu belirtmemiz gerekir. Bununla birlikte bu sempozyumda din-hayat bağlantısının kurulması yönündeki tutarlı yöntemlere işaret edilmesinin ilahiyat alanına değerli bir katkı olacağına inandığımı ifade etmek isterim. İlkesel anlamda bu gerçeklik dinin özünde ve dini düşüncenin genlerinde mevcuttur. Ancak bunun için İbn Haldun'un, "mağluplar, galipleri taklit eder" şeklindeki sosyolojik tespiti ispat edercesine müslümanların yenilmişlik ve ezilmişlik sendromu içinde yaşadıkları psikolojik sorunlardan arınmaları; üreti-

len bilgideki duruş sorununu ve yöntem problemini çözmeleri; yaşanan sorunlara üretilen çözümleri hayata geçirmek için küresel düzenin bariyerlerini kaldırmaları gerekir.

Son olarak sempozyumu düzenleyen İlahiyat Fakültemizin dekanı ve sempozyum düzenleme kuruluna, tebliğleri ile katkıda bulunan ilim insanlarına, günün vaktini bu programa ayıran siz değerli konuklara, basın mensuplarımıza ayrı ayrı şükranlarımı sunuyor, sempozyumun hayırlı ve bereketli geçmesini temenni ediyorum.

ARAP DİLİ VE BELÂGATI

MODERN KUR'AN ÇEVİRİLERİNDE YENİ EĞİLİMLER

Doç. Dr. Necla Yasdıman DEMİRDÖVEN

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
neclayasdimandemir@gmail.com

ÖZET

“Modern Kur'an Çevirilerinde Yeni Eğilimler” başlıklı çalışma, günümüzdeki Kur'an çeviri yaklaşımlarını ve bu eğilimlerin metnin anlaşılabilirliği ve güncelliği üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. 19. yüzyılın sonlarından itibaren ortaya çıkan yeni eğilimler, İslam'ın yorumlanması ve anlaşılması açısından önemli değişimlere neden olmuştur. Bu değişimler, dil, yorum ve estetik alanlarında kendini göstermektedir.

Çalışmada, son yıllarda yapılan önemli Kur'an çevirileri incelenerek çeviri yöntemleri, ortak noktaları ve farklılıkları belirlenmeye çalışılacaktır. Hem klasik hem de modern çeviri örneklerinden yola çıkılarak, metinlerin nasıl yorumlandığı ve aktarıldığı detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Ayrıca, bu çevirilerin okurlar üzerindeki etkisi ve İslam'ın yorumlanması üzerindeki rolü de değerlendirilecektir.

Çalışmanın muhtemel sonuçları arasında, modern Kur'an çevirilerinin İslam'ın yorumlanması ve anlaşılması üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermesi beklenmektedir. Ayrıca, bu çevirilerin zorlukları ve fırsatları da ortaya konarak gelecekteki çeviri çalışmalarına rehberlik etmesi hedeflenmektedir. Çalışma, çevirilerin eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi ve metnin sadakatine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulayacaktır. Bu sayede, anlam kayması ve özden uzaklaşma gibi olumsuz etkilerin önüne geçilebilecektir. Bu çalışmanın Kur'an çevirisinin

geldiği noktayı anlamak ve gelecekteki çeviri çalışmalarına ışık tutmak adına önemli bir rolü olması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Çeviri, Geleneksel Ayrışma, Toplumsal Algı.

NEW TRENDS IN MODERN QUR'AN TRANSLATIONS

ABSTRACT

The study titled "New Trends in Modern Qur'an Translations" aims to investigate contemporary approaches to Qur'an translation and the impact of these trends on the comprehensibility and relevance of the text. The new trends that have emerged since the late 19th century have led to significant changes in the interpretation and understanding of Islam. These changes are evident in the fields of language, interpretation, and aesthetics.

The study will examine significant Qur'an translations from recent years to identify translation methods, commonalities, and differences. By referencing both classical and modern translation examples, the study will explore how the texts are interpreted and conveyed in detail. Additionally, the impact of these translations on readers and their role in the interpretation of Islam will be evaluated.

The potential results of the study are expected to demonstrate that modern Qur'an translations have a significant impact on the interpretation and understanding of Islam. Furthermore, the study aims to highlight the challenges and opportunities presented by these translations, thereby providing guidance for future translation efforts. The study will emphasize the need for a critical perspective in examining translations and the importance of fidelity to the text. This approach will help prevent negative effects such as meaning shifts and deviation from the original essence. It is hoped that this study will play an important role in understanding the current state of Qur'an translation and illuminating future translation efforts.

Keywords: Contemporary Translation, Traditional Divergence, Social Perception.

GELENEKSEL DİN ANLAYIŞININ GÜNÜMÜZE TAŞINMASI: İCTİHADÎ/MAKÂSİDÎ TEFSİR PERSPEKTİFİNDEN ELEŞTİREL BİR ANALİZ

Doç. Dr. Abdullah BAYRAM

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
abdullahbayram61@hotmail.com

ÖZET

Araştırmmanın amacı, geleneksel din anlayışının ilim ve usul / beyan geleneği (beyânî bilgi sistemi) temelinde eleştirel analiz ve bunun günümüze taşınırken istinbat ve ictihad yöntem ve teknikleri kapsamında ictihadî / makâsîdî tefsire riayet edilip edilmediğinin değerlendirilmesidir. Binaenaleyh söz konusu eleştirel analiz istikametinde ulaşılan müspet ve menfî neticelerin günümüze yansımaları ve günümüz din anlayışını gerek şekil gerekse muhteva cihetinden nasıl etkileyip biçimlendirdiği ortaya konulacaktır. Sosyal bilimler sahasındaki çalışmalarda, genellikle bir konunun tanıtılmasını amaçlayan tasvirî/betimleyici (deskriptif) ve tanıtılan konunun aynı zamanda tartışılmasını ve eleştirel analizini de hedefleyen tahlilî/çözümlemeli (analitik) yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler, “Geleneksel Din Anlayışının Günümüze Taşınması: İctihadî / Makâsîdî Tefsir Perspektifinden Eleştirel Bir Analiz” adlı çalışmanın konu, amaç ve kapsamı doğrultusunda birlikte kullanılmıştır. Böylece hem İslâmî ilimler hem vahyî ve beşerî ilimler arasında bilişsel entegrasyonun gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Bir taraftan araştırma konunun geçmişten günümüze kadar tarihî ve ilmî seyrinin incelenmesini kapsamakta, diğer taraftan bu inceleme hem betimleyici hem çözümlemeli yöntemlerin kullanılmasını gerektirmektedir. Bu yüzden araştırma çerçevesinde erken, klasik ve modern dönemi içeren kaynaklara müracaat edilmiş, böylece

geniş ve zengin bir kitâbiyat meydana gelmiştir. Araştırmada ilmî mirasa dayanan geleneksel din anlayışı, ilim ve usul geleneğinin özgün yapı ve işlevi temelinde eleştirel bir analize tâbi tutulmuştur. Ekseriyetle doğru bilgi üretilmesine rağmen, ilmî mirasın pek çok usul ve ictihad hata ve yanlışlarını da içerdiği, bunların birçok hususta yanlış din anlayışına yol açarak İslâm'ın yaşanabilir ve uygulanabilir özelliğini perdelediği ve bu olumsuzlukların temelinde dinin mâna ve maksatlarının gözetilmemesinin yattığı neticesine varılmıştır. Bu doğrultuda Kur'an ve Sünnet'e ters düşen bilgi, yorum, ictihad ve hükümler, cerh ve ta'dil edilmeksizin asırdan asıra nakledilerek günümüze taşınmıştır. Bu noktada problem daha da içinden çıkılmaz bir hâle gelmiştir. Çünkü hem geleneksel bilgi tashih ve tecdid edilmeksizin günümüze gelmiş hem bu yetersiz ve hazırlıksız bir durumla, modern dönemin farklı ve yeni olgu, olay ve meseleleriyle karşı karşıya kalınmıştır. Çalışmada söz konusu problemlerin, Kur'an'ın maksatları (makāsıdül-Kur'ân); ulûhiyet, nübüvvet, insan, kâinat, ibadet ve âhiret ana konuları ile şeria-tin maksatları (makāsıdül-ş-şeria); hayat (can), nesil (nesep, ırz), akıl, mal ve dinin muhafazası temelinde çözülebileceği vurgulanmıştır. Nitekim ilim ve usul geleneği (beyânî bilgi sistemi), söz konusu amaçsal perspektifi geçmişten günümüze barındıra gelmiştir. Nitekim Hz. Peygamber, sahâbe ve tâbiûn dönemlerinden itibaren yorum ve hükümlerin gerekçeleri ve hedefleri gözetilmiştir. Klasik dönemde de örnek alınan bu amaçsal yaklaşım, Taberî (ö. 310/923), Ebû Mansûr el-Mâtürîdî (ö. 333/944), Ebû Zeyd ed-Debûsî (ö. 430/1039), İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî (ö. 478/1085), Gazzâlî (ö. 505/1111), Ebû Bekir İbnü'l-Arabî (ö. 543/1148), İzzeddin İbn Abdüsselâm (ö. 660/1262), Kurtubî (ö. 671/1273), İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350) ve Şâtıbî (ö. 790/1388) gibi öncü âlimlerle devam ettirilmiştir. Konunun amacı ve kapsamı doğrultusunda bunların bazısına sunumda yer verilmiştir. Bu perspektif modern dönemde Şah Veliyyullah ed-Dihlevî (ö. 1176/1762), Muhammed Abdülazîm Zürkânî (ö.

1367/1948), Subhî es-Sâlih (ö. 1926-1986), Muhammed Tâhir b. Âşûr (ö. 1973) ve Tâhâ Abdurrahman tarafından sürdürülmüştür. Buna Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hazırladığı *Kur'an Yolu: Türkçe Meal ve Tefsir* adlı Kur'an-ı Kerim tefsirinin de ilave edilmesi yerinde olacaktır.

Bu kapsamda Kur'an'ın lafız ve mâna dengesi gözetilerek tefsir ve te'vil edilmesi ve Kur'an ve Sünnet'in mâna ve maksatları temelinde anlaşılıp açıklanması gerektiği belirtilmiştir. Kur'an, söz konusu selef-i sâlih'in çizgisinde ontolojik, epistemolojik ve metodolojik bütünlükte tefsir ve te'vil edilmiştir. Sunumda bu çizgi ve perspektifin anlam ve önemi vurgulanarak doğru ve sağlam bir din anlayışının günümüzde de inşa edilmesinin ve fert ve toplumların huzur ve refaha kavuşturulmasının mümkün olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kur'an'ın Ana Konuları, Şeriatın Maksatları, İlim ve Usul Geleneği, Din Anlayışı, İctihad, Tecdid, İctihadî / Makāsîdî Tefsir.

BRINGING THE TRADITIONAL UNDERSTANDING OF RELIGION TO THE PRESENT DAY: A CRITICAL ANALYSIS FROM THE PERSPECTIVE OF İJTIHÂDÎ / MAQÂŞİDÎ TAFSİR

ABSTRACT

It is a comprehensive critical analysis of the science and procedure / declaration tradition (knowledge system of the bayân) of the traditional understanding of religion and the evaluation of its compliance with ijtihādî / maqāşidî tafsîr (al-tafsîr al-ijtihādî / al-maqāşidî) within the scope of inference and ijihad methods and techniques on the move. Therefore, the reflections of the positive and negative results achieved in the direction of the critical analysis in question and how the separation of the form that does not require today's understanding of religion will be revealed. In studies in the field of social sciences, descriptive methods, which generally aim to introduce a subject, and analytical methods, which also aim to discuss and critically analyze the introduced subject, are used. These methods were used together in line with the subject, purpose and scope of the study titled "Bringing the Traditional Understanding of Religion to the Present Day: A Critical Analysis from the Perspective of İjtiḥādî / Maqāşidî Tafsîr". Thus, it was aimed to achieve cognitive integration between both Islamic sciences, revelation and human sciences. On the one hand, the research covers the examination of the historical and scientific course of the subject from past to present, and on the other hand, this examination requires the use of both descriptive and analytical methods. Therefore, within the scope of the research, sources including the early, classical and modern periods were consulted, thus creating a wide and rich literature. In the research, the traditional un-

derstanding of religion based on scientific heritage was subjected to a critical analysis on the basis of the original structure and function of the scientific and methodological tradition (knowledge system of the bayān). It has been concluded that although mostly correct knowledge is produced, the scientific heritage also contains many procedural and ijtihad errors and mistakes, that these lead to a wrong understanding of religion in many matters, obscuring the livable and applicable feature of Islam, and that the basis of these negativities lies in the failure to observe the meaning and purposes of religion. In this direction, information, interpretations, ijtihad and judgments that contradict the Quran and the Sunnah have been carried from century to century to the present day without any correction or amendment. At this point, the problem has become even more inextricable. Because traditional knowledge has survived to the present day without being corrected or updated, and with this inadequate and unprepared situation, we have been faced with different and new facts, events and issues of the modern period. In the study, the problems in question are the purposes of the Quran (maqāṣid al-Quran); the main subjects of divinity, prophethood, human being, universe, worship and afterlife and the purposes of sharia (maqāṣid al-sharīa / goals or objectives of sharia); It is emphasized that it can be solved on the basis of the preservation of life (soul), generation (lineage, human dignity), mind, property and religion. As a matter of fact, the tradition of science and procedure (knowledge system of the bayān) has included this purposeful perspective from past to present. As a matter of fact, the justifications and objectives of interpretations and provisions have been taken into account since the times of the Prophet, and his Companions (Sahābe) and the Followers, or Successors, of the Prophet's Companions (ṭābī'ūn). This teleological approach, which was also taken as an example in the classical period, was used by al-Tabarī

(d. 310/923), Abū Manşūr al-Māturīdī (d. 333/944), Abū Zayd al-Dabūsī (d. 430/1039), Imam al-Haramayn al-Juwaynī (d. 478/1085), al-Ghazzālī (d. 505/1111), Abū Bakr Ibn al-'Arabī (d. 543/1148), 'Izz al-Dīn Ibn 'Abd al-Salām (d. 660/1262), al-Qurtubī (d. 671). /1273), Ibn Kayyim al-Dj-awziyya (d. 751/1350) and al-Shātībī (d. 790/1388). Some of these are included in the presentation in line with the purpose and scope of the subject. This perspective was continued in the modern period by S-h-āh Walī Allāh al-Dihlawī (d. 1176/1762), Muhammad 'Abd al-'Azīm al-Zurqānī (d. 1367/1948), Şubhī al-şālih (d. 1926-1986), Muhammad al-Tāhir Ibn 'Āshūr (d. 1973) and Taha Abderrahmane. It would be appropriate to add to this the commentary of the Holy Quran called *Quran Path: Turkish Translation and Interpretation (Kur'an Yolu: Türkçe Meâl ve Tefsir)* prepared by the Presidency of Religious Affairs of the Republic of Türkiye.

In this context, it is stated that the Quran should be interpreted and interpreted by considering the balance of wording and meaning, and that it should be understood and explained on the basis of the meaning and purposes of the Quran and the Sunnah. The Quran has been interpreted and commented in ontological, epistemological and methodological integrity in line with the Pious Predecessors (al-salaf al-şālih). By emphasizing the meaning and importance of this line and perspective in the presentation, it has been demonstrated that it is possible to build a correct and solid understanding of religion today and to bring peace and prosperity to individuals and societies.

Keywords: Main Topics of the Quran, Purposes of Sharia, Science and Method Tradition, Understanding of Religion, Ijtihād, Tajdid, Ijtihādī / Maqāşidī Tafsīr.

KUR'ÂN'IN YORUMLANMASINDA BAĞLAMIN ROLÜ

Dr. Öğr. Üyesi Adem ÇALAR

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
adem.calar@ikcu.edu.tr

ÖZET

Kur'an-ı Kerim insanın saadet ve hidayeti için Cebrail vasıtasıyla Hz. Muhammed'in şahsında tüm insanlığa gönderilen son ilahî kitaptır. Kıyamete kadar her çağ ve insana hitap eder. İçinde barındırdığı inanç, ibadet, ahlak ve hukuk ilkeleleriyle hem birey hem toplum hem de devletin ihtiyaç duyduğu kutsal bir bilgi hazinesidir. İnsanlığın dünya ve ahiret saadeti İslâm dininin temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'in doğru anlaşılıp yorumlanmasına bağlıdır. Zira yanlış bilgi yanlış tasavvuru, yanlış tasavvur da yanlış inanç ve davranışı doğuracaktır. Tarih boyunca, yazılan ulûmu'l-Kur'an ve tefsir usulüne dair kitaplarda Kur'an-ı Kerim'in doğru anlaşılıp yorumlanması için çeşitli ilke ve prensipler ortaya konulmuştur. Kur'an-ı Kerim'in doğru anlaşılıp yorumlanmasını sağlayan önemli ilkelerden birisi şüphesiz ki âyetlerin içinde yer aldığı bağlamdır. İlmî gelecekte siyâk-sibâk adı verilen bağlam, ulema tarafında zaman zaman dikkate alınsa da bazen de göz önünde bulundurulmamıştır. Yirmi üç yıl gibi bir zaman diliminde çeşitli sebeplere binaen parça parça indirilen bu kitabın, hayat gibi kendine has bağlamları vardır. Nasıl ki vücudun uzuvları arasında bir uyum varsa Kur'an'ı meydana getiren harfler, kelimeler, cümleler, âyetler, hatta sûreler arasında bile harika bir ahenk bulunmaktadır. Zira bunların tertibi/dizilimi de tevkifidir. Lafızlardaki bu uyum, doğal olarak manaya da yansımaktadır. Bu yüzden doğru anlama ulaşmak için her kelime ve âyeti kendi

bağlamında ve Kur'an'ın bütünlüğü içerisinde değerlendirmek mecburidir. Çünkü her âyetin bağlamı onun manasının doğru büyüdüğü anayurdudur. Bağlamsız kalan her âyet, vatansız kalan bir evlat gibidir. Bu noktada, mezhebî yorumlar, meşrebe göre değişen yaklaşımlar, metne kendi heva ve hevesindekini söyletme arzuları ve bilgiyi yorumlamadaki eksiklikler parçacı/atomik yaklaşımın göstergelerindendir. Bugün sanal dünyada usûlden yoksun, öznel ve ideolojik yaklaşımlar, İslam'ın mukaddes kitabına zorla bir şeyler söyletip istismar etmenin vesilelerindendir. Sonuç itibarıyla bağlamı dikkate alınmadan yapılan yorumlar, âyetlerin anlamının çarpıtılarak yanlış anlama ve uygulamalara yol açmaktadır. Bu bildiri, Kur'an-ı Kerim'deki bazı âyetlerin bağlamlarıyla birlikte incelenmesi ve doğru anlaşılmasının sağlanması amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Ayet, Bağlam, Dil, Anlam ve Yorum.

THE ROLE OF CONTEXT IN THE INTERPRETATION OF THE QUR'AN

ABSTRACT

The Holy Qur'an is the last divine book sent to all humanity in the person of the Prophet Muhammad through the angel Gabriel for human happiness and guidance. It addresses every age and human being until the Day of Judgment. With its principles of faith, worship, morality and law, it is a sacred treasure of knowledge that both the individual, society and the state need. The happiness of humanity in this world and the hereafter depends on the correct understanding and interpretation of the Holy Qur'an, which is the main source of Islam. This is because wrong knowledge will lead to wrong conceptions, and wrong conceptions will lead to wrong beliefs and behaviors. Throughout history, books on ulūmu'l-Qur'an and the methodology of tafsir have set forth various principles and guidelines for the correct understanding and interpretation of the Holy Qur'an. One of the important principles for the correct understanding and interpretation of the Holy Qur'an is undoubtedly the context in which the verses take place. The context, called *siyāq-sibāq* in the scholarly tradition, was sometimes taken into consideration by the ulema, but sometimes not. This book, which was revealed piece by piece for various reasons over a period of twenty-three years, has its own contexts like life. Just as there is a harmony between the limbs of the body, there is a wonderful harmony between the letters, words, sentences, verses, and even surahs that make up the Qur'an. This is because their arrangement/sequence is also *tawfi*. This harmony in the words is naturally reflected in the meaning. Therefore, in order to reach the correct meaning, it is imperative to evaluate each word and verse in its

own context and within the integrity of the Qur'an. Because the context of each verse is the homeland where its meaning is born and grows. Every verse without context is like a son without a homeland. At this point, sectarian interpretations, approaches varying according to the tradition, desires to make the text say what they want it to say, and deficiencies in interpreting information are indicators of the fragmentary/atomic approach. Today, in the virtual world, subjective and ideological approaches, devoid of methodology, are among the means of forcing the holy book of Islam to say something and exploit it. As a result, interpretations made without considering the context distort the meaning of the verses and lead to misunderstanding and misapplications. This paper has been prepared in order to analyze some verses in the Holy Qur'an together with their contexts and to ensure their correct understanding.

Keywords: Qur'an, Verse, Context, Language, Meaning and Interpretation.

ÂZAÂD-I BİLGİRÂMÎ (Ö. 1200/1786) VE "LAMİYYETÜ'L-HİND" KASİDESİ

Dr. Öğr. Üyesi Şekib ASIM

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
m.shekib@yahoo.com

ÖZET

Arap edebiyatı tarihinde "Lam" kafiyesi üzerine redifli yazılan meşhur kasidelere "Lâmiyye" adı verilmektedir. Klasik Arap edebiyatında pek çok örneğini gördüğümüz bu kasidelerin ilki, rivayete göre cahiliye dönemi şairlerinden Şenfara lakaplı Sâbit b. Avs el-Azdî (ö. 510) tarafından yazılmıştır. Onun "*Lamiyyetü'l-Arab*" adıyla anılan kasidesi 68 beyittir ve Tavl veznedir. Şenfara bu kasidesini, kabilesinden gördüğü bir ihanet üzerine yazmıştır. Kabilesine küsüp onların arasından ayrıldıktan sonra başını alıp çöllere gitmiş ve orada hayvanlarla ünsiyet kazanmıştır. Kasidesi onun sabrını, kahramanlığını, çevikliğini, zorluklar karşısında dayanıklılığını anlatan imgelerle doludur. Şenfara'dan sonra birçok Arap ve Acem asıllı şair Lamiyye yazma geleneğini sürdürmüştür. Bunlardan birisi de VI/XII. Yüzyıl İranlı şairlerden Tuğrâî lakaplı Müeyyidüd-dîn el-Hüseyn b. Alî el-İsfahanî'dir. O, 59 beyitlik "*Lamiyyetü'l-Acem*" adlı kasidesini Şenfara'nın "*Lamiyyetü'l-Arab*"ını taklitle kaleme almıştır. Şenfara ve Tuğrâî'den sonra başkaları da *Lamiyyetü't-Türk*, *Lamiyyetü'l-Kürd*, *Lamiyyetü'l-Hind* vb. adlarla Lamiyyeler yazmışlardır. Öyle ki bu geleneğin devamını Hindistanlı Müslüman şairler arasında görmek mümkündür. Bunlardan birisi de XI-XII/XVIII. yüzyılda Hindistan'da yaşamış Müslüman yazar ve şair Gulam Ali Azad-ı Bilgramî'dir. O, Arapça yazan Hindistanlı şairler arasında ilk kez bir şiir divanı ortaya koyması ve Arap belagatine getirdiği yenilikleriyle

bilinmektedir. Onun şiirlerinin çoğu Hz. Peygamber'e medih temalı olduğundan çağdaşları tarafından "Hassânu'l-Hind" yani Hindistanlı Hassân diye lakap takılmıştır. O, *Subhetu'l-Mercân* adlı eserinde Arap ve Sanskrit belagatlerini karşılaştırmış ve bu iki dilin belagatini benzer ve farklı yönlerini ortaya koyarak mukayeseli bir belagat çalışması yapmaya ve ayrıca Arap belagatine yeni bazı sanatlar eklemeye çalışmıştır. Bunu yaparken daha çok kendi şiirlerinden ve yazılarından örnekler kullanmıştır. Bu çalışmamızda Azad-ı Bilgramî'nin konusu Hz. Peygamber'e methiye olan 52 beyitlik "*Lamiyyetu'l-Hind*" adlı kasidesi incelenmiştir. Bu arada Lâmiyye'nin tercümesi, dil ve belagat yönünden analizi ve edebî tenkidi de yapılmıştır. Onun öncesinde Âzâd'ın hayatına ve eserlerine de yer verilmiş; daha sonra Âzâd'ın Lamiyye'sinde kendisinden önceki şairlerden yaptığı alıntılar tespit edilip değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Âzâd-ı Bilgirâmî, Kaside, Lâmiyye, Hind, Arap, Belagat.

ĀZĀD-I BILGIRĀMÎ AND HIS POEM "QASIDAH LĀMIYYETU-HIND"

ABSTRACT

In the history of Arabic literature, the famous qasidahs written on the rhyme "Lam" with redifs are called "Lāmiyya". The first of these ode, of which we see many examples in classical Arabic literature, was reportedly written by Sābit b. 'Aws al-Azdī (d. 510), nicknamed Shenfara, one of the poets of the Jahiliyya period. His ode, known as "Lamiyyat al-Arab", is 68 couplets and in Tawil meter. Shenfara wrote this ode in response to a betrayal from his tribe. After he resented his tribe and left them, he traveled to the desert where he became familiar with animals. His ode is full of images describing his patience, heroism, agility and endurance in the face of adversity. After Shanfara, many Arab and Persian poets continued the tradition of writing Lamiyya. One of them is the VI/XIIth century Iranian poet Mu'ayyid al-Dīn al-Husayn b. Alī al-Isfahanī, nicknamed Tughrā'ī. He wrote his 59 couplet ode "Lamiyyet al-Ajam" in imitation of Senfara's "Lamiyyet al-Arab". After Senfara and Tughrā'ī, others wrote Lamiyyat al-Turk, Lamiyyat al-Kurd, Lamiyyat al-Hind, and so on. It is possible to see the continuation of this tradition among Indian Muslim poets. One of them is Ghulam Ali Azad-e Bilgramī, a Muslim writer and poet who lived in India in the XI-XII/XVIIIth century. Among the Indian poets writing in Arabic, he is known for producing a poetry divan for the first time and for his innovations in Arabic rhetoric. Since most of his poems were on the theme of praise of the Prophet Muhammad, he was nicknamed "Hassānu'l-Hind" (Hassān of India) by his contemporaries. In his book *Subhetu al-Marjān*, he compared Arabic and Sanskrit rhetoric and tried to make a comparative

study of rhetoric by revealing the similarities and differences of the rhetoric of these two languages and also tried to add some new arts to Arabic rhetoric. In doing so, he mostly used examples from his own poems and writings. In this study, Azad-i-Belgramî's 52 couplet ode "Lamiyyetu'l-Hind", which is a eulogy to the Prophet Muhammad, is analyzed. In the meantime, the translation, linguistic and rhetorical analysis and literary criticism of Lāmiyya have also been made. Prior to this, the life and works of Āzād are also included, and then the quotations of Āzād from previous poets in his Lamiyya are identified and evaluated.

Keywords: Āzād-ı Belgīramī, India, Lāmiyye, Ode/Poem, Arab, Rhetoric.

YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİ İLE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN ZORLUKLARIN AŞILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Tahsin YILDIRIM

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
tahsin.yildirim@ikcu.edu.tr

ÖZET

Arapça, 300 milyondan fazla insan tarafından konuşulan bir dildir ve öğrenme sürecinde çeşitli dilbilgisel, fonetik, yazım ve kültürel zorluklar sunar. Makalede, yapay zeka (YZ) ve sanal gerçeklik (SG) teknolojilerinin bu zorlukları aşmada nasıl yardımcı olabileceği tartışılmaktadır.

Arapça'nın zengin morfolojik yapısı ve fiil çekimleri öğrenmeyi karmaşıktırabilir. YZ destekli dil öğrenme uygulamaları, öğrencilerin doğru çekim kurallarını uygulamalarına ve anlık geri bildirim almalarına olanak tanır. İsimler cinsiyet ve sayı kategorilerinde çekimlenir, bu da öğrenmeyi zorlaştırır. SG teknolojisi, öğrencilerin bu kuralları gerçekçi ve etkileşimli bir ortamda öğrenmelerini sağlayabilir.

Arapça'nın fonetik ve fonolojik zorlukları arasında farenksal ve glottal sesler, ses uzunluğu ve vurgu yer alır. YZ destekli ses tanıma teknolojileri, öğrencilerin doğru telaffuz yapmalarına yardımcı olabilir. Yazım zorlukları ise Arap alfabesinin sağdan sola yazılması ve harflerin farklı şekillerde yazılmasıdır. YZ destekli yazma uygulamaları, doğru yazım kurallarını öğrenmeyi kolaylaştırabilir.

Sosyolinguistik ve kültürel zorluklar arasında MSA ile yerel lehçeler arasındaki farklar ve dilin kültürel bağlamı yer alır. SG teknolojisi, öğrencilerin farklı lehçeleri ve kültürel bağlamları

sanal ortamda deneyimlemelerini sağlayarak bu zorlukları aşmalarına yardımcı olabilir.

YZ ve SG teknolojileri, iletişimsel dil öğretim yöntemleri, yapılandırılmış dil programları ve kültürel daldırma programları ile birleştğinde, Arapça öğrenme sürecini daha etkili ve erişilebilir hale getirebilir.

Anahtar Kelimeler: Arapça Dil Öğrenme, Yapay Zeka, Sanal Gerçeklik, Morfoloji, Fonetik Zorluklar.

OVERCOMING ARABIC LANGUAGE LEARNING CHALLENGES THROUGH ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND VIRTUAL REALITY TECHNOLOGIES

ABSTRACT

Arabic is a language spoken by more than 300 million people and presents various grammatical, phonetic, orthographic, and cultural challenges in the learning process. This article discusses how artificial intelligence (AI) and virtual reality (VR) technologies can help overcome these challenges. The rich morphological structure and verb conjugations in Arabic can complicate learning. AI-supported language learning applications allow students to practice correct conjugation rules and receive instant feedback. Nouns are inflected for gender and number categories, making learning more difficult. VR technology can enable students to learn these rules in a realistic and interactive environment. Phonetic and phonological challenges in Arabic include pharyngeal and glottal sounds, vowel length, and stress. AI-supported speech recognition technologies can help students achieve accurate pronunciation. Orthographic challenges involve the right-to-left writing of the Arabic alphabet and the different shapes of letters. AI-supported writing applications can facilitate learning correct orthographic rules. Sociolinguistic and cultural challenges include the differences between Modern Standard Arabic (MSA) and local dialects, as well as the cultural context of the language. VR technology can help students experience different dialects and cultural contexts in a virtual environment, thereby aiding them in overcoming these challenges. When combined with communicative language teaching methods, structured language programs, and cultural immersion programs, AI and

VR technologies can make the Arabic learning process more effective and accessible.

Keywords: Arabic Language Learning, Artificial Intelligence, Virtual Reality, Morphology, Phonetic Challenges.

ORTA DOĞU'DA DİL POLİTİKALARI VE ETNİK AZINLIKLAR: GÜNCEL SORUNLAR VE ÇÖZÜMLER

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin DURSUN

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
hdursun769@gmail.com

ÖZET

Son birkaç on yılda, Orta Doğu'daki birçok etnik azınlık, dil haklarını savunma veya bu haklar için mücadele etme yoluna gitmiştir. Buna karşılık, birçok Arap ülkesi, Arapça lehine tekdilli bir politika izlemeye çalışmıştır. Sömürge döneminden kalan diller hâlâ önemli bir rol oynasa da, Arap olmayan toplulukların dilleri, milliyetçi ve dini gerekçelerle sürekli olarak dışlanmıştır. Bu çalışma, özellikle Mısır ve Sudan örneklerine odaklanarak, günümüz dil politikalarının tarihsel kökenlerini araştırmayı ve bu politikaların kimlik oluşumu ve ulusal bütünlük üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Şu anki monolitik dil politikaları, dar bir milliyetçilik anlayışından ve Arapçılığın baskın ideolojik model olduğu bir mirastan kaynaklanmaktadır. Arap milliyetçiliği ile İslamcılık arasındaki ayrım her zaman belirgin olmasa da, modern Arap ve Orta Doğu devletlerinin dil tercihlerinde dinin belirleyici bir rol oynamadığı anlaşılmaktadır. Birçok durumda, Araplaştırma politikaları rejimler tarafından (örneğin, Mısır'da Nasır rejimi, Suriye ve Irak'ta Baas rejimi, Cezayir'de FLN) uygulanmış, ancak dini referanslar da meşruiyet sağlamak için kullanılmıştır. Araplaştırma politikalarını destekleyen resmi söylemler, laik milliyetçilik ve modern siyasi İslamcılığın birleşiminden beslenmiştir. Ancak, bu politikalar, büyük Arap olmayan azınlıklara sahip birçok Arap ülkesinde ulusal uzlaşısı ve birliği sağlamada başarısız olmuştur. Bu başarısızlık, bazı hükümetleri (örneğin, Fas, Cezayir, Sudan)

Arap olmayan topluluklarına karşı daha hoşgörölü politikalar benimsemeye yöneltmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagatı, Etno-linguistik Azınlıklar, Dil Politikası, Etnik Kimlik, Mısır.

LANGUAGE POLICIES AND ETHNIC MINORITIES IN THE MIDDLE EAST: CURRENT ISSUES AND SOLUTIONS

ABSTRACT

In recent decades, many ethnic minorities in the Middle East have pursued advocacy or struggle for their language rights. In contrast, many Arab countries have attempted to implement a monolingual policy in favor of Arabic. While languages inherited from the colonial period still play a significant role, the languages of non-Arab communities have been persistently marginalized for nationalist and religious reasons. This study aims to investigate the historical origins of contemporary language policies, focusing particularly on the cases of Egypt and Sudan, and to assess their impact on identity formation and national cohesion. Current monolithic language policies stem from a narrow nationalism and a legacy where Arabism is the dominant ideological model. Although the distinction between Arab nationalism and Islamism is not always clear, it is evident that religion does not play a decisive role in the language preferences of modern Arab and Middle Eastern states. In many cases, Arabization policies have been implemented by regimes (e.g., Nasser's regime in Egypt, Ba'ath regimes in Syria and Iraq, FLN in Algeria), with religious references also employed to legitimize these policies. Official discourses supporting Arabization have been fueled by a combination of secular nationalism and modern political Islamism. However, these policies have failed to achieve national reconciliation and unity in many Arab countries with large non-Arab minorities. This failure has led some governments (e.g., Morocco, Algeria, Sudan) to adopt more tolerant policies towards non-Arab communities.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Ethno-Linguistic Minorities, Language Policy, Ethnic Identity, Egypt.

BAZI MEÂNÎ İLMÎ ÜSLUPLARININ MEÂLLERDE ÇEVİRİ PROBLEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Eser ALTUNTAŞ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
muhammed.altuntas@cbu.edu.tr

ÖZET

Kur'ân-ı Kerîm, dilindeki belâgî îcâzı, üslup özellikleri ve manası yönüyle etkili ve üstün bir ilâhî metindir. Nitekim Kur'ân'ın ilk muhataplarının edebî zevkte ileri düzeyde olması ondaki bu özellikleri fark etmelerini sağlamış ve Kur'ân iman eden ve etmeyen her bir kimseyi bu yönüyle kendisine hayran bırakmıştır. Fakat tevhide davetin ilerleyen dönemlerinde ana dili Arapça olmayan toplumların İslâm'a girmesinden sonra Kur'ân'ın doğru anlaşılması ve dilindeki lafız ve mana inceliklerinin muhataplara aktarılması maksadıyla İslam coğrafyasında öncelikle "Me'ânî'l-Kur'ân ve Mecâzü'l-Kur'ân" başlığı altında sonrasında da farklı isimlerle bazı tefsir çalışmaları yapılmıştır. Benzer çalışmalar Arapça dışındaki diğer dillerde de artarak devam etmiş ve ülkemizde de Cumhuriyet döneminden itibaren Kur'ân'ın manasını Türkçe'ye aktarmak amacıyla yüzden fazla meâl çalışması ortaya konulmuştur. Fakat bu meâllerin çoğunda Kur'ân'ın en önemli özelliği olan nazmındaki belâgî üslubun manaya yansıtılması hususu genellikle göz ardı edilmiştir. Halbuki Kur'ân'ı doğru anlama ve aktarabilme usullerinin başında dilindeki gramatik ve semantik özelliklerin yanı sıra belâgî üslubundaki incelikler ve vurgu da manaya yansıtılmalıdır. Bu üslupların dikkate alınması, Kur'ân'daki ilahi mesajı daha doğru iletmede ve muhatapta istenilen etkiyi oluşturmada önemli rol oynar. Nitekim ilahi metindeki dilin hareketli yapısının gereği belâgî mananın canlılığını kaybetmeden aktarılması meâller-

deki çeviriyi daha güçlü kılacaktır. Bu bağlamda ülkemizdeki müslümanların Allah'ın mesajını öncelikle Kur'ân meâlleri aracılığıyla idrak etmek istemesi bu konuyu fazlasıyla önemli kılmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada me'ânî ilmi üsluplarından olan te'kidli haber cümleleri ile müsned, müsnedün ileyh veya kayıt öğelerindeki takdîm-te'hîr ve mârifelik-nekralık gibi bazı durumlarla ilgili ayetlerde tespit edilen belâgî üslupların meâllerdeki çeviri problemi ele alınacaktır. Fakat bu çalışma bütün me'ânî üsluplarıyla alakalı genel bir araştırma olmayıp bazı örnek ayetler bağlamında söz konusu üsluplardaki belâgî mananın meâllere yansıtılıp yansıtılmadığını incelemeyi hedefleyen hususi bir örneklem teşkil etmektedir. Çalışmada öncelikle örneklerin verildiği me'ânî kavramlarının belâgat ilmindeki yerine değinilecektir. Akabinde ilgili ayetlerin ilk ve son dönemde öne çıkan bazı meâllerdeki çevirileri incelenip karşılaştırma yapılacaktır ve Kur'ân nazmındaki söz konusu me'ânî üslup özelliklerinin bu meâllere yansıtılıp yansıtılmadığı değerlendirilecektir. Son olarak bu konudaki hatalı veya eksik çevirilerin yerine belâgî mananın meâllere nasıl yansıtılabilirliğine dair öneri/öneriler sunulacaktır. Böylece ayetlerin Türkçe'ye çevirisindeki muktezâ-yı halin gerektirdiği belâgî kaygının gözetilmesi ve anlam kaybının en aza indirgenmesi amaçlanmaktadır. Sonuç olarak söz konusu üsluplara dair mana nüanslarının yansıtılması hususunun incelenen meâllere göre farklılık arz ettiği ve belâgî vurgunun genellikle dikkate alınmadığı bazen de aktarıldığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belâgatı, Me'ânî İlmî, Belâgî Üslup, Çeviri, Kur'ân Meâli.

TRANSLATIONAL DIFFICULTIES OF 'ILM AL-MA'ĀNĪ RHETORICAL STYLES IN QUR'ĀNIC TRANSLATIONS

ABSTRACT

The Holy Qur'ān is renowned for its profound and exalted divine text, characterized by its rhetorical eloquence, stylistic features, and depth of meaning. Indeed, the advanced literary sensibilities of the Qur'ān's initial recipients enabled them to discern these features. Thus, the Qur'ān has captivated everyone, whether they believe or not, with this aspect. However, in the later stages of the call to tawhīd, following the conversion of non-Arabic-speaking communities to Islam, efforts were made within the Islamic world to ensure the accurate understanding of the Qur'ān and to convey the subtleties of its language and meaning to the recipients. Initially, this was undertaken through exegesis works titled "The Ma'ānī'l-Qur'ān" and "The Majāzu'l-Qur'ān" and later through various other names. The number of similar works continued to increase in languages other than Arabic and in Turkey, since the Republic period, over a hundred translations have been produced with the aim of conveying the meaning of the Qur'ān into Turkish. However, in most of these translations, the representation of the Qur'ān's most significant feature -the rhetorical style inherent in its composition- has generally been overlooked. Indeed, among the primary methods for accurately understanding and conveying the Qur'ān is the need to represent not only the grammatical and semantic features of the language but also the subtleties of its rhetorical style and emphasis, which influence the meaning. Considering these stylistic elements plays a crucial role in more accurately conveying the divine message of the Qur'ān and in achieving the desired impact on the receivers. Indeed, maintaining the

vibrancy of the rhetorical meaning, in line with the dynamic nature of the divine text, will enhance the strength of translations. In this context, the desire of Muslims in our country to comprehend God's message primarily through Qur'ānic translations underscores the significant importance of this issue. Therefore, this study will address translation issues in Qur'ānic translations related to the styles of *ilm al-ma'ānī* identified in the verses, with a specific focus on emphatic declarative sentences and the nuances of elements such as *musnad*, *musnad ilayh*, or *kayd*, including *takdīm* and *ta'khīr* (preposition and postponement), as well as *ma'rifa* and *nakirah* (definiteness and indefiniteness). However, this study does not constitute a general investigation of all rhetorical styles; rather, it serves as a specific case study aimed at examining whether the styles of *'ilm al-ma'ānī* are represented in translations, within the context of selected example verses. However, this study is not a general investigation of all rhetorical styles but rather constitutes a specific case study aimed at examining whether the the styles of the styles of *'ilm al-ma'ānī* is represented in translations, within the context of selected example verses. The study will first address the role of the styles of *'ilm al-ma'ānī* illustrated by the examples within the field of rhetoric. Subsequently, the translations of the relevant verses in several prominent Qur'ānic translations, both from earlier and more recent periods, will be examined and compared, and an assessment will be made regarding whether the styles of *'ilm al-ma'ānī* present in the Qur'ānic text are accurately represented in these translations. Finally, suggestions will be provided on how to accurately represent the rhetorical meanings in translations, addressing any errors or deficiencies found in the existing translations. Thus, the aim is to ensure that the rhetorical considerations required by the context of the verses are taken into account in their translation into Turkish, and to minimize any loss of meaning. As a result, the representation

of the semantic nuances of the styles in question varies depending on the Qur'ānic translations examined. Additionally, it has been observed that the rhetorical emphasis is often overlooked and occasionally misrepresented.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Me'ānī Science, Rhetorical Style, Translation, Translation of the Qur'ān.

EDEBİYAT VE İDEOLOJİ: ORYANTALİST RETORİK VE ARAP BELAĞATININ POLİTİK KULLANIMLARI

Dr. Öğr. Üyesi Naci ÖZSOY

Bitlis Eren Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

nozsoy@beu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, oryantalist retoriğin Arap belağatı üzerindeki politik etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Oryantalist bakış açılarının, Arap edebiyatında ideolojik ve politik amaçlarla nasıl kullanıldığını anlamak, bu çalışmanın temel amacıdır. Batılı araştırmacıların, Arap edebiyatını politik söylemlerini desteklemek ve meşrulaştırmak için nasıl kullandıkları, bu çalışmanın merkezinde yer almaktadır. Çalışma, Arap edebiyatının politik kullanımlarını araştırmak için çeşitli disiplinler arası yöntemler kullanmaktadır. Politik ideolojilerin, Arap belağatının dili ve temaları üzerinde nasıl bir etki yarattığını anlamak için literatür taraması ve kavramsal analizler yapılmaktadır. Ayrıca, belirli dönemlerdeki politik olaylarla Arap edebiyatı arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamak için tarihî ve sosyolojik bir yaklaşım benimsenmektedir.

Politik ideolojilerin dilsel yansımaları, Arap belağatının dili ve temaları üzerindeki etkisini anlamak için önemlidir. Belirli politik ideolojilerin nasıl bir dil ve üslup kullanımını teşvik ettiği, belirli politik konuların edebi eserlerde nasıl temsil edildiği üzerine daha kapsamlı bir analiz yapılabilir. Bu, politik ideolojilerin Arap edebiyatında nasıl bir etki yarattığının daha iyi anlaşılması ve bu etkilerin literatürde nasıl yansıdığının değerlendirilmesine yardımcı olur. Ayrıca politik olayların edebiyata yansımaları, Arap edebiyatının içeriği, üslubu ve temaları üzerindeki

etkilerini anlamak için önemlidir. Siyasi çalkantılar, savaşlar, devrimler gibi belirli dönemlerin edebi eserlere nasıl yansıdığı, edebiyatın toplumsal dönüşümlere nasıl bir tepki verdiği üzerine derinlemesine bir analiz yapılabilir. Bu analizler, politik olayların Arap edebiyatındaki yerini ve bu olayların edebi ürünlere olan etkisini açıklığa kavuşturmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma oryantalist retoriğin Arap edebiyatındaki politik kullanımlarını ele alarak disiplinler arası bir bakış açısı sunmaktadır. Oryantalist bakış açılarının Arap edebiyatındaki ideolojik ve politik anlamları nasıl şekillendirdiği ve bu söylemlerin Arap toplumları üzerindeki etkileri, bu çalışmanın temel tartışma noktalarını oluşturmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları, Arap edebiyatının politik ve ideolojik bağlamlarını daha iyi anlamamıza ve gelecek araştırmalar için yeni yönler belirlememize yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Edebiyatı, İdeoloji, Politika, Retorik, Oryantalizm.

LITERATURE AND IDEOLOGY: ORIENTALIST RHETORIC AND THE POLITICAL USES OF ARABIC RHETORIC

ABSTRACT

This study aims to examine the political effects of Orientalist rhetoric on Arabic rhetoric. The primary goal of this study is to understand how Orientalist perspectives have been used ideologically and politically in Arabic literature. Central to this study is how Western scholars have utilized Arabic literature to support and legitimize their political discourses. The study employs various interdisciplinary methods to investigate the political uses of Arabic literature. Literature reviews and conceptual analyses are conducted to understand the impact of political ideologies on the language and themes of Arabic rhetoric. Additionally, a historical and sociological approach is adopted to better understand the relationship between specific political events and Arabic literature.

Understanding the linguistic reflections of political ideologies is crucial for grasping their impact on the language and themes of Arabic rhetoric. A more comprehensive analysis can be conducted on how specific political ideologies encourage certain language and stylistic usages and how specific political issues are represented in literary works. This will help in better understanding the influence of political ideologies on Arabic literature and evaluating how these effects are reflected in the literature. Moreover, the reflections of political events on literature are important for understanding their effects on the content, style, and themes of Arabic literature. A detailed analysis can be done on how literary works

reflect specific periods of political upheaval, wars, revolutions, and how literature responds to societal transformations. These analyses clarify the place of political events in Arabic literature and their impact on literary products.

In conclusion, this study offers an interdisciplinary perspective by addressing the political uses of Orientalist rhetoric in Arabic literature. It explores how Orientalist viewpoints shape the ideological and political meanings in Arabic literature and the effects of these discourses on Arab societies. The findings of this study will help us better understand the political and ideological contexts of Arabic literature and suggest new directions for future research.

Keywords: Arabic Language and Literature, Ideology, Politics, Rhetoric, Orientalism.

KUR'ÂNÎ ÎZÂHÂTLE TEMEL İNSAN HAKLARI

Sinem YİĞİT

Yüksek Lisans Öğrencisi
yigitt@icloud.com

Doç. Dr. Mahmud KADDUM

Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
mkaddum@bartin.edu.tr

ÖZET

Modern zamanların çokça tartışılan mefhumlarından biri de insan haklarıdır. Kur'ân-ı Kerim, insana hak ettiği değeri yeniden kazandırmak amacıyla gönderilmiştir. Tebliğ sürecinin başlangıcı itibariyle İslâm'da var olagelen insan hakları insanların dinî, içtimai, siyasi, kültürel ve daha pek çok yaşam alanına kazandırılmıştır. Yüce kitabımız, insan hakları kapsamına giren noktalara değinip, bunların muhafazasını sağlamak için değişik boyutlarda müeyyidelendirmiştir. Öyle ki Kur'ân-ı Kerim'de insan hakları, ilâhi emirler ve tavsiyeler kapsamında, âyetlerde sıkça yer almış, Müslümanların uyması gereken kuralların sınırlarını çizmiştir. Bu sınırlar içinde Kur'ân, insanlara eşit derecede yaklaşır ve insanın belirli haklara, dolayısıyla insan haklarına sahip olduğuna işaret eder. Zira insanoğlu son yıllarda farklı menfaat alanlarına gösterdiği ilerlemeyi, ne yazık ki insan haklarının korunması alanında gösterememiştir. Bu açıdan asırlar önce İslâm ve Kur'ân tarafından insana sunulmuş olan bu haklar, günümüz modern dünyasında daha da ayrı bir önem kazanmaktadır. Çalışmamda Müslümanların kutsal metni olan Kur'ân'ı Kerim'in, temel insan hakları olarak bilinen hayat, hürriyet ve mülkiyet haklarına nasıl yaklaştığını ele almaya çalışacağım. Ayrıca âyetleri esas alarak ancak gerektiğinde

Hadislere de referansta bulunarak, ki Kur'an-ı Kerim'in yanında Peygamber Efendimiz'in (sav) tavsiye ve uygulamaları da insan hakları konusunda en önemli kaynaktı, insanın değeri ve belli başlı insan haklarını; "insan hakları ihlâli" üzerinde bağlantı kurarak izaha çalışacağım. Çalışmamın amacı konu hakkındaki beşerî birikimi; "BM İnsan Hakları Beyannamesi", ilgili Kur'an âyetleriyle mukâyeseli olarak incelemek ve bir sonuca varabilmektir. Peki, İslâm'ın insanlara sunduğu temel haklar nelerdir?

Anahtar Kelimeler: Kur'an, İslâm, İnsan Hakları, İhlâl.

FUNDAMENTAL HUMAN RIGHTS WITH QUR'ANIC EXPLANATION

ABSTRACT

One of the most debated concepts of modern times is human rights. The Holy Qur'an was sent with the aim of restoring the value that human beings deserve. Human rights, which have existed in Islam since the beginning of the process of the Prophethood, have been brought to people's religious, social, political, cultural and many other areas of life. Our sublime book has addressed the points that fall within the scope of human rights and sanctioned them in different dimensions to ensure their protection. So much so that in the Holy Qur'an, human rights are frequently mentioned in the verses within the scope of divine commands and recommendations, and it has drawn the boundaries of the rules that Muslims must follow. Within these limits, the Qur'an treats people equally and points out that human beings have certain rights, hence human rights. Unfortunately, mankind has not been able to show the progress it has made in different fields of interest in recent years in the field of protection of human rights. In this respect, these rights, which were presented to human beings centuries ago by Islam and the Qur'an, gain even more importance in today's modern world. In my study, I will try to discuss how the Qur'an, the holy text of Muslims, approaches the rights to life, liberty and property, which are known as fundamental human rights. I will also try to explain the value of human beings and the main human rights by making a connection on "violation of human rights", based on the verses, but also by referring to the Hadiths when necessary, as the Holy Qur'an, as well as the advice and practices of the Prophet (saas)

were the most important sources on human rights. The aim of my study is to examine the human knowledge on the subject in comparison with the “UN Declaration of Human Rights”, the relevant Qur’anic verses and to reach a conclusion. So, what are the basic rights that Islam offers to human beings?

Keywords: Qur’an, Islam, Human Rights, Violation.

GÜNCEL DİNİ MESELELERİN ÇÖZÜMÜNDE TÜBİTAK PROJELERİNİN ÖNEMİ: 2209- A (ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ARAŞTIRMA PROJELERİ DESTEKLEME PROGRAMI) ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Mensure SÖNMEZ

Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
mensuresonmez@uludag.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Hatice TEBER

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
haticeteber@akdeniz.edu.tr

ÖZET

Günümüzde yaşanan hızlı gelişim ve değişim, her alanda olduğu gibi yaşamın önemli bir parçası olan din konusunda da sorunları beraberinde getirmektedir. Son dönemde bu sorunların çözümünde bireysel çalışmalardan ziyade ekip halinde yürütülen projelere teşvikin arttığı görülmektedir. Bu konuda ülkemizde proje konusunda verdiği destek ve imkânlarla yetkin bir kurum olan TÜBİTAK, lisans ve lisansüstü öğrencilerine çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Bu kapsamda TÜBİTAK'ın lisans öğrencilerine yönelik 2209-A (Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı) programı örnek verilebilir. Bu programın amacı, üniversitelerde öğrenim gören lisans öğrencilerini, projeler yoluyla araştırma yapmaya teşvik etmek; ön lisans öğrencilerine ise lisans öğrenimi öncesinde proje hazırlama kültürü kazandırmaktır.

TÜBİTAK destekli bu projelerde iş birliği, ekip yönetimi, eleştirel düşünce ve problem çözme becerisi, çalışma disiplini, zaman yönetimi, sorumluluk alma, iletişim becerisi, multidisip-

liner çalışma yapabilme, liderlik becerisi ve toplumun güncel problemlerine karşı farkındalık gibi hem bireysel hem de toplumsal faydalar bulunmaktadır. Bu faydaların yanı sıra akademik açıdan literatür taraması yapma, metin inşası, yazma becerisi kazanma, Yaygın Etki kapsamında makale yayımlama, bildiri sunma ve benzer konularda yeni projeler üretme gibi katkıları da vardır. Bu proje çalışmalarının güncel dini meselelerin çözümünde de etkili bir rol oynayacağı göz ardı edilemez. Dolayısıyla İlahiyat fakültelerinde buna yönelik 2209-A projeleri hazırlanmaktadır. Bu proje örneklerinin bazıları şunlardır; “Aile İçi Şiddet Örüntüsünün Yapısı: Şiddet Uygulayan ve Uygulanan Çiftler Üzerine Nitel Bir Araştırma”, “6 Şubat’taki Kahramanmaraş Depremine Hatay’da Yaşayan Genç Bireylerin Ölüm Algılarının Değişiminin İncelenmesi”, “Yapay Zekâ Sohbet Robotları Örneklerinde İslamofobik Ögeler ve Çözüm Yolları”, “Organ Bağışıyla İlgili Tereddütlerin Dini Gerekçelerinin Tespiti”, “İlahiyat Fakültelerinde Eğitim Alan Öğrencilerin Çevre Bilinci ve Atık Yönetimi: Bir Farkındalık Analizi”, “Z Kuşağı ve Din: Eskişehir Örneği”, “Yalnızlık ve Şiddete Eğilimin Psikososyal Dinamikleri: Yozgat Bozok Üniversitesi Örneği”, “Sosyal Medya Fenomenlerinin Gençlerin Tüketim Kültürü Üzerindeki Ahlaki Etkisi”, “Sıkıntılarla Mücadelede Hadislerin İnsan Psikolojisine Etkisi”.

Bu çalışmada, güncel sorunların tespiti, bu sorunlara toplumsal bakış açısının ortaya konması, konuyla ilgili farkındalığın artırılması ve çözümler üretilmesi noktasında TÜBİTAK 2209-A programı kapsamında yapılmış projelerden verilen örnekler ışığında bireysel ve toplumsal katkılara değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: TÜBİTAK, 2209-A, Proje, Din, Problem.

IMPORTANCE OF TUBITAK PROJECTS IN SOLUTION OF CURRENT RELIGIOUS THE ISSUES: EXAMPLE OF 2209-A (UNIVERSITY STUDENTS RESEARCH PROJECTS SUPPORT PROGRAM)

ABSTRACT

The rapid development and change experienced today brings with it problems in religion, which is an important part of life, as in every field. In recent times, it has been observed that there has been an increase in the encouragement for projects carried out as a team rather than individual work in solving these problems. In this regard, TÜBİTAK, which is a competent institution in our country with the support and opportunities it provides in terms of projects, offers various opportunities to undergraduate and graduate students. In this context, TÜBİTAK's 2209-A (University Student Research Projects Support Program) program for undergraduate students can be given as an example. The aim of this program is to encourage undergraduate students studying at universities to conduct research through projects; and to provide associate degree students with a project preparation culture before their undergraduate education.

These projects supported by TÜBİTAK provide both individual and social benefits such as cooperation, team management, critical thinking and problem solving skills, work discipline, time management, taking responsibility, communication skills, multidisciplinary work, leadership skills and awareness of current problems in society. In addition to these benefits, they also provide contributions such as conducting academic literature reviews, constructing texts, gaining writing skills,

publishing articles within the scope of Widespread Impact, presenting papers and producing new projects on similar topics. It cannot be ignored that these project studies will also play an effective role in solving current religious issues. Therefore, 2209-A projects are being prepared in the faculties of Theology for this purpose. Some of these project examples are as follows; "The Structure of Domestic Violence Pattern: A Qualitative Research on Couples Who Perpetrate and Are Perpetrated By Violence", "Examination of the Change in Death Perceptions of Young Individuals Who Experienced the Kahramanmaraş Earthquake on February 6 in Hatay", "Islamophobic Elements and Solutions in Examples of Artificial Intelligence Chatbots", "Detection of Religious Justifications for Hesitations Regarding Organ Donation", "Environmental Consciousness and Waste Management of Students Receiving Education in Theology Faculties: An Awareness Analysis", "Generation Z and Religion: The Eskişehir Example", "Psychosocial Dynamics of Loneliness and Tendency to Violence: The Yozgat Bozok University Example", "Moral Impact of Social Media Phenomenons on the Consumption Culture of Young People", "The Impact of Hadiths on Human Psychology in Coping with Troubles".

In this study, individual and social contributions will be discussed in the light of examples given from projects carried out within the scope of the TUBITAK 2209-A program in order to identify current problems, reveal the social perspective on these problems, increase awareness on the subject and produce solutions.

Keywords: TUBITAK, 2209-A, Project, Religion, Problem.

HADİS

"KUR'ÂN BİZE YETER" SÖYLEMİNİN ARKA PLANI, TEZÂHÜR VE SONUÇLARI

Prof. Dr. İbrahim KUTLUAY

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ibrahim.kutluay@ikcu.edu.tr

ÖZET

İslâm tarihinde erken dönemden itibaren Kur'ân'ın mütevâtiren günümüze ulaşan, sahih ve yakînî bilgi ifade eden bir ilahî bir kitap olmasından hareketle, aynı özellikte olmayan nebevî örneklik Sünnet ve onun yazılı belgeleri olan hadisler yerine, sadece Kur'ân'a tâbi olunmasını salık veren görüşler ortaya çıkmıştır. Erken dönemde Hâricîlerin, Kur'ân'ı tamamen zâhirî olarak yorumlamalarının -tarih itibarıyla daha sonra ortaya çıksa da- bize Ehl-i Kur'ân hareketinin ilk nüveleri olduğunu söyleme imkânı verir. Hadis nakleden sahâbî İmrân b. Huseyn'a (ö. 52/672), "Hadis nakletmeyi bırak da bize Kur'ân'da olanı naklet" (Ma'mer, Câmi', 11/255; Abdürrezzâk, Musannef, 10/304) diyerek itiraz eden zihniyet, tarih boyunca mevcut olmuştur. Yakın tarihte Batı'da sanayi devrimi, coğrafî keşifler ve sömürü sisteminden sonra zenginleşen Batı karşısında aynı sanayileşme ve teknolojiyi yakalayamayan atalet ve derin bir gaflet uykusu içindeki Müslümanların tabîi olarak geri kalması, I. Dünya Savaşı sonrası Osmanlı Devleti'nin yıkılıp hilafetin ilga edilmesi ve bir daha bir araya gelemeyecek şekilde İslâm coğrafyasının parçalanması, ırk temeline dayalı ulus devletlerin kurulması gibi sebepler sonucunda İslâm düşünürleri geri kalmanın sebeplerini araştırıp tahlil etmişlerdir.

Bazıları selef-i sâlihînin yaptığı gibi Kur'ân ve Sünnet'e dönmeyi ve İslâm'ın klasik değerlerini canlandırmayı savunmuş-

lar, bazıları ise Batı düşüncesi ışığında İslâm düşüncesine yön vermeye çalışmışlardır. Bu ikinci grup, dinin yegâne kaynağı olarak Kur'ân'ı esas almayı ya da müstakil bir kaynak görmedikleri Sünnet'i, tamamen Kur'ân'ın zâhirî anlamı doğrultusunda yorumlamayı teklif ve tatbik etmişlerdir. Buna misâl; Hind alt kıtasında Delhi'de Aligarh Ekolü'nün kurucusu olup önceleri Ehl-i hadis çizgisinde iken Alman Alois Sprenger (ö. 1893) ile Hindistan'da görev yaptığı sırada tanıştığı İngiliz William Muir'den (ö. 1905) etkilenen ve Aligarh Muhammadan Anglo - Oriental College'î kuran Seyyid Ahmed Han'dır (ö. 1898). O, yazılarında Müslümanları Batı kültürüne ve İngilizlere dost olmaya çağırmış, Batı felsefesinden etkilendiği için İslâm'ı akılcı ve tabiat felsefesine (naturlazim) göre yorumlamaya çalışmış olup İngilizler kendisine Sir unvanı vermişlerdir. Yine Hind'de dinin tek kaynağı Kur'ân olduğunu savunarak hadisleri toptan reddeden Abdullah Çekrlevî (ö. 1914) ve Gulam Ahmed Pervîz (ö. 1985) gibi Ehl-i Kur'ân/Kur'âniyyûn ekolü ortaya çıkmıştır. Bunun ülkemizdeki tezâhürü Mealcilerdir. Aynı dönemde Mısır'da Kur'âniyyûn ekolünün öncülerinden hekim Muhammed Tevfik Sıdkı (1881-1920) "el-İslâmü Hüve'l-Kur'ânü Vahdeh" adlı makalesinde dinin yegâne kaynağının Kur'ân olduğunu savunmuştur. Kur'ân'ın keyfî yorumlamasında Muhammed b. Abdülvehhâb'ın ((ö. 1206/1792) kurduğu - Selef ve Ehl-i hadis gibi düşündüklerini iddia etseler de- yeni ve daha radikal bir oluşum olan Vehhâbiliğin de rolü vardır. Mısırlı düşünürler Muhammed Reşîd Rızâ (1865-1935), Ahmed Emîn (1886-1954), Abbas Mahmûd el-Akkâd (1889-1964), Tâhâ Hüseyin (1889-1973); Suriyeli Muhammed Kürd Ali (1876-1953), bazı eleştirileriyle Irak'lı Mahmûd Şükrî el-Âlûsî (1857-1924) bu hareketi desteklemiştir.

Bu çalışmada "Bize Kur'ân yeter" söylemi ile ilgili tarihî süreç ortaya konulduktan sonra bu söylemin Kur'ân tarafından

onaylanıp onaylanmadığı, nasıl bir İslâm teklif ettiği, pratikteki değeri ve Kur'ân'ın anlamının son derece açık olduğunu ileri sürerek onu diledikleri gibi yorumlamayı mümkün kılan bu paradigmanın, İslâm'ı, Allah'ın dini olmaktan çıkarıp çıkarmayacağı tartışılacaktır. Çalışmanın amacı mezkûr söylemin sorun ve sonuçlarını tartışmak ve Kuran ve Sünnet'in dinin iki temel kaynağı olduğunu ortaya koymaktır. Mısır, Hind alt kıtası ve Türkiye'den birer örnekle sınırlı olan çalışmamızda, dinin yegâne kaynağı olarak Kur'ân'ı gören söylemin sahiplerinin ileri sürdükleri görüşler, nitel analiz metoduyla tahlil edilecek ve birbirleriyle mukayeseye tabi tutulacaktır. Bu suretle bu iddia sahiplerinin görüşlerinin tutarlı ve isabetli olup olmadığı değerlendirilecek ve hangi noktaya evrildiklerinin izi sürülecek ve etkileri tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Dinin Kaynağı, Ehl-i Kur'ân, Mecalciler, Tevfik Sıdkı, Seyyid Ahmed Han.

THE BACKGROUND, MANIFESTATIONS AND CONSEQUENCES OF THE “QUR’AN IS ENOUGH FOR US” DISCOURSE

ABSTRACT

From the early period of Islamic history, from the Qur’an’s being a divine book that has reached the present day through trustworthy tradition and expresses authentic and certain knowledge, there have emerged views that recommend following only the Qur’an instead of the Prophetic example, the Sunnah, and its written documents, the hadiths, which do not have the same characteristics. The early Khārijites’ interpretation of the Qur’ān as purely zāhirī, even though it emerged later in history, allows us to say that it was the first nucleus of the Ahl al-Qur’ān movement. The mentality that objected to the Companion Imrān b. Husayn (d. 52/672), a hadith transmitter, by saying, “Stop transmitting hadith and tell us what is in the Qur’ān” (Ma’mar, *Jāmi’*, 11/255; Abdurrezzāq, *al-Musannaf*, 10/304) has existed throughout history. In recent history, Islamic thinkers have researched and analyzed the causes of backwardness as a result of reasons such as the natural backwardness of Muslims in inertia and deep sleep of heedlessness who could not catch the same industrialization and technology against the West, which became rich after the industrial revolution, geographical discoveries and exploitation system in the West, the collapse of the Ottoman Empire after World War I, the abolition of the caliphate and the disintegration of the Islamic geography so that it could never come together again, and the establishment of nation states based on race.

Some of them advocated returning to the Qur'an and Sunnah and reviving the classical values of Islam, as *the salaf-i sālihîn* (early Muslim scholars) had done, while others tried to give direction to Islamic thought in the light of Western thought. This second group proposed and practiced taking the Qur'an as the sole source of religion or interpreting the Sunnah, which they did not see as an independent source, entirely in line with the literal meaning of the Qur'an. An example of this is Sayyid Ahmad Khan (d. 1898), the founder of the Aligarh School in Delhi in the Indian subcontinent, the Aligarh Muhammadan Anglo-Oriental College who was influenced by the German Alois Sprenger (d. 1893) and the Englishman William Muir (d. 1905), whom he met during his mission in India. In his writings, Sayyid Ahmad Khan urged Muslims to be friendly to Western culture and the British, and since he was influenced by Western philosophy, he tried to interpret Islam according to rationalism and natural philosophy (*naturalizm*), and the British gave him the title of Sir. Again, in India, the Ahl al-Qur'ân/Qur'āniyyûn school emerged, such as Abdullah Chakrāwî (d. 1914) and Ghulam Ahmed Parwîz (d. 1985), who rejected hadiths altogether, arguing that the Qur'ân was the only source of religion. The manifestation of this in our country is the *Mealists*. In the same period, physician Muhammad Tawfîq Sidqî (1881-1920), one of the pioneers of the Qur'āniyyûn school in Egypt, argued that the Qur'ân was the sole source of religion in his article "al-Islâm Hüwa al-Qur'ân Vahdah". Wahhabism, a new and more radical organization founded by Muhammad b. 'Abd al-Wahhab (d. 1206/1792), also played a role in the arbitrary interpretation of the Qur'an, even though they claimed to think like the Salaf and Ahl al-Hadith. Egyptian thinkers Muhammad Rashid Rezā(1865-1935), Ahmad Amîn (1886-1954), Abbas Mahmud al-Aqqād (1889-1964), and Tāhā Husayn (1889-1973); Muham-

mad Kurd Ali (1876-1953) of Syria; and Mahmoud Shukrī al-Alūsī (1857-1924) of Iraq, with some criticisms, supported this movement.

In this study, after presenting the historical process related to the “Qur’an is sufficient for us” discourse, it will be discussed whether this discourse is approved by the Qur’an, what kind of Islam it proposes, its practical value, and whether this paradigm, which makes it possible to interpret the Qur’an as they wish by claiming that its meaning is extremely clear, will make Islam cease to be the religion of Allah. The aim of the study is to discuss the problems and consequences of this discourse and to demonstrate that the Qur’an and Sunnah are the two main sources of religion. In our study, which is limited to one example each from Egypt, the Indian subcontinent and Turkey, the views put forward by the proponents of the discourse that sees the Qur’an as the sole source of religion will be analysed and compared with each other through qualitative analysis. In this way, it will be evaluated whether the views of these claimants are consistent and accurate, and the point to which they have evolved will be traced and their effects will be determined.

Keywords: Hadith, Source of Religion, Ahl-i Qur’ân, Mea-
lists, Tawfīq Siddiqi, Sayyid Ahmad Khan.

GÜNÜMÜZDE HADİSLERİN ANLAŞILMA PROBLEMİ AÇISINDAN KADININ KABURGA KEMİĞİNDEN YARATILMASI RİVAYETİ

Doç. Dr. Sabri ÇAP

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
sabricap@hotmail.com

ÖZET

Hız. Peygamber'in vefatından sonra başta sahâbîler ve sonra da muhaddisler Resûlullah'ın hadislerinin doğru bir şekilde aktarılması için büyük bir çaba içinde olmuşlardır. Hadis metinlerinin aslına uygun olarak nakledilmesi için ravilerin adalet ve zapt özelliklerine sahip olması zorunlu görülmüştür. Nakledilen rivayetlerin kaynağına yani Resûlullah'a aidiyetini tespit için rivâyetü'l-hadîs ilimleri esas alındığı gibi asırların ilerlemesiyle birlikte hadislerin doğru anlaşılması hususunda da bazı problemler ortaya çıkmıştır. Buna karşılık dirâyetü'l-hadîs ilimleri teşekkül etmiş ve hadislerin sıhhati kadar doğru anlaşılması da önemli görülmüştür. Zira doğru anlaşılmadığı takdirde bir rivayetin sahih olmasının hiçbir anlamı kalmayacaktır.

Hadis metinlerinin on beş asır önce oluşması sebebiyle tarihî süreç içinde bazı hadislerin sahihliği veya anlamı hakkında geçmişten günümüze birçok tartışma olmuştur. Modern dönemde ise geçmiş asırlarda tartışma konusu olmayan bazı hadislerin Hız. Peygamber'e aidiyeti sorgulanmaya başlamıştır. Günümüzde farklı yönleriyle tartışma konusu yapılan rivayetlerden biri de "kadının kaburga kemiğinden yaratıldığı"nı veya "kaburga kemiği gibi olduğu"nu ifade eden hadistir. Özellikle Tevrat'ta benzer bir metnin bulunması bu rivayetlerin tartışılmasına ve İsrâiliyat kaynaklı oldukları iddialarına yol açmış-

tır. Böylece söz konusu hadislerin Kitâb-ı mukaddes kaynaklı olduğu ve Resûlullah'a ait olmadığı iddiaları ileri sürülmüştür. Geçmişte doğru anlaşılan bir kısım hadisler günümüzde anlaşılmama veya yanlış anlaşılma sebebiyle reddedilmiş veya tartışılır olmuştur.

Bu tebliğin amacı kadının kaburga kemiğinden yaratıldığına dair rivayet bağlamında bazı hadislerin yanlış anlaşıldığını ve bu sebeple haksız eleştiri konusu yapıldığını göstermektir. Bunun için söz konusu hadisin erken dönemden itibaren konulu (ale'l-ebvâb) hadis kaynaklarında nasıl anlaşıldığı tespit edilecektir. Özellikle hadis literatüründe bu rivayetlerin hangi konu bağlamında zikredildikleri, yani muhaddislerin bu rivayetleri nasıl anladıkları ortaya konulacaktır. Tevrat'ta Havvâ'nın Hz. Âdem'in kaburga kemiğinden yaratıldığına dair bilgiler de göz önünde bulundurularak müfessirlerin *"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan, ikisinden birçok erkek ve kadın üretilip yayan rabbinize itaatsizlikten sakının..."* (Nisâ, 4/1) âyetini izah bağlamında söz konusu hadisleri delil olarak kullanıp kullanmadıkları belirlenecektir. Ayrıca klasik ve modern dönem hadis şerhlerinin ilgili hadisleri yorumlamaları ile klasik ve modern dönem tefsirlerinin söz konusu hadislerle yer verip vermemeleri mukayese edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, İsrâiliyyât, Kadının Yaratılışı, Kaburga.

THE PROBLEM OF UNDERSTANDING HADITHS TODAY IN THE CONTEXT OF THE NARRATION THAT WOMAN WAS CREATED FROM A RIB

ABSTRACT

Since the creation of Hadith texts fifteen centuries ago, there have been many discussions about the authenticity or meaning of some Hadiths throughout the historical process from the past to the present. In modern times, the attribution of some Hadiths to the Prophet, which were not subjects of debate in past centuries, has been questioned. One of the narrations that is discussed today from various perspectives is the Hadith that states that “the woman was created from a rib” or “she is like a rib.” The existence of a similar text in the Torah, in particular, has led to discussions about these narrations and the claim that they stem from Isrāʿīliyyāt sources. It has thus been claimed that the Hadiths in question originated from the Holy Book and did not belong to the Prophet. Some Hadiths, which were correctly understood in the past, have been rejected or debated today due to misunderstandings or misinterpretations.

As the Hadith texts originated fifteen centuries ago, there have been many discussions throughout history about the authenticity or meaning of some Hadiths. In modern times, the attribution of some Hadiths that were not debated in past centuries to the Prophet has been questioned. One of the narrations that is discussed today from various perspectives is the Hadith that states that “the woman was created from a rib” or “is like a rib.” The fact that a similar text is present in the Torah, in particular, has led to discussions about these

narrations and the claim that they originate from Isrāʿīliyyāt sources. Thus, it has been claimed that these Hadiths are of biblical origin and do not come from the Messenger of Allah. Some Hadiths, which were correctly understood in the past, have become rejected or controversial today due to misunderstandings or misinterpretations.

The aim of this lecture is to show that some Hadiths related to the narration that the woman was created from a rib have been misunderstood and therefore unjustly criticized. To this end, it will be determined how these Hadiths have been understood in thematic Hadith sources (al-aʿl-abvab) since early times. In particular, it will be demonstrated in what context these narrations are mentioned in Hadith literature, that is, how the Muhaddiths understood these narrations. Considering the information in the Torah that Eve was created from Adam's rib, it will be determined whether the exegetes use these Hadiths as evidence in the context of explaining the verse *"O mankind! Fear your Lord, who created you from a single being and created its mate from it and spread from both many men and women..."* (An-Nisa, 4/1). Furthermore, a comparison will be made between the comments of classical and modern Hadith commentators on the relevant Hadiths and whether classical and modern Quran commentators have included these Hadiths.

Keywords: Hadith, Isrāʿīliyyāt, Creation of Woman, Rib.

ARİF TEKİN'İN ESERLERİNDEKİ ATEİST HADİS ELEŞTİRİSİNİN ELEŞTİRİSİ

Doç. Dr. Recep Emin GÜL

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
emingul08@gmail.com

ÖZET

Türkiye farklı inançlara, etnik gruplara mensup birçok bireyin yaşadığı kozmopolit bir ülkedir. Modern dünyada müntesibi gün geçtikçe arttığı tahmin edilen ateizmin popülaritesinin Türkiye’de de arttığı bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Ateizm temel itibarıyla bir tanrı inancı reddi olsa da içerisinde peygamberlerin reddi hususunu da barındırmaktadır. Nitekim ateistlere yönelik yapılan bazı akademik çalışmalarda ateist bireyler peygamber inancını reddettikleri için tanrı inancını reddettiklerini beyan etmektedir. Bu durum İslam söz konusu olduğunda Efendimiz’in (sas) ve dolayısıyla hadis ve sünnetin eleştirisini beraberinde getirmektedir. Bu çalışmanın konusunu da söz konusu ateist hadis eleştirilerinin başında gelen Arif Tekin’in eserlerindeki eleştirilerin değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Eski bir DİB mensubu olan Arif Tekin daha sonra ateizmi tercih etmiş ve almış olduğu medrese ve ilahiyat eğitimin birikimiyle eserlerinde İslam’a ve özellikle hadislere yönelik bazı eleştiri ve iddialarda bulunmuştur. Basılmış on altı eseri bulunan Tekin’in hemen her eserinde hadislere atıflar bulunduğu görülmekle birlikte özellikle *Muhammed ve Kurmaylarının Hanımları*, *Bilinmeyen Yönleriyle Hz. Muhammed’in Ölümü*, *Haz. Muhammed’in Hocaları* ve *İslam’da Şiddet* isimli eserlerinde daha sık hadislere başvurduğu ve bu hadisleri farklı yönleriyle eleştirdiği görülmektedir. Arif Tekin birçok ateist tarafından takip edilen

ve eleştirileri dikkate alınan, kaynak olarak kullanılan bir isimdir. Bu nedenle söz konusu eleştirilerin tespiti ve değerlendirilmesi hadislerle yönelik ateist eleştirinin boyutlarını ve mahiyetini görmek açısından önem arz etmektedir. Arif Tekin'in eserlerinde ele aldığı birçok hadisin değerlendirmesinde anakronik bir yaklaşım içerisinde olduğu, hadisleri lafzî, zahirî ve bağlamından kopararak değerlendirdiği görülmektedir. Bu çalışmada, söz konusu yanlış değerlendirmeler örnekleriyle beraber incelenecektir. Çalışmada elde edilen bulguların, ateizmin Hz. Peygamber'in hayatı ve hadis/sünnete yönelik eleştirilerinin mesnetsiz olduğunu göstermesi ve bu hususta yapılacak diğer akademik çalışmalara kaynaklık etmesi temenni edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Sünnet, Hz. Peygamber, Ateizm, Arif Tekin.

CRITIQUE OF ATHEIST HADITH CRITICISM IN ARIF TEKİN'S WORKS

ABSTRACT

Türkiye is a cosmopolitan country where many individuals of different beliefs and ethnic groups live. It is a reality that the popularity of atheism, whose followers are expected to increase day by day in the modern world, is also increasing in Turkey. Although atheism is fundamentally a rejection of belief in God, it also includes the rejection of the prophets. In fact, in some academic studies on atheists, atheist individuals declare that they reject belief in God because they reject belief in the prophet. This situation brings with it criticism of our Prophet (pbuh) and therefore the hadith and sunnah when it comes to Islam. The subject of this study is the evaluation of the criticisms in the works of Arif Tekin, who is one of the leading atheist hadith critics. Arif Tekin, a former PRA member, later chose atheism and made some criticisms and claims against Islam and especially hadiths in his works with the knowledge of the madrasah and theological education he received. Although Tekin, who has sixteen published works, has references to hadiths in almost all of his works, it is seen that he refers to hadiths more frequently and criticizes these hadiths from different aspects, especially in his works titled Wives of Muhammad and His Staff, Muhammad's Death with Unknown Aspects, Muhammad's Teachers and Violence in Islam. Arif Tekin is a name that is followed by many atheists and whose criticisms are taken into consideration and used as a source. For this reason, identifying and evaluating these criticisms is important in terms of seeing the dimensions and content of atheist criticism of the hadiths. It is seen that Arif Tekin has an

anachronistic approach in the evaluation of many hadiths he has discussed in his works, and that he evaluates the hadiths literally, figuratively and by taking them out of context. In this study, these wrong evaluations will be examined with examples. It is hoped that the findings obtained in the study will show that atheism's criticisms of the life of the Prophet and the hadith/sunnah are unfounded and will serve as a source for other academic studies on this subject.

Keywords: Hadith, Sunnah, Prophet (Pbuh), Atheism, Arif Tekin.

İSLAM HUKUKU

İSLAM HUKUKUNDA VE TÜRK HUKUKUNDA KOCANIN NÜŞÛZU/GEÇİMSİZLİĞİ

Prof. Dr. Mehmet DİRİK

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
mehmet.dirik@ikcu.edu.tr

Başvaiz Erdoğan KOCAGÖZ

Bursa İlçe Müftülüğü
ekocagoz@hotmail.com

ÖZET

2023 TÜİK verilerine bakıldığında 2001-2023 yılları arasında boşanma sayısının ve kaba boşanma hızının arttığı verileri ortaya çıkmaktadır. Buna göre 2001 yılında 1,41 olan kaba boşanma hızının 2012’de 1,64’e, 2023 yılında ise 2,01’e çıktığı sayısal verilere yansımaktadır. Sebepleri ayrıca değerlendirme konusu olmakla birlikte bu veriler evliliğin sürdürülmesini engelleyen durumların değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu tebliğ aile birlikteliğinin devamının zorlaştığı seviyeyi anlatan nüşûzu ele almayı amaçlamaktadır.

İslam hukukuna göre inikad, sıhhat, lüzum ve nefaz şartlarını taşıyan bir nikah akdi taraflara şahsi ve mali olmak üzere eşlerin ikisine, kadına ve erkeğe çeşitli hak ve yükümlülükler yüklemektedir. Evliliğin getirdiği hak ve yükümlülükler, erkek ve kadın açısından farklılıklar taşıdığı için nüşûzun muhtevası ve sonuçları iki tarafa nisbetle değişiklik göstermektedir. Fıkhi bir terim olarak nüşûz, genellikle evlilik bağı içerisindeki kadının evlilik hukukunu ihlal etmesini ve evliliği sürdürmeyi engelleyecek tavırlar sergilemesini ifade etse bile bu kavram erkek için de kullanılmaktadır. Nitekim bu kelime, evlilik hukukuyla

ilgili olarak biri kadının (en-Nisâ 4/34) diğeri erkeğin (en-Nisâ 4/128) nüşûzundan bahsetmektedir.

Erkeğin nüşûzundan söz edilen ayette kocanın karısına karşı görevlerini ihmal etmesini, ona karşı kötü muamelede bulunmasını ifade etmektedir. Gerek kadın gerekse erkek hakkında kullanılsın, her iki âyette de nüşûz teriminin muhtevasına dair bir beyan bulunmamaktadır. Erkeğin nüşûzundan bahseden ayette kocanın kötü muamelesi veya evlilik hukukuna riayet etmemesi halinde aralarını anlaşıma ile düzeltmelerinde ikisi için bir sakınca bulunmadığı belirtilmektedir. İslam alimlerinin bu kavramın muhtevasını evliliğin tarafları olan karı koca açısından ayrı ayrı belirmeye çalıştıkları görülmektedir.

Bu tebliğ, fıkıh literatüründe kocaya nispet edilen nüşûzun muhtevası, nüşûz sayılan davranışlar ve bu davranışlara yönelik çözüm önerileri bir bütün halinde ele alınmaya çalışılacaktır. Aynı zamanda tebliğin imkan verdiği nispette evlilikte koca kaynaklı sorun sayılan davranışlar ve bunlara öngörülen müeyyideler, günümüz Türk hukukunda kocadan kaynaklı sorunlar ve müeyyideleri arasında bir karşılaştırma yapılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, İslam Aile Hukuku, Nüşûz.

THE HUSBAND'S NUSHŪZU/INCOMPATIBILITY IN ISLAMIC LAW AND TURKISH LAW

ABSTRACT

2023 TÜİK data reveals that the number of divorces and the crude divorce rate increased between 2001 and 2023. Accordingly, it is reflected in the numerical data that the crude divorce rate, which was 1.41 in 2001, increased to 1.64 in 2012 and to 2.01 in 2023. Although the reasons are the subject of separate evaluation, these data require the evaluation of the situations that prevent the continuation of marriage. This communiqué aims to discuss nüşûzu, which refers to the level at which the continuation of the family union becomes difficult.

According to Islamic law, a marriage contract that fulfills the conditions of inauguration, validity, necessity and nafaz imposes various rights and obligations, both personal and financial, on both spouses, the woman and the man. Since the rights and obligations of marriage are different for men and women, the content and consequences of nusûz vary according to the two parties. Although nushûz as a jurisprudential term generally refers to the violation of the marriage law by the woman in the marriage bond and her behavior that prevents the continuation of the marriage, this concept is also used for the man. Indeed, this word refers to the nushûz of the woman (an-Nisaa 4/34) and the man (an-Nisaa 4/128) in relation to the law of marriage.

In the verse that speaks of the husband's nushûz, it refers to the husband's neglect of his duties towards his wife and his mistreatment of her. There is no statement about the content of the term nushûz in either verse, whether it is used about a

man or a woman. In the verse that mentions the husband's nushūz, it is stated that if the husband mistreats her or does not abide by the marriage law, there is no harm for both of them to reconcile their differences by agreement. It can be seen that Islamic scholars have tried to define the content of this concept separately for the parties to the marriage, husband and wife.

In this communiqué, the content of nusūz attributed to the husband in the fiqh literature, the behaviors considered as nusūz and the solutions for these behaviors will be discussed as a whole. At the same time, it is aimed to make a comparison between the behaviors that are considered as husband-related problems in marriage and the sanctions foreseen for them, and the husband-related problems and sanctions in today's Turkish law.

Keywords: Islamic Law, Islamic Family Law, Nusūz.

İSLAM HUKUKU VE GÜNÜMÜZ HUKUKUNDA KADININ NÜŞÜZÜ

Prof. Dr. Mehmet DİRİK

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
mehmet.dirik@ikcu.edu.tr

Vaiz Mücahit GÖKTAŞ

Çiğli İlçe Müftülüğü
mucahitgkts@gmail.com

ÖZET

2023 TÜİK verilerine bakıldığında 2001-2023 yılları arasında boşanma sayısının ve kaba boşanma hızının arttığı ortaya çıkmaktadır. Buna göre 2001 yılında 1,41 olan kaba boşanma hızının 2012’de 1,64’e, 2023 yılında ise 2,01’e çıktığı sayısal verilere yansımaktadır. Sebepleri ayrıca değerlendirme konusu olmakla birlikte bu veriler evliliğin sürdürülmesini engelleyen durumların değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu tebliğ aile birlikteliğinin devamının zorlaştığı seviyeyi anlatan nüşûzu ele almayı amaçlamaktadır.

İslam hukukuna göre inikad, sıhhat, lüzum ve nefaz şartlarını taşıyan bir nikah akdi taraflara şahsi ve mali olmak üzere eşlerin ikisine, kadına ve erkeğe çeşitli hak ve yükümlülükler yüklemektedir. Evliliğin getirdiği hak ve yükümlülükler, erkek ve kadın açısından farklılıklar taşıdığı için nüşûzun muhtevası ve sonuçları iki tarafa nisbetle değişiklik göstermektedir. Fıkhi bir terim olarak nüşûz, genellikle evlilik bağı içerisindeki kadının evlilik hukukunu ihlal etmesini ve evliliği sürdürmeyi engelleyecek tavırlar sergilemesini ifade etse bile bu kavram erkek için de kullanılmaktadır. Nitekim bu kelime, evlilik hukukuyla

ilgili olarak biri kadının (en-Nisâ 4/34) diğeri erkeğin (en-Nisâ 4/128) nüşûzundan bahsetmektedir.

Erkeğin nüşûzundan söz edilen ayette kocanın karısına karşı görevlerini ihmal etmesini, ona karşı kötü muamelede bulunmasını ifade etmektedir. Gerek kadın gerekse erkek hakkında kullanılsın, her iki âyette de nüşûz teriminin muhtevasına dair bir beyan bulunmamaktadır. Erkeğin nüşûzundan bahseden ayette kocanın kötü muamelesi veya evlilik hukukuna riayet etmemesi halinde aralarını anlaşıma ile düzeltmelerinde ikisi için bir sakınca bulunmadığı belirtilmektedir. İslam alimlerinin bu kavramın muhtevasını evliliğin tarafları olan karı koca açısından ayrı ayrı belirtmeye çalıştıkları görülmektedir.

Bu tebliğ, fıkıh literatüründe kadına nispet edilen nüşûzun muhtevası, nüşûz sayılan davranışlar ve bu davranışlara yönelik çözüm önerileri bir bütün halinde ele alınmaya çalışılacaktır. Aynı zamanda tebliğin imkan verdiği nispette evlilikte kadın kaynaklı sorun sayılan davranışlar ve bunlara öngörülen müeyyideler, günümüz Türk hukukunda kadından kaynaklı sorunlar ve müeyyideleri arasında bir karşılaştırma yapılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Aile Hukuku, Medeni Hukuk, Boşanma, Nüşûz/Geçimsizlik.

THE NUSHUZ OF WOMEN IN ISLAMIC LAW AND CONTEMPORARY LEGAL SYSTEMS

ABSTRACT

According to the 2023 TÜİK data, there has been a discernible increase in both the number of divorces and the crude divorce rate between 2001 and 2023. Specifically, the crude divorce rate, which was 1.41 in 2001, rose to 1.64 in 2012 and reached 2.01 in 2023. While the causes of this trend warrant further examination, these statistics underscore the necessity of evaluating conditions that impede the continuation of marriage. This paper aims to address the concept of “nushuz,” particularly in terms of how it affects the continuation of familial unity.

In Islamic jurisprudence, a marriage contract that fulfills the conditions of initiation, validity, necessity, and execution imposes various personal and financial rights and obligations on both spouses—the husband and the wife. Since the rights and obligations arising from marriage differ between men and women, the scope and consequences of nushuz vary accordingly. As a legal term, nushuz generally refers to a wife’s behavior within the marital relationship that violates marital obligations and obstructs the continuation of the marriage. However, this concept is also applicable to men. Indeed, the term nushuz is used in the context of marital law concerning both a wife (Surah An-Nisa 4:34) and a husband (Surah An-Nisa 4:128).

The verse addressing a husband’s nushuz refers to the husband’s neglect of his duties toward his wife and his mistreatment of her. Whether applied to women or men, neither

verse provides a detailed explanation of the term nushuz. The verse concerning a husband's nushuz suggests that if the husband engages in mistreatment or fails to adhere to marital obligations, it is permissible for the couple to seek reconciliation. Islamic scholars have endeavored to delineate the concept of nushuz from the perspectives of both spouses individually.

This paper will systematically examine the scope of nushuz attributed to women in Islamic jurisprudence, including the behaviors classified as nushuz and proposed solutions to these behaviors. Additionally, it aims to compare behaviors considered problematic in marriage from the wife's perspective, along with the corresponding legal penalties, in contemporary Turkish law, with those outlined in Islamic legal tradition.

Keywords: Islamic Family Law, Civil Law, Divorce, Nushuz/ Marital Discord.

GÜNCEL FIKIH MESELELERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Doç. Dr. Enver Osman KAAN

Diyanet Akademisi Başkanı
enoskaan73@gmail.com

ÖZET

İslam hukuku, reel hayattan ve toplumdan ayrı, zaman ve mekândan mücerret bir saha değil, insanların karşılaştıkları problemleri gündeme alan ve çözüm üreten bir ilimdir. Bu sebeple fıkıhın sürekli olarak güncel kalması ve günün problemlerine çözüm üretmesi gerekir. Bu anlamda güncel fıkıh problemleri konusu günümüzde olduğu gibi kadim dönemlerde de ele alınan bir alandır. Nitekim her çağda insanların zihinlerini ve manevi dünyalarını meşgul eden yeni problemler ortaya çıkmış ve fakihler bunlara cevap üretmeye gayret etmişlerdir. Bu cevaplar fıkıh literatüründe insanların başına gelen olaylar anlamında Nevazil/Vakıat olarak, Yargıya intikal edenler anlamında Kadayı olarak isimlendirilmektedir. Bu çerçevede oluşan zengin bir fıkıh literatürü de mevcuttur.

İslam'a göre insanların fetva yani başına gelenlerin dini hükmünü bilme ihtiyacını karşılamak için ilim adamları yetiştirmek, hatta gerektiğinde kurumlar oluşturmak İslam'da farz-ı kifaye olarak görülmüştür. Nitekim mevcut meseleler uygun bir şekilde çözülmezse, birey kendi yöntemini geliştirmeye çalışır ki bu durumda karışıklıkların meydana gelmesi kaçınılmazdır. Bu bağlamda Tarih boyunca bu görevi üstlenen fetva kurumları ve âlimler olmuş, günümüzde de etkin bir şekilde çalışan birçok araştırmacı, kurum ve kuruluş mevcuttur.

Fetva geleneği, İslam hukukunun değişen koşullar karşısında esneklik ve yeniliklere açık bir şekilde uygulandığını göstermektedir. Ancak özellikle sanayi devrimi sonrasında değişen toplum şartlarında kadim dönemde verilen fetvaların günümüzde ortaya çıkan bazı meselelere doğrudan uygulanması mümkün değildir. Bu sebeple klasik içtihat birikimi değerini korumakla birlikte, güncel sorunlara uygun çözümler üretmek amacıyla yeni yöntemler geliştirilmesi ve yeni içtihatlarla başvurulması kaçınılmazdır. Bunu yaparken de tutarlılığı korumak ve dinin sınırlarını aşmamak için belli prensiplere riayet etmek elzemdir.

Günümüzde ortaya çıkan fıkıh problemlerinin çözümünde özellikle maslahat, istihsan, sedd-i zerai ve örfüm yöntemlerinin ön plana çıktığı müşahade edilmektedir. Bununla birlikte çağımızda yaşanan teknolojik gelişmeler farklı fetva üretme mekanizmalarının da varlığını mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda yapay zekâ ile fetva üretme anlamına gelen “dijital fetva” kavramı gündeme gelmektedir. Yapay zekâ aracılığıyla fetva, her ne kadar mümkün görünse de bu tür teknolojilerin kullanımı dikkatli ve kontrollü bir şekilde ele alınmalıdır. Nitekim yapay zekâ halüsinasyonları, etik sorunlar ve hukuki belirsizlikler, bu süreçlerin dikkatle yönetilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu noktada Müslümanların yapay zekâ çalışmalarına olan katkıları önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fıkıh, Nevazil, Makasid, Fetva.

CURRENT FIQH ISSUES AND SOLUTION SUGGESTIONS

ABSTRACT

Islamic law is not an abstract field detached from real life and society, nor from time and space; rather, it is a science that addresses and solves the problems people face. Therefore, it is necessary for fiqh to remain up-to-date and provide solutions to contemporary issues. In this sense, the topic of current fiqh problems has been addressed in both ancient and modern times. Throughout history, new problems have arisen that have occupied people's minds and spiritual worlds, and scholars (fuqaha) have endeavored to provide answers to them. These answers are referred to in the fiqh literature as Nawazeel/Wakiaat. Consequently, a rich body of fiqh literature has developed around this practice.

According to Islam, it is a communal obligation (fard kifayah) to educate scholars who can issue fatwas to meet the needs of the people, and if necessary, to establish institutions for this purpose. If contemporary issues are not resolved appropriately, individuals may attempt to develop their own methods, which could inevitably lead to confusion. Throughout history, institutions and scholars have fulfilled this role, and today, numerous researchers, institutions, and organizations continue to function effectively.

The tradition of issuing fatwas demonstrates the flexibility and openness of Islamic law to new conditions and innovations. However, especially after the Industrial Revolution, it has

become clear that the fatwas issued in ancient times cannot be directly applied to some of the issues that have emerged in modern society. Therefore, while preserving the value of classical *ijtihād*, it is inevitable to develop new methods and seek new *ijtihads* to provide solutions to contemporary problems. In doing so, it is essential to adhere to certain principles to maintain consistency and not exceed the boundaries of religion.

In addressing contemporary *fiqh* issues, concepts such as *maslaha* (public interest), *istihsan* (juristic preference), *sadd al-dhara'ī* (blocking the means to harm), and *urf* (custom) have come to the forefront. Furthermore, technological advancements in our era make different fatwa mechanisms possible. In this context, the concept of “digital fatwa,” which refers to fatwas produced using artificial intelligence, has emerged. Although issuing fatwas through artificial intelligence seems feasible, the use of such technologies must be approached carefully and with caution. The potential for artificial intelligence hallucinations, ethical concerns, and legal uncertainties indicate that these processes must be meticulously managed. In this regard, the contributions of Muslims to artificial intelligence studies are of great importance.

Key Words: *Fiqh*, *Nawazel*, *Maqasid*, *Fatwa*.

KRİPTO VARLIKLARIN FİYATINDAKİ OYNAKLIĞIN GARAR İLE BAĞLANTISI

Doç. Dr. Nurten Zeliha ŞAHİN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
nurtenzeliha@gmail.com.tr

ÖZET

Kripto piyasası ilgili en önemli hukuki sorun kripto varlıkların fiyatında yaşanan oynaklıktır. Özellikle kripto ekosistem içinde birçok kripto varlıkların ilk halka arzdan sonra kaybolması onların spekülâtif balon olup olmadığını tartışma konusu yapmıştır. Kripto varlıkları daha çok gündeme getiren fiyatlarındaki belirsizliktir. Diğer taraftan ise blokzincirin merkeziyetsiz yapısının finansa getirdiği yenilikler finans dünyasında ciddi bir değişime neden olmaktadır. Bu nedenle finans dünyası blokzincir çıktılarından çokta uzak kalmayacağı gerçeği ile karşı karşıyadır. İslâmî finansın diğer finansal sistemler gibi müşteri portföyünü geniş tutulabilmek için fintech uygulamalarını kendi sistemine adapte etmeye bunun için de kripto varlıkların İslami finans ilkeleri çerçevesinde temel kriterlerinin belirlenmesine ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle İslami finansın danışma kurulları kripto varlıkların fiyatındaki oynaklığı karşısında standartlar belirlemeye başlamıştır. İslâm hukukçuları kripto varlıkların hukuki açıdan değerlendirmede daha çok fiyatındaki bilinmezliğe dikkat çekmişlerdir. Aslında kripto varlıklarda en önemli sorunu hukuki statüsüdür. Henüz ülkelerin bir çoğunun yasal düzenlemenin dışında tuttuğu kripto varlıkların alım satımına yönelik kripto borsalarının hızla oluştuğu da görülmektedir. Özellikle merkeziyetsiz yapısı ile para transferindeki kolaylık iş dünyasının kripto varlıklarla işlemini artırmaktadır. Ülkemizde Sermaye

Piyasası Kanunu'nda yapılan değişiklikle kripto varlıklar ile ilgili yasal çerçeve belirlenmeye çalışılmıştır. Kripto piyasalarında varlıklar üzerinde işlem yapanların çoğunluğu ise kripto varlıkları daha çok alım satım metası olarak görmektedir. Kripto şeklinde tek bir para cinsinden değil kripto eko sisteminden bahsedilmektedir. Fakat bu piyasalarda alım satım yapanlar farklı amaçlar için çıkarılan kripto varlıklardan ve teknik özelliklerinden çokta bilgileri bulunmamaktadır. Genelde ilgilenilen kısım kripto varlıkların piyasa değeridir. Bu nedenle bu oynaklığa karşılık bir varlıkla desteklenen tokenler bu oynaklığı kontrol edici bir unsur olarak görülmüştür.

Bu çalışma kripto varlıkların fiyatlarındaki oynaklığın garar ile bağlantısını kripto piyasaları bağlamında ele almayı amaçlamaktadır. Çünkü İslam hukukunda akdin sahih olabilmesi için semende herhangi bir belirsizliğin olmaması gerekmektedir. Bu çalışma bu bağlamda kripto varlıklara cevaz verilmeme nedenlerinden öne çıkan kripto varlıklarının spekülatif yapısının garar ile bağlantısı ele alınarak değerlendirecektir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Kripto Varlık, Coin, Token, Blokzincir, Garar, Volatilité.

CRYPTO ASSET PRICE VOLATILITY LINKED TO GHARAR

ABSTRACT

The most important legal issue regarding the crypto market is the volatility in the price of crypto assets. Especially within the crypto ecosystem, the disappearance of many crypto assets after their initial public offering has made it a matter of debate whether they are speculative bubbles. What makes crypto assets more popular is the uncertainty in their prices. On the other hand, the innovations brought by the decentralized structure of blockchain to finance are causing a serious change in the financial world. For this reason, the financial world is faced with the fact that it will not be far away from blockchain outputs. In order to keep its customer portfolio wide, Islamic finance, like other financial systems, needs to adapt fintech applications to its own system and for this purpose, the basic criteria of crypto assets need to be determined within the framework of Islamic finance principles. For this reason, advisory boards of Islamic finance have begun to set standards in the face of volatility in the price of crypto assets. Islamic jurists have drawn attention to the uncertainty in the price of crypto assets in their legal evaluation. In fact, the most important problem with crypto assets is their legal status. It is also seen that crypto exchanges are rapidly emerging for the purchase and sale of crypto assets, which are still outside the legal regulation of many countries. Especially the ease of money transfer with its decentralized structure increases the business world's transactions with crypto assets. With the amendment made to the Capital Markets Law in our country, an attempt has been made to determine

the legal framework regarding crypto assets. The majority of those who trade assets in crypto markets view crypto assets more as commodities to be traded. In the form of crypto, we are talking about the crypto ecosystem, not a single currency. However, those who trade in these markets do not have much information about the crypto assets issued for different purposes and their technical features. The part that is usually of interest is the market value of crypto assets. For this reason, tokens backed by an asset against this volatility have been seen as a factor controlling this volatility. This study aims to address the connection between crypto asset price volatility and gharar in the context of crypto markets. Because in Islamic law, for the contract to be valid, there should be no uncertainty in the semen. In this context, this study will evaluate the speculative structure of crypto assets, which is one of the prominent reasons why crypto assets are not allowed, by considering its connection with gharar.

Keywords: Islamic Law, Crypto Asset, Coin, Token, Blockchain, Gharar, Volatility.

NIKÂH AKDİNDEKİ ŞAHİTLİĞİN GÜNÜMÜZ TESCİL VE İSPAT VASİTALARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Fatih ORHAN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
fatihorhan@mu.edu.tr

ÖZET

İslam hukukunda akitler, yetkili bir kişinin/mercinin katılımına veya onayına ihtiyaç duymaksızın sadece tarafların iradesiyle gerçekleşen medeni bir tasarruftur. Aynı durum nikâh akdi için de geçerlidir. İslam'a göre nikâh akdinde herhangi bir dini görevlinin akit anında bulunması ve akde onay vermesi şart değildir. Sadece velilerin ve taraflarının katılımıyla nikâh akdi gerçekleşir. Ancak konusu ve sonuçları bakımından ayrı bir önem taşıdığı için nikâh akdi, diğer akitlerden farklı olarak kendine özgü şekil ve hükümlere tabi kılınmıştır. Bu şartlardan birisi, "şahitlik" ya da "ilan" gibi onu ispat açısından tamamlayıcı ilave bir anlama ihtiyaç duymasıdır. Diğer akitlerde sıhhat şartı olarak gerekli görülmeyen bu ilave anlam yani şahitlik, uzun bir müddet İslam toplumlarında nikah akdin tescili ve ispatı için yeterli bir beyyine kabul edilmiştir. Ancak günümüz için bu durum değişikliğe uğramıştır. Günümüz koşullarında artık şahitlik nikah akdinin tescili ve ispatı için yeterli bir kanıt kabul edilmemektedir. Günümüzde nikâh akitleri sadece yetkili merciler tarafından verilen resmî belge (evlenme cüzdanı) ile tescil ve ispat edilmektedir. Bu çalışmada biz, ispat vasıtalarındaki bu değişime bağlı olarak günümüz ispat vasıtaları bulunmaksızın yapılan bir nikâh akdinin fıkhi durumunu tespiti çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Dini Nikâh, İmam Nikâhı, Tescil, İspat.

EVALUATION OF WITNESSING IN MARRIAGE CONTRACT IN TERMS OF CONTEMPORARY REGISTRATION AND PROOF TOOLS

ABSTRACT

In Islamic law, a contract is a civil act that is realized only by the will of the parties without the need for the participation or approval of an authorized person/authority. The same applies to the marriage contract. According to Islam, the presence of a religious official at the time of the marriage contract and his/her approval of the contract is not required. The marriage contract is realized only with the participation of the guardians and the parties. However, due to its special importance in terms of its subject matter and consequences, the marriage contract is subject to its own specific forms and provisions, unlike other contracts. One of these conditions is that it needs an additional meaning that complements it in terms of proof, such as "testimony" or "announcement". This additional meaning, i.e. witnessing, which was not considered necessary as a condition of validity in other contracts, was for a long time accepted as a sufficient proof for the registration and proof of the marriage contract in Islamic societies. Today, however, this situation has changed. In today's conditions, testimony is no longer accepted as sufficient evidence for the registration and proof of the marriage contract. Today, marriage contracts are registered and proved only with the official document (marriage certificate) issued by the competent authorities. In this study, we will try to determine the jurisprudential status of a marriage contract made without modern means of proof due to this change in the means of proof.

Keywords: Islamic Law, Religious Nikah, Imam Nikah, Registration, Proof.

FIKİH DERSİ LİSANS MÜFREDATININ GÜNCELLENMESİ HUSUSUNDA BAZI ÖNERİLER

Doç. Dr. İsa ATCI

Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
isakonevi@hotmail.com

ÖZET

İslâm, kabaca bir sınıflandırma ile iman, ahlâk ve amelden oluşan bir bütündür. İman konularını kelâm ilmi, ahlâk konularını tasavvuf ilmi, amel konularını ise fıkıh ilmi derihte etmektedir. Allah teâlâ bu üç ilmi birey ve toplum nezdinde kemâle erdirmek ve bu suretle hukuka dayanan ahlâklı bir toplum inşa etmek istemiştir. Bunu temin etmek üzere Ku'ân'ı ve onu tebliğ ve tebyin edecek elçisini göndermiştir. Dolayısıyla Hz. Peygamber'in risaletinden beri başka bir ifade ile Ku'ân'ın nuzulünden bu yana imân ve ahlâk gibi fıkıh da sosyal bir kurum olarak işlev görmüş; önemli bir eğitim ve ıslah aracı olmuştur. Fıkıh eğitimi Hz. Peygamber tarafından başlatılmış nesilden nesile geliştirilerek olgunlaştırılmıştır. İslâmi ilimler arasında en çok rağbet gören ilimlerin başında gelmiştir. Fıkıh eğitimi dinamizmini günceli yakalamasına ve güncel sorunlara çözüm önerileri sunmasına borçludur. İslâm tarihine bakıldığında Müslümanların güncel sorunlara çözüm üretebildiği dönemlerde önemli başarılar yakaladıkları görülmektedir. Kuşkusuz başarı veya başarısızlık sadece fıkha bağlı bir durum değildir. Ancak fıkıh, Kur'ân ve Sünnet'in işlenerek pratik uygulama haline getirilmesi hususunda önemli bir araç olduğundan ilerleme ve gerilemelere ciddi etkileri olmuştur. Geldiğimi noktada bugün "fıkıhın güncellenmesi" ihtiyaç ve talebi her zamankinden daha güçlü bir şekilde dile getirilmektedir. Elbette haklı bir taleptir.

Ancak şunu ifade etmek gerekir ki günümüzde fıkıh zannedildiği gibi tamamen donuk da değildir. Güncel birçok mesele üzerinde ferdî ve kurul bazında ictihadlar da yapılmaya devam etmektedir. Öyle veya böyle günceli yakalama günümüzde artık bir zaruret halini almıştır. Oysa eğitim müfredatlarımız maalesef güncel değildir. Güncel meseleler lisans müfredatlarımızda “zorunu ders” kategorisinde yer almamaktadır. Birçok üniversitede seçmeli “Günümüz Fıkıh Problemleri” vb. isimlerle seçmeli listesinde yer almakta ve bu ders fiilen açılmamaktadır. Örneğin şu konular güncel meseleler olmasına rağmen lisans müfredatlarımızda yer almamaktadır: Kurân ve Sünnet etrafındaki güncel tartışmalar, İslam iktisadı, İslâmî bankacılık, tıp alanındaki yeni gelişmeler, teknoloji, internet kullanımı, sosyal medya, helal gıda, ibadetlerle ilgili güncel tartışmalar, İslam’ın kadına bakışı, kadın hakları, İslami feminizm (kadınlarla ilgili onlarca konu vardır. Ve bu konular üzerinden kız öğrencilerimizin dahi kafaları karıştırılmış vaziyettedir). Bu bağlamda; Ceza hukuku, aile hukuku, borçlar hukuku ve savaş hukuku gibi bugün de güncel olan bölümler haricinde kalan; İslam devletler hukuku, anayasa hukuku, vergi hukuku, yargı hukuku, şirketler hukuku, eşya hukuku, şahsın hukuku gibi ana bölümlerinin lisans üstü eğitimde okutulması veya “seçmeli” kategorisine alınması, bu konuların yerine “Güncel Fıkhi Meseleler” dersinin Lisans döneminde müfredatta zorunlu kılınması düşünülmelidir. Elbette bu bölümler de önemlidir ancak ortada fiilen yürürlükte olan bir İslam devleti yoktur. Kaldı ki bu konular uzmanlık gereken konular olup bilgi altyapı düzeyleri yeterli olmayan öğrencilerin mevcudiyeti düşünüldüğünde “üst konular”dır. Buna rağmen bu konular eğitim programlarımızı yoğun olarak doldurmuş vaziyettedir. Öğrenciler dahi “bu konuları neden öğreniyoruz?” sorusunu sormaktadır?

Anahtar Kelimeler: Fıkıh, İslam Hukuku, Fıkıh Müfredatı, Fıkıhın Güncellenmesi.

SOME SUGGESTIONS FOR THE UPDATE OF THE UNDERGRADUATE CURRICULUM OF THE FIQH COURSE

ABSTRACT

Islam is a whole consisting of faith, morality and action, with a rough classification. The subjects of faith are subsumed by the science of theology, the subjects of morality by the science of sufism and the subjects of action by the science of fiqh. God wanted to perfect these three sciences in the eyes of the individual and society and thus to build a moral society based on law. In order to ensure this, He sent the Quran and the messenger who would convey and explain it. Therefore, since the prophethood of the Prophet, in other words, since the revelation of the Quran, fiqh, like faith and morality, has functioned as a social institution; it has been an important means of education and reform. Fiqh education was initiated by the Prophet and developed and matured from generation to generation. It has become one of the most popular sciences among Islamic sciences. Fiqh education owes its dynamism to its ability to keep up with current events and to offer solutions to current problems. When we look at Islamic history, we see that Muslims have achieved significant successes during the periods when they were able to produce solutions to current problems. Undoubtedly, success or failure is not only related to fiqh. However, since fiqh is an important tool in processing the Quran and Sunnah and turning them into practical applications, it has had serious effects on progress and regression. At this point, the need and demand for “updating fiqh” is being voiced more strongly than ever. Of course, it is a justified demand. However, it should be stated that fiqh is not

completely frozen today as it is thought. Individual and committee-based ijtihads continue to be made on many current issues. In one way or another, keeping up with current events has become a necessity today. However, unfortunately, our educational curricula are not up to date. Current issues are not included in the “compulsory course” category in our undergraduate curricula. In many universities, it is included in the elective list under the names “Contemporary Fiqh Problems” etc. and this course is not actually opened. For example, the following topics are not included in our undergraduate curricula despite being current issues: Current discussions around the Quran and the Sunnah, Islamic economics, Islamic banking, new developments in medicine, technology, internet use, social media, halal food, current discussions regarding worship, Islam’s view of women, women’s rights, Islamic feminism (there are dozens of topics related to women. And even our female students are confused by these topics). In this context, except for the current sections such as criminal law, family law, law of obligations and law of war; the main sections such as Islamic international law, constitutional law, tax law, judicial law, company law, property law and personal law should be taught in postgraduate education or included in the “elective” category, and instead of these subjects, the “Current Jurisprudential Issues” course should be made compulsory in the undergraduate curriculum. Of course, these sections are also important, but there is no Islamic state in effect. Moreover, these subjects require expertise, and when the presence of students with insufficient knowledge infrastructure is considered, they are “superior subjects”. Despite this, these subjects have filled our educational programs intensively. Even students ask the question “why are we learning these subjects?”

Keywords: Fiqh, Islamic Law, Fiqh Curriculum, Updating Of Fiqh.

DİJİTAL/CRİPTO PARANIN İSLÂM HUKUKUNDAKİ YERİ

Doç. Dr. Hasan MAÇİN

Adıyaman Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
hmacin@adiyaman.edu.tr

ÖZET

Bu tebliğ, son yıllarda bilişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmelerin toplumları ve özellikle finans dünyasını nasıl derinden etkilediğini ele almakta ve dijital, sanal ve kripto paraların hayatımıza girmesiyle oluşan yeni dinamikleri İslâm hukuku açısından değerlendirmektedir.

Tebliğde ilk olarak, para kavramı üzerinde durulmuş; paranın tanımı, İslâm hukukçularının para ile ilgili görüşleri ve paranın temel fonksiyonları detaylandırılmıştır. Paranın tarihsel süreç içindeki gelişimi özetlendikten sonra, dijital, sanal ve kripto paralar hakkında bilgi verilmiş ve bu üç kavram arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Kripto paraların teknik özelliklerine kısaca değinildikten sonra, İslâm hukukçularının ve fetva kurullarının bu yeni para türüne dair yaklaşımları tartışılmıştır. Bu çerçevede, kripto paralar; İslâm hukukundaki faiz, garar, kumar, şeffaflık ve güvenilirlik ilkeleri ile mal ya da para olarak kabul edilip edilmediği, merkezi bir otoriteden yoksun olup olmadığı ve hak kaybına yol açıp açmadığı gibi temel meseleler bakımından değerlendirilmiştir.

Hız. Peygamber'in dönemin para birimleri olan dinar ve dirheme karşı tutumu ele alınmış, bu para birimlerinin ticaret hayatında kabul edildiği ve adaletin sağlanması için belirsizlik ve haksızlıkların önlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu tarihsel

perspektiften hareketle, kripto paralar konusunda benzer hasasiyetlerin gözetilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kripto paraların İslâm hukuku açısından spesifik bir delile dayanmaması, genel ilkeler çerçevesinde bir değerlendirme yapılmasını gerektirmiştir. Ancak, çoğunlukla Bitcoin'e odaklanan hükümlerin, blokzincir teknolojisinin sunduğu geniş potansiyeli gölgede bıraktığı tespiti yapılmıştır.

Sonuç olarak, kripto paraların İslâm hukukunun temel ilkeleri doğrultusunda titizlikle değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. İslâm hukukçularının yalnızca Bitcoin'e odaklanan genel hükümlerden kaçınarak, kripto paraların tüm yönlerini kapsayan kapsamlı analizler yapmaları önerilmiştir. Bu dijital varlıklar hakkında daha derinlemesine araştırmalar yapılmasının ve hüküm verirken ihtiyatlı ve dengeli bir yaklaşım benimsenmesinin zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İslâm Hukuku, Para, Ödeme Aracı, Dijital Para, Kripto Para.

THE STATUS OF DIGITAL/CRYPTO CURRENCY IN ISLAMIC LAW

ABSTRACT

This paper discusses how the rapid advancements in information technologies in recent years have profoundly affected societies, particularly the financial world, and examines the new dynamics that have emerged with the introduction of digital, virtual, and cryptocurrency from the perspective of Islamic law.

Initially, the paper focuses on the concept of money, detailing its definition, the views of Islamic jurists on money, and its basic functions. After summarizing the historical development of money, it provides information about digital, virtual, and cryptocurrencies and explores the relationships between these three concepts. The technical features of cryptocurrencies are briefly mentioned, followed by a discussion of the approaches of Islamic jurists and fatwa councils toward this new form of currency. In this context, cryptocurrencies are evaluated in light of key principles in Islamic law such as interest (riba), uncertainty (gharar), gambling, transparency, and reliability. Additionally, they are assessed regarding whether they qualify as money or property, whether their lack of a central authority raises concerns, and whether they lead to loss of rights.

The paper also addresses the Prophet's attitude toward the currencies of his time, dinar and dirham, emphasizing that these currencies were accepted in commerce and that ensuring justice required preventing uncertainty and injustice. Based on this historical perspective, it is noted that similar

sensitivities should be observed regarding cryptocurrencies. Since there is no specific evidence regarding cryptocurrencies in Islamic law, a general evaluation was made based on broader principles. However, it is highlighted that rulings that predominantly focus on Bitcoin overshadow the broader potential offered by blockchain technology.

In conclusion, it is emphasized that cryptocurrencies should be carefully examined in accordance with the fundamental principles of Islamic law. Islamic jurists are advised to avoid general rulings centered solely on Bitcoin and to conduct comprehensive analyses that encompass all aspects of cryptocurrencies. It is stated that further in-depth research on these digital assets is necessary and that a cautious and balanced approach must be adopted when issuing rulings on this matter.

Keywords: Islamic Law, Money, Payment Instrument, Digital Currency, Cryptocurrencies.

DİNİ BİLGİLERİN SOSYAL MEDYA ARACILIĞIYLA TEBLİĞ EDİLMESİNİN LÜZÛM VE USÛLÜ

Doç. Dr. Mesut BAYAR

Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
mesalem6@hotmail.com

ÖZET

Bilindiği gibi her Müslümanın, dinin temel konuları hakkında bildiklerini başkalarına aktarma sorumluluğu vardır. Bu bağlamda bunun internet üzerinden de yapılması gerektiğine şüphe yoktur. Dini mümkün olan her yere yaymalıdır. Ama bunu kimin yapacağı, kimin hedefleneceği de önemlidir. Çünkü niteliksiz kişilerin dini anlatma ve aktarma teşebbüsleri, dinin toplumda yanlış anlaşılmasına yol açmaktadır. Bir kişi, tam bilmediği bir bilgiyi başka bir kişiye aktardığında, yanlış bildiği bilgi de karşı tarafa iletilmiş olur. Bu durum, dinin çarpıtılmasına, yanlış bilgilerle dinin uygulanmasına kapı açmakta ve insanların dinde sapkınlığa sürüklenmesine neden olmaktadır. Reel hayatta genel olarak yetkin kişiler dini bilgileri yayma misyonunu üstlenirken, sanal alemde hemen hemen her türden insanın bu görevi yerine getirmeye çalıştığı görülmektedir. Sanal dünyanın en aktif ortamı ise sosyal medya platformlarıdır.

Sosyal medya, internet üzerinden elde edilen bir iletişim platformudur. İnternetin tek yönlü içerik paylaşımı yerine çift yönlü içerik paylaşımına erişim sağlayarak insanlar arasındaki iletişimi hızlandırmaktadır. Böylece kişiler istedikleri bilgiye daha hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmektedir. Sosyal medya, özellikle son 15 yılda akıllı cep telefonlarının yaygınlaşmasıyla büyük bir popülerlik kazanmıştır. Sağladığı büyük fırsatların yanı sıra mahremiyetin ihlali ve zamanın aşırı kullanımı başta olmak

üzere pek çok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sebeple sosyal medyada dini aktarmanın gerekliliğinden ve yöntemin-den bahsetmek mühim bir dini vecibedir. Sosyal medyanın kullanımı konusuna ilişkin çalışmalar son yıllarda diğer alanlarda olduğu gibi fıkıh çalışmalarında da önemli bir yer tutmaktadır. Söz konusu fıkhi çalışmalar çoğunlukla sosyal medya kullanımı sonrasında ortaya çıkan durumların toplum üzerindeki sonuçları etrafında yoğunlaşmaktadır. Biz ise bu çalışmada konuyu önce teorik bir çerçeveden ele alacak ardından verilen örneklerin sonuçlarından istifade ederek sosyal medyada tebliğ usulünden bahsedeceğiz. Fakat bundan önce dinin reel hayatta tebliğ edilmesinin lüzumu ve usulünden bahsedilecek ardından sanal hayatta tebliğ edilmesinin lüzumu ve usulü ile mukayese edilerek sonuca gidilecektir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Dini Bilgi, Sosyal Medya, Tebliğ, Gereklilik.

NECESSITY AND PROCEDURE OF TRANSMITTING RELIGIOUS KNOWLEDGES THROUGH SOCIAL MEDIA

ABSTRACT

As it is known, every Muslim has the responsibility to convey to others what he knows about the basic issues of religion. In this context, there is no doubt that this should also be done over the internet. He should spread religion wherever possible. But who will do this and whom they will target is also important. Because attempts by unqualified people to explain and convey religion lead to misunderstanding of religion in society. When a person conveys information to another person that he does not know fully, the information he knows incorrectly is also transmitted to the other party. This situation opens the door to the distortion of religion, the practice of religion with false information, and causes people to drift into religious perversion. While competent people in real life generally undertake the mission of spreading religious information, it is seen that almost all kinds of people try to fulfill this duty in the virtual world. The most active environment in the virtual world is social media platforms.

Social media is a communication platform obtained over the internet. It accelerates communication between people by providing access to two-way content sharing instead of the one-way content sharing of the Internet. Thus, people can access the information they want more quickly and easily. Social media has gained great popularity, especially with the spread of smart mobile phones in the last 15 years. In addition to the great opportunities it provides, it has also brought with

it many problems, especially violation of privacy and excessive use of time. For this reason, it is an important religious duty to talk about the necessity and method of conveying religion on social media. Studies on the use of social media have an important place in fiqh studies, as in other fields, in recent years. The fiqh studies in question mostly focus on the consequences of the situations that arise after the use of social media on society. In this study, we will discuss the issue from a theoretical framework and talk about the notification procedure on social media, using the sample results given. But before that, the necessity and procedure of notification in real life will be mentioned, and then the conclusion will be drawn by comparing it with the necessity and procedure of notification in virtual life.

Keywords: Islamic Law, Religious Knowledge, Social Media, Notification, Necessity.

İSLAM HUKUKUNDA GÜNCEL İHTİLÂFLARA BAKIŞ VE HUKUKÎ GÜVENLİK SORUNU

Doç. Dr. Yılmaz FİDAN

Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
abdullahyilmazfidan@gmail.com

ÖZET

Kur'an'a dayalı bir bakış açısıyla dinî meseleleri inceleyen kişi, İslâm'da şer'î hükümlerde tek bir gerçek doğrunun olduğunu ve adaletin de hukuka olan güvene dayandığını fark eder.

Müçtehit alimlerin, güncel meseleleri ele almaktaki amaçları şer'î nasları doğru anlamak ve yorumlamak olduğu anlaşılır. İslâm tarihinde birlik ve beraberliğin en güzel şekilde örnek-lendiği dönem Asr-ı Saadet'tir. Hz. Peygamber (s.a.v.) asrından uzaklaştıkça meseleler çoğaldığı gibi bunlara çözüm getirmek üzere yapılan yorumlar da farklılık göstermiştir ve mezhepler teşekkül etmiştir. Bir meselenin çözümü çok sayıda meseleyi beraberinde getirmiştir. İctihatların hatalı ve isabetli olabileceği hususu da bir gerçektir. Ancak bu husus, bireylerin zihin dünyasında hukuka olan güveni sarsmıştır. Bu durum, sıradan insanların belli bir mezhebe bağlı kalmasını zorlaştırmanın yanında, mezhepleri reddetmelerine, keyfî yorumlara dayalı yaklaşımlara yönelmelerine ve hatta dinden soğumalarına yol açmıştır.

Fıkıh usulünde yer alan istihsan, istishâbu'l-hâl, seddüz-zerâî' ve örf gibi kavramlar karmaşık meselelerin aydınlatılması ve çözüme kavuşturulmasına yardımcı olsa da bu yöntemin doğası gereği dinî metinlerin yorumlanmasında ihtilâflara yol açması, daha sonraki dönemlerde bu yöntemin de incelenmesine neden olmuştur.

Bu konuda Türkçe’de yayımlanmış eserlerin sayısının, yeni çalışmalara ihtiyaç duyuracak kadar az olduğu gözlemlenmektedir. İctihatta hata ve isabet, ihtilâf âdabı ve fikhî birlik, istikrar ve hukuki güvenliğin tesis edilebilmesi için, bu kavramların İslâm hukuk tarihi ve modern çalışmalar bağlamında mukayeseli bir şekilde ele alınması ve incelenmesi gerekmektedir. Bu amaçla, birkaç örnek üzerinden meselenin derinlemesine incelenmesi faydalı olacaktır.

Bitcoin gibi güncel ve gelişmeye devam eden bir konuda mevcut yorumlar nasıl yönetilecek? Bu mesele sözleşme, kumar veya ekonomik bir vakıa olarak mı ele alınacak? Benzer diğer sorunlar bağlamında İslâm fıkhnın gelecekteki yönü nedir? Bu soruların cevapları, İslâm fıkhnın günümüzde karşı karşıya olduğu zorlukları ve bu zorluklara nasıl uyum sağlayacağı anlamak için önemlidir.

Kur’an’ın Allah’ın (c.c.) ipine sarılma emri ve Hz. Muhammed’in (s.a.v.) helâl ve haramın belirginliği ile ilgili hadisleri, İslâm ümmetinin birlik ve güvenliğinin temelini oluşturur. Bu ilkeler, farklı görüşler ve ihtilâflar karşısında vahye dayalı ortak bir zeminde buluşmayı, şüpheli durumlardan uzak durmayı ve bireysel ve toplumsal hayatın istikrarını korumayı teşvik eder.

Bilişimin hızla gelişmesi, İslâmî olanın ne olduğunun ayırt edilmesini zorlaştırmaktadır. Hızlı haberleşmenin hâkim olduğu bir dünyada dinî ve hukukî konularda devamlı değişiklikler yapılmaktadır. Güncel ve âcil sorun olan bu konu, Türkçe ve yabancı kaynaklardan faydalanarak yorumlandı.

Anahtar Kelimeler: Dinî Yorum, İstihsan, İstishâb, Sedü’z-zerâi’, Örf, Değişim ve Gelişme, Bilgiye Güven Sorunu, İhtilâf ve İttifak.

A PERSPECTIVE ON CURRENT DISPUTES IN ISLAMIC LAW AND THE ISSUE OF LEGAL SECURITY

ABSTRACT

A person who examines religious issues from a perspective based on the Qur'an realizes that there is only one true truth in Islamic religious rules and that justice is based on trust in the law.

It is understood that the aim of the mujtahid scholars in addressing current issues is to understand and interpret the religious texts correctly. The period in Islamic history when unity and solidarity were best exemplified is the Age of gold that had called Al-Asr al-Saadah. As we move away from the age of the Prophet Muhammad (pbuh), the problems have increased and the interpretations made to solve them have also differed and sects have been formed. The solution to a problem has brought with it many problems. It is also a fact that ijtihads can be wrong or accurate. However, this issue has shaken the trust in law in the minds of individuals. In addition to making it difficult for ordinary people to remain loyal to a certain sect, this situation has led them to reject sects, turn to approaches based on arbitrary interpretations and even become estranged from religion.

Although concepts such as istihsan, istishab al-hal, sadd al-dhara'i and urf in the usul al-fiqh help to clarify and resolve complex issues, the fact that this method inherently leads to ikhtilafs in the interpretation of religious texts has led to the examination of this method in later periods.

It is observed that the number of works published in Turkish on this subject is so few that new studies are needed. In order to establish *hata* and *isabah* in *ijtihād*, the etiquette of disagreement and *fiqh* unity, stability and legal security, these concepts need to be addressed and examined comparatively in the context of Islamic legal history and modern studies. For this purpose, it would be useful to examine the issue in depth through a few examples.

How will current interpretations be managed on a topical and evolving issue such as Bitcoin? Will the issue be treated as a contract, gambling or economic fact? What is the future direction of Islamic jurisprudence in the context of other similar issues? The answers to these questions are important for understanding the challenges that Islamic jurisprudence faces today and how it will adapt to these challenges.

The Qur'an's command to hold fast to the rope of Allah (swt) and the hadiths of the Prophet Muhammad (pbuh) regarding the clarity of what is *halal* and *haram* constitute the basis of the unity and security of the Islamic Ummah. These principles encourage meeting on a common ground based on revelation in the face of different opinions and *ihtilafs*, staying away from doubtful situations, and preserving the stability of individual and social life.

The rapid development of information technology makes it difficult to distinguish what is Islamic. In a world dominated by rapid communication, religious and legal issues are constantly evolving. This current and urgent issue was interpreted by using Turkish and foreign sources.

Keywords: Religious Interpretation, *Istihsan*, *Istishab*, *Sadd al-Dhara'i*, *Urf*, Change and Development, The Issue of Trust in Knowledge, *Ikhtilaf*, *Ijma*.

YAPAY ZEKÂ KISKACINDA: İNSAN AKLI GERÇEKTEN ÖZGÜR MÜ?

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Ferruh ORUÇ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
muhammedforuc@gmail.com

ÖZET

Din, insanın hayatını çepeçevre saran hatta hayatı anlamlandırmasını sağlayan önemli bir olgudur. İnsanın varlık ile ilişkisini tutarlı bir düzlemde açıklayacak değerli bir kaynaktır. Öyle ki “Dünya nedir, ben kimim, niçin varım?” gibi varoluşsal soruların dinin ya da fiziki dünyayı aşan başka bir ulvi gayenin dışında cevaplanması çok mümkün değildir. Çünkü gerçek dünya üzerindeki görünürlükleri açısından canlılar birbirine son derece yakındır. Ancak her bir sınıfı diğerinden farklılaştıran bir takım ilave özellikler bulunmaktadır. İşte insanı insan yapan ve onu diğer canlılardan ayıran en temel özelliği aklıdır. Mantık disiplinde “düşünen canlı” olarak söz konusu edilen insanın bu yönü, fıkıh ilminde onu dini hükümlerin muhatabı yapan temyiz kuvveti şeklinde ifadesini bulmaktadır. Farklı bir anlatım ile iyiyi kötüden, güzeli çirkinden fark etme ve eşyayı bu açıdan anlamlandırma yeteneğidir. Şayet akıl sarfinazar edilecek olursa insanı şehvet, hırs, haset gibi duygular ile hareket eden, hazzın peşinde koşan diğer canlılardan ayıracak bir fark kalmayacaktır.

Buna rağmen aklın gereğinden fazla öne çıkarılması, vahiy kaynağının konumuna yükseltilmesi dinin işlevsiz bırakılmasından başka bir şey değildir. Bu noktada modern dünyaya hâkim olan görüşün, insanın aklına, kurgulayıcı tarafına yaptığı aşırı vurgu dikkati çekmektedir. Maddeyi ön plana çıkaran,

madde üzerinde hakimiyet kuran insana yaratıcı rolü atfeden modernite, dini etkisizleştirmesinin yanında ahlak gibi erdemlerin yerine iradenin özgürlüğü anlayışını ikame etmektedir. Kanaatimizce bugün en çok ihtiyaç duyulan konulardan birisi de “hangi ahlak” probleminin çözümüdür. Zira materyalist felsefe üzerine inşa edilen modern düşünce, “kendi”nin varlığı ve yararına hizmet etmektedir. Diğerkâmlık gibi bir erdemi anlamlandırması ve açıklaması olası değildir. Oysa fıkhi düşünce, insanı mükellef hale getiren aklî melekenin önemine farklı konularda vurgu yaparken Allah Teâlâ’nın külli iradesi karşısındaki mevkisini irdelemektedir. Bu bağlamda aklın konumu ve yetkisi çoğunlukla İslami düşüncenin metodolojisini ortaya koyan usûl alanında “hüsün-kubuh” başlığı altında incelenmektedir.

Çalışmada ilk olarak insanı şer’î hükümlerin uygulayıcısı kılan akıl yetisi, onun yetkinliğini gösteren ehliyet kavramı ele alınacaktır. Daha sonra usûl alanında aklın teşrî yetkisinin tartışıldığı hüsün-kubuh konusu perspektifi ile mücerred akıl yerine dinin gösterdiği doğrultuda başkalaşan aklın önemine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Fıkıh, Din, Mezhep, Gelenek, Modernite.

IN THE GRIP OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: IS THE HUMAN MIND REALLY FREE?

ABSTRACT

Religion is an important phenomenon that surrounds human life and even helps people make sense of it. It is a valuable resource that will explain the relationship between man and existence on a consistent level. So much so that it is not possible to answer existential questions such as “What is the world, who am I, why do I exist?” outside of religion or another sublime purpose that transcends the physical world. Because living things are extremely close to each other in terms of their appearance in the real world. However, there are some additional features that differentiate each class from the other. The most fundamental feature that makes a human being human and separates him from other living beings is his mind. This aspect of man, who is referred to as a “thinking creature” in the discipline of logic, finds its expression in the fiqh as the power of discretion that makes him the addressee of religious rules. In other words, it is the ability to distinguish good from bad, beautiful from ugly, and to make sense of things from this perspective. If the mind is disregarded, there will be no difference between humans and other creatures that act with emotions such as lust, greed, envy and pleasure.

Despite this, giving too much importance to reason and elevating it to the position of a source of revelation is nothing more than rendering religion dysfunctional. At this point, the view that dominates the modern world draws attention to the excessive emphasis it places on the human mind and its constructive side. Modernity, which prioritizes matter, attributes

the creative role to humans who dominate matter, not only renders religion ineffective but also substitutes the concept of freedom of will for virtues such as morality. In our opinion, one of the most needed issues today is the solution to the problem of “which morality?” Because modern thought, built on materialist philosophy, serves the existence and benefit of the “self”. It is not possible to make sense of and explain a virtue like altruism. However, while fiqh thought emphasizes the importance of the rational faculty that makes a person liable on different issues, it examines its position in front of the universal will of Allah Almighty. In this context, the position and authority of reason is mostly examined under the title of “husn-qubh” in the field of usul, which reveals the methodology of Islamic thought.

The study will first discuss the faculty of reason, which makes human beings the implementer of shariah rulings, and the concept of capacity, which shows its competence. Then, the importance of the mind that changes in line with the religion instead of the abstract mind will be discussed with the perspective of the subject of husn-qubh, where the legislative authority of the mind in the field of usul is discussed.

Keywords: Fiqh, Religion, Sect, Tradition, Modernity.

MODERNİTE VE MODERNLEŞME KAVŞAĞINDA FIKİH DİLİNİ YENİLEME İHTİYACI VE İMKÂNI

Dr. Öğr. Üyesi Remzi AKYEL

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
remzi.akyel@cbu.edu.tr

ÖZET

Modernite ve modernleşme arasında ayırım yapmanın yaygınlaştığı günümüzde artık moderniteye karşı uyum veya ret tepkileri göstermenin ötesinde onu aşmanın gerekli olduğu söylenmektedir. Bu bağlamda mevcut ilim geleneklerinin bir takım yenilenmeye gitmelerinin zorunlu olduğu ifade edilmektedir. Geleneksel fıkıh dilinin de böyle bir zorunluluk içerisinde olduğu söylenebilir. Bu tebliğde biz fıkıh dilinin yenilenme ihtiyacı içerisinde olup olmadığını ve bunun imkânını tartışmayı amaçlıyoruz.

Tarihi sürece bakıldığında, fukahanın içtihatlarıyla gelişip devlet gücünün sağladığı yaptırım sayesinde hukukî hayatı düzenleme imkanını kazanan fıkıhın, Mecelle'nin yürürlükten kaldırılmasıyla, Türkiye'de hukuk sistemi olarak yürürlüğünü yitirdiği görülmektedir. Bunun neticesinde Modernleşen Türkiye'de vatandaşların hukukî hayatını düzenleyecek kanunların vazedilmesinde fıkıh birikimine dayanılmadığı gibi ondan istifade etme imkânı da kalmamıştır. Buna rağmen Müslüman çoğunluğun pratik hayatlarını fıkıha göre şekillendirmeyi tercih etmelerinin neticesinde hukukî ikiliğin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu ikiliğin hukukî ve ahlakî problemlere sebep olduğu da belirtilmiştir. Mezkûr ikiliğin giderilmesi, en azından keskinliğinin kırılması için çeşitli söylemlerin geliştirildiği bilinmektedir.

Yukarıda tasvir edilen tarihî gerçeklik sonucunda zaman zaman fıkıh ilmiyle uğraşanların, Modern Türkiye'de yasama

fonksiyonunu yürütenlerin fikhî normları da dikkate almaları gerektiğini ileri sürdükleri görülmektedir.

Fıkıhın hak ve adaleti temin ettiğini savunan, en azından bütün insanlık için böyle bir teklifi içinde barındırdığını söyleyen kişilerin böyle bir temenniye girmeleri son derece doğaldır. Zira kendisinde bir güzelliğin var olduğunu düşünenler, elbette bu güzelliğin diğer insanlar tarafından kabul edilmesini ve böylece onlarla paylaşılmasını arzular.

Tam bu noktada diğer insanların kabul etmesini mümkün kılacak bir devlet desteğinin olmadığı zaman diliminde, bizatihi devletin kabulünü mümkün kılmak için ne yapılabilir sorusunu ortaya atmak anlamlı olacaktır. Tebliğimizde biz bu soruyu cevaplamayı amaçlıyoruz.

Bize göre tanrının vahyini değil de insan aklını merkeze alan modern dünyada Müslümanların hukukî alandaki tekliflerinin kabul görmesi için ilahî hükümleri keşfettiğini ileri süren geleneksel fıkıh dilinin daha rasyonel bir hale evrilmesi gerekmektedir. Tebliğimizde fıkıh tarihindeki bir yönelimden hareketle fıkıh dilinin yenilenebileceğini göstermeyi hedefliyoruz.

Amacımız modern olabilmek adına fıkıh geleneğini alt üst etmek değildir. Hatta modernitenin her getirisini meşrulaştırmaya karşı dikkatli olmak gerektiğini savunuyoruz. Mademki eleştirel akıl modernitenin ruhudur, modernitenin getirdiklerini eleştirebilmek için bir geleneğe sahip olmanın; bu sebeple sağlıklı bir gelenek okumasının gerekliliğini savunuyoruz. Fakat burada geleneğimizin fıkıhtan ibaret olmadığını da vurgulamak gerekir. Geleneğin zihniyet inşa eden unsurları ile bu zihniyete göre pratik üreten unsurlarının ve bunların kullandıkları dillerin farklı olduğuna; dahası farklı olması gerektiğine dikkat çekmek istiyoruz.

Anahtar Kelimeler: Fıkıh, Fıkıh Dili, Modernite, Modernleşme, Yenilenme.

THE NEED AND POSSIBILITY OF RENEWING THE LANGUAGE OF FIQH AT THE INTERSECTION OF MODERNITY AND MODERNIZATION

ABSTRACT

Nowadays, when it has become widespread to distinguish between modernity and modernization, it is said that it is necessary to overcome modernity rather than simply showing adaptation or rejection reactions against it. In this context, it is stated that existing scientific traditions must undergo some renewal. It can be argued that the language of traditional fiqh is also subject to this necessity. In this paper, we aim to discuss whether the language of fiqh needs renewal and the possibility of such renewal.

When we look at the historical process, it is seen that fiqh, which developed with the jurisprudence of the jurists and gained the opportunity to regulate legal life thanks to the sanctions provided by the state power, lost its validity as a legal system in Turkey with the abolition of Mecelle. As a result, in modernizing Turkey, the accumulation of fiqh was not relied upon in the formulation of laws that would regulate the legal life of citizens, and there was no possibility to benefit from it. Nevertheless, the Muslim majority preferred to shape their practical lives according to fiqh, which resulted in the emergence of legal dualism. It has also been stated that this duality causes legal and moral problems. It is known that various discourses were developed in order to eliminate the aforementioned duality, or at least to mitigate its sharpness.

As a result of the historical reality described above, from time to time, those dealing with the science of fiqh have argued that those who carry out the legislative function in modern

Turkey should also take fiqh norms into consideration.

It is quite natural for those who argue that fiqh ensures rights and justice, or at least that it contains such a proposal for all humanity, to express such a wish. For those who believe that there is a beauty in fiqh, it is natural to desire that this beauty be accepted by others and thus shared with them.

At this point, it would be meaningful to pose the question of what can be done to make the state's acceptance possible in a time when there is no state support that would encourage others to accept it. In our paper, we aim to answer this question.

In our opinion, the language of traditional fiqh, which claims to have discovered divine rulings, needs to evolve into a more rational form for Muslims' legal proposals to be accepted in the modern world, which is centered on human reason rather than revelation. In this paper, we aim to show that the language of fiqh can be renewed based on a tendency in the history of fiqh.

Our aim is not to overturn the tradition of fiqh in order to be modern. In fact, we argue that one should be cautious about legitimizing all the outcomes of modernity. Since the critical mind is the soul of modernity, we argue that to be able to criticize what modernity brings, it is necessary to have a tradition and therefore a healthy reading of the tradition. However, it should be emphasized here that our tradition does not consist solely of fiqh. We want to draw attention to the fact that the elements of tradition that construct a mentality, and the elements that produce practice according to this mentality, and their languages are different; moreover, they should be different.

Keywords: Fiqh, Language of Fiqh, Modernity, Modernization, Renewal.

HANEFİ FETVÂ USÛLÜNDE UMÛMÜ'L-BELVÂ İLKESİNİN KAYNAKLIK DEĞERİ

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah DEMİRCİ

Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
abdullahdemirci@klu.edu.tr

ÖZET

Fıkıh edebiyatında umûm'ül-belvâ kavramı iki olgu için kullanılmaktadır. İlki usul-i fıkıh ilminin konusu olup yaygınlığı sebebiyle bilinmemesi düşünölemeyen konularda gelen haber-i vâhidin delil değeri belirlenmesiyle ilgilidir. Araştırmamızın konusu olan ikinci olgu ise fûrû-ı fıkıhın kapsamında değerlendirilmektedir. Bu anlamda umûm'ül-belvâ, kimi şer'î-amelî meselenin fikhî hükmüne ulaşma noktasında başvuru talî/ikincil kaynaklardan sayılmaktadır. Ayet ve hadisler rehberliğinde şeriatın maksadına uygun olarak “meşakkat teysîri celbeder” kâidesine ulaşan fakihler, toplumun maruz kaldığı çeşitli sıkıntı, güçlük ve ihtiyaçlar karşısında geniş yelpazeyi haiz hafifletici sebepler ve ilkeler üzerinde durmuştur. Temel fikhî kaynaklardan istihsân delilinin gerekçeleri arasında gösterilen zaruret kavramıyla güçlü bir bağı olan umûm'ül-belvâ, kaçınılması mümkün olmayan veya kaçınıldığı takdirde büyük zahmet ve meşakkate yol açan olayların/durumların çözümü için başvuru temel ilkelerdendir. İstihsân delilinin müstakil gerekçeleri arasında sayılan umûm'ül-belvâyı, başlı başına bir gerekçe görmeyip istihsân gerekçelerinden zaruretin uzantısı olarak değerlendirenler de vardır. Fıkıh disiplinlerinde kaynaklık değeri olan umûm'ül-belvâ ilkesine, Hanefî mezhebi içinde ayrı bir önem atfedilmiştir. Hanefî fıkıh anlayışında, kimi hükümlerde meydana gelen zorluk ve meşakkatin oluşturduğu ferdi ve

toplumsal mağduriyetleri hafifletmek veya ortadan kaldırmak için sıklıkla umûm'ül-belvâ ilkesinin işletildiği görülmektedir. İlkenin amacı, toplumun maruz kaldığı sıkıntıları mümkün olduğu kadar ortadan kaldırmak, mükelleflere genişlik ve kolaylık sağlamaktır. “Genel musibet/belvâ durumlarında kolaylaştırmaya gidilir” kâidesi de bu amaca dikkat çekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, klasik dönemde birtakım sorunlu uygulamalara karşı alınan başarılı bir tedbir ve çözüm aracı olarak öne sürülen umûm'ül-belvâ ilkesinin, Hanefî mezhebi özelinde kaynaklık değerinin tespit edilmesidir. Bu tespitin belirli bir fikhî disiplin üzerinden yapılması, o disiplin özelinde günümüz güncel fikhî meselelerin çözümüne katkı sunacağı bir vakıadır. Araştırma neticesinde birçok güncel meselenin fikhî hükmüne ulaşma noktasında umûm'ül-belvâ prensibinin önemli bir kaynak olduğu ve toplum içinde kimi uygulamalarda meydana gelen sıkıntı ve zorluklardan kaynaklanan mağduriyetlerin tamamen giderilmesinde veya asgariye indirilmesinde başvurulması gereken ilkeler arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hanefî Mezhebi, Fetvâ Usûlü, İstihsân, Zaruret, *Umûm'ül-Belvâ*.

THE SOURCE VALUE OF THE PRINCIPLE OF UMŪM AL-BALWĀ IN HANAFĪ FATWA PROCEDURE

ABSTRACT

In *fiqh* literature, the concept of *ʿumūm al-balwā* is used for two phenomena. The first is related to determining the evidentiary value of the *khavar al-āhād* (solitary report) about matters that cannot be considered unknown due to their prevalence, which is the subject of *usūl al-fiqh* (principles of Islamic jurisprudence). The second phenomenon, which is the subject of our research, is evaluated within the scope of *furūʿ al-fiqh* (substantive rulings of Islamic law). In this sense, *ʿumūm al-balwā* is considered a secondary source for reaching the jurisprudential ruling of some issues concerning *Shariah* and deeds. The jurists, who reached the principle that “hardship requires ease” in accordance with the purpose of the *Shariah* under the guidance of Quranic verses and *hadiths*, focused on a wide range of mitigating reasons and principles in the face of various hardships, difficulties, and needs that society is exposed to. *ʿUmūm al-balwā* has a strong connection with the concept of necessity, which is shown among the justifications of the evidence of *istihsān*, one of the basic *fiqh* sources. It is also one of the basic principles applied for the solution of events/situations that cannot be avoided or that cause great difficulty and hardship if avoided. “There are also those who do not see *ʿumūm al-balwā*, which is counted among the independent justifications of the evidence of *istihsān*, as a justification in itself and consider it as an extension of necessity among the justifications of *istihsān*. The principle of *ʿumūm al-balwā*, which has a source value in *fiqh* disciplines, has been attributed a special importance within the Ha-

nafi school. In the Hanafi understanding of *fiqh*, the principle of *'umūm al-balwā* is often employed to alleviate or eliminate the individual and social harms caused by the difficulty and hardship of certain rulings. The principle aims to eliminate as much as possible the difficulties that society is exposed to and to provide breadth and convenience to those who are legally competent persons. The principle of "in cases of general calamity (*balwā*), facilitation is resorted to" draws attention to this purpose.

This study aims to determine the source value of the principle of *'umūm al-balwā*, which was put forward as a successful measure and solution tool against some problematic practices in the classical period, in the Hanafi school. It is a fact that making this determination through a specific *fiqh* discipline will contribute to the solution of current *fiqh* issues in that discipline. As a result of the research, it has been concluded that the principle of *'umūm al-balwā* is an important source in reaching the *fiqh* ruling of many current issues and that it is among the principles that should be applied in eliminating or minimizing the grievances arising from the difficulties and hardships that occur in some practices in society.

Keywords: Hanafi school, Fatwa Procedure, İstihsān, Necessity, *'Umūm al-balwā*.

SELEFİLİK VE NEOSELEFİLİK ÖZELİNDE İSLAM DÜNYASINDA ORTAYA ÇIKAN YENİ DİNİ HAREKETLERİN FIKHÎ TEMELLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Taha YILMAZ

Ardahan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
tahayilmaz@ardahan.edu.tr

ÖZET

Din, kişisel ve metafizik bir unsur olarak insan yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda insanın sosyo-kültürel anlam haritası açısından da önemli bir faktör olarak kavramlara anlamlar yüklemektedir. Bu noktadan hareketle din olgusunun insan hayatını ve kitlelerin sosyal-politik hareketlerini yönettiği ve onların gelecek tasavvurlarına yön verdiğini söylemek mümkündür. Nitekim tarihi süreçte bütün dinlerde olduğu gibi İslam dini içerisinde de belirli grupların ortaya çıktığı ve dini referansları kendi anlayış ve kapasitelerine göre yorumladıkları bir gerçektir. Bu grupların kendi dini anlayışları perspektifinden oluşturdukları dinsel kavram paradigmalarıyla bir takım marjinal tavırlar sergiledikleri malumdur. Oluşan dini kavram ve paradigmaları olduğu grubun eğitim düzeylerinin, kültürel yapıya aşırı bağlılık şeklinde tezahür eden kabilecilik duygularının, yaşadıkları coğrafi şartların zorluğunun, toplumun değer yargılarının, alışkanlıklarının, gelenek ve göreneklerinin şekillendirdiği de bilimsel bir veridir. Dolayısıyla daha çok çağdaş dönemde ortaya çıkan kendi içerisinde de birçok farklı fraksiyonları olan selefilik ve neoselefilik de böyle bir düşüncenin ürünüdür. Bu gruplar kendilerini ilk dönem İslam toplumunun önderleri olan sevâd-ı âzamin yolunu takip eden müntesipler olarak selef kavramıyla tanımlamaktadırlar. An-

cak bu terimin bir mezhebin ismi olmasından daha çok bir düşünce, paradigma ve hatta bir ideolojiyi temsil eden şemsiye bir kavram olduğunu söylemek mümkündür. Onlara göre hakikat, ilk dönem ortaya konulmuş kitap, sünnet ve sahabe sözleridir. Bu gerçeğin dışında başka bir yorum ortaya koymak bid'attır. Lafız ve zahir anlamın dışında farklı bir anlamı ve te'vili kabul etmek küfürdür. Tekfir olgusunu rahatlıkla ehl-i kible hakkında kullanmaktadırlar. Kur'an'ın tenziline inanan kimsenin te'vil yapmasından dolayı tekfir edilemeyeceği kuralı varken bu kuralın dışında agresif bir tavırla kendileri gibi düşünmeyen tüm grupları dışlayan kendi içinde de çok farklı tezahürleri olan el-Kaide, eş-Şebâb, İşid/Deaş, Boko Haram ve benzeri cihatçı gruplar irfan, estetik, sanat, medeniyet ve strateji kazanarak müntesiplerine bir ufuk çizen kadim geleneğe karşı çıkarlar. Aynı şekilde akl-ı selim, rey ve içtihat olgusunu reddederler. İslam'ın hikmet, merhamet, ilim ve kadim kültür mirasını yok sayarak yerine tekfir, işhad, Müslüman kardeşlerine karşı sözde cihad ve bid'at kavramlarını ikame etmeye çalışırlar. Fikhî açıdan önemli olan bu kavramaları Müslüman toplumunda kullanarak Kur'an'ın "ölümden eşeddir" dediği fitne ateşini yakmaya çalışırlar. İslam dünyasında bu gibi olumsuz etkileri olduğu gibi batı dünyasında da islamofobiyi tetiklemektedirler. Hakikatin kendisi olduklarını iddia ederek oluşturdukları yeni paradigmayla özellikle gençler arasında yaygın bir etki bırakmak isterler. Bu konuyu günümüzdeki öneminden dolayı ele aldık. Yeni dini fraksiyonların kullanmış olduğu fikhî temelleri bilimsel bir üslupla ortaya koymaya çalıştık. Nitel yöntemin metin analizi bağlamında konuyu irdeleyerek günümüzde var olan dini hareketlerin kullanmış olduğu fikhî temelleri İslâm dininin temel nasları ve fer'î delilleri çerçevesinde mülahaza ettik.

Anahtar Kelimeler: İslâm Hukuku, Dinî Hareket, Fikhî Temeller, Selefîlik, Neoselefîlik.

FIQH FOUNDATIONS OF NEW RELIGIOUS MOVEMENTS EMERGING IN THE ISLAMIC WORLD, PARTICULARLY SALAFISM AND NEO-SALAFISM

ABSTRACT

Religion plays an important role in human life as a personal and metaphysical element. At the same time, it attributes meanings to concepts as an important factor in terms of people's socio-cultural meaning map. From this point of view, it is possible to say that the phenomenon of religion directs human life and the social-political movements of the masses and directs their vision of the future. As a matter of fact, it is a fact that in the historical process, certain groups emerged within the religion of Islam, as in all religions, and interpreted religious references according to their own understanding and capacity. It is known that these groups exhibit some marginal attitudes with the religious concept paradigms they have created from the perspective of their own religious understanding. It is also a scientific data that the religious concepts and paradigms formed are shaped by the educational levels of the group in which they are formed, their tribalism feelings manifested as excessive devotion to the cultural structure, the difficult geographical conditions in which they live, the value judgments, habits, traditions and customs of the society. Therefore, Salafism and neo-Salafism, which emerged mostly in the contemporary period and have many different fractions within themselves, are also the product of such a thought. These groups define themselves with the concept of salaf, as followers who follow the path of great love, the leaders of the early Islamic society. However, it is possible to say that this term is an umbrella concept that represents an idea, paradigm and even an ideology rather than being the name of

a sect. According to them, truth is the book, the sunnah and the words of the companions revealed in the early period. It is bid'ah to put forward an interpretation other than this fact. Accepting a meaning or interpretation other than the literal and apparent meaning is blasphemy. They easily use the phenomenon of takfir about the people of qibla. While there is a rule that a person who believes in the reduction of the Quran cannot be declared takfir for interpreting it, apart from this rule, al-Qaeda, al-Shabaab, ISIS/ISIS, Boko Haram, which have very different manifestations within themselves, aggressively exclude all groups that do not think like them. and similar jihadist groups oppose the ancient tradition that draws a horizon for its followers by gaining wisdom, aesthetics, art, civilization and strategy. Likewise, they reject the phenomenon of common sense, opinion and ijihad. They ignore the wisdom, mercy, knowledge and ancient cultural heritage of Islam and try to replace it with the concepts of takfir, ishad, so-called jihad against their Muslim brothers and bid'ah. By using these concepts, which are important in terms of jurisprudence, in the Muslim society, they try to light the fire of discord, which the Quran says is "equal to death". While they have such negative effects in the Islamic world, they also trigger Islamophobia in the Western world. They want to leave a widespread impression, especially among young people, with the new paradigm they have created by claiming to be the truth. We discussed this issue because of its importance today. For this purpose, we tried to reveal the fiqh foundations used by new religious factions in a scientific style. By examining the subject in the context of text analysis of the qualitative method, we considered the fiqh foundations used by religious movements that exist today within the framework of the basic texts and secondary evidence of the Islamic religion.

Keywords: Islamic Law, Religious Movement, Fiqh Foundations, Salafism, Neo-Salafism.

GÜNÜMÜZDE MASLAHAT EKSENLİ İÇTİHATLARDA MÜÇTEHİDİN ROLÜ

Dr. Abdullah YILMAZ

Bursa Dini İhtisas Merkezi
ferzan_1976@hotmail.com

ÖZET

İslam düşünce geleneğinde şâri' vasfı mutlak anlamda Allah için, mecazî manada ise Hz. Peygamber için kullanılmıştır. Bunların dışında gerek müçtehit gerekse müftüye şâri' niteliği verilmemiştir. Bu ikisine tanınan yetki, Allah katında mevcut olduğu düşünülen hükmün ortaya çıkarılması, ilkten, orijin bir karar veya norm ortaya koyamayacakları şeklindedir. Bu yaklaşımın teorik açıdan felsefi temeli düşünülebilir. Ancak pratikte bir karşılığının olduğu tartışılır.

İctihat eyleminde din veya Şâri' adına konuşma söz konusudur. Din adına ortaya çıkan karar veya hükmün Allah veya Hz. Peygamber tarafından tasdik veya tashih ihtimali olmayınca, bilhassa günümüzde verilen makasidî-maslahat eksenli içtihadın niteliği ve alanıyla ilgili iki problem ortaya çıkmaktadır.

Birincisi, Şâri' adına konuşan müçtehidin yetkisinin niteliği, ikincisi ise bu niteliğin, birinci hususla bağlantılı olarak, içtihat veya iffâ sahasına-özellikle maslahat içtihadına- nasıl yansıdığı ile ilgilidir.

Müçtehit, maslahat karakterli içtihat faaliyetinde Şâri' katında mevcut olduğu düşünülen hükmü ortaya mı çıkarıyor yoksa ilkten hüküm mü koyuyor? Kadim usul geleneğimizde müçtehide biçilen "Allah katında var olan hükmü ortaya çıkarması" anlayışının teori ve inancın ötesinde pratikte karşılığı nedir? Ya da bu düşüncüyü felsefi açıdan temellendirebilir miyiz?

Günümüzde bilhassa maslahat içtihadında metot ve usulden kaynaklanan problemlili yaklaşım ve içtihat eylemi, içtihadın geçmişten gelen karakteristik niteliğini ihlal ve ihmal ettiğı gibi, müçtehit vasfıyla dini meselelere yaklaşanlara bağımsız ve şâri' yetki ve cesaretini tanımaktadır.

Bu çalışmada meselenin bu yönleri araştırma-inceleme yöntemiyle ele alınmıştır. Müçtehidin şâri' vasfı ve din adına konuşma alanı, özellikle günümüzde yapılan maslahat içtihadı bağlamında örnekler üzerinden belli yöntem ve eleştirel tarzda değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din, Şâri', Müçtehit, Usul, Maslahat, Güncel.

THE ROLE OF THE MUJTAHID IN CONTEMPORARY MASLAHA-ORIENTED IJTIHĀD

ABSTRACT

In the Islamic intellectual tradition, the designation of *sharīʿ* is used in an absolute sense for Allah and in a metaphorical sense for the Prophet Muhammad (peace be upon him). Outside of these two, neither a mujtahid (scholar) nor a mufti is attributed with the quality of *sharīʿ*. The authority granted to these individuals is understood to involve elucidating the rulings believed to exist in the sight of Allah, rather than originating new decisions or norms. This perspective can be considered in light of its theoretical and philosophical foundations, though its practical applicability is debatable.

In the process of *ijtihād* (juridical reasoning), speaking on behalf of religion or the *sharīʿ* is at stake. When the possibility of endorsement or correction by Allah or the Prophet Muhammad (peace be upon him) is absent for a ruling or decision emerging from religious discourse, particularly in contemporary *maqāṣid* (objectives) and *maslaha* (public interest)-oriented *ijtihād*, two problems arise concerning the nature and scope of such *ijtihād*.

The first issue concerns the nature of the authority of the mujtahid who speaks on behalf of the *sharīʿ*. The second issue pertains to how this nature reflects on the domain of *ijtihād* or *iftāʾ* (fatwa issuance)—especially in relation to *maslaha*-oriented *ijtihād*.

Does a mujtahid, in the context of *maslaha*-oriented *ijtihād*, merely uncover the ruling believed to exist in the sight

of the sharīʿ, or does he establish a ruling anew? What is the practical counterpart of the understanding in our classical jurisprudential tradition that the mujtahid is tasked with uncovering the ruling existing in Allah's sight, beyond theory and belief? Or can this notion be philosophically justified?

In contemporary times, the problematic approaches and ijtihād actions derived from methodological and procedural issues, which often violate and neglect the historical characteristics of ijtihād, grant an independent and sharīʿ authority and audacity to those approaching religious issues with the title of mujtahid.

This study addresses these aspects of the issue through a research and examination methodology. The role of the mujtahid as a sharīʿ and the domain of speaking on behalf of religion have been critically assessed, particularly in the context of contemporary maslaha-oriented ijtihād, using specific examples and methods.

Keywords: Religion, Sharīʿ, Mujtahid, Methodology, Maslaha, Contemporary.

KATILIM BANKACILIĞINDA ENFLASYONUN İTİBARA ALINMASI MESELESİ: İSLAM HUKUKU PERSPEKTİFİNDEN BİR ANALİZ

Arş. Gör. Mustafa YILMAZ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
mustafa.yilmaz@ikcu.edu.tr

ÖZET

Küresel ekonominin öne çıkan problemlerinden biri olan enflasyon, paranın satın alma gücündeki azalmayı ifade eder. Paranın satın almadaki bu değer kaybı, paraya ilişkin bütün sözleşmelere tesir etmektedir. Yapılan akitlerin ise İslami finans ilkelerini dikkate alan katılım bankacılığı özelinde mühim bir yeri vardır. Dolayısıyla böyle faizsiz finans kuruluşlarının, enflasyonun etkilerine ilişkin uygulamaları İslam hukuku açısından incelenmeyi beklemektedir. Bu çalışmamızda, katılım bankacılığı uygulamalarında enflasyonun işlevini fıkhi açıdan analizi hedeflemekteyiz. Bu amaç doğrultusunda ulaştığımız verilere göre, katılım bankalarının enflasyonu; borçlunun temerrüdü durumu, enflasyona endeksli finansal ürünler ve zorunlu karşılıklarda bankanın hakkı olarak alınan kısmın nemalandırılması gibi üç farklı açıdan dikkate aldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda, sosyal bilimler araştırma yöntemlerinden nitel araştırmayı esas alarak İslam borçlar hukuku nazariyesi ve faiz hassasiyeti perspektifinden hareketle, katılım bankalarının mevcut ekonomik sisteme yönelik tutumunu enflasyon problemi üzerinden irdeledik ve katılım bankacılığı uygulamalarının İslam Hukuku prensipleriyle uyumlu olup olmadığını değerlendirdik.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Katılım Bankacılığı, Faiz, Enflasyon, Para.

THE ISSUE OF TAKING INFLATION INTO ACCOUNT IN PARTICIPATION BANKING: ISLAMIC LAW AN ANALYSIS FROM THE PERSPECTIVE

ABSTRACT

Inflation, which is one of the prominent problems in the global economy, refers to the decrease in the purchasing power of money. This depreciation in the purchasing power of money affects all contracts related to money. Islamic finance principles, which are taken into consideration by participation banks, play an important role in the agreements made. Therefore, the practices of such interest-free financial institutions regarding the effects of inflation are expected to be examined from the perspective of Islamic law. In this study, we aim to analyze the function of inflation in participation banking practices from a juridical perspective. According to the data we have obtained for this purpose, it is understood that participation banks take inflation into account in three different aspects: the default situation of the debtor, inflation-indexed financial products, and the utilization of the portion taken by the bank as a right in mandatory reserves. In this context, based on the research method of qualitative research in social sciences, we examined the attitude of participation banks towards the existing economic system through the problem of inflation and evaluated whether participation banking practices are compatible with the principles of Islamic Law.

Keywords: Islamic Law, Participation Banking, Interest, Inflation, Money.

İSLAMÎ PİYASA OLUŞTURMA ÇABALAININ PİYASA İSLAM'INA EVRİLMESİNE DAİR BAZI ÖRNEKLERİN KRİTİĞİ

Arş. Gör. Dr. Seracettin ERAYDIN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
seracettin.eraydin@cbu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada modern dönem Müslümanların İslâmî bir piyasa oluşturma çabalarının Piyasa İslâm'ına evrilmesine dair bazı örneklerin kritiği amaçlanmaktadır. Bilindiği üzere İslâm birbirine sıkı bir şekilde bağlı olan özü/makâsı ve şekli/ahkâmı itibarıyla bir bütünlük arz etmektedir. Bu bütünlük içinde maksatlarının gerçekleşmesi ahkâma riayet edilmesine, ahkâmın da ruh ve anlam kazanması maksatların korunmasına bağlıdır. Ne var ki hayatı her yönüyle kuşatan ve topluma kendi yaşam tarzı ve değer yargılarını dayatan modernite karşısında Müslüman kitlenin söz konusu bütünlüğü korumaları oldukça zorlaşmaktadır. Öyle ki bu zorluk hayatın birçok alanında Müslümanların bir realite olan modernite karşısında şekli korumaya çalışırken özden taviz vermelerini beraberinde getirmektedir.

Müslümanların modernite karşısında çözüm üretmeye çalışırken, yöntemlerinin çoğu zaman özden ödün verme pahasına şekilsel kaldığının en bariz örneklerini ise iktisadi alanda görmek mümkündür. Nitekim çalışmamızda bu örneklerden iki tanesi kritik edilerek dengeler fıkhi açısından çarpık ve tutarsız görülen bu duruma dikkat çekilmekte ve çeşitli çözüm önerileri sunulmaktadır. Bu örneklerden ilki; bazı İslâmî tarikat ve cemaatlerin dinî çalışmalarını desteklemek veya İslâmî bir piyasa

oluşturmak adına giriştikleri iktisadi birtakım çabalar, zaman içinde onların manevî kimlik ve yapılarını bastırabilmekte ve bunun sonucunda söz konusu yapıları bir ticari ilişkiler ağına dönüştürerek dinî bağlılıkları piyasanın bir parçası haline getirebilmektedir. Dinî kimliği temsil iddiası taşıyan yapıların çoğunlukla ticaret ve ticaretin ortaya çıkardığı bazı handikaplarla anılması ise kamuoyunda dinî kurumların manevî yüzünü aşındırmakta ve onlara olan güveni zedeleyerek asıl misyonlarına gölge düşürmektedir. İkinci örnek ise; helal turizm adı altında dindar kitlelere çeşitli eğlence alanları sunulurken ibadethane, haremlik-selamlık, helal gıda vb. kaygılar dikkate alınıp şekilsel açıdan fıkha uygunluk aranmakla birlikte bazen insanlar dindarlık bilincine ve ruhuna aykırı sayılabilecek lüks, şatafat, aşırı tüketim, israf ve diğer bazı kapitalist alışkanlıklara sevk edilebilmekte ve neticede onların dinî değerleri piyasanın bir aracına dönüştürülebilmektedir. Bu durum da bir taraftan şekle uygunluk noktasında olabildiğince titiz davranıp diğer taraftan öze dönük meselelerde özensiz davranan, dolayısıyla kendi içinde tezatlıklar ve tutarsızlıklar barındıran dindar kişilikler ortaya çıkarmaktadır. Sonuç olarak modernitenin dönüştürücü tabiatı anlaşılmadan ve dinî bütünlük dikkate alınmadan piyasada var olma çabası ruhsuz ve şekilsel bir dindarlık üretmekte; dini ve dinî değerleri piyasanın bir parçası veya aracına dönüştürmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam, Piyasa, Ticaret, Helal Turizm, Kritik.

A CRITIQUE OF SOME EXAMPLES OF THE EVOLUTION OF ISLAMIC MARKETIZATION EFFORTS INTO MARKET ISLAM

ABSTRACT

This study aims to critique some examples of the evolution of modern Muslims' efforts to create an Islamic market into Market Islam. As is well known, Islam is a unity in terms of its essence/purposes and form/laws, which are closely interconnected. Within this unity, the realization of the objectives depends on the observance of the rulings, and the spirit and meaning of the rulings depend on the protection of the objectives. However, in the face of modernity, which encompasses every aspect of life and imposes its own lifestyle and value judgments on society, it becomes very difficult for the Muslim masses to maintain this integrity. In many areas of life, this difficulty leads Muslims to compromise the essence while trying to preserve the form in the face of modernity, which is a reality.

It is possible to see the most obvious examples in the field of economy that while Muslims try to produce solutions in the face of modernity, their methods often remain formal at the expense of compromising the essence. Indeed, in this study, two of these examples are criticized and this situation, which is seen as distorted and inconsistent in terms of balanced fiqh, is pointed out and various solutions are offered. The first of these examples is that the economic efforts undertaken by some Islamic orders and communities to support their religious work or to create an Islamic market can, over time, suppress their spiritual identity and structures and, as a result,

transform these structures into a network of commercial relations and turn religious affiliations into a part of the market. The fact that the structures that claim to represent religious identity are often associated with trade and some of the handicaps that come with trade erodes the spiritual face of religious institutions in the public opinion and casts a shadow on their original mission by undermining trust in them. The second example is that while offering various entertainment areas to the religious masses under the name of halal tourism, concerns such as places of worship, haremlık-salamlık, halal food, etc. are taken into account and formal compliance with fıqh is sought, but sometimes people may be encouraged to luxury, pomp, excessive consumption, waste and some other capitalist habits that may be considered contrary to the consciousness and spirit of piety, and as a result, their religious values may be turned into a tool of the market. This leads to religious personalities who, on the one hand, are as meticulous as possible in terms of conformity with the form, and on the other hand, are careless in matters of essence, thus creating contradictions and inconsistencies within themselves. As a result, the effort to exist in the market without understanding the transformative nature of modernity and without taking religious integrity into account produces a soulless and formal religiosity; it turns religion and religious values into a part or tool of the market.

Keywords: Islam, Market, Trade, Halal Tourism, Critical.

YOKSULLUK NAFKASININ İSLÂM HUKUKUNDA MAKASIDU'Ş-ŞERİA BAĞLAMINDA ZİKREDİLEN TEMEL HAKLAR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arş. Gör. Gamze ARSLAN

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
gmzarслан@ankara.edu.tr

ÖZET

İslâm, aile birliğinin devamına önem vermekte, evlilik müddeti ve bitimi durumunda taraflara birtakım hak ve sorumluluklar yüklemektedir. Bu bağlamda nafaka gerek Türk gerekse İslâm hukukunda düzenlemeye konu olan aile birliğinin devamı ve bitimi halinde gündeme gelen en önemli müesseselerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. İslâm, aile kurumunun varlığı müddetince nafaka yükümlüsü olarak erkeği sorumlu tutmakta kadının belirli şartları taşıması halinde nafaka alacaklısı olacağı Kitâb, sünnet ve icmâ' delilleri ile ortaya konulmaktadır. Ak-din sona ermesiyle birlikte evlilik ile yüklenilen sorumlulukların büyük çoğunluğu ortadan kalkmakta iddetin bitimine kadar devam eden nafaka yükümlülüğü sürenin dolmasıyla birlikte nihayete ermekte ve taraflar arasında herhangi bir bağ kalmamaktadır. Nafaka, Türk hukukunda ise bakım ve yardım olmak üzere iki kategoride yer almaktadır. Bunlardan bakım nafakası; tedbir, iştirak ve yoksulluk alt başlıklarına ayrılmakta taraflardan birtakım yükümlülükleri yerine getirmeleri beklenmektedir. Türk hukukunda nafaka yükümlüsü olma noktasında "eşitlik" ilkesinden hareketle kadın ile erkek arasında bir ayrım gözetilmemektedir. Şartların varlığı halinde aile birliğinin sona ermesinden sonra "yardımlaşma ve dayanışma" prensibinden hareketle taraflardan biri diğerine süresiz nafaka ödemekle

yükümlü olmakta ve nafakayı düşürücü bir sebebin olmaması durumunda bir ömür bu sorumlulukla mükellef olunmaktadır. Meseleye İslâm hukuku zaviyesinden bakıldığında böyle bir yaklaşımın şeriatın korunmasını hedeflediği temel gayelerle uyuşmadığı gözlemlenmektedir. Literatüre Gazâlî'nin nihai şeklini verdiği taksimatla giren zarûriyyât, hâciyyât ve tahsîniyyât olarak isimlendirilen bu üç kategorinin her biri toplumun huzur ve selameti için birtakım yararları temin etmeyi hedeflemektedir. Toplum düzenin varlığı ve devamı için gerekli olan temel haklar zarûriyyâtta ifadesini bulmaktadır. Bunlar din, can mal, nesil ve aklın korunmasını içeren beş önemli hususu ihtiva etmektedir. Yoksulluk nafakası taraflardan biri açısından bağlayıcı olduğunda bu durum kişinin mülkiyet hakkının ihlali anlamına geldiği gibi aynı zamanda yeniden aile birliği kurması yönünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Psikolojik olarak bireyi yıpratın süreç ferdin akıl sağlığını da tehlikeye düşürmektedir. Tebliğde, adalet ilkesi ve temel haklar göz önünde bulundurularak yoksulluk nafakası ele alınmaya çalışılacak bu konuda yer alan farklı görüş ve tartışmalara yer verilerek birtakım çözüm önerilerine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Nafaka, Makâsıd, Hukuk, Hak, Eşitlik, Adalet.

AN EVALUATION OF ALIMONY FOR POVERTY IN ISLAMIC LAW IN THE CONTEXT OF THE FUNDAMENTAL RIGHTS MENTIONED WITHIN THE FRAMEWORK OF MAQASID AL-SHARIA

ABSTRACT

Islam places great importance on the continuity of family unity and imposes certain rights and responsibilities on both parties during and at the end of marriage. In this context, alimony is one of the most significant institutions that come into play during the continuation and termination of family unity, and it is regulated in both Turkish and Islamic law. Islam holds the man responsible as the provider of alimony during the existence of the family institution, and it establishes that the woman is entitled to receive alimony under certain conditions based on the evidences from the Qur'an, Sunnah, and consensus (ijma'). Once the marriage ends, most of the responsibilities borne through the marriage are lifted; the obligation to pay alimony continues until the end of the waiting period (iddah), and with the expiration of this period, no further connection remains between the parties.

In Turkish law, alimony is categorized into two types: maintenance and support. Maintenance alimony is further divided into subcategories such as precautionary, child support, and poverty alimony, and both parties are expected to fulfill certain obligations. In Turkish law, there is no discrimination between men and women regarding who can be obligated to pay alimony, based on the principle of "equality." If the conditions are met, after the dissolution of family unity, one party may be required to pay alimony to the other indefini-

tely, and unless a valid reason to reduce the alimony arises, this responsibility may continue for a lifetime. When viewed from the perspective of Islamic law, it is observed that such an approach does not align with the primary goals that Sharia aims to protect. These goals are categorized into three types: necessities (daruriyyat), needs (hajiyyat), and enhancements (tahsiniyyat), a classification introduced into the literature in its final form by Al-Ghazali. Each of these categories aims to ensure various benefits for the peace and well-being of society. The fundamental rights necessary for the existence and continuity of social order are expressed in the daruriyyat category. These include the preservation of religion, life, property, lineage, and intellect.

When poverty alimony becomes binding for one party, this situation violates the property rights of the individual and constitutes a significant obstacle to their ability to establish a new family unit. The process, which psychologically wears down the individual, also poses a threat to their mental health. In this presentation, the issue of poverty alimony will be addressed with consideration of the principles of justice and fundamental rights. Different views and debates on this matter will be discussed, and some solutions will be proposed.

Keywords: Alimony, Maqasid, Law, Right, Equality, Justice.

KIYMETLİ EVRAKLARIN PARA NİTELİĞİ

Vaiz Mehmet Akif ALDATMAZ

İlçe Müftülüğü
aldatmazakif@gmail.com

ÖZET

İnsanlık tarihi boyunca ihtiyaç nedenli olarak maddelerin mübadelesi çeşitli şekillerde gerçekleştirilmiştir. Günümüzde mübadelelerde en çok para tercih edilmektedir. Tarihi veriler incelendiğinde paranın, tarım ürünü, kıymetli maden, itibari veya kaydı olmak üzere farklı şekillerde bir değişim aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu farklılığın genel olarak ihtiyaç merkezli olduğu düşünülmektedir. Son zamanlarda ise kıymetli evrakların çeşitlerinin arttığı, niteliklerinin farklılaştığı ve paranın sahasına girdiği görülmektedir. Çalışmamızda, günümüzde kaydı yönü de bulunan kıymetli evrakların parasal niteliği İslam Hukuku açısından tartışılacaktır.

Çalışmamıza paranın tarihi süreçteki oluşumu, biçim ve aşamaları incelenerek başlanacaktır. Akabinde bir şeyin para niteliği kazanabilmesindeki şartlar dünyada kabul gören iktisadi fikirler çerçevesinde incelenecek ve İslam hukukundaki konuyla alakalı klasik ve modern görüşler üzerinden değerlendirilecektir. Öncelikle dijital ortamın fiziki ortamla benzer ve farklı yönlerinin üzerinden kaydılik meselesi ele alınacaktır. Kıymetli evrakların İslam Hukuku içerisindeki geçirdiği evrelere değinilecek ve günümüzdeki kıymetli evrakların niteliği tartışılacaktır. Bu bağlamda hisse senetleri, emtia senetleri ve elüs (elektronik ürün senetleri) gibi senet türlerinin niteliği üzerinde durulacak ve para karşısındaki konumları değerlendirilecektir. Kıymetli evrakların temsil ettikleri şeylere bağlı olarak da nitelikleri arasındaki fark incelenecektir.

Kıymetli evrakların niteliğinin farklılaşması, bunlara bağlı akitlerin dolayısıyla sonuçlarının farklılığına neden olacaktır. Kıymetli evrakların mutlak bey' akdi içerisinde mi yoksa sarf akdi içerisinde mi değerlendirileceği bu evrak türlerinin hangi sınıfa dahil edildiğiyle alakalıdır. Akitlerin şartları farklılık gösterdiği için her iki durumda sakınılması ve uyulması gereken kurallar da farklıdır. Bu durumda ribâ başta olmak üzere dikkat edilmesi gereken çeşitli durumlar ortaya çıkmaktadır. Netice olarak ise kıymetli evrakların niteliğindeki farklı durumlar ve sonuçları İslam hukukuna göre değerlendirilecek ve muhtemel durumları tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslam hukukunda kıymetli evrak, emtia senetleri, hisse senetleri, süftece.

THE MONEY QUALITY OF VALUABLE INSTRUMENTS

ABSTRACT

Throughout human history, the exchange of substances due to need has been carried out in various ways. Today, money is the most preferred in exchanges. When historical data is examined, it is seen that money has been used as a medium of exchange in different ways, such as agricultural products, precious metals, nominal or registered. It is generally thought that this difference is based on need. Recently, it has been seen that the types of valuable documents have increased, their qualities have changed and they have entered the field of money. In our study, the monetary quality of valuable documents, which also have a registered aspect today, will be discussed in terms of Islamic Law.

Our study will begin by examining the formation, forms and stages of money in the historical process. Then, the conditions for something to acquire the quality of money will be examined within the framework of economic ideas accepted in the world and will be evaluated through classical and modern views related to the subject in Islamic law. First of all, the issue of registeredness will be addressed through the similar and different aspects of the digital environment with the physical environment. The stages that negotiable instruments have gone through within Islamic Law will be discussed and the nature of today's negotiable instruments will be discussed. In this context, the nature of types of promissory notes such as shares (stocks) and elus (electronic product certificates) will be emphasized and their positions against money will be evaluated. The difference between the qualities of negotiable

instruments will also be examined depending on what they represent.

The differentiation of the quality of negotiable instruments will cause the contracts related to them to differ and therefore their results. Whether negotiable instruments will be evaluated within the absolute bey' contract or the consumption contract is related to which class these types of documents are included. Since the conditions of the contracts differ, the rules to be avoided and followed in both cases are also different. In this case, various situations that need to be taken into consideration, especially riba, arise. As a result, the different situations and results in the nature of negotiable instruments will be evaluated according to Islamic law and their possible situations will be discussed.

Keywords: Negotiable instruments in Islamic law, commodity securities, stocks, süftece.

İSLAM MEZHEPLERİ TARİHİ

İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ALEVİ- BEKTÂŞÎ GELENEĞİ VE TOPLUMUNU TANIMASI MESELESİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
omerfarukteber@akdeniz.edu.tr

ÖZET

İlahiyat eğitimine sahip yeni nesillerin, Alevi Bektaşî zümrelerini tanımaları, Türkiye'nin toplumsal ve dini yapısını anlayabilmeleri açısından son derece önemlidir. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin eğitim süreçleri boyunca Alevî-Bektâşî topluluklarının dinî anlayışları, tarihsel kökenleri, sosyal ve kültürel yapıları, bireysel ve toplumsal ritüellerini kapsamlı bir şekilde öğrenmelerinin, öğrencilerin daha geniş bir perspektif kazanmalarına ve toplumsal barışa katkıda bulunmalarına imkân sağlayacağına kuşku yoktur.

Alevilik-Bektaşîlik konusunda alınan dersler sayesinde bu tanıma sürecinin verimli geçmesi, dini eğitim alan bireylerin meslek hayatına atılmaları durumunda daha donanımlı ve kendine güvenen etkili bireyler olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca söz konusu eğitim süreçleri, mezunların toplumsal barış ve birlikte yaşama kültürü, eleştirel bakış açısı ve bulundukları sosyal ortama rehberlik yapabilme kabiliyetleri konusunda hem akademik hem de sosyal gelişimlerini destekleyecektir. Özellikle Alevilik ve Bektâşîliğin tarihsel arkaplanını; Hoca Ahmet Yesevî, Hacı Bektaş-ı Veli, Pir Sultan Abdal gibi bu gelenek içerisinde yer alan birçok önemli şahsiyetini tanımak, Bektâşî geleneğinin temel ilkelerini bilmek, Alevî topluluklarının kültürel yapısını incelemek, gelenek ve göreneklerini anlayabilmek, İlahiyat Fakültesi mezunlarının meslek hayatlarında çok yönlü faydalar

sağlayacaktır. Öte taraftan Cemevlerinde icra edilen çeşitli Cem ayinlerinin sembolik anlamlarını kavrayan öğrencilerimizin sosyal sorumluluk projelerinde de daha verimli olacakları düşünülebilir.

Alevi Bektaşî gençlerinin hem geleneksel Alevi kültürünü sürdürmek, hem de yaşadıkları topluma uyum sağlamak konusunda birtakım zorluklar yaşadığı bir vakıadır. Alevi-Bektâşî kültür ve edebiyatını, sosyal yaşamını öğrenen İlahiyat eğitimi-ne sahip din hizmetlerinde istihdam edilen kişiler, bu sorunların çözümünde de aktif rol oynayacaktır.

Farklı dini grupların sosyo-kültürel yapısını ve pratiklerini tanıyan ilahiyat mezunları, daha kapsayıcı ve etkili din hizmetleri sunabilirler. Bu, cami görevlilerinin, yükseköğrenim yurtlarındaki manevi danışmanların, başka alanlarda hizmet veren din görevlilerinin de Alevi-Bektâşî gençlerine hitap edebilmelerini sağlayacaktır. Aynı şekilde öğretmenlerden akademisyenlere kadar geniş bir yelpazede hizmet sunan İlahiyat Fakültesi mezunlarının karşılaşabilecekleri Alevi-Bektâşî gençlerinin, dinî meselelerinin çözümlenebilmesinde empati kurabilmelerine, hoşgörölü, bilgili ve etkili kişiler olmalarına imkan sağlayacaktır.

Biz bu tebliğimizde İlahiyat Fakültesi ders programlarında yer alabilecek Alevilik-Bektâşîlik seçmeli derslerinde, öğrencilerimizin Alevi-Bektâşî topluluklarını tanıyabilmeleri için teolojik, tarihi, sosyo-kültürel yapısı ile ilgili detaylı bilgi vereceğiz. Temel ders materyallerinin olabildiğince Alevi Bektaşî yazılı kaynaklarına dayanması için bu kaynakların özelliklerinden ve muhtevalarından bahsedeceğiz. Ayrıca İlahiyat eğitimi içerisinde yapılabilecek kültürel etkinlikler ve atölye çalışmaları hakkında önerilerde bulunup bu geleneğe ait eğitim materyallerini tanıtmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Alevilik, Bektâşîlik, İlahiyat Formasyonu, Kazanımlar.

THE ISSUE OF THEOLOGY FACULTY STUDENTS' RECOGNITION OF THE ALEVI-BEKTASHI TRADITION AND SOCIETY AND SOLUTION SUGGESTIONS

ABSTRACT

It is extremely important for the new generations with theological education to get to know the Alawi-Baktashi groups in order to understand the social and religious structure of Turkey. There is no doubt that the comprehensive learning of the religious understanding, historical roots, social and cultural structures, individual and social rituals of the Alawi-Baktashi communities by the students of the Faculty of Theology throughout their education will enable the students to gain a broader perspective and contribute to social peace.

The efficiency of this recognition process thanks to the courses taken on Alawism-Baktashism will ensure that individuals who receive religious education become more equipped and more self-confident and effective individuals when they enter their professional lives. In addition, the educational processes in question will support both the academic and social development of graduates in terms of social peace and the culture of living together, critical perspective and their ability to guide the social environment they are in. In particular, getting to know the historical background of Alawism and Baktashism; many important figures in this tradition such as Hoca Ahmet Yesevi, Hacı Bektash Vali, Pir Sultan Abdal, knowing the basic principles of the Baktashi tradition, examining the cultural structure of Alevi communities, and understanding their traditions and customs will provide multifaceted benefits in the professional lives of graduates of the Faculty of Theology. On the other hand, it can be thought that our

students who understand the symbolic meanings of various Cem ceremonies performed in Cemevis will also be more productive in social responsibility projects.

It is a fact that Alawi Baktashi youth experience some difficulties in both maintaining traditional Alevi culture and adapting to the society they live in. People employed in religious services with theological education who learn Alevi-Baktashi culture, literature and social life will play an active role in the solution of these problems.

Theology graduates who are familiar with the socio-cultural structure and practices of different religious groups can provide more inclusive and effective religious services. This will enable mosque officials, spiritual advisors in higher education dormitories, and religious officials serving in other areas to address Alawi-Baktashi youth. Similarly, graduates of the Faculty of Theology, who provide a wide range of services from teachers to academics, will be able to empathize with the Alawi-Baktashi youth they may encounter in solving their religious issues and become tolerant, knowledgeable, and effective individuals.

In this paper, we will provide detailed information about the theological, historical and socio-cultural structure of the Alawi-Baktashi communities in the elective courses on Alawism-Baktashi that can be included in the curriculum of the Faculty of Theology. We will talk about the characteristics and content of these sources so that the basic course materials are based on Alawi-Baktashi written sources as much as possible. We will also make suggestions about cultural activities and workshops that can be done within the scope of theological education and try to introduce educational materials belonging to this tradition.

Keywords: Alawism, Baktashism, Theological Formation, Achievements.

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDAKİ ÖĞRENCİLERİN DEİZM ALGISI ÜZERİNE BİR ANALİZ -LİSANSÜSTÜ TEZLER BAĞLAMINDA-

Arş. Gör. Dr. Muhammed Cihat ORUÇ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
m.cihatoruc@hotmail.com

ÖZET

Ülkemizde son yıllarda ateizm, deizm ve agnostisizm gibi farklı inanç akımları ile ilgili bilimsel çalışmalarda gözle görülür bir artışın söz konusu olduğu malumdur. Ortaöğretim kurumlarında eğitim gören öğrenciler arasında din dışı yönelimlere ilginin arttığına dair iddialar, araştırmacıları bu konuda çeşitli çalışmalar yapmaya yönlendirmiştir. Farklı şehir veya çeşitli eğitim kurumlarındaki öğretmen ve öğrencilerin bu konulardaki görüşlerini ele alıp tahlil eden araştırmalardan elde edilen bulgu ve sonuçların bir bütün olarak değerlendirilmesi ve analiz edilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, çalışmamız, ortaöğretim öğrencilerinin deizm algısını inceleyen lisansüstü tezleri analiz etmeyi hedeflemektedir. Amaç, bu çalışmalarda ulaşılan bulgu ve sonuçları tespit ederek bütüncül bir değerlendirme sunmaktır. Araştırmada, deizm konusunun güncel tez konularında nasıl ele alındığı ortaya konularak, ortaöğretim kurumlarında öğrenciler arasında nasıl anlaşıldığı ve algılandığı, öğrencilerin bu konudaki bilgi düzeyi ve tutumları gibi konular değerlendirilmiştir. Böylelikle deizm üzerine yapılan tez çalışmalarının bir bütün olarak sunulması ve tahlil edilmesi, ilahiyat bilimleri literatürüne katkı sunması umulmaktadır.

Deizm ile ilgili tamamlanan veya devam eden araştırmalarda çok geniş bir literatür olduğu bilinmektedir. Çalışmamız,

bu noktada, teorik ve kuramsal açıdan deizmin tanımı, ortaya çıkışı, tarihsel gelişim süreci gibi yönlerine değil; lise öğrencilerinin bu konuya yaklaşımını inceleyen araştırmalara odaklanmaktadır. Araştırmamıza konu olan, farklı bilim alanlarında gerçekleştirilen deizm konulu yüksek lisans ve doktora tezleri, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden belirlenmiştir. Bu noktada ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin deizm hakkındaki görüşlerine odaklanan yedi yüksek lisans ve bir doktora tezine dayanarak metodolojik ve temel bulgulara dayalı genel değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmaların metodoloji ve bulguları farklılık gösterse de sonuçları incelendiğinde, deizmin varlığının sadece bir iddiadan ibaret olmadığı, aksine bir gerçeklik olarak güncel meseleler arasında bir gerçeklik olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya dahil edilen çalışmaların incelenmesi sonucunda, öğrencilerin bu düşünceyle çeşitli kanallar aracılığıyla karşılaştığı, deizmi araştırdığı ve kısmen ilgi gösterdiği açıktır. Çalışmalardan elde edilen verilerin ortalamasına dayanarak, öğrencilerin deizm gibi farklı inanç akımlarına yönelmesinin nedenlerinden bazılarının genellikle belirli itikadî konuların anlaşılabilmesi, dinî şüpheler, din eğitiminin yetersizliği, dini çevrelerde rol model eksikliği, kötülük problemi, artan sosyal medya kullanımı, popüler kültür ve seküler yaşam tarzı gibi etkenlere bağlanabileceği görülmektedir. Deizme ilgi ve eğilimin önlenmesi için öğrencilerin doğru bir şekilde bilgilendirilmesi, meraklarının giderilmesi ve sorularına cevap bulabilecekleri fırsatlar sunulması önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Deizm, Ortaöğretim, Lise, Öğrenci, Lisansüstü Tezler.

AN ANALYSIS OF SECONDARY EDUCATION STUDENTS' PERCEPTIONS OF DEISM - IN THE CONTEXT OF POSTGRADUATE THESES -

ABSTRACT

In recent years, it has been evident that there has been a noticeable increase in scientific studies concerning different belief movements such as atheism, deism, and agnosticism in our country. Claims that interest in non-religious tendencies has increased among students in secondary schools have led researchers to conduct various studies on this subject. It is considered necessary to evaluate and analyze as a whole the findings and results obtained from research that examines the views of teachers and students in different cities or various schools on these issues. In this context, our study aims to analyze postgraduate theses that examine the perception of deism among secondary school students. The objective is to identify the findings and results reached in these studies and provide a comprehensive evaluation. The study evaluates how the topic of deism is addressed in current theses, how it is understood and perceived among students in secondary schools, and student's level of knowledge and attitudes on this subject. Thus, it is hoped that presenting and analyzing thesis studies on deism as a whole will contribute to the literature on theological sciences.

It is known that there is a very extensive literature in completed or ongoing research on deism. At this point, our study focuses not on the theoretical and conceptual aspects of deism, such as its definition, emergence, and historical development, but rather on research examining high school

students approach to this issue. The master's and PhD theses on deism conducted in different fields of science that are the subject of our research were determined through the Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK). At this point, it is possible to make general evaluations based on the methodology and key findings of seven master's theses and one doctoral thesis focusing on students views on deism in secondary education institutions. Although the methodologies and findings of the studies differ, an examination of the results reveals that deism is not merely an allegation but, on the contrary, a reality among contemporary issues. As a result of examining the studies included in the research, it is clear that students encounter this thought through various ways, research deism, and show partial interest in it. Based on the average of the data obtained from the studies, it appears that some of the reasons for student's inclination toward different belief movements such as deism can generally be attributed to factors such as the inability to comprehend certain religious/theological issues, religious doubts, inadequate religious education, a lack of role models in religious circles, the problem of evil, increasing social media usage, popular culture, and a secular lifestyle. It is considered important to provide students with accurate information, satisfy their curiosity, and offer them opportunities to find answers to their questions in order to prevent interest in and inclination toward deism.

Keywords: Deism, Secondary Education, High School, Student, Postgraduate Theses.

KELAM

DEİZMİ BESLEYEN BAZI DİN ALGILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. İbrahim KAPLAN

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ibrahim.kaplan@ikcu.edu.tr

ÖZET

Deizm, Hristiyan teolojisinin ortaya çıkardığı dinî, toplumsal problemlerin neticesinde batı düşüncesinde özellikle XVI. Yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkmış tepkisel bir din anlayışdır. Tepkisel bir anlayış olarak vahyi, vahyin tanımladığı Tanrı'yı dolayısıyla dini inkâr eden, tabiattaki düzeni ve akli merkeze alarak Tanrı'yı bulmayı amaçlayan bu yaklaşım, menşei itibariyle batılı olsa da küreselleşen dünyada Müslüman dünyanın da bir inanç problemi haline gelmiştir. Bu bildirinin amacı deizmin ortaya çıkışını hazırlayan sebepleri ya da gençleri deizme sürükleyen harici sebepleri ortaya koymak değildir. Bildiri, bugün özellikle gençler arasında popüleritesini arttıran deizmin değirmenine su taşıyan din algıları üzerine bir değerlendirme amacı taşımaktadır. Batıda kilisenin ve din adamları sınıfının toplum üstündeki baskısına tepki olarak ortaya çıkan deizm, bu yönüyle mevcut Tanrı ve din algısına bir protesto hareketi olarak görülebilir. Bu anlamda İslâm dünyasında sunulan bazı din algıları da deizmin ilgi görmesine sebep olabilir. Deist tavır mutlak tenzihçi diyebileceğimiz yaklaşımıyla, âlemde var olan kötülüklerin kaynağının özgür iradesiyle yaptığı fillerden dolayı insan olduğunu ileri sürer. Buna karşın Kelam tarihinde insan filleriyle ilgili bazı yaklaşımlar, Allah'ın kudretini öne çıkararak iyi olsun kötü olsun bütün fillerin yaratıcısının Tanrı olduğunu iddia eder. Bu haliyle insan filleri ve kötülük

problemine dair bazı yaklaşımlar Tanrı'nın kemaline uygun olmadığı gerekçesiyle deistler tarafından reddedilir. Diğer taraftan, Kur'an'da sıklıkla aklın işlevsel kullanımı emredilirken, din adına aklın devre dışı bırakılması, Arap kültürünün din olarak sunulması gençlerin dinden uzaklaşmasına ve deizme yönelmesine katkı sağlayabilir. Yine bugün karşılaştığımız dinî-toplumsal problemlerin çözümünü geçmişte arama hastalığı deizmin ekmeğine yağ sürebilir. Ayrıca selefi propagandayla birlikte Tanrı adına Müslümanı din dışına atma (tekfır) deizme yol açabilmektedir. Tarihsel süreç gözden geçirildiğinde gerek ortaya çıkışı esnasında gerekse geliştiği dönemlerde, yanlış din algısıyla birlikte bunu kurumsallaştıran din adamlarının ya da din adına konuşma yetkisini kendinde görenlerin tutumları deizmi besleyen en önemli sebeplerden biridir diyebiliriz. O halde din alanında doğru bilgilendirme en acil ve en öncelikli ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din, Din Algısı, Deizm, İnanç Problemleri, Dinî Düşünce.

AN EVALUATION OF SOME PERCEPTIONS OF RELIGION THAT PAVES THE WAY TO DEISM

ABSTRACT

Deism is a reactive understanding of religion that emerged in Western thought, especially after the second half of the 16th century, as a result of the religious and social problems caused by Christian theology. As a reactionary understanding, this approach, which denies revelation, God defined by revelation, and therefore religion, and aims to find God by centering the order in nature and reason, has become a problem of belief in the Muslim world in the globalizing world, even though it is Western in origin. The purpose of this paper is not to reveal the reasons that prepared the emergence of deism or the external reasons that lead young people to deism. The aim of this paper is to evaluate the perceptions of religion that carry water to the mill of deism which is gaining popularity especially among young people today. Deism, which emerged in the West as a reaction to the pressure of the church and the clergy on society, can be seen as a protest movement against the existing perception of God and religion. In this sense, some perceptions of religion presented in the Islamic world may also cause deism to attract attention. The Deist position, with its absolute absolutist approach, asserts that the source of the evils in the world is the human being because of the acts he does with his free will. On the other hand, some approaches to human actions in the history of Kalam emphasize God's power and claim that God is the creator of all actions, whether good or evil. As such, some approaches to human actions and the problem of evil are rejected by deists on the grounds that they are incompatible

with God's perfection. On the other hand, while the Qur'an frequently commands the functional use of reason, disabling reason in the name of religion and presenting Arab culture as religion may contribute to the youth's turning away from religion and towards deism. Again, the disease of looking for the solution to the religious-social problems we face today in the past may play into the hands of deism. In addition, the Salafist propaganda of excluding Muslims from religion in the name of God (takfır) can lead to deism. When the historical process is reviewed, we can say that the wrong perception of religion and the attitudes of the clergy who institutionalize it or the attitudes of those who think they have the authority to speak on behalf of religion are among the most important reasons that feed deism, both during its emergence and during the periods when it developed. Therefore, correct information in the field of religion stands out as the most urgent and prioritized need.

Key Words: Religion, Perception of Religion, Deism, Problems of Belief, Religious Thought.

İNANÇ-AHLÂK İLİŞKİSİNİ YENİDEN DÜŞÜNMEK

Doç. Dr. Kılıç Aslan MAVİL

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
kmavil@ibu.edu.tr

ÖZET

İnanç ve ahlâk ilişkisi modern dönemde önem kazanan meseleler arasında yer almaktadır. Klasik kelâm düşüncesinde bu konu iman-amel münasebeti çerçevesinde ele alınmıştır. Aynı zamanda imanın tanımı (hakikati/mahiyeti) ile ilgili tartışmanın da odağını teşkil eden bu konuda biri *mürciî*, diğeri *tekfirî* olmak üzere iki ana eğilim dikkati çeker. Ebû Hanîfe'nin talebeleri başta olmak üzere sünî kelâmcıların büyük çoğunluğu *mürciî* iman tanımını benimsemiştir. Hâricîlerin savunduğu *tekfirci* iman tanımı üzerinde ise Mu'tezile, Zeydiyye ve Ehl-i hadis bilginlerinin büyük oranda birleştiği görülür. Tarihi süreçte Ehl-i sünnet kelâmcılarının imanı bir felsefî kanaat ve hayat görüşü (usûl) olarak öne çıkaran ve ameli tâli bir kategori (fürû') olarak ondan ayıran "mutedil *mürciî*" yaklaşımı yaygınlık kazanmıştır. Günümüzde bazı cihâdî/irhâbî aşırı çevrelerin faaliyetlerine dinî meşruiyet sağlayan bir zemine dönüşmesi, Hâricî-tekfirci iman tanımının yıkıcı potansiyelini kaybetmediğini gösterir. Bu iki iman görüşü arasındaki temel fark, amelin imana dâhil edilip edilmeyeceği ile ilgilidir. Sünî kelâmcıların sunduğu ameli imandan kesin çizgilerle ayıran Hanefî/*mürciî* temelli iman anlayışı teoride tutarlı ve işlevsel görünür. Fakat sıkça eleştiri konusu yapılan "ahlâkî duyarlılıktan uzak" müslüman tipolojisini beslemesi bakımından birtakım sorunları barındırır. Kuşkusuz iman peygamberi tasdik etmekle sağlanır. Amellerin yerine getirilmesi ise müteakip bir süreçtir. Bununla

birlikte Kur'an'daki mü'min portresinin iyiliğe ve ahlâkî erdemlere yönelmiş bir bilince karşılık geldiği de göz ardı edilemez. Kalbin bir fiili olarak tanımlanan iman, ibadetler ile helal ve haram fiiller gibi niceliksel somut davranışlarla içlem-kaplam değil, sebep-sonuç ilişkisi vardır. Ancak bu durum imanın tevazu, cömertlik, adalet, ölçülülük, merhamet, sabır ve hoşgörü gibi soyut değerlerle bağını kurma zorunluluğumuzu ortadan kaldırmaz. Zira Ehl-i hadis'in "şu'abü'l-îmân" kavramıyla da dikkat çektiği ameli imana dâhil eden yaklaşımı güçlü dinî referanslara sahiptir. Hem Kur'an'da hem de hadislerde iman ile salih amelin ayrılmaz bir bütün olduğu vurgulanır. Son zamanlarda öne çıkan "ahlâkî imana dâhil etme arayışı", amel-ahlâk ilişkisini de gözden geçirerek yeniden ele alınmaya muhtaçtır. Böylece birtakım dinî kisve, ritüel ve şekilci unsurlar içerisine hapsedilen klasik dindarlık formundan ümidini kesen kimi genç bireyler için de maneviyatla ilişki kurabilecekleri yeni bir rasyonel zemin ortaya çıkacaktır.

Anahtar Kelimeler: Din, Kelâm, İnanç, Ahlâk, Amel.

RECONSIDERING THE RELATIONSHIP BETWEEN FAITH AND MORALITY

ABSTRACT

The relationship between faith and morality is among the issues that have gained importance in the modern period. In classical theological thought, this issue has been addressed within the framework of the relationship between faith and actions. At the same time, it is the focus of the discussion on the definition (nature) of faith, and there are two main trends that stand out: one is murji'i and the other is takfiri. The vast majority of Sunni theologians, especially the students of Abu Hanifa, have adopted the murji'i definition of faith. On the other hand, it is seen that the Mu'tazila, Zaydiyya and Ahl al-Hadith scholars largely agree on the takfiri (excommunicator) definition of faith defended by the Kharijites. In the historical process, the "moderate murji'i" approach of the Ahl al-Sunnah theologians, which emphasizes faith as a philosophical opinion and view of life (usul) and separates actions from it as a secondary category (furu'), has become widespread. The fact that it has become a ground that provides religious legitimacy for the activities of some jihadist/irhabi extremist circles today shows that the Kharijite- excommunicator definition of faith has not lost its destructive potential. The fundamental difference between these two views of faith is about whether or not action is included in faith. The Hanafi/Murjiite-based understanding of faith, which clearly separates action from faith as presented by Sunni theologians, seems consistent and functional in theory. However, it has some problems in terms of feeding the Muslim typology that is frequently criticized as "far from moral sensitivity". Undoubtedly, faith is achieved by

confirming the prophet. Fulfilling the deeds is a subsequent process. However, it cannot be ignored that the portrait of the believer in the Quran corresponds to a consciousness directed towards goodness and moral virtues. Faith, defined as an act of the heart, has a cause-effect relationship, not an inclusive relationship with quantitative concrete behaviors such as worships and halal and haram actions. However, this does not eliminate our obligation to establish a connection between faith and abstract values such as modesty, generosity, justice, moderation, mercy, patience and tolerance. Because the approach of the Ahl al-Hadith, which also draws attention with the concept of “shu’ab al-īmān”, which includes deeds in faith, has strong religious references. It is emphasized in both the Quran and the hadiths that faith and good deeds are an inseparable whole. The “quest to include morality in faith” that has recently come to the forefront needs to be reconsidered by also reviewing the relationship between action and morality. In this way, a new rational ground will emerge for some young individuals who have lost hope in the classical form of religiosity, which is confined to a number of religious disguises, rituals and formal elements, where they can establish a relationship with spirituality.

Keywords: Religion, Theology, Faith, Morality, Action.

GÜNCEL BİR MESELE OLARAK DİNÎ GELENEĞİN YORUMLANMASINDA BİLGİNİN "NESNELEŞTİRİLMESİ/ŞEYLEŞTİRİLMESİ" PROBLEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet ÇİFTÇİ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
muhammet.ciftci@ikcu.edu.tr

ÖZET

Güncel dini meselelerin çözümü söz konusu olduğunda geleneğin bir imkân sunduğunu söylemek yerinde olacaktır. Bununla birlikte geleneğin günümüze "aktarılması"nda bu imkânın nasıl kullanılabileceği tartışmaya açıktır. Aslında geçmiş metinlerin anlaşılmasını ve eleştirilmesini olası kılan şey hâlihazırda ortaya çıkmakta olan gelenektir. Bu bağlamda gelenek, gelen(e)-ek olarak yorumlandığında bitmiş bir şey olmayıp bugün de inşası devam eden bir olgudur. Kadimden günümüze değin uzanan bu silsilenin sağlıklı bir şekilde yorumlanması için bazı hususların önemi gün yüzüne çıkmaktadır.

Geleneği bir ütopya olarak sunmaktan kaçınarak, onu geçmiş sağlıklı bir şekilde anlama ve yorumlama sürecinde işlevsel bir araç haline getirmek gerekmektedir. Bu bağlamda, geleneği "yaşamayan" bir nesne gibi müzeleştirip nostaljiye indirgemekten kurtarmak önemlidir. Nitekim bazı gelenek vurguları ve "savunuları," geleneği erişilmez bir alana iterek onu anlamamızı zorlaştıran bir söyleme dönüştürürken başka bir açıdan ise çağdaş sorunların çözümünde geçmişten gelen bazı "meselelerin" tabiri caizse ağır bir "yük" olduğu iddia edilebilir.

Bu bağlamda geleneğin anlaşılması ve günümüze aktarılmasında (i) geçmişte kaleme alınmış ve bugün için "klasik"

haline gelen metinlerin kendi döneminin paradigmalarından ve hayatından kopuk bir şekilde yorumlanmasına ilişkin tutum (ii) geleneğin yalnızca metinler üzerinden okunması (iii) pozitivist- min de etkisiyle metinlerin “şeyleştirilmesi/nesneleştirilmesi” (iv) yaşadığımız tarihsel kesitin ve maruz kaldığımız bazı tecrübelerin tüm insanlık tarihine teşmil edilmesi gibi bazı sorunların ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu tebliğde yukarıda zikredilen sorunlar özelinde İlahiyat alanında yazılmış eserlerin bütüncül bir tarzda yorumlanması ve eleştirel düşünceye tabi tutularak o metinlerin yaşadığımız çağın sorunlarına ne gibi imkânlar sunabileceği -birkaç mesele üzerinden- tartışılacaktır.

Bu çalışmada analitik ve deskriptif yöntemler kullanılacaktır. Öncelikle, düşünceler analiz edilip mantıksal sonuçları ortaya konacak, ardından belirlenen başlıklar çerçevesinde ayrıştırılan fikirler tümevarım yoluyla terkip edilecektir.

Bu çalışmanın muhtemel sonucu ise geçmişte yazılmış ve klasikleşmiş metinlerdeki bilgilerin nesneleştirilmesi sorununun, bütüncül bir okuma yöntemiyle çözülebileceğidir.

Anahtar Kelimeler: Kelam, Güncel Dinî Meseleler, Gelenek, Bilginin Nesneleştirilmesi.

THE PROBLEM OF “REIFICATION/OBJECTIFICATION” OF KNOWLEDGE IN THE INTERPRETATION OF RELIGIOUS TRADITION AS A CURRENT ISSUE

ABSTRACT

It would be appropriate to say that tradition offers an opportunity when it comes to solving current religious issues. However, it is open to debate how this possibility can be utilized in the transfer of tradition to the present. In fact, what makes it possible to understand and criticize past texts is the tradition that is currently emerging. In this context, tradition is not something that has been completed, but a phenomenon that continues to be constructed today. For the correct interpretation of this lineage that stretches from the past to the present, the importance of some issues comes to light.

It is necessary to avoid presenting tradition as a utopia and instead make it a functional tool in the process of understanding and interpreting the past accurately. In this context, it is important to avoid musealizing tradition and reducing it to mere nostalgia as a “non-living” object. Indeed, certain emphases and “defenses” of tradition transform it into a discourse that makes it difficult to understand by pushing it into an unattainable realm. From another perspective, it can be argued that some “issues” inherited from the past become, so to speak, a heavy “burden” in addressing contemporary problems.

In this context, the following issues arise in the understanding and transmission of tradition to the present day: (i) the attitude of interpreting texts written in the past, which have become “classics” today, in a manner disconnected from the

paradigms of their original period; (ii) the problem of reading tradition solely through texts; (iii) the issue of the “reification/objectification” of texts under the influence of positivism; and (iv) the claim that the historical period we live in and some of our experiences are applicable to the entirety of human history.

This paper will discuss how works written in the field of Theology can be interpreted holistically and subjected to critical thinking to determine what opportunities they might offer for addressing contemporary issues, focusing on the aforementioned problems.

Analytical and descriptive methods will be employed in this study. Initially, thoughts will be analyzed and their logical consequences will be presented. Subsequently, ideas delineated under specific headings will be synthesized through inductive reasoning.

The anticipated outcome of this study is that the problem of the objectification of knowledge in classical texts written in the past can be resolved through a holistic reading approach.

Keywords: Kalam, Current Religious Issues, Tradition, Objectification of Knowledge.

MUHTEMEL ALGORİTMİK ZİHİNLER SORUNU VE İNANCIN AKİBETİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÖDEMİŞ

Ege Üniversitesi Birgivi İlahiyat Fakültesi
mehmet.odemis@ege.edu.tr

ÖZET

Günümüzde YZ teknolojileri hızla ilerlemekte ve kamusal görünürlüğünü her geçen gün artırmaktadır. Teknolojik bütünleşme, dijitalleşme, genetik, sibernetik, nörobilim ve nihayet yapay zekâ ile birlikte insandan topluma, fizikten metafiziğe kadar bariz kavramsal köklü değişimler yaşanmaktadır. Bu süreçten payını alan olgulardan biri de kuşkusuz dindir. Başta din ve gelenekten beslenen pratiklerimiz ve ahlaki değerlerimiz olmak üzere öznesi insan olan tüm ilişkilerimiz, hızlı bir başkalaşım geçirmektedir. Disiplinin temel paradigması gereği kelâmcılar hem mevcut gelişmeleri takip ederek ortaya çıkan yeni sorun ve durumlara cevap üretmeli hem de geçmişte olduğu gibi İslam akidesinin yeni bilgiler ışığında temellendirilmesi ve savunulması görevini ifa etmelidir. Bu amaçla gerek Gazzâlî ile başlayan müteahhirûn döneminde gerekse 19. yüzyıldan itibaren yeni ilm-i kelâm döneminde bir tecdit hareketi başlatılmıştır. Benzer bir şekilde YZ, dijital çağ, robotik veya transhuman çağı gibi çeşitli isimlerin verildiği günümüzde de “vesâilî” hatta “mesâilî”i gözden geçirmek zorunlu hâle gelmiştir. Kelâm ilmi açısından bu bir tercih değil, zorunluluktur. Kelâmın görevlerinden biri de her şeyin baş döndürücü bir hızla değiştiği bu zaman diliminde, olması muhtemel olan hakkında şok edici bir yüzleşme gerçekleşmeden teorik düzeyde de kalsa fıkri ve nazari bir hazırlık yapmaktır. Bu bağlamda gündeme getiril-

mesi gereken konulardan biri; nörobilim, sibernetik ve YZ gibi teknolojilerin üzerinde birlikte çalıştığı zihin transferidir. Zihin ya da beyin transferi günümüz koşullarında mümkün değildir fakat YZ teknolojilerinin bu hızda ilerlemesinin gelecekte şaşırtıcı sonuçların ortaya çıkmasına yol açabileceği öngörülmektedir. Örneğin önümüzdeki on yıllarda insan kişiliğinin ve benliğinin nöronal haritası çıkarılarak matematiksel bir algoritmaya dönüştürebilir. Elektronik kişilikler, nöro mühendislik ya da **çip** teknolojileri yoluyla insansı adı verilen robotlara aktarılabilir. Bu tebliğ, böylesi bir durumda yaşanması muhtemel pek çok radikal yaşamsal değişikliği dışarıda bırakarak dinî tecrübeye odaklanacaktır. Nazari ve amelî planda üzerinde çalışmaların yürütüldüğü bu proje hayata geçerse ortaya çıkacak dinî sorunlar nelerdir? Bu sunumun cevabını arayacağı temel soru budur.

Anahtar Kelimeler: Kelâm, Din, Yapay Zekâ, Zihin, Teknoloji.

THE PROBLEM OF POSSIBLE ALGORITHMIC MINDS AND THE FATE OF FAITH

ABSTRACT

AI technologies are advancing rapidly and increasing their public visibility day by day. With technological integration, digitalization, genetics, cybernetics, neuroscience and finally artificial intelligence, a radical change is taking place from human-society relations to physical and metaphysical concepts. Religion is one of the phenomena that has its share in this process. In the process we are going through, our practices based on religion and tradition and our moral values, especially our moral values, and all our relations whose subjects are human beings, are surprisingly transforming and changing. In accordance with the basic paradigm of the discipline, theologians should both follow the current developments and produce answers to the new problems and situations that arise and, as in the past, fulfill the task of justifying and defending the Islamic creed in the light of new knowledge. For this purpose, both in the mutaahhirün period beginning with al-Ghazālī and in the modern period after the 19th century, a movement of revival was initiated. Similarly, it has become imperative to revise the secondary topics (vesâil) or even some “mesâil” in our time, which has been given various names such as AI, the digital age, robotics, or the transhuman age. For the science of kalām, this is not a choice but an obligation. One of the duties of kalām is to make an intellectual and theoretical preparation before a shocking confrontation about what is likely to happen takes place in this period of time when everything is changing at a dizzying pace. One of the areas where disciplines such as neuroscience, cybernetics

and AI are working together is mind transfer. One of the areas where disciplines such as neuroscience, cybernetics and AI are working together is mind transfer. Mind or brain transfer is not possible today, but with AI technologies advancing at such a rapid pace, different options may emerge in the future. For example, in the coming decades, a neural map of the human self could be created and transformed into an AI algorithm. In the future, electronic personalities could be transferred to robots called humanoids through neural engineering or chip technologies. This paper will focus on the religious experience, leaving out many of the radical life changes that are likely to occur in such a situation. What will happen to religion in such a situation? This is the fundamental question that this presentation will seek to answer.

Keywords: Theology, Religion, Artificial Intelligence, Mind, Technology.

DİJİTALLEŞME, DİL VE DİN

Dr. Öğr. Üyesi Seyhan ÖZSOY

Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
seyhanozsoy@duzce.edu.tr

ÖZET

Bilginin sübutu ve delaleti İslami ilimlerde önemle üzerinde durulan konulardandır. Dini ilimlerin kaynağının güvenilirliği, dini metinlerin delaleti ve bu bilgileri aktaran kişinin güvenilirliği hakkında dikkate değer araştırmalar yapılmış, bazı yöntemler geliştirilmiştir. Bilginin hızla yayıldığı günümüz dünyasında ise bu hususlarda büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Şimdiye kadar bilgi, hoca öğrenci ilişkisiyle aktarılmış ve bazı ilimlerde cerh ve tadil gibi yöntemler geliştirilmiştir. Günümüzde yazılı, sözlü ve görüntülü bilgiler günden güne artarak internet ortamında paylaşılmaktadır. En çok etkileşim de sosyal medya yoluyla yapılmakta, insanlar bu platformlardan elde ettiği bilgileri önemli oranda ciddiye almaktadır. Günümüzde ise bilginin internet üzerinden aktarılması, birçok imkân sağlarken ortaya çıkan hatalar ise büyük problemlere yol açmaktadır. Bu alanda beğenilme ve etkili olma kaygısı ve rekabet ortamı dini hassasiyeti ikinci ve üçüncü sıraya düşürmektedir. Din dilinde oluşabilecek hatalar öngörülüp gerekli tedbirler alınmalı ve bunun geri dönüşleri üzerinde değerlendirmeler yapılmalıdır.

Küreselleşmenin sonunda dünya bir köy haline gelmiş, paylaşılan bilgiler, ülke ve dil engellerini aşarak bütün dünyaya sosyal platformlarda ve çeviri programlarıyla aktarılmaktadır. Bu aktarımlarda ortaya çıkan hataların ayıklanması konusunda bir kontrol mekanizması bulunmamaktadır. Ülkemizin dili Türkçe'nin web siteleri tarafından otomatik olarak dünya dillerine

çevirildiğinde nasıl anlaşıldığının kontrol edilmesi gerekmektedir.

Yeni nesil, klasik kaynaklar yerine internetten sağladıkları bilgilerle dini bilgiye ulaşmaya çalışmakta, internetteki çeviri programlarıyla dil sorununu aşmaya çalışmaktadır. Bu da dinin anlaşılmasında önemli değişimlere yol açmaktadır. İnternette popüler olan kişilerin dini alanda da söyledikleri doğruluğuna bakılmaksızın hızla yayılabilmektedir. Bu çalışmada günümüzde dinin yanlış anlaşılmasına yol açabilecek bazı hususlar ele alınacak ve çözüm yolları aranacaktır. Bu alanda yapılan akademik çalışmalardan faydalanılacak, ülkemizde ve ülke dışında sosyal medyanın sunduğu dini bilgilerin sübut ve delaleti ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: İslam Dini, Dil, Medya, İletişim, İnternet.

DIGITALIZATION, LANGUAGE AND RELIGION

ABSTRACT

The authenticity and evidentiality of knowledge is one of the most important issues in Islamic sciences. Considerable research has been conducted and some methods have been developed on the reliability of the source of religious sciences, the evidence of religious texts and the reliability of the person transmitting this information. In today's world, where information spreads rapidly, these issues have undergone major changes. Until now, knowledge has been transmitted through the relationship between teacher and student, and methods such as cerh and tadil have been developed in some sciences. Nowadays, written, oral and video information is increasingly shared on the internet. The most interaction is done through social media, and people take the information they obtain from these platforms seriously. Today, while the transfer of information over the internet provides many opportunities, the errors that arise cause major problems. The anxiety of being liked and being effective in this field and the competitive environment reduce religious sensitivity to second and third place. Errors that may occur in the language of religion should be foreseen and necessary measures should be taken and evaluations should be made on the returns of this.

As a result of globalization, the world has become a village, and the information shared is transferred to the whole world through social platforms and translation programs, overcoming country and language barriers. There is no control mechanism for debugging the errors that arise in these transfers. It is necessary to check how Turkish, the language

of our country, is understood when it is automatically translated into world languages by websites.

Instead of classical sources, the new generation tries to access religious knowledge from the internet and tries to overcome the language problem with translation programs on the internet. This leads to significant changes in the understanding of religion. What people who are popular on the internet say in the religious field can spread rapidly regardless of its accuracy. In this study, some issues that may lead to misunderstanding of religion today will be discussed and solutions will be sought. Academic studies in this field will be utilized, and the proof and evidence of the religious information provided by social media in our country and abroad will be discussed.

Keywords: Islamic Religion, Language, Media, Communication, Internet.

POSTMODERN VE METAMODERN DÜNYADA İNSAN VE İNANÇ

Dr. Öğr. Üyesi Fikrullah ÇAKMAK

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
fkrullahcakmak@atauni.edu.tr

ÖZET

İnsanoğlu son 100 yılda insanlık tarihi içerisinde geçirmemiş olduğu değişimleri yaşamıştır. İnsan bu yüzyıl içerisinde önce bireyciliğin ve öznelliğin ön plana çıktığı, insan aklının mutlak hakikat olarak algılandığı bu bağlamda insanın potansiyelini gerçekleştirebilmesi için rasyonalitenin tek hakikat olarak algılandığı bir dönem yaşadı. Bu dönemde her ne kadar insanın psikolojik derinliği bir takım felsefi eserlerde irdelense de onun sadece rasyonel bir varlık olarak görülmesi bu dönemde insanın yaşamış olduğu krizleri anlamak için yeterli olmadı. İnsanlık modernizmin getirmiş olduğu sorunları, soruları, kaygıları tanımlayıp çözüme kavuşturamadan postmodernizm denen yeni bir dönem içerisinde kendini buldu. Öyle ki bu değişim süreci aynı kuşak içerisinde gerçekleşen bir olgu olarak karşımıza çıktı. Bu dönemde ise modernizmin bireysellik veya öznellik vurgularına karşı insan kimliğinin parçalanışı, değişkenliği ön plana çıkarıldı. Tekelleşmiş bir hakikat anlayışı yerini gerçekliğin tamamen ortadan kaybolduğu ve hakikatin sanallaştığı bir anlayışa bıraktı. Artık büyük anlatılar, evrensel temalar ortadan kalktı onun yerine ise yerel ve öznel anlatımlar değer kazanmaya başladı. İnsanın anlam arayışının değersizleştirildiği bir dönem içerisine girildi. Bütün bu gelişmeler çözümlenmeden son yirmi yılda ise bilgisayar, internet ve sanallaşma gibi olguların etkisiyle metamodernizm olarak algılanacak bir sosyal değişim

ortaya çıktı. Bütün bu gelişmeler karşısında İslam dünyası ise gerek din algısında gerekse dini anlatımda kendini yenilemede yetersiz kaldı. Kelam ve felsefe gibi disiplinler aracılığıyla modernizm problemlerini çözmeye çalışan İslam dünyası birinci dünya savaşından sonra büyük bir kırılma yaşadı ve söz konusu çözümler eksik kaldı. Modernizmin problemlerini inanç bağlamında çözemedi postmodernizm ve metamodernizmin sorunlarıyla kendini uğraşır buldu. Bu durum doğal olarak bu değişimleri yaşayan Müslüman bireyin problemlerle tek başına mücadele etmesine yol açtı ki bu da inanç problemleri olarak karşımıza çıktı. Bu noktada çalışmamızda özellikle postmodernizm ve metamodernizmin ortaya çıkardığı insan profilini anlamaya bu bağlamda bu insan profilinin yaşadığı inanç krizlerini irdelemeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Postmodernizm, Metamodernizm, İnanç, İman, Ahlak.

HUMAN AND FAITH IN POSTMODERN AND METAMODERN WORLD

ABSTRACT

In the last 100 years, mankind has experienced changes that it has never experienced in human history. In this century, human beings first experienced a period in which individualism and subjectivity came to the fore, human reason was perceived as the absolute truth, and in this context, rationality was perceived as the only truth for human beings to realise their potential. Although the psychological depth of man was analysed in some philosophical works in this period, seeing him only as a rational being was not enough to understand the crises experienced by man in this period. Humanity found itself in a new period called postmodernism before it could define and solve the problems, questions and concerns brought by modernism. So much so that this process of change appeared as a phenomenon that took place within the same generation. In this period, the fragmentation and variability of human identity was brought to the fore against the individualism or subjectivity emphasis of modernism. A monopolised understanding of truth has been replaced by an understanding in which reality has completely disappeared and truth has become virtualised. Grand narratives and universal themes have disappeared and instead local and subjective narratives have started to gain value. A period in which the human search for meaning was devalued. Without analysing all these developments, in the last twenty years, a social change that will be perceived as metamodernism has emerged under the influence of phenomena such as computer, internet and virtualisation. In the face of all these developments, the Islamic

world was insufficient in renewing itself both in the perception of religion and in religious expression. The Islamic world, which tried to solve the problems of modernism through disciplines such as theology and philosophy, experienced a major break after the First World War and these solutions were incomplete. Without being able to solve the problems of modernism in the context of faith, he found himself dealing with the problems of postmodernism and metamodernism. This situation naturally led the Muslim individual experiencing these changes to struggle with the problems alone, which emerged as problems of faith. At this point, in our study, we will try to understand the human profile created by postmodernism and metamodernism, and in this context, we will try to examine the crisis of faith experienced by this human profile.

Keywords: Postmodernism, Metamodernism, Faith, Belief, Morality.

KUR'ÂN-I KERİM'İ OKUMA VE KIRAAT İLMİ

İLAHİYAT FAKÜLTELERİNDE KUR'AN OKUMA VE TECVİD DERSLERİNE DAİR DEĞERLENDİRMELER -İKÇÜ ÖRNEĞİ -YÖNTEMLER, SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Lokman YILMAZ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
lkmnyilmaz@gmail.com

Öğr. Gör. Dr. Halil ERHUN

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
halilerhun@hotmail.com

ÖZET

Kur'ân-ı Kerîm'in ilk nâzil olduğu günden beri merî olan bir tilâvet icra usûlü vardır. Bu usûl Hz. Peygamber tarafından Kur'an tilâvetinde öne çıkan sahabiler başta olmak üzere tüm sahabeye şifâhî olarak aktarılmıştır. Şifâhî nakil sistemi günümüze kadar müsteslen devam edegelmiştir. Günümüz Türkiye'sinde müstakbel Kur'an hocası adaylarına ve topluma Kur'an tilâvetini ağızdan ağıza aktarma ameliyesini icra etme makamında olanların önemli bir kısmı İlâhiyat Fakültesi formasyonu ile yetişenlerden müteşekkildir.

İlâhiyatçı misyonunu yüklenecekleri sahip olmaları gereken en önemli vasıflardan birisi de Kur'ân-ı Kerîm'i usûlüne uygun şekilde okuyabilmesi ve bu okuyuşun, üzerine bina edildiği teorik altyapıyı bilmesidir. Kur'an tilâvetinin ilâhiyat misyonundaki ehemmiyetine binaen İlâhiyat ve İslâmî İlimler fakültelerinin neredeyse tüm ders dönemlerinde Kur'ân-ı Kerîm Okuma ve Tecvid dersleri yer almaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin Kur'an okuma başarı düzeylerinin istenilen seviyede olmaması

her daim fakülte akademik kurul toplantılarının en temel gündem maddeleri arasında yer almaktadır. Binaenaleyh mezkûr seviyeyi daha yukarılara taşımak için sürekli yeni/farklı yöntemler geliştirilmekte ve karşılaşılan sorunlara çözümler bulunmaya çalışılmaktadır.

Bu çalışmada İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kur'an Okuma ve Tecvid derslerinde kullanılan öğretim yöntemleri, elde edilen kazanımlar ve bu süreçler esnasında karşılaşılan problemlerin değerlendirilmesi ve en nihayetinde söz konusu problemlerin çözümü için bir dizi önerinin ortaya konulması hedeflenmektedir. Böylece İlahiyat fakültelerinde okutulan Kur'an Okuma ve Tecvid derslerinin üç sacayağını oluşturan yüzüne okuma, ezber ve tecvid konularına dair sorunların tespiti ve ortaya konulacak çözüm önerileriyle alana katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kur'an Okuma, Tecvid, İlahiyat, Öğretim, Problem.

EVALUATIONS ON QUR'AN READING AND TAJWEED COURSES IN THEOLOGY FACULTIES -İKÇÜ CASE -METHODS, PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS

ABSTRACT

The Qur'an has a method of recitation that has been in effect since the day it was first revealed. This method was transmitted orally by the Prophet to all the Companions, especially the Companions who were prominent in the recitation of the Qur'an. The system of oral transmission has continued to this day. In today's Turkey, a significant portion of those who are in the position of performing the act of transmitting the recitation of the Qur'an by word of mouth to the future Qur'anic teacher candidates and the society are composed of those who are trained with the formation of the Faculty of Theology.

One of the most important qualities that those who will undertake the mission of theologian should have is the ability to recite the Qur'an properly and to know the theoretical infrastructure on which this recitation is based. Due to the importance of Qur'anic recitation in the mission of theology, almost all semesters of the faculties of theology and Islamic Sciences include Qur'anic Recitation and Tajweed courses. However, the fact that the success level of students in reading the Qur'an is not at the desired level is always among the main agenda items of the faculty academic board meetings. Therefore, new/different methods are constantly being developed to raise the aforementioned level and solutions to the problems encountered are tried to be found.

In this study, it is aimed to evaluate the teaching methods used in the Qur'an Reading and Tajweed courses of Izmir Kâtip Çelebi University Faculty of Theology, the achievements obtained and the problems encountered during these processes, and finally to put forward a series of suggestions for the solution of these problems. Thus, it is thought that this study will contribute to the field with the identification of the problems related to the three pillars of Qur'anic Reading and Tajweed courses taught in the faculties of theology, namely face-to-face reading, memorization and tajweed, and the solution suggestions to be put forward.

Keywords: Qur'an Reading, Tajweed, Theology, Teaching, Problem.

KUR'AN TARİHİNDE KIRAAT VE HADİS KAYNAKLARININ GÜNÜMÜZE YORUMLANMASI

Dr. Başöğretmen Abdullah CENGİZ

Konya Anadolu İmam Hatip Lisesi
acengiz42@gmail.com

ÖZET

Kur'an'ın tarihi ve kıraati, İslam dininin temelini oluşturan iki önemli unsurdur. Kıraat, Kur'an'ın farklı okunuş biçimlerini ifade ederken, hadisler Peygamber Efendimiz'in sözleri ve uygulamalarını içerir. Kıraatlerin hadis kaynaklarıyla ilişkilendirilmesi, Kur'an'ın doğru anlaşılması ve yorumlanması açısından büyük önem taşır.

Tarih boyunca, Kur'an'ın çeşitli kıraatleri, hadislerle desteklenmiş ve bu kıraatlerin meşruiyeti hadis kaynaklarıyla pekiştirilmiştir. Peygamber Efendimiz'in sahabelere farklı kıraatlerle Kur'an'ı öğretmesi, bu kıraatlerin sahihliğini ve çeşitliliğini ortaya koyar. Günümüzde, bu tarihi bağın anlaşılması, Kur'an'ın zengin ve çok boyutlu yorumlanmasını sağlar. Bu bağlamda Arap yazısının tarihsel gelişimi, Kur'an'ın istisahı ve cemi (kitaplaşması) çok yönlü olarak ele alınacaktır.

Modern dünyada, kıraatlerin hadislerle ilişkilendirilmesi, Kur'an'ın daha derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkı sunar. Farklı kıraatlerin varlığı, Kur'an'ın evrensel mesajını çeşitli kültürel ve dilsel bağlamlarda daha erişilebilir kılar. Örneğin, hadislerde geçen kıraat farklılıkları, Kur'an'ın çok yönlü yorumlarına ve uygulamalarına kapı aralar.

Bu ilişkilendirme, günümüz Müslümanlarının Kur'an'ı daha geniş bir perspektiften değerlendirmelerine yardımcı olur. Ha-

dislerle desteklenen kıraatler, dini metinlerin daha sağlam ve güvenilir bir şekilde anlaşılmasını sağlar. Aynı zamanda, bu bağlantılar, İslam dünyasında birliğin ve anlayışın güçlenmesine katkıda bulunur.

Sonuç olarak, Kur'an kıraatlerinin hadis kaynaklarıyla ilişkilendirilmesi, sadece tarihsel bir inceleme değil, aynı zamanda modern zamanlarda Kur'an'ın zenginliğini ve derinliğini keşfetmek için bir fırsattır. Bu ilişkilendirme, dini metinlerin doğru anlaşılmasına ve uygulanmasına rehberlik ederken, İslam'ın evrensel mesajlarının daha geniş bir kitleye ulaşmasına yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Kur'ân, Kıraat, Hadis, Dil, Tarih.

INTERPRETATION OF QIRAAT AND HADITH SOURCES IN THE HISTORY OF THE QUR'AN

ABSTRACT

The history and recitation of the Qur'an are two important elements that form the basis of Islam. While qiraat refers to the different ways of reading the Qur'an, hadiths contain the words and practices of the Prophet. The association of qiraat with hadith sources is of great importance for the correct understanding and interpretation of the Qur'an.

Throughout history, various qiraats of the Qur'an have been supported by hadiths and the legitimacy of these qiraats has been reinforced by hadith sources. The fact that the Prophet taught the Qur'an to the Companions with different qiraats reveals the authenticity and diversity of these qiraats. Today, understanding this historical connection provides a rich and multidimensional interpretation of the Qur'an. In this context, the historical development of Arabic script, the istisah and jami (bookization) of the Qur'an will be discussed in a multifaceted way.

In the modern world, the association of qiraat with hadiths contributes to a deeper and more comprehensive understanding of the Qur'an. The existence of different qiraat makes the universal message of the Qur'an more accessible in various cultural and linguistic contexts. For example, the differences of qiraat in the hadiths open the door to multifaceted interpretations and applications of the Qur'an.

This association helps contemporary Muslims to evaluate the Quran from a broader perspective. Recitations supported

by hadiths provide a more solid and reliable understanding of religious texts. At the same time, these connections contribute to the strengthening of unity and understanding in the Islamic world.

In conclusion, the association of Quranic recitations with hadith sources is not only a historical study, but also an opportunity to explore the richness and depth of the Quran in modern times. This association can guide the correct understanding and application of religious texts, while helping to reach a wider audience with the universal messages of Islam.

Keywords: Qiraat, Hadith, Language, History.

KUR'AN'IN TOPLUM VE AİLE SAĞLIĞININ TEMEL ÖĞESİ EVLİLİK ÜZERİNE MESAJLARI

Dr. Sabri DEMİR

sabridemir2007@gmail.com

ÖZET

Sağlık hususu tüm insanlığın en temel arzularındandır. Bu arzuya ulaşmak adına yapılan bilimsel çalışmalar, teknolojik gelişmelere rağmen birey ve toplum sağlığında aksamalar yaşanabilmektedir. Bu aksamalara bakıldığında ise bireysel ve toplumsal sağlığı tehdit eden hastalıkların çeşit ve etki alanlarının rakamsal olarak arttığı görülmektedir. Bu genişlemenin beşerî ilişkileri tehlikeye atma ihtimali bu çalışmanın yapılması adına hareket noktası olmuştur. Bilindiği üzere tüm olay ve olgular belirli kimyasal, biyolojik, fizyolojik, fiziki vs. reaksiyonlar sonucu oluşup mevcudiyetlerini devam ettirirler. Bu hususta cereyan eden her bir reaksiyon içinde belirli şartların bir arada bulunması gerektiği, aksi durumda ise birincil olarak ilahi, ikincil olarak da beşerî iradelerce bu beraberliğin ancak bu şekilde sağlandığı dikkatlerden kaçmaması gereken ayrı bir hakikattir. Tüm olay ve olgularda olduğu gibi, hayatın her safhasında arzulanan sağlık ve sağlıklı olma halinin de böyle belirli şart ve kurallar silsilesi vardır. Bu çalışmada söz konusu silsilenin neler olduğu, nasıl bozulduğu Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlık tanımı esas alınarak açıklanacaktır. Akabinde trafik akışı örneğinden hareketle hastalık halini trafik kazasına benzetmek suretiyle bu durum somut hale getirilecektir. Daha sonra da özellikle insanlığın rahimden rahmeti ilahiyeye kadar olan sağlıklı hayat yolculuğunun helal-haram, sevap-günah, emir-yasaklarla ilgili kural ve kaidelerinin genel olarak neler olduğu belirlenecektir.

Bu mesajların gerek fert ve gerekse toplum sağlığının korunmasındaki yer, önem ve etkileri, Kur'an ve hadislere dayanılarak ortaya konulmaya çalışılacaktır. Temel tıbbi, İslami kültür ve tecrübi bilgilerle yapılan bu kıyasla; İslam'ın fert ve toplum sağlığını korumaya yönelik içerik ve pratiklerinin nasıl örtüştüğü Kâf 50/16. ayette geçen ifadenin hikmeti mucibince izah edilmeye çalışılacaktır. Çalışmada toplum sağlığının temel ögesi olan aile sağlığı ve aile bileşenleri olan eşlerin, sağlıklı ve sürdürülebilir evlilikleri hususunda Kur'an'ın mesajları üzerinde durulacaktır. Nihai olarak Kur'an'ı anlamadan ve hayata nakşetmeden mevcudat arasında silm (barış, İslam) olmayacağı, silmsiz de sağlık olmayacağı anlaşılmaktadır. Çünkü sağlık; kainattaki bütün maddi ve manevi mevcudiyetin ilişki ve işleyişindeki hikmet ve hakkaniyete teslimiyet esaslı silm demektir.

Anahtar Kelimeler: Tıp, Sağlık, Toplum Sağlığı, Evlilik, Kur'an, Hadis.

THE QUR'AN'S MESSAGES ON MARRIAGE AS THE BASIC ELEMENT OF COMMUNITY AND FAMILY HEALTH

ABSTRACT

Health is one of the most basic desires of all humanity. Despite scientific studies and technological developments in order to achieve this desire, there may be disruptions in individual and community health. Looking at these disruptions, it is seen that the types and impact areas of diseases that threaten individual and social health have increased numerically. The possibility that this expansion may jeopardise human relations has been the starting point for this study. As it is known, all events and phenomena are formed and maintain their existence as a result of certain chemical, biological, physiological, physiological, physical, etc. reactions. In this regard, it is a distinct fact that certain conditions must coexist in every reaction that takes place, otherwise, it should not be overlooked that this unity can only be achieved in this way by divine will firstly and human will secondly. As in all events and phenomena, the state of health and well-being, which is desired at every stage of life, has such a series of certain conditions and rules. In this study, what this sequence is and how it is disrupted will be explained on the basis of the World Health Organisation's definition of health. Subsequently, this situation will be made concrete by comparing the disease state to a traffic accident with the example of traffic flow. Afterwards, it will be determined what are the rules and rules related to halal-haram, good deeds-sin, commandments-prohibitions of the healthy life journey of human beings from the womb to the Divine Mercy. The place, importance and effects of these

messages in the protection of both individual and community health will be tried to be revealed based on the Qur'an and hadiths. In this comparison with basic medical, Islamic culture and experiential knowledge, it will be tried to explain how the content and practices of Islam for the protection of individual and community health overlap in accordance with the wisdom of the statement in the verse Kāf 50/16. In this study, the messages of the Qur'an on family health, which is the basic element of public health, and the healthy and sustainable marriages of the spouses, who are the components of the family, will be emphasised. Finally, it is understood that there will be no silm (peace, Islam) among the beings without understanding the Qur'an and engraving it into life, and there will be no health without silm. Because health means silm based on submission to wisdom and justice in the relationship and functioning of all material and spiritual beings in the universe.

Keywords: Medicine, Health, Public Health, Marriage, Qur'an, Hadith.

TASAVVUF

TASAVVUF KİTAPLARINDAKİ MENKİBELERİN GÜNCEL DİDAKTİK DEĞERİ ÜZERİNE BAZI TAHLİLLER (M. FEVZÎ EFENDİ'NİN TEMESSÜKÜ'L- EZYÂL ADLI TASAVVUF RİSALESİ BAĞLAMINDA)

Prof. Dr. Ömer YILMAZ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
omeryilmaz@aybu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada son dönem Osmanlı âlim ve mutasavvıflarından Tavaslı Mehmed Fevzî Efendi'nin (1826-1900) *Temessükü'l-Ezyâl* adlı tasavvuf risalesindeki tarikat büyüklerine ait bazı menkıbe ve onların kerâmetlerinden hareketle bu tür anlatımların güncel problemlere etkisi ve didaktik değeri üzerine bir tahlil yapılması amaçlanmıştır. Müellif, seksen civarında mensur ve manzum farklı ilim dallarında eser yazmış, Osmanlı bürokrasisinde Şeyhüsilamlık'ın bir alt derecesi Kadıaskerlik görevine kadar yükselmiş, halk arasında daha çok "Edirne Müftüsü Mehmed Fevzî Efendi" diye tanınmıştır. Fevzî Efendi devlet ebed-müddet fikrine sadakatle bağlı kalmış, devrin padişahı Abdülhamid'e büyük saygı göstermiş, ancak yeri geldiğinde idareci kesime bazı ikazlarda bulunmayı da ihmal etmemiştir. Bu zatın önemli bir özelliği de daha 14'ünde çocuk denilebilecek bir yaşta ramazan ayında İzmir Balıkpazarı Camii'de ders okutması ve ününün buradan duyulmasıdır.

Günümüzde her şeyin akıl, mantık ve bilim süzgecinden geçirildiği, bu kritere uymayanların rahatça reddedildiği dikkate alındığında bu tür anlatımların akademik ve ilmi mahfillerde pek sıcak karşılanmadığı düşünülebilir. Ne var ki din gibi daha çok manevi ve ruhani alana hitap etme gerçeği karşısında, din eğitimi ve öğretiminde kullanılan dil ve üslubun yeniden göz-

den geçirilmesi elzem hâle gelmiştir. Bu realiteden hareketle müellifin yaklaşık bir buçuk asır önce kaleme aldığı tefsir ve tasavvufla ilgili yirmi civarındaki risalesinde menkıbevi anlatımlara yer vermesi, bunu terhib ve terhib noktasında, toplumda ahlaki faziletin özendirilmesi sadedinde faydalı görmesi bizi böyle bir araştırma yapmanın lüzumuna sevk etmiştir. Kendisi de sıkça halka yönelik çalışmalarda basit bir dilin kullanılmasını benimsemiş, insanların menkıbelere daha mütemayıl olduklarını dile getirmiştir. Bu bapta pedagojik anlamda kaleme alınan çalışmalarda kıssa, hikâye ve menkıbelerin ruhları büyüleyen boyutuna, -dikkatli ve titizlikle seçilmeleri halinde- özellikle ilk ve orta öğretimdeki çocukların din eğitiminde bunların kahramanlarıyla özdeşleşeceklerine dikkat çekilmiş, bu çocukların yüce değerleri mukaddes ve muazzaz bilecekleri, bu tür anlatılarla büyüyen bireylerin din ve sosyal hayata daha iyi uyum sağlayacakları, moral değerleri daha kolay benimseyebilecekleri vurgulanmıştır. Bütün bu olumlu işlevler yanında menkıbe türü anlatımlar ilgili dönemin belli başlı dini-kültürel kodlarını ihsas ettiren, pedagojik ve hikemi yönleri bulunan söylenceler olsa da bazılarının zarardan hali olmadığı akıldan çıkarılmamalıdır. O nedenle tasavvuf kitaplarında mevcut menkıbevi anlatımlar ancak ciddi bir tenkit yapıldıktan sonra yararlanılmalıdır. Bu tebliğe esas olan müellif ve görüşleri, tarafımızdan doçentlik çalışması olarak vücut bulmuş, bahse konu risalesindeki tarikat büyüklerine ait menkıbe ve kerâmetler tahlil edilerek günümüzle irtibatlandırılmış ve bir sonuca gidilmiştir. Bu yapılırken önce edebi/tasavvufi bir tür olan menâkıba dair kısa bilgi verilmiş, Fevzi Efendi kısaca tanıtılmış, mezkûr risalesinin muhtevası ortaya konulmuş, akabinde asıl konuya geçilmiştir. Çalışmada dokümantasyon metodu kullanılmış, ilgili güncel akademik bazı çalışmalardan da istifade edilmiş, sonuçta bazı teklif ve tavsiyelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Menkıbe, M. Fevzî Efendi, Temessükü'l-Ezyâî, İzmir Balıkpazarı Camii.

SOME ANALYSES ON THE CONTEMPORARY DIDACTIC VALUE OF NARRATIVES IN SUFI BOOKS (IN THE CONTEXT OF M. FAWZÎ EFENDİ'S SUFI TREATISE ENTITLED TEMESSÜKÜ'L-EZYÂL)

ABSTRACT

This study aims to analyze the impact and didactic value of narratives on contemporary issues by examining some stories of the great figures of the tariqa and their miracles in the Sufi treatise *Temessükü'l-Ezyâl* by Tavaslı Mehmed Fawzî Efendi (1826-1900), a prominent late Ottoman scholar and Sufi. Fawzî Efendi authored approximately eighty works in prose and verse across various scientific disciplines, rose to the position of Kadiasker in the Ottoman bureaucracy, a rank just below the Sheikh-ul-Islam, and was widely recognized as "Mehmed Fawzî Efendi, the Mufti of Edirne." Known for his loyalty to the concept of the eternal state, Fawzî Efendi showed great respect for Sultan Abdülhamid II, while also providing necessary admonitions to the administrators. Notably, he began teaching at İzmir Balıkpazarı Mosque during Ramadan at the young age of 14, and his reputation began to spread from this early period.

In today's context, where everything is filtered through reason, logic, and science, it may be thought that such narratives are not warmly welcomed in academic and scientific circles. However, considering that religion primarily appeals to the spiritual and metaphysical realms, it is crucial to revisit the language and style used in religious education. Reflecting this reality, Fawzî Efendi's inclusion of narrative storytelling in approximately twenty treatises on tafsir and tasawwuf, writ-

ten about a century and a half ago, underscores his belief in their utility for encouraging moral virtues within society. He frequently employed simple language in his works to engage the general public and observed that people were more drawn to these narratives.

Pedagogical works produced in this context emphasize that parables, stories, and narratives possess a captivating dimension for the soul. Carefully selected, these narratives can help children, especially in primary and secondary education, to identify with their heroes in religious education, recognize sublime values as sacred and glorious, and more easily adopt moral values. Individuals who grow up with such narratives tend to adapt better to religious and social life. Despite these positive functions, it should be acknowledged that some narrative styles, while revealing key religious-cultural codes of their period and possessing pedagogical and wisdom aspects, may also contain harmful elements. Therefore, the mythical narratives in Sufi books should be employed only after rigorous critique.

The author and his views, which form the basis of this communiqué, have been analyzed as part of an associate professorship study. The narratives and miracles belonging to the elders of the tariqa in his treatise have been analyzed, linked to the present day, and a conclusion has been reached. Initially, a brief introduction to menākıba as a literary/Sufi genre is provided, followed by an overview of Fawzî Efendi, an exploration of the treatise's content, and then the main subject is addressed. The study employs a documentation method, references recent academic studies, and concludes with several suggestions and recommendations.

Keywords: Sufism, Menkibe, M. Fawzî Efendi, Temessükü'l-Ezyâl, İzmir Balıkpazarı Mosque.

KLASİK BİR ESER GÜNCEL MESELEYE DAİR BİR ŞEY SÖYLER Mİ: SOSYAL MEDYADA BEĞENİLME TEMAYÜLÜNÜ MUHASİBİ'NİN UCB KAVRAMIYLA BİRLİKTE ELE ALMAK

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah KUŞLU

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
abdullah.kuslu@ikcu.edu.tr

ÖZET

İnsanların takdirini veya iltifatını kazanmak her insan için fitrî bir temayül olarak görülebilir. Nihayetinde insan kendi eylemlerini ve çabasını başkalarının takdir etmesiyle de anlamlandırabilen bir varlıktır ve bu açıdan başkalarının takdiri kişinin davranışlarının başka bir bakış açısıyla onaylanmasıdır. Bu açıdan bir yere kadar insan insanın ölçeğidir. İnsanın eylemlerini başkalarının takdirine ve beğenisine sunma imkanları ise günümüzde oldukça farklı evrelerden geçerek çeşitlilik kazanmıştır. Bu imkanlardan birisi de sosyal medyadır ve sosyal medya bir iletişim aracı olarak her yaştan pek çok insanın kullandığı bir araca dönüşmüştür. Bununla birlikte sosyal medya kullanımı gitgide sadece kendini ifade etmenin ve iletişim kurmanın bir aracı değil bazen ve belki de çoğu zaman başkalarından beğeni almanın, onaylanmanın kendini sanal bir aynada inşa etmenin bir imkanı olmaktadır. Ancak bu imkan kişinin kendi iç dinamiklerinden ve tutarlı olmaktan kaynaklanan doğal süreçten ziyade kitleler tarafından yönlendirildiği ve başkalarından hareketle kendini inşa ettiği bir yalnızlık ve toplumdan kopuş sürecine de evrilebilir. Diğer yandan kişinin onaylanma ve beğenilme iştiağı bir zaman sonra onun kendi yörüngesinde kaybolması ve kendine kapılma riskini de barındırır. Bu aynı zamanda kişinin kendine dönmesini geciktiren bir

oyalanma sürecidir. Bu durumda sosyal medya bir kimsenin kendini tanıması, kendi imkanlarını keşfederek kendi benliğini inşa etmesi açısından bir imkan olarak görülebilir mi yoksa insanın kendinden gitgide uzaklaştığı ve kendini örttüğü bir alan mıdır? Sosyal medya kullanımı sürekli beğenilme ve onaylanma sürecine evrildiğinde insanın kendi gerçekliğinden ve tutarlılığından kopuş sürecini hızlandırır mı? Bu açıdan sosyal medya bir eylemden öte sanal alemde kişinin kendini etkileşimde olduğu arkadaşlarının beğenisine hapsedtiği bir eylemsizlik hali midir? Takdir edilmek bir yere kadar kendini inşa etme süreci olarak görülebilecekken başkalarının övgüsünü alma ve beğenisini kazanma duygusunun uzun vadede bir beklentiye hatta kendini inşa etme sürecine evrilmesi sadece günümüzde konuşulan bir mesele mi yoksa klasik kaynaklarda da konu edilen bir problem midir? Acaba klasik tasavvuf metinlerinde insanın kendi nefsinin zemmetmesi ya da kendini beğenmemesi sadece bir tavsiye olarak mı okunmalı yoksa insan nefsinin inceliklerini işaret eden ilk metinler olarak mı görülmelidir? Nefsinin zemmetmek kendi eylemlerini kontrol etmenin ve törpülemenin bir aşaması olarak günümüz meselelerine dair bir yaklaşım da ortaya koyar mı ya da sosyal medyayı itidal üzere kullanmak açısından bir bakış açısı kazandırır mı? Bu çalışma bu sorular bağlamında ilk mutasavvıflardan Muhasibi'nin er-Riaye isimli eserinde ucb kavramına yüklediği anlamı tahlil etmeyi ve günümüzde bazı meseleleri klasik bir eser üzerinden yorumlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muhasibi, Ucb, Sosyal Medya Kullanımı.

CAN A CLASSIC WORK SAY SOMETHING ABOUT A CONTEMPORARY ISSUE: ADDRESSING THE TENDENCY TO BE LIKED ON SOCIAL MEDIA IN RELATION TO MUHASIBÎ'S CONCEPT OF 'UJB

ABSTRACT

It is a natural inclination for human beings to seek appreciation or compliments from others. Individuals derive meaning from their actions and efforts through external validation, which serves as an approval of one's behavior from an alternative perspective. In this context, to some extent, humans serve as a measure for one another. Modern society provides a variety of ways to showcase one's actions for recognition and admiration, with social media becoming a widely used platform for communication among people of all ages. However, the use of social media is increasingly evolving beyond self-expression and communication. It often becomes a tool for garnering likes and approval, essentially constructing oneself in a virtual mirror. This phenomenon has the potential to trigger a process of social detachment and isolation, where the masses guide individuals, constructing their identity based on external influences rather than their intrinsic dynamics and coherence. Moreover, the desire for approval and admiration carries the risk of self-absorption, potentially delaying one's journey of self-discovery. This raises the question: Does social media serve as an opportunity for self-knowledge and personal growth, or does it create a space where individuals become increasingly alienated from their authentic selves? When social media usage evolves into a constant pursuit of admiration and approval, does it accelerate the process of detachment from one's reality and consistency? Can we

view social media as a state of inaction where individuals imprison themselves in a virtual world, seeking admiration from their online connections? While external validation can contribute to self-construction to some extent, the evolution of this process into an expectation or even a primary means of self-definition raises concerns. The purpose of this study is to investigate if classical sources have addressed this phenomenon or if it is solely a contemporary phenomenon. The research scrutinizes classical Sufi texts on self-humiliation or self-deprecation, questioning their interpretation as mere recommendations or as early insights into the complexities of the human psyche. Furthermore, it investigates whether the concept of self-humiliation offers a perspective on moderating social media usage in contemporary society. Within this framework, this study analyzes the meaning attributed to the concept of 'ujb (self-conceit) by Muhāsibī (d. 243/857), one of the early Sufi scholars, in his work "ar-Ri'āya li-huqūq Allāh." The research aims to interpret contemporary issues through the lens of this classical work, bridging historical wisdom with modern challenges in the context of ethics and technology.

Keywords: Muhāsibī, al-Ri'āya, 'ujb, Use of Social Media.

TEKKELERİN SON YÜZYILI: TARİHSEL BİR ANALİZ VE GELECEĞE YÖNELİK ÖNERİLER

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf Bilal KARA

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
yusufbilal.kara@ikcu.edu.tr

ÖZET

Anadolu coğrafyasındaki dinî ve sosyal yaşantı içerisinde çok önemli yeri olan tekkeler, gerek 20. yüzyılın başında bu toprakların kurtuluş mücadelesinde cephede gerekse 1920 yılında yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin fıkri veçhesinde yerini aldı. Bu sebeple devleti kuran iradenin, tarikatlara ve tarikatların mümessili olan şeyhlere yaklaşımı tahlil edilmesi gereken bir durumdur. Cumhuriyetin kurucuları tarikatları dini bir mesele olarak gördü ve Cumhuriyet'in ilanını takip eden yıllarda konu ile ilgili bir dizi kararlar aldı.

Bugün yaşadığımız topraklar uğrunda verilen Kurtuluş mücadelesinde yıl 1919'u gösterirken Mustafa Kemal Paşa bazı şeyhlere mektuplar yazarak bu mücadeleye katılmalarını teşvik etti. Ardından 1920'de kurulan ilk Meclis'te kendisine başkan yardımcısı olarak seçtiği iki kişi Mevlevî ve Bektaşî âsitanlerinin şeyhleri oldu. Takip eden yıllarda da tekkelerle ilgili herhangi bir olumsuzluk tespit edilmedi. Fakat 1924 yılında eğitim alanında yapılan inkılaplar ve 1925 yılının hemen başında yaşanan Genc Hadisesi Ankara'nın tekke ve zaviyeler konusunda karar verme sürecini hızlandırdı.

Bu tebliğde, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın tekke çevreleriyle kurduğu münasebetler, bilhassa 1919 ve 1924 yılları arasındaki gelişmeler ve Kasım 1925 tarihinde yürürlüğe giren tekke

ve zaviyelerin kapatılmasına dair kanun değerlendirmeye tâbi tutulacaktır.

2025 yılı tekke ve zaviyelerin seddolanmasının yüzüncü yılı olması münasebetiyle konunun güncelliğini koruduğunu söylemek mümkündür. Bu yüzyıllık serencama bir göz atmak, değerlendirmek ve günümüze çözüm önerileri sunmak bu tebliğin çerçevesini oluşturmaktadır.

Sonuç yerine, tekke ve zaviyelerin Türkiye Cumhuriyeti'nin önümüzdeki yüzyılı içerisinde açılabilceğini söylemek mümkün. Fakat yasağı getiren kanunun kaldırılması için kolay tarafı gibi gözükmemektedir. Esas problem ve konuşulup tartışılması gerek nokta, tekkelerin dolayısıyla tarikatların statüleri, denetimleri ve bağlı olacakları devlet kurumuyla olan irtibatlarıdır.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Tarikat, Tekke, Şeyh.

THE LAST CENTURY OF TEKKE: A HISTORICAL ANALYSIS AND SUGGESTIONS FOR THE FUTURE

ABSTRACT

Tekkes, having a very important place in the religious and social life in the Anatolian geography, played a role both on the front line in the liberation struggle of these lands at the beginning of the 20th century and in the intellectual framework of the newly established Republic of Turkey in 1920. For this reason, the approach of the will of the state's founders to sects and their representatives, the sheikhs, needs to be analyzed. The founders of the Republic considered sects as a religious issue and took some decisions on the subject in the years following the proclamation of the Republic.

During the liberation struggle in 1919, Mustafa Kemal Pasha wrote letters to some sheikhs and encouraged them to join the struggle. Then, in the first Parliament established in 1920, the two people he chose as vice-presidents were the sheikhs of Mevlevi and Bektashi centers. In the years that followed, there were no negative developments regarding the tekkes. However, the reforms in the field of education in 1924 and the Genc Incident in early 1925 accelerated Ankara's decision-making process regarding tekkes.

In this paper, Gazi Mustafa Kemal Pasha's relations with the tekke circles, especially the developments between 1919 and 1924, and the law on the closure of tekkes that came into force in November 1925 will be evaluated.

As 2025 marks the centenary of the abolition of tekkes, it is possible to say that the issue remains topical. The fra-

mework of this paper is to take a look at this century-long adventure, evaluate it and offer some solutions for today.

Instead of a conclusion, it is possible to say that tekkes can be opened in the next century of the Republic of Turkey. However, the removal of the law that imposed the ban seems to be the easy part. The main problem and the point that needs to be discussed and debated is the status of the tekkes and thus the tariqas, their control and their contact with the state institution to which they will be affiliated.

Keywords: Tasawwuf, Tariqa, Tekke, Sheikh.

ÖMER FUÂDİ'NİN "BÜLBÜLİYYE" ADLI ESERİNDE AHLAKİ UNSURLAR VE GÜNÜMÜZ AHLAK ALGISINA KATKILARI

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Yusuf AKBAK

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
m.yusufakbak@hotmail.com

ÖZET

İnsanoğlunun bu dünyaya gönderiliş amacı Allah'a layıkıyla kulluk etmektir. İnsanın kulluk vazifesini yerine getirirken takip edeceği yol, güzel ahlaki tamamlamak için gönderilen Peygamber Efendimizin yoludur. Tasavvuf bir ilim dalı olarak kendisine ahlaki konu edinmiş, riyazet ve mücahede yöntemleriyle kişiyi Peygamber Efendimizin öğrettiği ideal ahlak seviyesine ulaştırmayı gaye edinmiştir. Sûfiler tekke ve dergâhlarda eğitimlerini bu çerçevede şekillendirmiş ve konu üzerine eserler kaleme almışlardır. Halvetî-Şâbânî şeyhi Ömer Fuâdî'nin kaleme aldığı *Bübülüyye* eseri de ahlaki değerlerin sembolik bir dille anlatıldığı devrinin dikkat çeken eserleri arasındadır. 1033/1624 yılında mesnevi tarzında yazılan eser 1190 beyitten meydana gelmektedir. Aşk, vahdet, semâ ve raks gibi unsurları da barındıran eser Süleyman Peygamber döneminde yaşayan bülbül, karga ve diğer kuşların temsilleri üzerinden okuyanlara güzel ahlakın inceliklerini, kötü ahlakın bireylere ve topluma verdiği zararları anlatmaktadır. Hikâyede konu edinilen kuşların her biri insanoğlunda görülen farklı ahlak türlerinin temsileridir. Süleyman Peygamberin huzurunda kurulan mahkemede bahsi geçen bu ahlaki özelliklerin iyi ve kötü yönleri kuşların dilinden delillerle izah edilmiştir. Ömer Fuâdî'nin kendi dönemi için zikrettiği ahlaki problemler insanoğlunun fitratı itibarıyla

günümüzde de görülmekte, bireysel ve toplumsal yaşantıya zarar vermeye devam etmektedir. *Bülbüliyye* incelendiğinde kişinin kötü ahlaka yönelmesinin sebebinin nefis olduğu görülmektedir. Fuâdî kötü huyların kaynağından kaldırılması gerektiğini belirterek kişinin nefsin hilelerine aldanmaması gerektiğini belirtmiş ve bunun nasıl olacağını izah etmiştir. Nefs yaratılış itibarıyla her insanda mevcuttur. Dolayısıyla nefsin hilelerini alt etmeye dair Fuâdî'nin sunmuş olduğu çözüm önerileri modern dünyada ahlaka dayalı problemlerin çözülmesi açısından da bir rehber görevi görmektedir. Çalışmamızda Ömer Fuâdî'nin *Bülbüliyye* eseri üzerinden onun zamanın ahlak algısına dair sunmuş olduğu tespitler incelenmiş ve günümüz ahlaki problemlerine dair bir çözüm yolu olması açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tasavvuf, Ahlak, Ömer Fuâdî, Bülbüliyye.

MORAL İSSUES IN OMAR FUĀDĪ'S "BÜLBÜLIYYE" AND CONTRIBUTIONS TO TODAY'S MORAL PERCEPTION

ABSTRACT

The purpose for which people are sent to this world is to serve Allah properly. The path that man will follow while fulfilling his duty of servitude is the path of the Prophet, who was sent to complete the beautiful morals. Sufism, as a branch of science, has taken morality as its subject, and has aimed to bring the person to the ideal level of morality taught by the Prophet through methods of asceticism and struggle. Sufis shaped their education in tekke and dergah within this framework and wrote works on the subject. The work Bülbuliyye, written by the Khalwati-Shabani sheikh Omar Fuādī, is among the remarkable works of his period in which moral values are explained in a symbolic language. The work written in 1033/1624 in masnavi style consists of 1190 couplets. The work, which also contains elements such as love, wahdat, sema and raks, tells the readers the subtleties of good morals and the damages caused by bad morals to individuals and society through the representations of nightingale, crow and other birds living in the period of Prophet Solomon. Each of the birds described in the story is a representation of different types of morality seen in human beings. In the court established in the presence of Prophet Solomon, the good and bad aspects of these moral characteristics were explained with evidence from the language of birds. The moral problems described by Omar Fuādī for his own period are still seen today in terms of human nature and continue to harm individual and social life. When Bülbuliyye is analysed, it is seen that the reason

for a person's inclination towards bad morals is the nafs. Fuādī stated that bad habits should be eliminated from their source and that one should not be deceived by the tricks of the nafs and explained how this could be done. The nafs exists in every human being in terms of creation. Therefore, Fuādī's solution suggestions for eliminating the tricks of the nafs also serve as a guide for solving ethical problems in the modern world. In this study, through Omar Fuādī's Bülbüliyye, his determinations on the perception of morality of the time were analysed and evaluated in terms of being a solution to today's moral problems.

Keywords: Sufism, Morality, Omar Fuādī, Bülbüliyye.

SELİM DİVÂNE EL-KIRIMÎ'NİN BURHÂNÜ'L-ÂRİFİN ADLI ESERİNDE UBÛDİYYETİN "KENDİLİK" KAVRAMI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Edibe BOYRAZ

Yozgat Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
edibe.boyraz@yobu.edu.tr

ÖZET

İnsan, ilahi manada yaratılışın ürünü ve öznesi olmak bakımından diğer varlıklardan ayrı bir konuma layık görülmüş ve yaratılışındaki nedenselliğe binaen belli bir gayeye muhatap ve sorumlu kılınarak varlıklar kategorisindeki yerini almıştır. Böylelikle insanın yaratılış gayesi, bizzat Yüce Yaratıcı tarafından "kulluk" olarak belirtilen çerçevede görünür hale gelmiştir. Tasavvufî gelenekte kulluğun manası, ibadet etmek ve ibadetin gayesi ise kendini bilmek bağlamında telakki edilerek "Kendini bilen, Rabbini bilir" esası ile ubûdiyyetin kendilik ile bağıntısı noktasında mezkûr mana ihsas edilmektedir. Selim Divâne el-Kırımî'nin (ö. 1170/1757) *Burhânü'l-Ârifîn*'i, ubûdiyyetin mana ve gayesinin kendilik bağlamında değerlendirilerek ortaya konduğu bir eser hüviyetindedir. Eserde "kendilik" bilincinin, "kendini bilme" deneyimi ile birlikte adeta bir çözülme ve dağılmanın ardından yeniden yapılandırılarak anlam inşa etme sürecine dahil oluşu, fenâ, bekâ, marifet ve aynel-yakîn makamları, hakikat ve hakka'l-yakîn makamları ve kavramları çerçevesinde ele alınarak ubûdiyyetin gayesi belirgin hale getirilmektedir. Ubûdiyyetin gayesinin "kendilik" ve "kendini bilme" tecrübesine atıfla ortaya konulmasının, günümüz insanı için de yaratılış gayesinin, ibadetin, kulluğun ve kendiliğin birbirine içkin anlam açılımlarında neden ve sonuç ilişkisi bakımından anlam

kazanmasının hatırı sayılır bir önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu çalışmada, Selim Divâne el-Kırımı'nın *Burhânü'l-Ârifîn* adlı eseri ubûdiyyet ve "kendilik" kavramı bağlamında incelenecek ve günümüz insanının yaratılışın amacı, ibadetin gayesi ve kendilik bilinci noktasındaki mana arayışına katkıda bulunmak maksadıyla değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Selim Divâne el-Kırımı, *Burhânü'l-Ârifîn*, Ubûdiyyet, Kendilik Algısı.

THE EVALUATION OF UBŪDIYYAH IN THE CONTEXT OF THE CONCEPT OF “SELF” IN SELIM DIVĀNA AL-KRĪMĪ’S BURHĀN AL-ĀRIFĪN

ABSTRACT

Human beings have been deemed worthy of a distinct position from other beings in terms of being the product and subject of creation in the divine sense, and have taken their place in the category of beings by being addressed and responsible for a certain purpose based on the causality in their creation. In this way, the purpose of the creation of human beings has become visible within the framework specified by the Almighty Creator as “servitude”. In the Sufi tradition, the meaning of servitude is conceived in the context of worship and the goal of worship in the context of self-knowledge, and the aforementioned meaning is implied at the point of the relation of ubūdiyyah with the self with the principle “He who knows himself knows his Lord”. Selim Divāna al-Krīmī’s (d. 1170/1757) Burhān al-ārifīn is a work in which the meaning and purpose of ubūdiyyah is evaluated and revealed in the context of the self. In the work, the consciousness of “self” is reconstructed and included in the process of constructing meaning after a dissolution and disintegration with the experience of “self-knowledge”, and the purpose of ubūdiyyah is made clear by addressing it within the framework of the concepts of fanā’, baqā’, marifa na dayn-ul-yaqeen, haqiqa and haqq-ul-yaqeen. It is thought that it is of considerable importance for today’s people to reveal the purpose of ubūdiyyah with reference to the experience of “self” and “self-knowledge”, and for the purpose of creation, worship, servitude and selfhood to gain meaning in terms of the relationship between

cause and effect in the immanent meaning expansions of each other. In this study, Selim Divāna al-Krīmī's *Burhān al-ārifīn* will be analyzed in the context of the concept of *ubūdiyyat* and "self" and will be evaluated in order to contribute to today's human's search for meaning in terms of the purpose of creation, the purpose of worship, and self-consciousness.

Keywords: Selim Divāna al-Krīmī, *Burhān al-ārifīn*, *Ubūdiyyat*, Self-perception.

TEFSİR

ANLAMA VE YORUMLAMA BAĞLAMINDA ALLAH-KUL İLİŞKİSİNİN YAŞAMA BİÇİMLERİ ÜZERİNE

Prof. Dr. İskender ŞAHİN

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
iskender.sahin@ikcu.edu.tr

ÖZET

Maddi hayatımızda insan oluşumuz ve statülerimiz gereği birçok ilişkilere sahip olmak durumundayız. Bunun yanında inançlı bir birey olarak manevi hayatımız da benzer şekilde bizleri bir ilişki türü ile yüz yüze getirmektedir. Böylece bizler her iki yönümüzde karşılaştığımız söz konusu ilişkiler sayesinde var oluruz ve varlığımızı onlarla devam ettiririz.

İslam Dini özelinde insanın Yüce Yaratıcı ile olan ilişkisini yaşama biçiminin ne olduğu veya ne olması gerektiği veya bu ilişkinin biçimini neyin belirlediği noktası üzerinde durulduğu söylenebilir. Bunlar genellikle iman ibadet ve ahlak eksenli olarak tespit edilmiş kurallara tekabül etmektedir. Kelam ilmi iman yönlü ilişkiyi, fıkıh amel yönlü ilişkiyi incelemektedir. Tasavvuf ise -bilinenin aksine- iman, amel ve ahlak yönlü ilişkilerin biçimini üç boyutlu olarak bir bütün halinde değerlendirmektedir.

Günümüzde insanların manevi yönden en fazla yaşadıkları sorun alanı Allah ve kul arasındaki ilişki biçiminin nasıl olması gerektiği meselesidir. Burada söz konusu ilişki biçiminde kişinin Yüce Yaratıcı ile ilişkisinde belirleyici olan saiklery nasıl değerlendirmeli veya bu noktada bir ilişki biçimini mi seçmelidir? Bu türden sorunların tespiti, mevzu ile alakalı bu sorunların kişide ne türden olumsuzluklara yol açtığı ve çözümünü tebliğimizin

konusunu oluşturmaktadır. Çalışmamızda Kur'an ve hadis merkeze alınmak suretiyle kelim, fıkıh ve tasavvuf dili üzerinden söz konusu soruna çözümler aranacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Tefsir, Tasavvuf, Rab, Kul, Yaşama Biçimi.

ON THE WAY OF LIVING THE ALLAH-SERVANT RELATIONSHIP IN THE CONTEXT OF UNDERSTANDING AND INTERPRETATION

ABSTRACT

In our material life, we have to have many relationships due to our human nature and status. In addition, as a believer, our spiritual life also brings us face to face with a similar type of relationship. Thus, we exist and continue our existence through the relationships we encounter on both sides.

It can be said that in the context of Islam, the emphasis is on the way in which man lives his relationship with the Almighty Creator, or what it should be, or what determines the form of this relationship. These generally correspond to rules determined on the basis of faith, worship and morality. The science of theology prioritizes faith-oriented relationships, while fiqh prioritizes action-oriented relationships. On the other hand, contrary to popular belief, Sufism evaluates the form of relationships in terms of faith, deeds and morality as a three-dimensional whole.

The most spiritual problem people experience today is the issue of how the relationship between God and His servants should be. How should one evaluate the motives that determine one's relationship with the Almighty Creator in the relationship in question here, or should one choose a relationship style at this point? The determination of such problems, the negative effects these problems cause on the person and their solutions constitute the subject of our paper. In our study, solutions to the problem in question will be sought through the

language of theology, jurisprudence and Sufism, focusing on the Quran and hadith.

Keywords: Quran, Tafsir, Sufism, Lord, Servant, Way of Life.

"ASRIN İDRAKİNE HİTAP EDEN E-ME@L"PROJESİ

Doç. Dr. Mehmet ERGÜN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
mehmet.ergun@cbu.edu.tr

ÖZET

Kur'an, son ilahi vahiy olması yönüyle içerdiği mesaj açısından evrenseldir. Ancak diğer yandan o mesajın taşıyıcısı olan metin ilk planda 7. Yüzyılda Arap Yarımadasında yaşayan kişilere hitap ettiği için onların diliyle ve yine onların anlayış seviyelerine göre inmiştir. Bu sebeple 7. Yüzyıl Arap yarımadasındaki insanlar için mûciz ve mu'ciz olan Kur'an metni 21. Yüzyıl Türkiye'sindeki insanlar için onların diline çevrildiğinde bu özellikleri kaybolmakta ve hatta bazılarınca sıkıcı olarak tanımlanan bir metin halini almaktadır. Kendi şahsi tespitlerimize göre sonuç olarak bugün ilahiyat fakültesi öğrencilerinin çoğunluğunca kendi dilinde bir kez bile okunmamış bir kutsal kitap durumundadır. Bugüne kadar yazılmış olan meallerin hiçbiri Kur'an'ın mesajlarını özellikle gençlerle buluşturmayı başaramamışlardır. İşbu sebepten ötürü "Kur'an bugünün Türkiye'sine indirilseydi aynı mesajı nasıl verirdi" demek suretiyle yola çıkarak Kur'an'ın mûciz ve mu'ciz özelliklerini günümüz Türkçesinde de yansıtabilecek ve insanların ellerine aldıklarında bırakamadıkları roman tadında bir meal çalışması yapmaya karar verdik. Kur'an'ın metnin tarihsel, mesajının ise evrensel olduğu önkabulünden hareketle Kur'an'ın metnine değil mesajına sadık kalmayı tercih edeceğiz.

Öncelikle belirtelim ki; Bu çalışma klasik anlamda bir Kur'an Meali veya Tercümesi değildir. Kur'an'a alternatif bir metin değildir. Bu projeyi gerçekleştirirken göz önüne alacağımız hususları şu şekilde sıralayabiliriz:

Metnin Akıcılığını Bozan Unsurlar

Ayet Numaralarını Kullanmadan Düz Bir Metin Gibi Aktarmak: Bazı cümleler yarıda kesildiği için anlam bütünlüğünü bozmamak adına ayet numaralarını belirtmeyeceğiz.

Ayetlerin Tamamında Üçüncü Tekil Şahıs Anlatıcı Üslubunu Kullanmak: Kur'an'da sözün sahibine yönelik devamlı surette zamirlerin değişmesi üslubunu (iltifat sanatı) terk edip metnin akıcılığını sağlamak için üçüncü şahıs anlatıcı zamerini kullanacağız.

Anlatım Bütünlüğüne Uymayan Ayetlerin Yerini Değiştirmek: Aynı konudan bahseden ayetler arasındaki farklı konulardan bahseden ara cümlecik şeklindeki ayetleri daha uygun bir yerde zikredeceğiz.

Kelime ve Cümle Tekrarlarını Terk Etmek: Ayetlerin farklı zamanlarda nazil olması sebebiyle tekrar edilen bazı ifadeleri tekrarın sıkıcı olmaması adına metinden çıkaracağız.

Dil Ve Gramer Farklılığından Kaynaklananlar

Arapça Türkçe Vurgu Farkı: Arapça ve Türkçede cümledeki vurgu yeri farklı olduğu için Arapçada vurgulu bir cümle aynen Türkçeye tercüme edilince devrik cümle haline gelmektedir. Biz bunu dikkate alarak cümleleri kelimelerin sıralamasını Türkçeye göre yeniden düzenleyeceğiz.

Ataerkil Dili Terk Etmek: Nüzul dönemindeki toplumun ataerkil olması sebebiyle Kur'an'da mevcut olan erkek ağırlıklı dili nötr olarak kullanacağız.

Arapça Deyimlerin Türkçe Karşılıklarını Kullanmak: Kur'an'da da zaman zaman kullanılan Arapça deyimler Türkler için bir anlam ifade etmemektedir. Bunların yerine Türkçede aynı anlamda kullanılan deyimleri kullanacağız.

Zaman ve Mekan Farklılığından Kaynaklananlar

Ayetin Bağlamlarını Tam İfade Etmek: Televizyon spikeri ile radyo spikerlerinin kullandıkları kelime sayısı farklıdır. Aşhab Kur'an'ın indiği ortamı televizyondan izlerken sonraki nesiller radyodan dinleyenler gibidir. Kur'an'daki mevcut kelimeler murad-ı ilahiye anlamak için kifayet etmemektedir. Bu sebeple bol miktarda ayetin bağlamını açıklayıcı ifadelere yer vereceğiz.

Cahiliye Dönemi Uygulamaları: Günümüz insanları için hiçbir anlam ifade etmeyen, müşriklerin kendilerine göre haram kıldıkları "Bahîre", "Sâibe", "Vasîle" ve "Hâm" adı verdiklerin hayvanlardan ve yine bir cahiliye dönemi adeti olan hac döneminde evlere kapılarından değil de arka tarafından girme uygulamasına değinmeyecek ve sadece burada vurgulanmak istenen konuyu zikredeceğiz.

Somutlaştırılan Soyut Kavramları Tekrar Soyut İfade Etmek: Nüzul döneminin insanların bazı soyut kavramları daha iyi anlaması amacıyla somut olarak ifade edilen cin, melek ve şeytan gibi kavramlar yerine onların temsil ettiği soyut kavramları günümüz bilimsel terimlerini kullanarak ifade edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Meal, Tercüme, Din Dili, Güncelleme.

"E-ME@L" PROJECT ADDRESSING THE COGNITION OF THE CENTURY

ABSTRACT

The Quran is universal in terms of the message it contains, as it is the last divine revelation. However, on the other hand, the text that carries that message was first addressed to the people living in the Arabian Peninsula in the 7th century, and therefore it was revealed in their language and according to their level of understanding. For this reason, when the Quranic text, which is terse and miraculous for the people of the Arabian Peninsula in the 7th century, is translated into their language for the people of 21st century Turkey, these features are lost and it even becomes a text that is described as boring by some. According to our own personal findings, as a result, it became a holy book that has not been read even once by the majority of theology faculty students in their own language. None of the translations written to date have succeeded in bringing the messages of the Quran, especially to the youth. For this reason, we decided to do a translation study that would reflect the miraculous and miraculous features of the Quran in today's Turkish and that people cannot put down once they pick it up, by asking "How would the Quran convey the same message if it were revealed to today's Turkey?". Based on the assumption that the text of the Quran is historical and its message is universal, we will prefer to remain faithful to the message of the Quran, not its text.

First of all, let us state that; This study is not a Quran Meal or it's Translation in the classical sense. It is not an alternative text to the Quran at all.

We can list the points we will take into consideration while carrying out this project as follows:

Elements that Disrupt the Fluency of the Text

Translating as a Plain Text Without Using Verse Numbers: Since some sentences are cut in the middle, we will not indicate the verse numbers in order not to disrupt the integrity of the meaning.

Using the Third Person Singular Narrator Style in All Verses: We will abandon the style of constantly changing pronouns (the art of “iltifât”) regarding the speaker in the Quran and use the third person narrator pronoun to ensure the fluidity of the text.

Changing the Place of Verses That Do Not Comply with the Unity of Expression: We will mention the verses in the form of intermediary clauses that talk about different topics between verses that talk about the same subject in a more appropriate place.

Abandoning Word and Sentence Repetitions: We will remove some repeated expressions from the text due to the verses being revealed at different times so that the repetition does not become boring.

Those Caused by Language and Grammar Differences

Arabic-Turkish Stress Difference: Since the place of stress in a sentence is different in Arabic and Turkish, a sentence that is emphasized in Arabic becomes an inverted sentence when translated directly into Turkish. We will rearrange the order of the words in the sentences according to Turkish, taking this into account.

Abandoning Patriarchal Language: Since the society at the time of revelation was patriarchal, we will use the ma-

le-dominated language in the Quran neutrally.

Using Turkish Equivalents of Arabic Idioms: Arabic idioms occasionally used in the Quran do not mean anything to Turks. Instead, we will use idioms that have the same meaning in Turkish.

Differences in Time and Place

Expressing the Context of the Verse Fully: The number of words used by television announcers and radio announcers is different. While the Companions watched the environment in which the Quran was revealed on television, later generations were like those who listened to it on the radio. The words in the Quran are not sufficient to understand the divine intention. For this reason, we will include plenty of expressions that explain the context of the verse.

Practices of the Age of Ignorance: We will not touch upon the animals called "Bahire", "Saibe", "Wasile" and "Ham", which have no meaning for today's people and which the polytheists have forbidden according to themselves, and the practice of entering houses from the back instead of the doors during the hajj, which is also a tradition of the Age of Ignorance, and we will only mention the subject that is emphasized here.

Expressing Concrete Abstract Concepts Abstractly Again: In order for the people of the era of revelation to understand some abstract concepts better, instead of concepts such as jinn, angels and devils that are expressed concretely, we will express the abstract concepts they represent using today's scientific terms.

Keywords: Quran, Meal, Translation, Religious Language, Update.

KUR'ÂN'IN İNSANIN ZİHİN DÜNYASINI İMŞASI BAĞLAMINDA ANKEBÛT SÛRESİ'Nİ YENİDEN OKUMAK

Dr. Öğr. Üyesi Hasan KILIÇ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
hkilic@comu.edu.tr

ÖZET

Kur'ân hitap ettiği kitlenin söz ve eylemlerini belirli bir süreç dâhilinde inşa etmiştir. İlk olarak Mekke'de başlayan ve yirmi üç yıla yayılan bu uzun soluklu süreç, İslam toplumunun teşekkülüyle birlikte Medine'de nihayete ermiştir. Mekke, değişim ve dönüşümün zihinlerde gerçekleştiği, Medine ise özümseyen bilgilerin hayata aktarıldığı, insanın eğitim kazanımlarının test edilip değerlendirildiği zaman, mekân ve ortamı ifade etmektedir. Bu nedenle vahyin nüzûlünün en fazla sürdüğü Mekke ortamını İslâm'ın dünya görüşünün, temel ilke ve değerlerinin tahkim edildiği ilâhî bir talim süreci olarak nitelendirmek mümkündür. Medenî surelere hâkim olan sade ve akıcı üslubun yanı sıra Mekkî sûrelerde ilâhî mesajların kıssa ve meseller gibi çok farklı anlatım teknikleri kullanılarak aktarılmasının temelinde de aynı şekilde insanın zihin kodlarında gerekli değişim ve dönüşümün gerçekleştirilmesi bulunmaktadır. Mekke'nin son dönemlerinde nâzil olan Ankebût sûresinin de İslâm'ın dünya görüşünü, hayatın anlam ve amacını şekillendiren ilke ve prensiplerden oluştuğu göze çarpmaktadır. Müşriklerin baskılarının çok şiddetlendiği hicrete yakın bu zaman diliminde sûre iman mahiyetini, temel değer ve ilkelerini içselleştirme hususunda Müslümanların kararlılığını pekiştirmekte; ayrıca Medine'deki yeni ortam, şartlar ve muhataplar karşısında takip etmeleri

gereken ideal hareket tarzını belirlemektedir. Bu çerçevede ilâhî rıza uğruna çekilen zorluk ve sıkıntıların iman gereği oluşu, insanın aileden başlamak üzere farklı inanç grup ve topluluklarıyla münasebeti, dünya-ahiret hayatının mukayesesi, Hz. Peygamber'in risaletinin ispatı, fıtratın tevhid inancını kabule yatkınlığı gibi konuların her biri sûrede insanın duygu ve düşüncesini inşa eden, onu eylemde bulunmaya hazır hale getiren bakış açısıyla ele alınmaktadır. Bu konular irdelendiğinde sûrenin hayatın amaç ve gayesi, inançsızlık problemi, gelecek kaygısı başta olmak üzere günümüz insanının en temel sorunlarına, anlam arayışlarına çözümler üreten mesajlar ihtiva ettiği göze çarpmaktadır. Çalışma bu bakımdan Ankebût sûresinin nüzûl sürecinde sunduğu mesajları yeni bir okumayla günümüz insanının zihin dünyasına hitap edecek şekilde güncelleştirmeyi amaçlanmaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için âyetleri anlamlandırma ve yorumlamada Hz. Peygamber'in sîreti, sûrenin nazil olduğu ortam ve zaman daima göz önünde tutulacaktır. Ayrıca klasik kaynaklarla birlikte modern tefsirlerdeki bilgi ve görüşler, mukayeseli olarak tümevarım yöntemiyle değerlendirilecek, böylelikle çağımız insanının anlam arayışına katkı sunan birtakım tespitlere ulaşılabacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Ankebût Sûresi, Mekke Ortamı, Zihin Dünyası, Anlam Arayışı.

READING SURAH ANKABÛT IN THE CONTEXT OF THE QUR'AN'S CONSTRUCTION OF THE HUMAN MIND WORLD

ABSTRACT

The Qur'an has constructed the words and actions of its audience within a certain process. This long-lasting process, which first began in Mecca and spread over twenty-three years, ended in Medina with the formation of the Islamic society. Mecca refers to the time, place and environment where change and transformation take place in the minds, and Medina refers to the time, place and environment where the assimilated knowledge is transferred to life and the educational achievements of human beings are tested and evaluated. For this reason, it is possible to characterize the Meccan environment, where the revelation lasted the longest, as a process of divine instruction in which the worldview, basic principles and values of Islam were reinforced. In addition to the simple and fluent style that dominates the Madani suras, the basis of the transmission of divine messages in the Makkan suras using various narrative techniques such as parables and parables is likewise the realization of the necessary change and transformation in human mental codes. It is noteworthy that the Surah al-Ankabût, which was revealed in the last period of Mecca, is composed of principles that shape the worldview of Islam and the meaning and purpose of life. In this period of time close to the migration, when the oppression of the polytheists intensified, the sūrah reinforces the determination of the Muslims to internalize the nature of faith, its basic values and principles; it also determines the ideal course of action they should follow in the face of the new environment, conditions

and interlocutors in Madinah. In this framework, each of the topics such as the necessity of faith in difficulties and hardships suffered for the sake of divine consent, the relationship of human beings with different belief groups and communities starting from the family, the comparison of the life of the world and the hereafter, the proof of the Prophet's prophethood, and the predisposition of the nature to accept the belief in tawhid are discussed in the surah from a perspective that builds the feelings and thoughts of human beings and makes them ready to take action. When these issues are analyzed, it is noticeable that the sūrah contains messages that provide solutions to the most fundamental problems of today's people and their search for meaning, especially the purpose and purpose of life, the problem of disbelief, and anxiety about the future. In this respect, the study aims to update the messages presented in the process of the revelation of Surah al-Ankabūt in a way that will appeal to the world of mind of today's people with a new reading. In order to achieve this goal, the Prophet's sīrah, the environment and the time in which the sūrah was revealed will always be taken into consideration in interpreting and interpreting the verses. In addition, the information and opinions in classical sources and modern tafsirs will be evaluated comparatively with the inductive method, thus reaching some determinations that contribute to the search for meaning of the people of our age.

Keywords: Tafsir, Surah al-Ankabūt, Meccan Environment, Mental World, Search for Meaning.

KUR'AN BİZE YETER (Mİ?) (KAZAKİSTAN ÜLKESİ ÖZELİNDE)

Dr. Öğr. Üyesi Mürsel ETHEM

Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
murselethemoglu@pau.edu.tr

ÖZET

Allah (c.c.) insanın yaratılışıyla beraber yaratılış amacının doğrultusunda hareket edebilmesi için sünnetullahı binaen, vahyinin tebliği ve tatbikini yerine getiren seçtiği elçilerle ulaştırmış ve onlara itaat ve ittibayı emretmiştir. Bununla beraber tarih boyunca tüm vahiylerin muhatapları tarafından farklı yöntemlerle algılanması ve uygulanması sabit olan bir gerçektir. Risâlet döneminde dahi Kur'an'ı farklı/amacının dışında yorumlama teşebbüslerinin var olduğu görülmektedir. XVII. asırlardan itibaren İslam medeniyetinin taşıdığı sancağı başkalarına kaptırması bir yandan İslam alemini kahretmiş diğer yandan ise bu duruma düşmenin sebeplerinin tespiti birçok ilim adamını hayli yormuştur. Eski ihtişamlı günlere dönebilmek için farklı gerekçeler üzerinde durulmuş, akabinde değişik öneri ve teoriler ileri sürülmüştür. Kimi kesimlerce Müslümanların tekrar parlak dönemlerine dönmeleri ve düştükleri yerden kalkmaları için Kur'an'ın dışında bir otoritenin kabul edilmeme ve hurfelerle dolu (!) rivayetlerin terkedilme fikri benimsenmiştir. Yani Müslümanların son iki asırda çektikleri zilletin nedeni olarak rivayetler görülmüş ve tamamı günah keçisi olarak kabul edilmiştir. Bu ideoloji Türkiye'de de "Sadece Kur'an, Kur'an Bize Yeter" ismiyle bilinen "Kur'âniyyûn" ekolünün Hint alt kıtasında XIX. asırda ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Orta Asya'da yer alan Kazakistan'da da bu ekol 2000. yıllardan itibaren ortaya çıkmış ve ilerleyen yıllarda örgütlenerek temellerini atmayı başarmıştır. Bu muhitten SNG (Bağımsız Devletler Topluluğu) ülkelerine sirayet ettiğine dair bir nazariyenin varlığı; bu ekolün Kazakistan'da ortaya çıkışı ve yürütülen faaliyetler özellikle inceleme zarureti doğurmuştur.

"Kur'âniyyûn" ekolünün ortaya çıkmasına paralel olarak konuyla alakalı "savunucu ve ideolojik" yönleri ağır basan reddiyeler niteliğinde çalışmalar kaleme alınmıştır. Bu bildirinin amacı günümüze kadar kaleme alınan kaynak çalışmaları da dikkate alarak "Kur'âniyyûn" ekolünün ortaya çıkışı, sebepleri ve bu sebeplerinin arka planı, dayandığı ayetler ve bu ayetlerin incelenmesi, savundukları fikirler ve tespit ettiğimiz tutarsızlıkları, bazı araştırmacıların ve ayrıca bizatihi Kur'an'ın bu ekole verdiği cevapların üzerinde bazı mülahazaların yapılmasıdır. Bu çalışmanın önemli bir kısmı ekolün Kazakistan'da ortaya çıkması ve komşu ülkelere sirayetinin nedenlerinin irdelenmesi ve bazı tahlillerde bulunulmasına ayrılmıştır. Çalışmanın sonunda "Kur'âniyyûn" ekolünün hem yeni sorunlar getireceğine hem de iddia edildiği gibi İslam ümmetini birleştirmenin yerine yeni parçalanmalara yola açacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur'an, Kur'an'cılık, Kur'âniyyûn, Kur'an Müslümanlığı, Kazakistan.

IS THE QUR'AN SUFFICIENT FOR US (SPECIAL FOR THE COUNTRY OF KAZAKHSTAN)

ABSTRACT

With the creation of man, Allah (swt) sent his revelation to him through the messengers he chose, who carried out the notification and implementation of his revelation, based on the Sunnah of Allah, so that he could act in line with the purpose of creation, and commanded them to obey and follow. However, it is a constant fact that throughout history, all revelations have been perceived and implemented by their addressees in different ways. It is seen that even during the period of prophethood, there were attempts to interpret the Qur'an differently/outside its purpose. From the XVII centuries, the fact that the Islamic civilization has lost the standard it has carried for centuries to others has, on the one hand, devastated the Islamic world, and on the other hand, determining the reasons for this situation has exhausted many scientists. In order to return to the old glorious days, different reasons were emphasized, and then different suggestions and theories were put forward. Some groups have adopted the idea of not accepting any authority other than the Qur'an and abandoning narratives full of superstitions (!) in order for Muslims to return to their bright times and rise from where they fell. In other words, the narrations were seen as the reason for the humiliation suffered by Muslims in the last two centuries and all of them were accepted as scapegoats. This ideology caused the emergence of the "Quraniyyun" school, also known in Turkey as "Only the Qur'an, the Qur'an is enough for us", in the Indian subcontinent in the 19th century. This school has emerged in Kazakhstan, located in Central Asia, since the 2000s and

managed to organize and lay its foundations in the following years. There is a theory that it spread from this environment to the SNG (Commonwealth of Independent States) countries; the emergence of this school in Kazakhstan and the activities carried out have especially created a need for examination. In parallel with the emergence of the “Quraniyyun” school, studies on the subject were written as refutations with predominant “defensive and ideological” aspects. The aim of this paper is to examine the emergence of the “Quraniyyun” school, its reasons and the background of these reasons, the verses on which it is based and the examination of these verses, the ideas they defend and the inconsistencies we have identified, taking into account the source studies written up to the present day, and some considerations should be made regarding the answers given by the studies of some researchers and also the Qur’an itself to this school. A significant part of this study is devoted to examining the reasons for the emergence of the school in Kazakhstan and its spread to neighboring countries and making some analyses. At the end of the study, it was concluded that the “Quraniyyun” school would both bring new problems and cause new fragmentations instead of uniting the Islamic Ummah as claimed.

Keywords: Tafsir, Qur’an, Quranism, Quraniyyun, Quranic Muslims, Kazakhstan.

KUR'AN MESAJINI YENİ NESİLE AKTARMADAKİ SORUNLAR VE PRATİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Vedat YETKİN

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
vedat.yetkin@bilecik.edu.tr

ÖZET

Yaşadığımız çağda hızlıca değişen her şey gibi eğitim model ve metodları da hızlı bir değişim ve dönüşüm içerisine girmiştir. Halihazırda dini öğretim, din dili, İslami ilim geleneğini yeni nesle aktarma ve Kur'an-ı anlama ve anlatabilme meseleleri de akademik çevrelerce çeşitli ilmi faaliyet ve yayınlarla çalışma konusu olmuş ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmaktadır. Bu çalışmada İslami ilimler içerisinde asıl gayesi Kur'an-ı Kerim'in manalarını Yüce Allah'ın muradına göre açıklamak olan tefsir ilminin bu konuda nasıl bir dönüşüm içerisine girdiği üzerinde durulacaktır. Nitekim bu konular sadece ülkemizde değil İslam ülkelerinin genelinde çalışma konusu olmakta ve bu alanda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Özellikle Arap dünyasında yapılan çalışmalar ilgimizi çekmiş ve bu alanda yapılan çalışmalar uzun süredir tarafımızca takip edilip temin edilmektedir. Bunlar içerisinde en ilgi çekici olanları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Kur'an metni içerisinde her sayfada ilgili ayetlerdeki mesajları birkaç maddede ele alan çalışmalar.

- Türkçeye zihin haritaları olarak çevirebileceğimiz her su-
renin konusunu veya vermek istediği mesajları tablo şeklinde görsel olarak sunmaya odaklanan çalışmalar.

- Sosyal medya üzerinde hazırlanıp yayınlanan gençler üzerinden etkili ayetlerin manalarını dikkat çekici şekilde sunan görsel çalışmalar.

Bildiride bu yayınlar üzerinden Kur'an-ı Kerim'in mesajını yeni nesillere daha anlaşılır ve ilgi çekici sunmanın imkanı üzerinde durulacaktır. Lokman süresi özelinde bu çalışmalar ışığında örnek bir sunum hazırlanıp çeşitli değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an-ı Kerim, Tefsir, Anlam, Lokman Suresi.

CHALLENGES IN COMMUNICATING THE MESSAGE OF THE QURAN TO THE NEW GENERATION AND PRACTICAL SOLUTIONS FOR ADDRESSING THEM

ABSTRACT

In our contemporary era, educational models and methodologies are undergoing rapid change and transformation, much like everything else. Currently, the issues related to religious education, religious language, the transmission of Islamic scholarly traditions to the new generation, and the understanding and communication of the Quran have become subjects of scholarly activity and publication within academic circles, with various solutions being proposed. This study will focus on how the field of exegesis (Tafsir), which is primarily aimed at elucidating the meanings of the Quran according to the will of Allah, has undergone transformation in this context. These issues are being studied not only in our country but also across Islamic countries, and various research efforts are being conducted in this field. We have been particularly interested in and have been following the research conducted in the Arab world. Among the most compelling studies are:

Research that addresses the messages within the Quranic text on each page, summarizing them in a few points.

Studies that focus on presenting the themes or messages of each surah in a visual format, such as tables, translated into Turkish as "mind maps."

Visual works published on social media that present the meanings of impactful verses for young audiences in an engaging manner.

This presentation will explore the possibilities of presenting the message of the Quran to new generations in a more comprehensible and engaging way through these publications. An exemplary presentation based on the Surah Luqman will be prepared and various evaluations will be made in the light of these studies.

Keywords: Qur'an, Tafsir, Meaning, Surah Luqman.

GÜNÜMÜZ İNANÇ PROBLEMLERİNİN ÇÖZÜMÜNDE MEKKÎ VE MEDENÎ ÂYETLERİN ÖĞRETİM METODU

Dr. Vaiz Rıdvan SANUR

Karabağlar İlçe Müftülüğü
ridvansanur@gmail.com

ÖZET

İnsanlığın düştüğü cehalet ve inkâr karanlığından yegâne kurtuluş ilâhî vahiydir. Herkesin kendi düşüncelerini mutlak doğru kabul ettiği bir ortamda, doğrunun-yanlışın veya hakkın-batılın tespitinde akıl ve fıtrat insanı bir noktaya kadar istikamet üzere tutar. Ama her konuda aklın ve fıtratın ulaşamayacağı, tespit edemeyeceği hususlar bulunmaktadır. Aklın ve fıtratın tespit edemeyeceği ulûhiyet, ahiret, ubudiyet gibi konularda ilâhî mesaj, insanlığa istikametini göstermektedir. İnsanlığın ilâhî mesaj aracılığıyla öğrendiği istikameti onun her iki dünyada kurtuluşuna vesile olmaktadır. Kur'ân-ı Kerim insanlığı saadete ulaştıran mesajları belli bir sistematığe göre sunmaktadır. İlâhî vahyin en önemli kaynağı olan kitabımızda inanç, ahiret, ahlak, geçmiş kavimlerin ve Peygamberlerin kıssaları konusunda son derece geniş izahatlarda bulunmaktadır. Fakat ibadet ve muamelat gibi konularda yüzeysel denecek seviye açıklamalarda bulunmaktadır. İbadet ve muamelatın tafsilatı nebevî sünnete tevdi edilmiştir. Kur'ân kendisine dinin manevi alanını alırken dinin zahiri yönünü Hz. Peygamberin sünnetine bırakmıştır. İnsanın terbiyesini ve inanç boyutunu üstlenen Kur'ân, onun mana âlemini deruhte ederek nasıl bir dünya ve ahiret görüşüne sahip olması gerektiğini göstermektedir. Özellikle vahyin Mekke dönemi tamamen bu konularda olması gönlün

inşa sürecinin ne kadar elzem olduğunu ve ibadet ve muamelat için gönlün inandırılması gerektiğine işaret etmektedir. Yaşadığımız asrın problemi ibadet ve muamelat konularının tafsilatı öğrenememe veya ulaşamamak değildir. Güncel olarak inanç, ahiret gibi konularda zihninde karışıklığa sebebiyet veren şüphelerdir. Bu şüpheler maalesef İslam'ın birçok esasının inkârına sebebiyet verebildiği gibi inanan insanların bu esasları görmezden gelmelerine de sebebiyet vermektedir. Gönülleri Mekkî âyetlerin mesajıyla inandırmadan Medine'de nâzil olan ibadet ve muamelat hükümlerinin farziyetine ve gerekliliğine inandırmak güç olacaktır. Bundan ötürü Kur'ân'ın emirlerini okuyanın öncelikle Allah ve Resulü'nün talep ettiği şekilde ve Mekkî âyetlerde ifade edildiği gibi yoğrulması gerekir. Gönlü Mekkî âyetlerle yoğrulan kimsede gelecek nesli bu şekilde önce mana ve inançla beslemesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur'ân, Mekkî Âyetler, Medenî Âyetler.

MEKKAN AND MADANI OF VERSES TEACHING METHOD IN SOLVING TODAY'S FAITH PROBLEMS

ABSTRACT

The only salvation from the darkness of ignorance and denial that humanity has fallen into is divine revelation. In an environment where everyone accepts their own thoughts as absolute truth, reason and nature keep people in the right direction, up to a point, in determining right and wrong or right and wrong. But in every matter, there are issues that the mind and nature cannot reach or detect. The divine message on issues such as divinity, the afterlife, and worship, which the mind and nature cannot detect, shows humanity its direction. The direction humanity learns through the divine message leads to its salvation in both worlds. The Holy Quran presents the messages that lead humanity to happiness according to a certain systematic. Our book, which is the most important source of divine revelation, provides extensive explanations about faith, the afterlife, morality, and the stories of past tribes and prophets. However, he makes superficial explanations on subjects such as worship and transactions. The details of worship and transactions have been entrusted to the prophetic sunnah. While the Quran takes the spiritual aspect of religion for itself, it gives the external aspect of religion to Hz. He left it to the Sunnah of the Prophet. The Quran, which undertakes the education and belief dimension of man, shows what kind of view he should have on the world and the afterlife by taking on the spiritual world. In particular, the fact that the revelation was entirely on these subjects in the Meccan period indicates how essential the process of building the heart is and that the heart must be convinced for worship and transactions.

The problem of the century we live in is not not being able to learn or reach the details of worship and transactions. Currently, these are doubts that cause confusion in the mind on issues such as faith and the afterlife. Unfortunately, these doubts can lead to the denial of many principles of Islam and also cause believers to ignore these principles. It will be difficult to convince people of the obligation and necessity of the rules of worship and conduct revealed in Medina without convincing their hearts with the message of the Meccan verses. Therefore, those who read the commands of the Quran must first be kneaded as requested by Allah and His Messenger and as expressed in the Meccan verses. A person whose heart is steeped in Meccan verses must first nourish the next generation with meaning and faith in this way.

Keywords: Tafsir/Commentary, Koran, Mekkan Verses, Medina Verses.

YAPAY ZEKÂ TEFSİR İLMİNE YENİ BİR PERSPEKTİF SAĞLAYABİLİR Mİ?

Reyhan DAĞHAN

Yüksek Lisans Öğrencisi
reyhan.daghan@gmail.com

Prof. Dr. Murat KAYACAN

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
dr.muratkayacan@gmail.com

ÖZET

Kur'an'da yer alan bazı ayetler arasında çelişki olduğuna dair izlenimler oluşabilmektedir. Bu zıtlıkların anlaşılması ve uyumlu bir şekilde yorumlanması tefsir geleneğinde önemli bir konudur. Özellikle, üstünlüğü takvayla ilişkilendiren Hucurât Suresi 13 ile İsrailoğullarının üstün kılınmış olmasından söz eden Casiye Suresi 16 vb. ayetler, çelişkili gibi algılanan ayetler kategorisinde yer almaktadır. Yapay zekânın tefsirle ilişkisine yönelik yapılan çalışmaların sınırlı olması bu alanda yeni araştırmalara duyulan ihtiyacı göstermektedir. Bu tebliğ, yapay zekânın tefsir metinlerdeki anlam çıkarımında ne kadar etkili olduğunu ve hangi noktalarda sınırlı kaldığını ele almaktadır. Bu amaç doğrultusunda tebliğin araştırma sorusu, "Yapay zekâ modeli ChatGPT, çelişkili görünen ayetleri uyumlu bir şekilde yorumlayabilir mi?" şeklindedir. İlk olarak söz konusu iki ayet, Kur'an'ın konuyla ilgili diğer ayetleri de dikkate alınarak klasik ve modern tefsirler ışığında incelenecektir. Ardından, yapay zekâ modellerinden ChatGPT'nin algoritmalarını kullanarak bu ayetlerdeki zıtlıkları uyumlu bir şekilde izah etme potansiyeli ortaya konulacaktır. Elde edilen her iki veri türü, metin analizi yöntemiyle karşılaştırılıp tartışılacaktır. Elde edilen bulgulara göre

ChatGPT'nin tefsir ilmine yeni perspektifler kazandırma imkânı söz konusudur. Bu araştırma, yapay zekâ-tefsir ilişkisi konulu sonraki araştırmalara rehberlik edecek niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Müşkilü'l-Kur'an, Yapay Zekâ, ChatGPT.

CAN ARTIFICIAL INTELLIGENCE PROVIDE A NEW PERSPECTIVE FOR THE SCIENCE OF TAFSİR?

ABSTRACT

Impressions of contradictions between certain verses in the Qurʾān can arise. Understanding these apparent contradictions and interpreting them harmoniously is an important topic in the tradition of tafsir. Specifically, verses such as Sūrat al-hujurāt 13, which associates superiority with piety, and Sūrat al-Jāthiya 16, which mentions the superiority of the Children of Israel, fall into the category of verses perceived as contradictory. The limited studies on the relationship between artificial intelligence and tafsir highlight the need for new research in this area. This paper addresses how effective artificial intelligence can be in deriving meaning from tafsir texts and where it remains limited. The research question for this paper is: “Can the artificial intelligence model ChatGPT harmoniously interpret verses that appear to be contradictory?” Initially, these two verses will be examined in the light of both classical and modern period tafsirs, considering other related verses in the Qurʾān. Subsequently, using the algorithms of the artificial intelligence model ChatGPT, the potential to reconcile the perceived contradictions in these verses will be explored. The two types of data obtained will be compared and discussed using text analysis methods. Based on the findings, it is possible for ChatGPT to offer new perspectives to the field of tafsir. This paper, which aims to evaluate the tafsir abilities of artificial intelligence based on a limited number of verses, will contribute to the field by deriving generalizations from the obtained results and will serve as a guide for subsequent research on the relationship between artificial intelligence and tafsir.

Keywords: Tafsir, Mushkil al-Qurʾān, Artificial intelligence, ChatGPT.

DİN EĞİTİMİ

YÜKSEK DİN ÖĞRETİMİNDE AMAÇ PROBLEMİ

Prof. Dr. İsmail ARICI

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ismail.arici@ikcu.edu.tr

ÖZET

Şüphesiz ki din eğitimi ve öğretimi toplumun ortak bir ihtiyacıdır. Bu ihtiyaç dünyanın bütün medeni ülkelerinde ilk, orta ve yükseköğretim düzeyinde ele alınmıştır. Türkiye’de yüksek din öğretimi serüveni 3 Mart 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanununun 4. Maddesi hükmü gereğince Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar gitmektedir. Söz konusu kanunla, İstanbul Daru’l-Fünun bünyesinde bir ilahiyat fakültesi kurulmuş, ancak çeşitli gerekçelerle 1933 yılında kapatılmıştır. Bugünkü anlamda ilk ilahiyat fakültesi 1949 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulmuştur. O günden bugüne, farklı adlarla da olsa, devam etmektedir. Geçmişten günümüze yüksek din öğretiminde program geliştirme hususunda çeşitli değişimler yaşanmıştır. Din öğretiminde program geliştirme süreci amaçların belirlenmesi ile başlar. Bu amaçlar, toplumun, devletin ve dinin beklentileri ile bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarının kesişim noktasında oluşturulur. Başarılı ve etkin bir din öğretimi programı, bu alanların birbirini gözetmesi sonucunda ortaya çıkar. Sadece bunlardan birine dayalı eğitimi programı, istenildiği kadar teknolojik ve fiziksel güçlü bir alt yapıya dayanırsa dayansın işlevsiz ve başarısız olmaya mahkûmdur. İşte bu bildiride yüksek din öğretimi kurumlarının amaçları konusu merkeze alınmıştır. Yapılan incelemelerde, Günümüzde dini yükseköğretim kurumlarının tümü için geçerli, genel hedeflerden hareketle hazırlanmış bir amaçlar dizgesinin netleştirilmediği görülmektedir. Üniversitelerin internet sayfala-

rında her bir fakülte için ayrı hazırlanmış, misyon, vizyon ve amaçlar başlıkları altından bunları gözlemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Din Öğretimi, Din Eğitimi, Yüksek Din Öğretimi, Amaç.

THE PROBLEM OF AIM IN HIGHER RELIGIOUS EDUCATION

ABSTRACT

There is no doubt that religious education and training is a common need of the society. This need has been addressed at primary, secondary and higher education levels in all civilised countries of the world. The adventure of higher religious education in Turkey goes back to the early years of the Republic in accordance with the provision of Article 4 of the Law on Tawhid-i Tedrisat of 3 March 1924. With the aforementioned law, a faculty of theology was established within Istanbul Daru'l-Fünun, but it was closed in 1933 for various reasons. The first faculty of theology in today's sense was established in 1949 within Ankara University. It has been continuing since then, albeit under different names. From past to present, there have been various changes in curriculum development in higher religious education. The process of curriculum development in religious education starts with the determination of objectives. These aims are formed at the intersection of the expectations of society, the state and religion and the interests and needs of individuals. A successful and effective religious education programme emerges as a result of these areas observing each other. An education programme based on only one of them is doomed to be dysfunctional and unsuccessful, no matter how much technological and physical infrastructure it is based on. In this paper, the issue of the aims of higher religious education institutions is taken into the centre. In the analyses made, it is seen that today there is no clear set of objectives that are valid for all religious higher education institutions, which are prepared

based on general objectives. It is possible to observe these under the headings of mission, vision and objectives, which are usually prepared separately for each faculty on the web pages of universities.

Keywords: Religious Education, Religious Education, Higher Religious Education, Aim.

ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ MÜFREDATINDA GÜNCEL DİNİ MESELELER

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YILDIZ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
mehmetyildiz@cumhuriyet.edu.tr

ÖZET

İnsanlıkla yaşatılan din, neredeyse her dönemde insanlının hayatını şekillendiren bir olgu olmuştur. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de insanlar, inandıkları dine göre hayatlarını düzenlemekte, zamana ve şartlara bağlı olarak değişen ihtiyaç ve beklentilerine dine dayandırma ihtiyacı duymaktadırlar. Bu durum değişen şartlarla dini hükümleri bağdaştırmayı ve dini hükümlerin değişen şartlara göre yeniden yorumlanmasını gerekli hale getirmektedir. İslam dini özelinde de durum farklı olmayıp günlük hayatta karşılaşılan ve dinî hüküm açısından sorgulanarak cevap aranan bazı durum ve olaylar söz konusudur. Ülkemizde güncel dini meselelerin ele alındığı yerlerden biri ortaöğretim kurumlarında okutulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleridir. 12. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi müfredatında “Güncel Dini Meseleler” adında bir ünite yer almaktadır. Bu üniteye öğrencilerin gündelik hayatta karşılaşabileceği, sorgulanan ve cevap aranan bazı konular ele alınmaktadır. Bu çalışmada güncel dini meselelerin ele alındığı bu ünitenin, kazanımları ve ders kitabındaki içeriği incelenecektir. Çalışmanın temel amacı adı geçen üniteye güncel dini meselelerin kapsamını ve ne şekilde ele alındığını tespit etmektir. Çalışma nitel türde ve bir durum olduğu gibi tanımlandığı durum çalışması modelindedir. Çalışmanın verileri doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Bu kapsamda 2018’den itibaren uygulanan

Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı'nın ilgili bölümü ile MEB tarafından yayınlanan ve 2023-2024 eğitim öğretim yılında okutulan 12. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ders kitabının ilgili ünitesi incelenmiştir. Toplanan veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre güncel dini meselelerin ilgili üniteye 5 kazanım çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu kazanımlar daha çok fıkhi alanla sınırlı olup, genellikle helal-haram çerçevesinde ele alınmaktadır. Üniteye inançla ilgili güncel meselelere değinilmemektedir. Bu sınırlılıkların ders kitabının içeriğine de yansıdığı görülmektedir. Ünite kapsamında temas edilen dini meselelerde mezhepsel görüş farklılıklarına yer verilmemektedir. Üniteye temas edilen dini konular günümüzde güncelliğini korumaktadır. Ancak son yıllarda gündeme gelen E ticaret, metaverse, sosyal medya kullanımı, teknoloji bağımlılığı gibi konulara da söz konusu üniteye değinilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Din Öğretimi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Güncel Dini Meseleler.

CURRENT RELIGIOUS ISSUES IN SECONDARY SCHOOL RELIGIOUS CULTURE AND ETHICS CURRICULUM

ABSTRACT

Religion, which is as old as humanity, has been a phenomenon that has shaped people's lives in almost every period. As in the past, people organize their lives according to the religion they believe in today and feel the need to base their needs and expectations, which change depending on time and conditions, on religion. This situation necessitates reconciling religious provisions with changing conditions and reinterpreting religious provisions according to changing conditions. The situation is no different in the case of Islam, and there are some situations and events encountered in daily life and questioned and sought for answers in terms of religious provisions. One of the places where current religious issues are addressed in our country is the Religious Culture and Ethics courses taught in secondary schools. The 12th grade Religious Culture and Ethics curriculum includes a unit called "Current Religious Issues". This unit addresses some issues that students may encounter in daily life, are questioned and sought for answers. In this study, the achievements of this unit, which addresses current religious issues, and the content in the textbook will be examined. The main purpose of the study is to determine the scope of current religious issues in the aforementioned unit and how they are addressed. The study is qualitative in type and in a case study model where a situation is defined as it is. The data of the study was collected by document review method. In this context, the relevant section of the Secondary Education Religious Culture and Moral Knowledge Cur-

riculum implemented since 2018 and the relevant unit of the 12th grade Religious Culture and Moral Knowledge textbook published by the Ministry of National Education and taught in the 2023-2024 academic year were examined. The collected data was analyzed by descriptive analysis technique. According to the results reached in the study, current religious issues are addressed within the framework of 5 achievements in the relevant unit. These achievements are mostly limited to the field of jurisprudence and are generally addressed within the framework of halal-haram. Current issues related to faith are not addressed in the unit. It is seen that these limitations are also reflected in the content of the textbook. Sectarian differences of opinion are not included in the religious issues addressed within the scope of the unit. The religious issues addressed in the unit are still relevant today. However, issues such as e-commerce, metaverse, social media usage, and technology addiction, which have come to the fore in recent years, should also be addressed in the unit in question.

Keywords: Religious Education, Religious Teaching, Religious Culture and Moral Knowledge, Current Religious Issues.

DİNİ BİREYSELLEŞME OLGUSU VE KURUMSAL DİN EĞİTİMİ: İMKÂNLAR VE TEHDİTLER

Dr. Öğr. Üyesi Samet YAĞCI

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
samet.yagci@ikcu.edu.tr

ÖZET

Dinin insan ve toplum hayatındaki yeri, modernleşme süreci ve sonrasında çeşitli açılardan değişim/dönüşümler geçirmiş, farklılaşmalara uğramıştır. Günümüzde geleneksel din/dindarlık anlayışlarının kişiye özel bir forma dönüştüğüne yönelik iddialar, bu değişim veya farklılaşmalardan biri olarak görülen “dini bireyselleşmeye” dikkat çekmektedir. Buna göre müesses dinlerdeki geleneksel dindarlık anlayışı aşınmakta, insanlar geleneksel bağlılıklardan bir şekilde kaçınarak kendi özel inanışlarını ya da dinlerini inşa etmektedirler. Bu süreçte modernliğin getirdiği çok çeşitli problemlerin neden olduğu çoklu hakikat anlayışı ve buna bağlı anlam kaybının bir sonucu olarak maneviyat ihtiyacı, bireyi merkeze alan popüler informel dindarlık biçimleriyle yeni dini hareketler tarafından doldurulmaktadır. Günümüzde bireysel dindarlığı öne çıkaran tasavvufi/manevi/mistik akımların yaygınlaşmasını da bu bağlamda değerlendirmek mümkündür. Yaşanan bu durum, dinin zayıflamasından veya yok olmasından çok, kurumsal dini otorite yapıları karşısında bireysel din anlayışının güçlenmesi şeklinde yorumlanmaktadır. Belirtilen bu hususlar modernleşme ve sonrası süreçlerin öznesi olan Batı toplumu açısından anlamlı ve açıklanabilir bir durumdur. Fakat bu sürece sonradan dâhil olan veya süreçten etkilenen bir toplumda dini bireyselleşmenin niteliği, sınırları, bir imkân mı sunduğu yoksa

tehdit mi oluşturduğu ve din eğitimi kurumlarının bu süreçteki rolü, tartışılması gereken bir problem alanı teşkil etmektedir. Bu bağlamda ülkemizde dini bireyselleşme olgusunun olumlu ve olumsuz yönlerinin veya sınırlarının tespit edilmesi, günümüzde bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar bağlamında din eğitimi hizmeti yürüten kurumların dini bireyselleşme karşısındaki yerini ve işlevini belirleme açısından da önemli görülmektedir.

Geleneksel olandan bir şekilde kaçınarak kendi özel inanışlarını inşa etmeye çalışan bireylerin seçeneklerin/çeldiricilerin oldukça yoğun olduğu günümüzde doğru tercihlerde bulunmasının hiç de kolay olmadığı açıktır. Bu durum bir açıdan imkân oluşturduğu gibi çeşitli zaafiyetleri ve tehditleri de mündemiştir. Bu olgu karşısında din eğitimi kurumları sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesinde yönlendirici rol oynayabilir. Bu çerçevede bireyselleşen toplumda bireyin anlam arayışına rehberlik edecek, kimlik ve aidiyet duygusunu güçlendirecek bir din eğitimi yaklaşımının benimsenmesi ve uygulanması önem taşımaktadır. Din eğitimi kurumlarının yaklaşımlarını belirlemede “anlam” ve “aidiyet” kavramları, hareket noktası olarak görülebilir.

Anahtar Kelimeler: Modernleşme, Bireyselleşme, Dini Bireyselleşme, Din Eğitimi.

RELIGIOUS INDIVIDUALIZATION AND INSTITUTIONAL RELIGIOUS EDUCATION: OPPORTUNITIES AND THREATS

ABSTRACT

The place of religion in human and social life has undergone changes/transformations and differentiations in various aspects during and after the modernization process. Today, claims that traditional understandings of religion/religiosity have turned into a personalized form draw attention to “religious individualization” as one of these changes or differentiations. Accordingly, the traditional understanding of religiosity in established religions is eroding, and people are building their own private beliefs or religions by somehow avoiding traditional loyalties. In this process, the need for spirituality as a result of the multiple understanding of truth and the associated loss of meaning caused by a wide variety of problems brought about by modernity is being filled by new religious movements with popular forms of informal religiosity centered on the individual. Today, it is possible to evaluate the proliferation of Sufi/spiritual/mystical movements that emphasize individual religiosity in this context. This situation is interpreted as the strengthening of individual religious understanding in the face of institutional religious authority structures, rather than the weakening or disappearance of religion. These issues are meaningful and explainable for Western society, which is the subject of modernization and its aftermath. However, the nature of religious individualization in a society that is involved in or affected by this process, its limits, whether it is an opportunity or a threat, and the role of religious education institutions in this process constitute a problem area that needs to be discussed.

It is clear that it is not easy for individuals who try to build their own private beliefs by somehow avoiding the traditional ones to make the right choices in today's world where the options/challenges are quite intense. In this context, it is thought to be important to identify the phenomenon of religious individualization and its limits and to discuss the place and function of institutions that provide religious education in the context of individual and social needs in the face of religious individualization. One of the key concepts here is "meaning". It is important to re-evaluate the approaches and practices of institutional religious education in an individualizing society and to adopt and put into practice a religious education approach that will guide the individual's search for meaning and prioritize individual spiritual experience.

In this study, in which the document analysis method will be used, the problems identified by reviewing the relevant literature will be discussed and suggestions for the field of science and institutions providing religious education services will be developed based on the findings.

Keywords: Postmodern, Religion, Individualization, Religious Individualization, Religious Education.

ALGILARLA OLUŞTURULAN BİR GELECEK TAHAYYÜLÜNDE YAPAY ZEKAYA İLİŞKİN İDDİALARI DEĞERLENDİRMEK

Dr. Ali Kemal ACAR

Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
racalamekila@hotmail.com

ÖZET

Günümüzde, gelecek ve teknoloji, yapay zekâ ile eş anlamlı kullanılmaktadır. Yapay zeka ile ilgili yüksek bir beklenti sarmalıyla olumlu ya da olumsuz fakat makul olmayan bir gelecek kurgusuna zemin oluşturulmaktadır. Çalışmada yapay zekaya ilişkin yaklaşımların tespit ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Konuyla ilgili son dönemdeki yayımlardan hareketle bir çerçeve belirlenmiştir. Detayda farklılıklar olmasına karşın öne çıkan temalardan hareket edilmiştir. Yapay zekaya ilişkin; iyimser, bütüncül, tedbir ağırlıklı ve kötümser yaklaşımlar ağırlığı oluşturmaktadır. Geleceğe dair kötümser yaklaşımın, bütünün içinde baskınlığı dikkat çekmektedir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Doküman incelemesi ile elde edilen veriler, içerik analizi ile incelenmiştir. Öne çıkan düşünce ve fikirler etrafında yorum, değerlendirme, öngörü ve karşılaştırmalara gidilmiştir. Yapay zekanın hayatı kolaylaştırması, hızı ile kaim görünmektedir. Öğrenebilmesi ve bunu uygulamaya dökebilmesi onu farklı kılmaktadır. Önemli değişimlere kaynaklık edebilecektir. Temelini oluşturan zeka, bilinç ve zihin gibi kavramların hızlıca çözülebileceğini iddia etmek ise muhal görünmektedir. Yapay zekanın; popüler, dikkat çeken ve kitlelere yönelik kısımları öne çıkarılmaktadır. Kısa ve vurucu ifadelerle reklamı yapılmakta ya da olası sonuçları mübalağa edilmekte-

dir. İlgili haberlerde merak, hayal gücü, heyecan, korku unsurları yoğun kullanılmaktadır. Bunların, buzdağının görünen kısmı olduğu, zamanı geldiğinde bütün gelişmelerle geleceği ihata edeceği hissi uyandırılmaya çalışılmaktadır. Sinema, edebiyat, oyun vb. kanallardan gelecekteki rolü, insanlarda karamsarlık oluşturacak biçimde işlenebilmektedir. Geleceğe dair belirsizlikten de besleniliyor görülmektedir. Mevcut küresel düzenin çevreleyici, gözetleyici etkisinin derinleştirilmesi de olasıdır. Diğer yandan geliştirilen teknolojinin örtük hedeflerinin varlığı da kuvvetle muhtemeldir. Amaçların önde gelenlerinden biri de şüphesiz kapitale tahvildir. Teknoloji, dinin leh ya da aleyhinde kullanılmak da istenecektir. Yapay zeka vb. gelişmelerin üst insan, hastalık, acizlik ve ölüm gibi insani tüm unsurlara yönelik hedefleri de gündeme getirilmektedir. Transhümanizm örneğinde dini bertaraf etme, dinin sabitelerine meydan okuma girişimleri öne çıkarılmaktadır. Herhangi bir teknoloji yaygınlaşıp kitleselleşmeden, öncesi ve sonrası bağlamında değerlendirilmeler yapılagelmıştır. İlk olması, görece benzerinin olmayışının verdiği heyecan, muhtemeldir ki yaygın kullanımı ile birlikte azalacaktır. Geçmişteki bilim ve teknoloji kaynaklı ileri iddiaların somut sonuçları bilinmektedir. Yapay zeka ile tarihsel akışta çok büyük bir kırılma yaşanacağı öngörülleri ileri iddialardır. Yapay zekanın insanlığın tüm sorunlarını çözebileceği imaları da tutarlı durmamaktadır. Nihayetinde hukuk, etik, din gibi sabitelere olan ihtiyaç, varlığını koruyacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Din ve Yapay Zeka, Gelecek, Teknoloji, Gelecek Algısı.

EVALUATING CLAIMS REGARDING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN A PERCEPTION-CREATED FUTURE IMAGINATION

ABSTRACT

Today, future and technology are used synonymously with artificial intelligence. With a high expectation spiral regarding artificial intelligence, a positive or negative but unreasonable future scenario is created. The aim of the study is to identify and evaluate approaches to artificial intelligence. A framework has been determined based on recent publications on the subject. Although there are differences in detail, prominent themes have been used as a starting point. Optimistic, holistic, precautionary and pessimistic approaches to artificial intelligence are dominant. The dominance of the pessimistic approach to the future is striking. Qualitative research method was preferred in the study. Data obtained through document review was examined with content analysis. Comments, evaluations, predictions and comparisons were made around the prominent thoughts and ideas. Artificial intelligence seems to make life easier and with its speed. Being able to learn and put this into practice makes it different. It can be the source of significant changes. It seems impossible to claim that concepts such as intelligence, consciousness and mind, which form its basis, can be solved quickly. The popular, eye-catching and mass-oriented parts of artificial intelligence are highlighted. It is advertised with short and striking expressions or its possible results are exaggerated. In the relevant news, elements of curiosity, imagination, excitement and fear are used intensively. It is attempted to create a feeling that these are the visible part of the iceberg and that they will encompass the future

with all developments when the time comes. Its role in the future can be processed in a way that will create pessimism in people through channels such as cinema, literature, games etc. It also seems to be fed by uncertainty about the future. It is also possible that the surrounding and monitoring effect of the current global order will deepen. On the other hand, it is highly probable that the developed technology has implicit goals. One of the leading goals is undoubtedly capitalization. Technology will be used in favor or against religion. The goals of developments such as artificial intelligence etc. regarding all human elements such as superhuman, disease, helplessness and death are also brought to the agenda. In the example of transhumanism, attempts to eliminate religion and challenge the constants of religion are highlighted. Before any technology becomes widespread and becomes mass, evaluations have been made in the context of before and after. The excitement of being the first and relatively unique will probably decrease with widespread use. The concrete results of advanced claims based on science and technology in the past are known. Predictions that there will be a major break in the historical flow with artificial intelligence are advanced claims. The implications that artificial intelligence can solve all of humanity's problems are also inconsistent. Ultimately, the need for constants such as law, ethics, and religion will continue to exist.

Keywords: Artificial Intelligence, Religion and Artificial Intelligence, Future, Technology, Future Perception.

YAPAY ZEKA İLE DEĞERLER EĞİTİMİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Öğretmen Fatih GÜDÜRÜ

Şehit Ömer Halisdemir İmam Hatip Ortaokulu
fatihgdr20@gmail.com

ÖZET

Gelişen ve sürekli olarak değişen teknolojik hareketlilik içerisinde insanın hayatını kolaylaştıran ve davranışlarını etkileyen en önemli unsurlardan biri olarak “yapay zekâ” kavramının kullanım alanı giderek yaygınlaşmaktadır. Kabul edilen tanımlamalara göre yapay zekâ, bilgisayar sistemlerinin insan zekâsını taklit etme yeteneğini ifade eder. Bu teknoloji, veri analizi, örüntü tanıma, tahmin yapma ve karar verme gibi birçok alanda kullanılabilir. Söz konusu bu araçlar değerler eğitimi açısından kullanıldığında faydalı ve dikkat edilmesi gereken yönleri bulunmaktadır.

Değerler eğitimi ise bireylerin karakter ve kişilik gelişimini desteklemek ve sosyal çevrede olumlu/istendik davranışlar sergilemelerini teşvik etmek amacıyla verilen eğitimi ifade etmektedir. Değerler eğitimi genellikle okul, aile, dini kurumlar ve toplumun diğer unsurları aracılığıyla verilir. Bu eğitim sürecinde öğrencilere etik kurallar, ahlaki değerler, insan hakları, çevre bilinci gibi konular öğretilir. Gelişen şartlar karşısından teknolojiyen tamamen soyutlanmak mümkün olmadığı düşünüldüğünde teknolojinin fırsatlarından yararlanılması gerekebilir.

Bu düşüncelerle değerler eğitiminin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve yaygınlaştırılması açısından yapay zekâ unsurları/ araçlarından istifade edilmesinin, değerler eğitimi açısından

yönlendirme içerip içermemesi açısından incelenmek amacı ile nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı bir çalışma yapılmıştır. Tarama modelinde yapılan araştırmalarda elde edilen anket verileri ve kaynak/literatür tarama verileri neticesinde yapay zeka araçları; sosyal bir varlık olarak hayatına devam etmesi zorunlu olan insanın, bireysel ve kişisel açıdan analiz etme, değerlendirme, yönlendirme, gelişim vb. gibi pek çok açıdan rehberlik etmesi bakımından önem taşıdığı ifade edilmelidir. Ancak yapay zekânın sunduğu imkânların tümü sosyal varlık olarak insanın sosyalleşme yönü açısından yeterli desteği sağlayamadığı ve sunduğu bilgi ve yönlendirmeler açısından güvenlik sorunları barındırdığı görülmüştür. Bu durumda araçsal olarak yapay zekâ unsurlarının değerler eğitimi gibi alanlarda kullanılmasında, yapay zekâ destekli rehberlik ve yönlendirmelerin kontrol edilerek planlanması, güvenlik açısından irdelenmesi, dini değerler açısından yorum farklılıklarından kaynaklı olarak yanlış ve hatalı dini anlayış geliştirmelerinin önlenmesi açısından özellikle insan yönlendirmesine ve denetimine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Din Eğitimi, Değerler Eğitimi, Yapay Zeka.

A STUDY ON SUSTAINABILITY OF VALUES EDUCATION WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE

ABSTRACT

As one of the most important elements that facilitate human life and affect their behavior within the developing and constantly changing technological mobility, the use of the concept of "artificial intelligence" is becoming increasingly widespread. According to accepted definitions, artificial intelligence refers to the ability of computer systems to mimic human intelligence. This technology can be used in many areas such as data analysis, pattern recognition, prediction and decision making. When these tools are used in terms of values education, there are useful and noteworthy aspects.

Values education refers to the education given to support the character and personality development of individuals and to encourage them to exhibit positive/desirable behaviors in the social environment. Values education is usually provided through school, family, religious institutions and other elements of society. In this education process, students are taught topics such as ethical rules, moral values, human rights, environmental awareness. Considering that it is not possible to completely isolate from technology in the face of evolving conditions, it may be necessary to take advantage of the opportunities offered by technology.

With these thoughts in mind, a study was conducted using quantitative and qualitative research methods together in order to examine whether the use of artificial intelligence elements/tools provides guidance in terms of values education in order to ensure the sustainability and dissemination of va-

lues education. As a result of the survey data and source/literature scanning data obtained in the research conducted in the screening model, it should be stated that artificial intelligence tools are important in terms of guiding the human being, who has to continue his life as a social being, in many aspects such as individual and personal analysis, evaluation, direction, development, etc. However, it has been observed that all the opportunities offered by artificial intelligence do not provide sufficient support in terms of socialization of humans as social beings and have security problems in terms of the information and guidance they provide. In this case, it has been understood that human guidance and supervision are needed especially in terms of using artificial intelligence elements instrumentally in areas such as values education, controlling and planning artificial intelligence-supported guidance and directions, examining them in terms of security, and preventing the development of incorrect and erroneous religious understandings due to differences in interpretation in terms of religious values.

Keywords: Education, Religious Education, Values Education, Artificial Intelligence.

DİN FELSEFESİ

ÇAĞIMIZ İNANÇ SORUNLARINDA DİNİ İLGİSİZLİK VE BAŞLICA NEDENLERİ

Prof. Dr. Muhsin AKBAŞ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
muhsin.akbas@ikcu.edu.tr

ÖZET

Dini ilgisizlik, inanç içerisinden bakıldığında, modern zamanlarda yeterince çalışılmayan ya da daha doğru bir ifade ile çoğu zaman ateizm genel başlığı altında yer verilse de klasik ateist yaklaşımlardan farkı yeterince görülemeyen önemli bir inanç sorunudur. Batı, modernite, sekülerleşme ve en son da küreselleşme etkisi ile dini inancının ve sosyal yapısının getirdiği bir sonuç olarak bu sorunla ülkemizden çok daha önce karşılaşmış, anlamaya ve anlamlandırmaya çalışmış görünüyor. Gözlemlerimiz dini ilgisizliğin ülkemizde de gençler başta olmak üzere çeşitli yaş grupları arasında gittikçe yaygınlaşan bir inanç sorunu olduğunu düşünmemize yol açıyor. Dini ilgisizliğin bir inanç sorunu olarak varlığı, boyutları, yaş gruplarına dağılımı, nedenleri alan çalışmalarından elde edilen somut verilere dayalı olarak araştırılmasına ve bu sorunun farklı boyutlarının çözümüne yönelik yaklaşımlar geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu amaçla bu çalışmada, bundan sonra yapılacak din bilimleri alanındaki alan araştırmalarının hipotezlerinin oluşturulması, bunlara ışık tutması için Batı'daki dini ilgisizlik çalışmalarından hareketle bu sorunun psikolojik yönünü ortaya koymak üzere dini ilgisizlik tiplerine ve dini ilgisizliği doğurduğu iddia edilen sosyal-siyasal etmenlere odaklanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dini İlgisizlik, Apati, Psikolojik Tipleri, Sosyal-Siyasal Etmenler.

RELIGIOUS APATHY AND ITS MAIN CAUSES AMONG THE PROBLEMS OF FAITH IN OUR AGE

ABSTRACT

Religious indifference, when viewed from within faith, is an important issue in modern times that has not been sufficiently studied or, more accurately, is often categorized under the general heading of atheism, without adequately distinguishing it from classical atheist approaches. Due to the effects of modernity, secularization, and more recently globalization, this problem has manifested itself as a consequence of Western religious beliefs and social structures, and it seems that the West encountered it much earlier than our country and has tried to understand and interpret it. Our observations lead us to think that religious indifference is becoming an increasingly widespread belief issue in our country also, especially among young people and various age groups. Thus, there is, I believe, an urgent need for a series of research into the existence, dimensions, and distribution of religious indifference across age groups, as well as its causes, based on concrete data obtained from field studies in Türkiye. Based on these data approaches should be developed in order to address different aspects of this issue. For this purpose, this study will focus on the main types of religious indifference and the social-political factors claimed to give rise to religious indifference in the West, in order to reveal the psychological aspect of this problem, based on the studies on religious indifference in the West, in order to create hypotheses and shed some light on future studies in the field of religious studies in our country.

Keywords: Religious Indifference, Apathy, İys Psychological Types, İts Socio-Political Factors.

ÇAĞDAŞ DÜNYADA İNANÇ SORUNLARININ NEDENLERİ VE DİNİN GELECEĞİ

Prof. Dr. İsmail ŞİMŞEK

Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ismailsimsek@yahoo.com

ÖZET

Çağdaş dünyada tartışılan önemli sorunlardan birisi de dinin geleceği meselesidir. Özellikle aydınlanma düşüncesinden sonra pozitivizm, modernizm ve postmodernite ile birlikte her alanda olduğu gibi inanç alanında da düşünsel anlamda yeni bir evreye girilmiştir. Son yirmi yılda geçmiş dönemlere nispeten din ve Tanrı konusu önemini yitirmiş yapılan araştırmalarda herhangi bir dine inandığını söyleyenlerin oranında büyük bir azalma olduğu ortaya çıkmıştır. Örneğin Thomas Byrne Edsa'nın Amerika'da yapmış olduğu bir araştırmada kilise ve sinagoga hiç gitmediğini söyleyenlerin oranının 1972 yılı ile karşılaştırıldığında üç kat daha artarak 2000 yılında yüzde 33'e yükseldiği görülmüştür. 2020'li yıllarda ise bu oran her ülkenin kendi toplumsal ve dini yaşantılarına bağlı olarak daha da artmıştır. Birleşik Krallık'ta Kasım 2022 yılında yapılan ve Krallık Ulusal İstatistik Ofisi'nin verilerine göre ilk kez nüfusun yarısından daha azı, yaklaşık yüzde 46,2'i kendisini Hristiyan olarak tanımladığı görülmüştür. Daha on yıl önce yani 2011 yılında bu oran yüzde 59,3 olarak hesaplanmıştı. Buna karşın herhangi bir dine inanmadığını söyleyenler 2011 yılında yüzde 25,2 iken bugün bu oranın 12 puanlık bir artışla yüzde 37,2 olduğu görülmüştür. Her ne kadar ülkemizde yapılan araştırmalarda henüz bu oranlar görülmese de yakın gelecekte benzer oranlarla karşılaşmak kaçınılmaz görülmektedir. Bu durumun

sosyal, politik, dini birçok nedeni olsa da özellikle yeni nesillere aktarılan dinin onların zihin dünyasında anlam bulmamasının, hayatlarında bir karşılığının olmamasının birçok nedeni vardır. Bunlar;

Mutlak otoritenin Tanrı yerine başka kimselere hasredilmesi

Kutsal metinlerin, gelenek içerisinde yer alan dini yorumların, yaşanan çağın entelektüel, bilimsel, siyasi ve toplumsal olaylardan bağımsız bir şekilde ele alınıp kendi dönemleri için ideal çözüm önerileri olan bu yaklaşımları, çağlar üstü bir anlayışla tüm zamanları kapsayacak şekilde yorumlamak.

Kutsal metinleri birer kozmoloji, fizik, kimya kitabı gibi görüp onlardan mutlak bilimsel veriler çıkarmak

Hakikat tekelliliği yapmak

İnsanın mitos-logos-pathos bütünlüğü olduğunun unutulması

Dini kavramların anlam genişliğine uğratılması

Tanrı'nın öfkesi üzerinden bir din sunmak

Korku psikolojisi temelinde din sunmak

Dini akıldan ziyade duygu temelli sunmak

Refah seviyesinin yükselmesi

Güvenlik kaygılarının azalması

Sekülerliğin artması,

Çalışmamızda dine karşı ilgisizliğin nedenlerini bu başlıklar altında ele alıp değerlendirerek dinin geleceği hakkında bir perspektif sunmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Dini İlgisizlik, İnanç Sorunları, İnanç Krizinin Nedenleri.

CAUSES OF FAITH PROBLEMS AND THE FUTURE OF RELIGION IN THE CONTEMPORARY WORLD

ABSTRACT

One of the important issues discussed in the modern world is the future of religion. Especially after the enlightenment, positivism, modernism and postmodernity, as in every field, a new intellectual phase has been entered in the field of faith. In the last twenty years, the subject of religion and God has lost its importance compared to previous periods, and studies have revealed a significant decrease in the rate of those who say they believe in any religion. For example, in a study conducted by Thomas Byrne Edsal in America, it was seen that the rate of those who said they never went to church or synagogue increased threefold compared to 1972, reaching 33 percent in 2000. In the 2020s, this rate has increased even more depending on the social and religious lives of each country. According to the data of the Office of National Statistics, conducted in November 2022, for the first time, less than half of the population, approximately 46.2 percent, defined themselves as Christian. Just ten years ago, in 2011, this rate was calculated as 59.3 percent. On the other hand, while those who said they did not believe in any religion were 25.2 percent in 2011, today this rate has increased by 12 points to 37.2 percent. Although these rates have not yet been seen in the studies conducted in our country, it is inevitable to encounter similar rates in the near future. Although there are many social, political and religious reasons for this situation, there are many reasons why the religion passed on to new generations does not find meaning in their minds and does not have a counterpart in their lives. These are;

Dedication of absolute authority to people other than God

Interpreting these approaches, which are ideal solution proposals for their own times, independently of the intellectual, scientific, political and social events of the age in which we live, with an understanding beyond the ages, in a way that will cover all times.

Seeing the holy texts as cosmology, physics and chemistry books and deriving absolute scientific data from them

Making a monopoly on truth

Forgetting that man has a mythos-logos-pathos integrity

Broadening the meaning of religious concepts

Presenting a religion based on God's anger

Presenting religion based on the psychology of fear

Presenting religion based on emotion rather than reason

Increasing the level of welfare

Decreasing security concerns

Increasing secularism,

In our study, we will try to present a perspective on the future of religion by evaluating the reasons for the indifference towards religion under these headings.

Keywords: Apatheism, Belief Problems, Causes of Belief Crisis.

TÜRKİYE'DE GENÇLERİN DEİZM VE ATEİZME İLGE VE MERAK DUYMA SEBEPLERİ

Dr. Öğr. Üyesi İsmail YALÇINTAŞ

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
iyalcintas@adu.edu.tr

ÖZET

Deizm, evreni yaratan bir Tanrı'nın var olduğuna inanmakla birlikte Tanrı'nın evreni yarattıktan sonra evrene müdahalesini kabul etmeyen, Ateizm ise Tanrı'nın var olduğunu kabul etmeyen veya Tanrı'nın var olmadığına inanan bir düşünce şeklinde ifade edilebilir. Bu açıdan Deizm veya Ateizm Tanrı tasavvuruyla ilgili bir tutum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişinin Tanrı'yı algılama biçimi olarak da ifade edeceğimiz bu tarz düşüncelerin ülkemizdeki gençler arasında özellikle son yıllarda ilgi ve merak konusu olduğu gözlemlenmektedir. Peki, Deizm veya Ateizm'in gençler arasında ilgi ve merak uyandırmasında etkili olan sebepler nelerdir? Bu sebepleri, psikolojik (ümitsizlik, özentî, özgürlük, sorumluluk ve aidiyet duygusundan kaçınma) sosyolojik (teorik ve pratik din arasında ortaya çıkan olumsuz veya tutarsız örnekler) ve ontolojik (Tanrı'nın varlığı ve sıfatları hakkında bilgi eksikliği veya Tanrı'nın varlık modunu tam anlamıyla idrak edememe) olarak sınıflandırmak mümkündür. Ülkemizdeki gençlerin Deizm ve Ateizm'e ilgi ve merak duymasında ontolojik sebeplerin değil, daha ziyade psikolojik ve sosyolojik sebeplerin etkili olduğu söylenebilir. Zira Deizm ve Ateizm'e ilgi ve merak duyan gençlerin çoğunun bu tarz felsefî düşüncelerin içeriğinden haberdar olmadığı, sosyal medyadan, arkadaş çevresinden veya olumsuz örnek sergileyen kişilerden etkilenecek bu tarz düşüncelere ilgi ve merak duyduğu anlaşılmaktadır.

Bu tebliğde ülkemizde özellikle son yıllarda gençler arasında ilgi ve merak uyandıran Deizm ve Ateizm gibi Tanrı tasavvurlarının temel sebepleri irdelenecektir. Konu ele alınırken gençlere gerek anket gerekse röportaj yoluyla yöneltilen sorulara nasıl cevap verdiklerinden hareket edilecektir. Gençlerin Deizm veya Ateizme ilgi ve merak duymasında etkili olan sebeplerin, Tanrı tasavvurundan mı yoksa Tanrı'yı tasavvur edenlerin olumsuz söz ve davranışlarından mı kaynaklandığı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Diğer bir ifadeyle gençlerin Tanrı, peygamber, vahiy ve ahiret gibi dinin temel konularına dair doğru kaynaktan yeterli bir araştırma yaparak mı yoksa çevredeki olumsuz örneklerden etkilenecek mi Deizm veya Ateizme ilgi ve merak duyduğu değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Deizm, Ateizm, Gençlik.

THE REASONS FOR YOUTH'S INTEREST AND CURIOSITY IN DEISM AND ATHEISM IN TURKEY

ABSTRACT

Deism can be expressed as a belief that there is a God who created the universe, but does not accept God's intervention in the universe after creating the universe, but Atheism can be expressed as a thought that does not accept that God exists or believes that God does not exist. In this respect, Deism and Atheism appear as an attitude related to the concept of God. It has been observed that these kinds of thoughts, which we can also express as a person's way of perceiving God, have become a subject of interest and curiosity among the youth in our country, especially in recent years. So, what are the effective reasons for Deism or Atheism arouse interest and curiosity among the youth? It is possible to classify these reasons as psychological (hopelessness, emulation, freedom, avoiding the sense of responsibility and belonging), sociological (negative or inconsistent examples that arise between theoretical and practical religion) and ontological (lack of knowledge about the existence and attributes of God or the lack of knowledge about God's mode of existence). It can be said that psychological and sociological reasons rather than ontological reasons are effective in the interest and curiosity of the youth in our country towards Deism and Atheism. It is understood that most of the youth who are interested and curious about Deism and Atheism are not aware of the content of such philosophical thoughts, and are influenced by social media, their circle of friends or people who set negative examples and become interested and curious about such thoughts.

In this paper, especially in recent years, the basic reasons for conceptions of God such as Deism and Atheism, which have aroused interest and curiosity among the youth in our country, will be examined. While discussing the subject, the basis will be based on how the youth answer the questions asked both through surveys and interviews. It will be tried to reveal whether the reasons that influence the youth's interest and curiosity in Deism or Atheism arise from the imagination of God or the negative words and behaviors of those who imagine God. In other words, it will be evaluated whether the youth are interested and curious about Deism or Atheism by doing sufficient research from the right source on the basic subjects of religion such as God, the prophet, revelation and the afterlife, or by being influenced by negative examples in the environment.

Key Words: Deism, Atheism, Youth.

MODERN ATEİZMİN OLUŞUMUNDA HRİSTİYAN TEOLOJİSİNİN ETKİSİ

Dr. Fatma Nur AĞCA

fatmanurarslan88@gmail.com

ÖZET

Teizmin Tanrı'sına yönelik inancın bulunmamasını veya inkârı ifade eden ateizmin teizme verilen anlamdan bağımsız düşünölemeyeceğı iddia edilebilir. Ateistin inanmadığı veya inkâr ettiğı Tanrı, teistin var olduğunu iddia ettiğı Tanrı'dır. Tarihsel anlamda ateizmin ortaya çıkış sürecine bakıldığında ise bunun Hristiyanlığın temel inanç esaslarına ve pratiklerine yönelik eleştirilerle yakından bağlantılı olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Hristiyan teolojisinde savunulan teslis, inkarnasyon, kefaret gibi bazı temel inanç esasları ateistik düşöncenin yoğun eleştirilerine maruz kalmıştır. Tanrı'nın hem bir hem üç olduğu şeklindeki teslis inancı karmaşık ve çelişkili bulunmuştur. Bir başka açıdan, sonsuz bir Tanrı'nın sonlu bir insanda nasıl bedenlenebileceğı, hem yaratan hem yaratılan nasıl olabileceğı sorgulanmıştır. Ayrıca bu şekildeki inkarnasyon düşöncesi Tanrı'nın sahip olduğu ileri sürölen özsöl niteliklere aynı anda sahip olamayacağı eleştirilerine de yol açmıştır. Sözelimi, Tanrı bir yandan mükemmellik ifade eden mutlak ilim, mutlak kudret gibi niteliklere, diğör yandan da cehalet ve güç yetirememe gibi niteliklere nasıl sahip olacaktır? Tanrı'nın mükemmellik ifade eden ilahi tabiata ve noksanlık ifade eden beşeri tabiata aynı anda sahip olabileceğı tutarlı bir şekilde nasıl açıklanacaktır? Bunların yanı sıra, Hristiyanlıktaki aslı günah anlayışının bir sonucu olarak ortaya çıkan kefaret doktrini de Hristiyanlığın rasyonelliğı tartışmalarında geniş yer bulmuştur. Nitekim Nietzsche de "Tanrı

öldü” derken bir bakıma bu inanç esasını sıkı biçimde eleştirmektedir. Suçun bireyselliği ve nesilden nesile aktarılamayacağı açısından düşündüğümüzde, asli günah doktrininin makul bir biçimde savunulamayacağı açıktır. Hristiyanlıkta yukarıda ifade ettiğimiz temel inanç esaslarının tutarlı bir biçimde savunulabilirliğinin güçlüğü, pek çok Hristiyanı imancı/fideist bir yaklaşımı öngörmek zorunda bırakmıştır. Buna göre, dini hakikatler ve aklın doğruları birbirine tamamen karşıt olarak kabul edilmiştir. “Anlamak için iman ediyorum” veya “Saçma olduğu için inanıyorum” şeklindeki düşünceler, paradoksal Hristiyan teolojisinin ancak imanla anlaşılabilceği şeklindeki düşünceye temel teşkil etmektedir. Aydınlanma Dönemi ile akla verilen önem ve Hristiyanlığın akli dışlayan bakış açısı da ateizmin ortaya çıkışında göz ardı edilmemesi gereken bir unsurdur. Bu şekildeki imancı bir yaklaşım, ateistin dini irrasyonel kabul etmesine bir temel oluşturmaktadır. Diğer yandan, İslam’ın sunduğu din tasavvurunda ise akletmeye verilen önem ve imancılığı devre dışı bırakan bakış açısı dikkat çekmektedir. Bu açıdan ateizme kaynaklık eden Tanrı’nın sıfatları ve Tanrı-âlem ilişkisi gibi birtakım meselelere İslam’ın sunduğu çerçevede anlamlı cevaplar verilebileceği savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ateizm, Hristiyan Teolojisi, Teslis, İnkarnasyon, Kefaret, İslam.

THE INFLUENCE OF CHRISTIAN THEOLOGY IN THE ORIGINATION OF MODERN ATHEISM

ABSTRACT

It can be claimed that atheism, which expresses the lack of belief or denial of the God of theism, cannot be considered independently of the meaning given to theism. The God that the atheist does not believe in or denies is the God that the theist claims to exist. When we look at the historical process of the origination of atheism, we can say that it is closely linked to criticism of the basic belief principles and practices of Christianity. In particular, some of the basic tenets of Christian theology such as the Trinity, incarnation and atonement have been subjected to intense criticism by atheistic thought. The trinitarian belief that God is both one and three has been found complex and contradictory. From another point of view, it was questioned how an infinite God could be embodied in a finite human being, how he could be both creator and created. In addition, the idea of incarnation in this form has led to criticism that God cannot possess the essential attributes that he is claimed to possess at the same time. For example, how could God have attributes such as omniscience and omnipotence, which express perfection, on the one hand, and ignorance and impotence on the other? How can it be consistently explained that God can simultaneously possess the divine nature, which expresses perfection, and the human nature, which expresses imperfection? In addition to these, the doctrine of atonement, which originated as a result of the doctrine of original sin in Christianity, has also found a wide place in the discussions on the rationality of Christianity. As a matter of fact, when Nietzsche says "God is dead", he

is, in a sense, strictly criticizing this principle of belief. When we consider the individuality of the crime and the fact that it cannot be passed down from generation to generation, it is clear that the doctrine of original sin cannot be defended in a reasonable way. The difficulty of a coherent defense of the above-mentioned fundamental principles of belief in Christianity has forced many Christians to adopt a faith-based / fideist approach. Accordingly, the truths of religion and the truths of reason are considered completely contrary to each other. Thoughts such as "I believe in order to understand" or "I believe because it is absurd" form the basis for the paradoxical idea that Christian theology can only be understood through faith. The importance given to reason by the Enlightenment and Christianity's perspective that excludes reason is also a factor that should not be ignored in the origination of atheism. Such a faith-based / fideistic approach provides a basis for the atheist to accept religion as irrational. On the other hand, the importance given to reasoning and the perspective that excludes faith are noteworthy in the concept of religion presented by Islam. From this point of view, it is argued that some of the issues such as God's attributes and the relationship between God and the universe, which are the source of atheism, can be given meaningful and coherent answers within the framework presented by Islam.

Keywords: Atheism, Christian Theology, Trinity, Incarnation, Atonement, Islam.

YOUTUBE'DA YER ALAN DEİST, ATEİST VE AGNOSTİK İÇERİKLİ VİDEOLARIN ANALİZİ VE ARGÜMANLARININ KRİTİĞİ

Dr. Yasin ÇELER

İzmir Atatürk Lisesi Müdür Başyardımcısı
yasinceler@hotmail.com

ÖZET

Günümüzde sosyal medya araçlarının özellikle gençler üzerindeki etkisi bilinen bir gerçektir. Çalışmamızın konusu, genel anlamda bu etki ile beraber özelde YouTube kanallarında yer alan metafizik konuların analizidir. Sosyal medyanın yaygınlaştığı son zamanlarda YouTube'da yer alan ateist, deist ve agnostik içerikli kanallara lise çağındaki gençlerin ilgi duydukları görülmektedir. Bu doğrultuda çalışmamızda lise çağındaki ikiyüz öğrencinin takip ettiği ateist, deist ve agnostik içerikli videoların bulunduğu kanalların hangileri olduğu ve bu videoların hangi konuları ele aldığı öncelikle tespit edilmiştir. Buradaki amaç, takip edilen ilk üç kanalın ele aldığı özellikle metafizik konuların argümanlarını ve dayanak noktalarını analiz etmektir. İlgili videolar, herhangi bir bilgi yanlışı veya bilgi eksikliği, mantık yanlışları, dinlerin genel bakış açısı ve mantığına uygunluk, tutarsızlık ve çelişkiler, anakronizm hatası gibi kriterlerce felsefi ve mantıki açıdan tahlil edilmeye çalışılmıştır. Söz konusu videolar, önce izlenmiş ve sonra felsefi ve mantıki açıdan analiz edilerek çalışmanın başlıkları oluşturulmuştur. Analiz edilen kanallara dair herhangi bir önyargımız olmadan sadece videolarda anlatılan düşünceler üzerinden ve belirttiğimiz kriterler kapsamında çalışma tamamlanarak birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Videolarda bilgi eksikliği veya yanlışlığı,

dinlerin genel bakış açısını anlayamama, yanlış örnekler verme, mantık yanlışları, tutarsızlık ve çelişkiler, anakronizm hatası gibi yanlışların olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ateizm, Deizm, Agnostisizm, YouTube Kanalları.

ANALYSIS OF ATHEIST, DEIST AND AGNOSTIC CONTENT VIDEOS ON YOUTUBE AND CRITICISM OF THEIR ARGUMENTS

ABSTRACT

Nowadays, it is a known fact that social media tools have an impact especially on young people. The subject of our study is the analysis of this effect in general and the metaphysical issues on YouTube channels in particular. In recent times, when social media has become widespread, it has been observed that high school students are interested in channels with atheist, deist and agnostic content on YouTube. In this regard, in our study, it was first determined which channels contained atheist, deist and agnostic content videos followed by two hundred high school students and which topics these videos addressed. The aim here is to analyze the arguments and bases of the metaphysical issues covered by the first three channels followed. The relevant videos have been tried to be analyzed philosophically and logically according to criteria such as any errors or lack of information, logical errors, compliance with the general perspective and logic of religions, inconsistencies and contradictions, and anachronism errors. The videos in question were first watched and then analyzed philosophically and logically to create the titles of the study. Without having any prejudices about the analyzed channels, we reached some results by completing the study only based on the ideas explained in the videos and within the scope of the criteria we specified. It has been observed that there are mistakes in the videos such as lack or inaccuracy of information, failure to understand the general point of view of religions, giving wrong examples, logical errors, inconsistencies and contradictions, and anachronism errors.

Keywords: Atheism, Deism, Agnosticism, YouTube.

METİN-YORUM İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA MODERN DÜNYADA GELENEKSEL İSLAM'IN İMKANI

Prof. Dr. Hasan OCAK

İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
hasanocak35@gmail.com

ÖZET

Metin-yorum ilişkisi denildiğinde, ilkin ve doğal olarak, muhatabın aklına hermenötik/yorumbilim çalışmaları gelmektedir. Metin olarak merkeze alınan bir kitap ve onu yorumlayan bir kişi arasındaki ilişki bu ifadenin en temel anlamını oluşturmaktadır. Ancak hermenötikçilere göre metin-yorum ilişkisinde metin sadece kitap olarak anlaşılmamalıdır. Dikkatli bakıldığı zaman, her şey insan için bir metin özelliği taşımaktadır.

Kur'an-ı Kerim söz konusu olduğunda bu gerçek daha net bir biçimde anlaşılmaktadır. Öncelikle Kur'an, son din olarak gönderilen İslam'ın en nihai tanımının metin-yorum ilişkisi temeline dayandığını ifade eder. Bu açıdan Kur'an, baştan sona insan hayatının bir yorumdan ibaret olduğunu, temel metinlerin nelerden oluştuğunu ve bu metinlerin nasıl yorumlanması gerektiğini anlatır. Bu metinler bazen bir tabiat olayıdır, bazen bir peygamber kıssası, bazen sahabe arasında yaşanan güncel bir sorun ve hatta bazen de gelecekte gerçekleşecek olan bir hadise. Bu yaklaşımla Kur'an, metnin satırlar/lafız ile sınırlanamayacak ve zaman ile net olarak belirlenemeyecek, canlı ve dinamik bir metin anlayışını gözler önüne sermektedir. Bu tür bir metin anlayışından hareketle elde edilecek olan yorum/ bilgi/yaşam da aynı şekilde canlı ve dinamik olacaktır.

İslam medeniyetinin ilk yıllarında Kur'an'ın işaret ettiği metinler dikkate alınarak yapılan yorumlar neticesinde Müslü-

manların bilgi ve yaşam anlamında insanlığa çok güzel şeyler söyledikleri bugün dahi herkes tarafından kabul edilen bir durumdur. Ancak bu dönem çok uzun sürmemiştir ve metin anlayışının değişmesine paralel olarak gittikçe zayıflamıştır. Bu noktada yapılan ilk hata, Kur'an'ın içeriğinin değil, lafzının metin olarak kabul edilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amacından sapmış olan bu bakış açısının sonucunda, kimin daha iyi baktığı meselesi gündeme gelmiş ve bu amaçla diğer başka bazı metinler oluşturulmuştur. Bu durum da en nihayetinde metin-yorum ilişkisinin bozulmasına ve hatta yorumun metnin önüne geçirilmesine kadar ileri gitmiştir. Bunun sonucunda da, başlangıçta en güzel yorum olarak kabul edilen bazı fikirler zamanla metnin kendisi olarak anlaşılmış ve zamanla tarih-dışı bir kimliğe bürünerek işlevselliğini yitirme noktasına gelmiştir.

Bu tebliğde, başlangıçta büyük bir medeniyetin temellerini atan İslam düşüncesinin zamanla nasıl tarih-dışı ve işlevsiz kaldığı meselesi sebep sonuç açısından tartışılacak ve çağdaş dini bilginin üretiminde metin-yorum ilişkisinin yeniden ilk günlerdeki anlayışa döndürülmesinin imkânı ve metodu akademik bakış açısıyla ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Metin, Yorum, İslam, Gelenek, Modernite.

THE POSSIBILITY OF TRADITIONAL ISLAM IN THE MODERN WORLD IN THE CONTEXT OF THE TEXT-INTERPRETATION RELATIONSHIP

ABSTRACT

When we talk about the relationship between text and interpretation, first and naturally, the interlocutor thinks of hermeneutics/interpretation studies. The relationship between a book centered as a text and a person who interprets it constitutes the most basic meaning of this expression. However, according to hermeneuticists, in the text-interpretation relationship, the text should not be understood only as a book. When we look carefully, everything is a text for human beings.

This fact is more clearly understood when it comes to the Holy Qur'an. First of all, the Qur'an states that the ultimate definition of Islam, which was sent as the last religion, is based on the relationship between text and interpretation. From this point of view, the Qur'an, from beginning to end, explains that human life consists of interpretation, what the basic texts consist of and how these texts should be interpreted. These texts are sometimes a natural phenomenon, sometimes a parable of the prophet, sometimes a current problem among the Companions, and sometimes even a future event. With this approach, the Qur'an reveals a living and dynamic understanding of the text that cannot be limited to lines/phrases and cannot be clearly determined by time. The interpretation/knowledge/life that will be derived from such an understanding of the text will likewise be alive and dynamic.

Even today, it is accepted by everyone that in the early years of the Islamic civilization, as a result of the interpreta-

tions made by taking into account the texts pointed out by the Qur'an, Muslims had very good things to say to humanity in terms of knowledge and life. However, this period did not last long and gradually weakened in parallel with the change in the understanding of the text. The first mistake made at this point is the acceptance of the letter of the Qur'an as the text, not its content.

As a result of this misguided perspective, the issue of who has the better view came to the fore and some other texts were created for this purpose. This eventually led to the deterioration of the text-interpretation relationship, and even to the prioritization of the interpretation over the text. As a result, some ideas that were initially accepted as the most beautiful interpretation were eventually understood as the text itself and eventually became ahistorical, to the point of losing their functionality.

In this paper, the issue of how Islamic thought, which laid the foundations of a great civilization in the beginning, became ahistorical and dysfunctional over time will be discussed in terms of cause and effect, and the possibility and method of returning the text-interpretation relationship to the understanding of the early days in the production of contemporary religious knowledge will be tried to be revealed from an academic perspective.

Keywords: Text, Interpretation, Islam, Tradition, Modernity.

HER İNSAN İSLAM FITRATI ÜZERE Mİ DOĞAR? BİLİŞSEL BİLİMLER EKSENİNDE FITRAT KAVRAMINI YENİDEN DEĞERLENDİRMEK

Doç. Dr. Aykut Alper YILMAZ

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
alper.yilmaz@asbu.edu.tr

ÖZET

İnsan zihninin çalışma tarzını araştıran bilişsel bilimcilerin son yirmi yıldır yoğun ilgilendikleri meselelerden biri, zihnin neden dinî inançlar ürettiğidir. Bu yoğun ilgi, bilişsel din bilimleri adında yeni bir alanın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bilişsel din bilimciler, insandaki dinî eğilim ve bu eğilime neden olan zihinsel mekanizmalar üzerine disiplinler arası çalışmalar yürütür. Teist veya ateist fark etmeksizin bu alanın uzmanları, bir konuda hemfikirler: İnsanoğlu, doğuştan, dinî denebilecek inançlara sahip olma eğilimindedir. Bu çalışmanın amacı da insanın doğuştan dinî inanca eğilimli olduğu şeklindeki bu iddiayı, her insanın İslam fıtratı üzere doğduğu minvalindeki hadisle ilişkilendirerek incelemektir. Hadisin tamamı şöyledir: “Her doğan İslam fıtratı üzere doğar; ama anne-babası onu Hristiyan, Yahudi veya Mecusi yapar.” Bilişsel din bilimciler, doğuştan gelen, bir tanrıya veya tanrılara inanma yatkınlığının belirli bir dine yönelik olmadığını vurgular. Diğer bir ifadeyle, insanlar belirli bir dine değil, genel bir dinî inanca sahip olmaya meyyaldir. İnsandaki bu eğilim, çoğu zaman, çevre ve kültür tarafından yönlendirilir. Böylelikle insanlar, içinde bulundukları toplumun etkisi altında bir inanç benimser. Bu iddia yukarıda zikredilen hadisle büyük oranda benzerlik göstermektedir, ancak hadiste, fıtratın veya insanın doğuştan gelen tabiatının İslam’a

daha yakın olduğu ima ediliyor görünmektedir. Şimdiye kadar yapılmış bilişsel din bilimleri araştırmaları, dinî inanca olan yatkınlığımızın herhangi bir dine yönelik olmadığı tezini desteklese dahi, oldukça yeni olan bu alandaki çalışmalar hâlâ devam etmektedir. Belki de gelecekte yapılacak araştırmalar, belirli bir dinin, örneğin İslam'ın fıtrata daha yakın olduğunu ortaya koyabilir. Bu çalışma, ihtiyatlı bir şekilde, bilişsel din bilimlerindeki çalışmaların İslam fıtratı meselesini anlama noktasında katkı sağlayıp sağlamadığını sorgulayacaktır. Bu amaçla, bilişsel din bilimcilerin dinî eğilimle ne kastettikleri ve bu eğilimin nedenlerine dair açıklamaları incelenecek ve bunların hadiste geçen İslam fıtratı üzere doğduğumuz iddiasını destekleyip desteklemediği değerlendirilecektir. Özellikle İslam dininde güçlü bir şekilde vurgulanan tevhid ilkesinin, fıtrata daha uygun olma ihtimali üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Din Felsefesi, Bilişsel Bilimler, Epistemoloji, Dinî İnanç, Fıtrat.

BORN WITH A DISPOSITION TOWARDS ISLAM? REASSESSING HUMAN NATURE THROUGH COGNITIVE SCIENCE

ABSTRACT

Over the past twenty years, cognitive scientists have intensely focused on why the human mind produces religious beliefs. This interest has led to the emergence of a new field known as the cognitive science of religion. Researchers in this field conduct interdisciplinary studies on religious tendencies in humans and the mental mechanisms that cause these tendencies. Regardless of whether they are theists or atheists, experts in this field agree on one point: humans are naturally inclined to hold religious beliefs from birth. The purpose of this study is to examine this claim—that humans are naturally inclined to religious belief—by relating it to the hadith that states every person is born with an innate disposition towards Islam. The full hadith is as follows: “Every child is born in a state of fitrah (natural disposition towards Islam); then his parents make him a Jew, a Christian, or a Magian.” Cognitive scientists of religion emphasize that the innate tendency to believe in a god or gods is not directed towards any specific religion. In other words, humans are predisposed to hold general religious beliefs rather than beliefs in a particular religion. This tendency is often shaped by environment and culture, leading individuals to adopt the beliefs of the society they are part of. This claim bears significant resemblance to the aforementioned hadith, although the hadith seems to imply that the natural disposition or innate nature of humans is closer to Islam. Although cognitive science of religion research so far supports the thesis that our inclination towards

religious belief is not directed towards any specific religion, this relatively new field continues to evolve. Future research may reveal that a particular religion, such as Islam, is closer to the natural disposition. This study will cautiously explore whether the findings in cognitive science of religion contribute to understanding the concept of fitrah in Islam. To this end, it will examine what cognitive scientists mean by religious tendency and their explanations for the causes of this tendency, evaluating whether these support the claim that we are born with an innate disposition towards Islam. Special attention will be given to the principle of tawhid (the oneness of God), which is strongly emphasized in Islam, and its potential alignment with the natural disposition.

Keywords: Philosophy of Religion, Cognitive Science, Epistemology, Religious Belief, Human Nature.

DRAPER TARZI KÖTÜLÜK ARGÜMANLARI

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim YILDIZ

Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
i.yildiz@alparssan.edu.tr

ÖZET

Tanrı'nın yokluğunu temellendirmek üzere ileri sürülen argümanlar arasında kötülük argümanları en dikkat çekenlerdir. Kötülük temel alınarak ileri sürülen argümanların felsefi tartışmalara konu olanları mantıksal ve delilci kötülük argümanlarıdır. Mantıksal kötülük argümanları her şeye gücü yetmek ve mutlak iyi sıfatları ile kötülüğün bulunması arasında mantıksal bir çelişki bulunduğu iddiası üzerine kuruluyken delilci argümanlar daha çok dünyamızda örneklerine rastladığımız belirli (anlamsız veya gereksiz) kötülük türlerinin Tanrı'nın var olma ihtimalini düşürdüğü iddiasını temel almaktadır. Bunların dışında ülkemize henüz akademik çalışmalara konu olmamış ancak batı literatüründe önemli tartışmalara konu olan Hume (1711-1776) tarzı kötülük argümanları olarak bilinen bir kötülük argümanı türü mevcuttur. Günümüzde Paul Draper (1957-) tarafından savunulan bu argümanlar doğrudan Tanrı'nın varlığına karşı tartışmak yerine teizme bir alternatif sunar ve sunulan alternatifin dünyamızda karşılaşılan iyilik ve kötülük verilerini teizmden daha iyi açıkladığını iddia eder. Bu çalışmada adı geçen yeni tür kötülük argümanları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Din Felsefesi, Teizm, Natüralizm, Kötülük, Draper.

DRAPERIAN ARGUMENTS FROM EVIL

ABSTRACT

Various arguments have been put forward to justify the nonexistence of God. Among these, the arguments from evil are the most notable. The arguments based on evil, the subject of philosophical debates, are logical and evidential arguments from evil. The logical arguments from evil are based on the claim that there is a logical contradiction between omnipotence and absolute goodness, and the existence of evil. In contrast, the evidential arguments are based on the claim that the existence of certain (pointless or gratuitous) types of evil we encounter in our world lowers the probability of God's existence. Besides these, there is a type of argument from evil, known as Humean arguments from evil, which has not yet been the subject of academic studies in our country but is a significant topic of debate in Western literature. These arguments, currently defended by Paul Draper, offer an alternative to theism rather than directly arguing against the existence of God and claim that the proposed alternative better explains the data of good and evil we encounter in our world than theism. In this paper, these new types of arguments from evil will be examined.

Keywords: Philosophy of Religion, Theism, Naturalism, Evil, Draper.

AGNOSTİK OLMAK KOLAY MI? AGNOSTİZİZMİN EPISTEMİK KOŞULLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dr. Nesim ASLANTATAR

Indiana Üniversitesi Bloomington
n.aslantatar@gmail.com

ÖZET

Agnostisizm, “Tanrı hakkında hükmü askıya almak” olarak tanımlanır. Epistemik unsurlarından hareketle yapılan bu tanımdan farklı olarak agnostisizm, özellikle ülkemizde, “gençlerin imanını tehdit eden bir akım” olarak potansiyel tehlikeleri üzerinden de tanımlanabilmektedir. Peki, agnostisizmi bir tehdit unsuru olarak gören bu açıklama haklı mıdır; agnostisizmden gerçekten korkmalı mıyız? Agnostisizm gençler arasında iddia edildiği kadar yaygın mıdır -felsefi ifadesiyle, agnostik olduğunu ifade eden herkes gerçekten agnostik midir? Agnostik olmanın yeter koşulu, agnostik olunduğunun dil ile ikrarından ibaret olabilir mi?

Makalemizin amacı, bu soruları merkeze alarak, doğruluk koşulları üzerinden bir tahlil yapmak; agnostisizmin pragmatik/psikolojik ve epistemik yönlerini ortaya koymak ve teizm ve ateizm gibi agnostisizmin de kanıtla bir ilişkisinin olması gerektiğini göstermektir. Bu gereklilik, agnostiklerin tutumlarına dair yeni bir kanıt keşfetmelerini beklemekten farklıdır zira agnostisizm, doğası gereği, kanıtla ilişkisi bakımından teizm ve ateizmden farklı bir zeminde ele alınmak durumundadır. Agnostisizmin teizm ve ateizmle benzer olduğu nokta ise önermesel bir yönünün bulunmasıdır. Önermesel bir tutum olmasından kas-tımız agnostisizmin, *kayıtsızlık* ya da *sorumsuzluk* olmadığına ve diğer önermesel tutumlar gibi gerekçelendirilmeye ihtiyaç duyduğuna dair bir savunu olarak anlaşılabilir.

Bu savunumuzu iki doğruluk koşulu ve bir mantıksal çıkarıma dayanarak temellendireceğiz. Söz konusu doğruluk koşulları agnostisizmi (i) sahip olunan delil veya delile dair sorgulamalar/araştırmalar neticesinde ulaşılan ve (ii) bilişsel olan yani failin, eylemin mahiyetinin ve gereklerinin farkında olduğu bir tutum olarak tasavvur edilmesini gerektirir. Öte yandan, agnostisizmin epistemik bir tutum olarak imkanının gösterilmesi, psikolojik yaklaşımların imkanını ortadan kaldırmasa da epistemik yönlerine göre tutarsız noktalarının gösterilebilmesine olanak sağlayacaktır. Psikolojik agnostiğin, 'x, Tanrı'nın ne varlığına ne de var olmadığına inanır' öncülüne gerekçesiz inanması, kendisine yöneltilebilecek epistemik eleştirilerin merkezinde yer alır. Buna göre; teizm, ateizm ve agnostisizmden hangisinin daha makul olduğu hususunda agnostik, mantıksal olarak, ya (a) agnostisizmin doğru olduğunu ya da (b) agnostisizmin de teizm ve ateizm gibi bilinemez olduğunu savunabilir. Psikolojik agnostik, bu noktada bir *dilemma* içindedir. Çünkü epistemik kriterlere göre, agnostik (a)'nın doğru olduğunu savunursa, teizm ve ateizm için hükmünü askıya almış olsa da agnostisizm için hükmünü askıya almamış olacağı için, bu yaklaşımının doğru olduğuna dair bir *gerekçe sunmalıdır*; (b)'yi savunursa, agnostisizm için de hükmü askıya alması gerekeceği için kendi zemini de ortadan kalkacaktır. Psikolojik agnostiklerin, agnostisizm-gerekçe hususunu gözardı ettikleri ve (a)'yı savundukları göz önüne alınınca, birçok epistemik olmayan agnostik tutum bu noktadan hareketle ortaya çıkıyor gibi görünmektedir. Sonuç olarak, agnostik olduğunu iddia eden birçok 'genç' bu mantık hatasına düştüğü için hakiki birer agnostik olduklarını iddia etmek doğru değildir; psikolojik manada agnostik olanların agnostisizmin yeter şartlarını yerine getirmediği açıktır.

Anahtar Kelimeler: Din Felsefesi, Agnostisizm, Epistemik Gerekçelendirme, Psikolojik Agnostisizm.

NOT THAT EASY! AN INQUIRY ON THE EPISTEMIC CONDITIONS OF AGNOSTICISM

ABSTRACT

Agnosticism is traditionally defined as “the suspension of judgment on the existence of God.” While this definition emphasizes its epistemic components, in certain cultural contexts, particularly in our country, agnosticism is often viewed through the lens of its perceived dangers, being characterized as “a movement that threatens the faith of young people.” However, is this portrayal of agnosticism as a threat warranted? Should we harbor fears about agnosticism? Is the popularity of agnosticism among young people as significant as it is claimed? More philosophically, is every individual who claims to be agnostic genuinely agnostic? Can merely asserting oneself as agnostic suffice as a condition for true agnosticism?

This article aims to critically examine these questions by focusing on the truth conditions of agnosticism, revealing its pragmatic, psychological, and epistemic dimensions. It will argue that agnosticism, akin to theism and atheism, must be intrinsically linked to evidence. This necessity is distinct from expecting agnostics to uncover *new* evidence for their position; rather, it emphasizes that agnosticism must be approached differently concerning its relationship with evidence. Agnosticism shares with theism and atheism a propositional nature, indicating that it is not merely *indifference* or *irresponsibility* but a justified propositional attitude.

This argument is grounded on two truth conditions and a logical inference. These truth conditions posit that agnosticism should be seen as an attitude resulting from: (i) thorough

(but terminable) inquiry into the nature of evidence or the evidence possessed, and (ii) a cognitive awareness of one of the nature and requirements of the action. Demonstrating agnosticism as an epistemic attitude does not preclude psychological approaches; rather, it highlights their inconsistencies regarding epistemic aspects. The unjustified belief held by psychological agnostics in the premise that 'x believes that God neither exists nor does not exist' forms the core of epistemic criticisms against agnostics. Accordingly, when evaluating the reasonableness of theism, atheism, and agnosticism, the agnostic can logically contend that either (a) agnosticism is true or (b) agnosticism, like theism and atheism, is unknowable. This puts the psychological agnostic in a *dilemma*. If they argue for (a), they must *justify* their position, as they have suspended judgment on theism and atheism but not on agnosticism. If they argue for (b), they must also suspend judgment on agnosticism, undermining their stance. Many psychological agnostics ignore the issue of justification and defend (a), leading to numerous non-epistemic agnostic positions. Consequently, since many 'young people' who claim to be agnostic fall into this error, it is not correct to claim that they are genuine agnostics; it is clear that those who are agnostic in the psychological sense do not fulfill the sufficient conditions of agnosticism.

Keywords: Philosophy of Religion, Agnosticism, Truth Conditions, Rationality, Justification.

DİN PSİKOLOJİSİ

GENÇLERDE YAŞAMI ANLAMLANDIRMA VE DİNİ YÖNELİM

Doç. Dr. Abdullah DAĞCI

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
adagci@kmu.edu.tr

Zahide ÇAKAR

Yüksek Lisans Öğrencisi
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
zahideckr9@gmail.com

ÖZET

Son günlerde üniversiteli bazı öğrencilerin intihar haberleri, gündemi oldukça fazla meşgul etmektedir. Bu ölümlü intihar olaylarının yanısıra, ölümle neticelenmeyen çok sayıda intihar teşebbüsünün de medyaya yansımadağı söylenebilir. Hayatın anlamsız hale gelmesinin ve buna bağılı olarak ölüm düşünce-
sinin yaşamaya galip gelmesinin gençleri intihara yönlendiren temel unsur olduğı ifade edilebilir. Çünkü yaşamı anlamlı kılacak bir şeyler arayışında olma, ilk insandan bu yana temel bir varoluşsal gerçekliktir. Bu nedenle insanlar “Nasıl var oldum?” ve “Neden hayattayım?” gibi sorulara cevap arar. Bu sorulara cevap vermeye yardımcı olan unsurların başında din gelmektedir. Çünkü fitratene dine eğilimi olan insanoğlunun anlam arayışında dinden cevaplar bulması beklenen bir durumdur. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin yaşam anlamlandırmaları ile dini yönelimleri arasında ilişki olup olmadığı, eğer varsa bu ilişkinin yönü araştırmanın temel problemidir.

Araştırmanın amacı üniversite gençliğinin dini yönelimleri ile yaşamı anlamlandırmaları arasında bir ilişki olup olmadığı

ğını araştırmaktır. Araştırmada cevap aranan başlıca sorular şunlardır: Gençlerin dini yönelimleri ile anlam arayışı içerisinde olmaları ilişkili midir? Yaşamı anlamlandırmaları, onların dini yaşamlarına etki etmekte midir? Bunun yanında demografik değişkenler açısından yaşam anlamı ve dini yönelim düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı da araştırılmıştır. Bu araştırma, logoterapinin esas aldığı yaşamı anlamlandırma ve anlam arayışı içerisinde olma durumlarının din ile ilişkisinin kurulması; mevcut anlam ve aranan anlam ile içsel dini yönelim ve dışsal dini yönelim arasındaki ilişkileri araştırması bakımından önemlidir. Ayrıca hayatı anlamlandırma sürecinde dinin olumlu etkisi olduğu ortaya çıktığı için gençlerin manevi danışmanlık ihtiyaçlarını tespit etmesi bakımından önemlidir.

Çalışma korelasyonel araştırmadır ve Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'ndeki 519 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Araştırmadaki veriler kişisel bilgilere dair sorular ve ölçek sorularından oluşan bir online form aracılığıyla toplanmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra, yaşam anlamı düzeyini tespit etmek için "Yaşam Anlamı Ölçeği" ve dini yönelim düzeyini tespit etmek için "Dini Yönelim Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, sosyo-ekonomik durum, sınıf düzeyi) hakkında veri elde etmek için de kişisel bilgilere dair sorular kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre dini yönelim ile hayatı anlamlandırma arasında pozitif yönde ilişkilere ulaşılmıştır. Ayrıca hayatın anlamı değişkeninin yaş, öğrenim görülen fakülte ve sınıf değişkenlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Dini yönelim değişkeninin ise yerleşim yeri ve öğrenim görülen fakülte değişkenlerine göre farklılaştığına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Logoterapi, Yaşam Anlamı, Dini Yönelim.

MEANING OF LIFE AND RELIGIOUS ORIENTATION IN YOUTH

ABSTRACT

In the recent years, suicide news of some university students has been occupying the agenda quite a lot. In addition to these fatal suicide incidents, it maybe be said that many suicide attempts that did not result in death were not reflected to the media. It is stated that meaninglessness of life and resulting idea of death prevailing over life are the main factors that lead young people to commit suicide. Because the search for something that will make life meaningful has been a basic existential reality since the first human being. For this reason, people seek answers to questions such as "How did I come into being?" and "Why am I alive?" Religion is one of the elements that helps answer these questions. Because it is expected that human beings, who are naturally inclined to religion, will find answers from religion in their search for meaning. In this context, whether there is a relationship between university students' meaning of life and their religious orientations, and if there is, the direction of this relationship, is the main problem of the research.

The purpose of the research is to investigate whether there is a relationship between the religious orientations of university youth and their meaning of life. The main questions in the research are as follows: Is there a relationship between the religious orientations of these young people and their determination of a clear purpose in their lives? Are their religious orientations related to their search for meaning and their attitudes towards making life meaningful? Does their meaning

of life affect their religious life? In addition, it was investigated whether the meaning of life and religious orientation levels differed in terms of demographic variables. This research is important in terms of establishing the relationship between the meaning of life and the search for meaning, which logotherapy is based on, and religion; investigating the relationships between the current meaning and the sought-after meaning and the internal religious orientation and external religious orientation. Also, since religion has a positive effect on the process of making sense of life, it is important in terms of determining the spiritual counseling needs of young people.

The study is a correlational research and was conducted on 457 university students at Karamanoğlu Mehmetbey University. The data in the study were collected through an online form consisting of questions about personal information and scale questions. After obtaining the necessary permissions, the "Meaning of Life Scale" was used to determine the level of meaning in life and the "Religious Orientation Scale" was used to determine the level of religious orientation. In addition, questions about personal information were used to obtain data on the demographic characteristics of the participants (age, gender, place of residence, socio-economic status, class level). According to the results of the research, positive relationships were found between religious orientation and meaning of life. It was also determined that the meaning of life and religious orientation levels differed in terms of socio-demographic variables.

Keywords: Psychology of Religion, Logotherapy, Meaning of Life, Religious Orientation.

BİRLİKTE GÜÇLÜ: MADDE BAĞIMLISI ÇOCUĞA SAHİP ANNELERİN MANEVİ VE PSİKOSOSYAL DESTEK İHTİYAÇLARI

Doç. Dr. Ayşe Burcu GÖREN

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi
ayseburcu.goren@erbakan.edu.tr

Dr. İsa CEYLAN

TRT Genel Müdürlüğü Yayın Stratejileri Merkezi
ceylanisa@gmail.com

ÖZET

Giriş ve Amaç: Madde bağımlılığı, bağımlı bireyin kendisine olan zararının yanında, aile fertlerini ve toplumu da psikolojik, sosyal ve manevi yönden olumsuz etkileyebilmektedir. Çocukları madde bağımlısı olan aileler üzerine yapılmış az sayıda çalışmanın bulgularına göre, aileler çocuklarına ulaşmakta ve onlarla sağlıklı iletişim kurmakta güçlük yaşamakta; bağımlılık ve tedavi süreçleri hakkında bilinçlendirme eğitimlerine ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanı sıra bağımlı birey, aile sistemi üzerinde süregiden olumsuz birçok etkiye neden olmaktadır. Alanda bugüne kadar yapılan çalışmalar göstermiştir ki; bu olumsuz etkilerin birincil muhatabı annelerdir. Anneler, yaşadıkları üzüntü ve suçluluk duygularıyla başa çıkma ve çocuklarına doğru yaklaşımı belirlemekte zorlanmakta, psikolojik sağlıkları olumsuz etkilenmekte, damgalanma endişesi yaşayarak sosyal çevresinden uzaklaşmakta, dini/manevi sorun ve sorgulamalar yaşamaktadır.

Bu çalışma, disiplinler arası yaklaşımla madde bağımlısı çocuğu olan annelerin çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurma konu-

sunda manevi ve psikososyal açıdan güçlendirilmesine yönelik bir model geliştirme çalışmasının ilk aşamasıdır. Bu amaç kapsamında sunulacak çalışma; annelerin yaşadığı sorunları ve psikolojik ve manevi ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik bir ihtiyaç analizini içermektedir.

Gereç ve Yöntem: Madde bağımlısı çocuğa sahip 15 anne ile, nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine mülakat tekniği ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler araştırmacılar tarafından birebir ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Annelerin izni alınarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Toplanan veriler yazıya geçirilmiş, nitel veri analizi teknikleri ile analiz edilerek annelerin desteğe ihtiyaç duyduğu en belirgin temalar ortaya çıkarılmıştır.

Sonuç: Madde bağımlısı çocuğa sahip annelerin, psiko-sosyal ve manevi destek olmak üzere çok yönlü desteğe ihtiyacı olduğu görülmüştür. Bu kapsamda, annelerin, madde bağımlılığı eğitimi, iletişim eğitimi, aile içi ilişkiler eğitimi, kriz yönetimi, stresle baş etme teknikleri, güçlü ve zayıf yönlerini tanıma, kendi ihtiyaçlarının farkına varma içeriklerinden oluşan psiko-eğitime; olumlu düşünme, hedef belirleme, niyet, sabır, şükür, hikmet, umut, dua, olumlu Allah tasavvuru, tevekkül içeriklerinden oluşan manevi desteğe; benzer sorunlarla mücadele eden annelerin destek grupları içinde deneyim paylaşımında bulunma, yalnız olmadığını, birlikte mücadelenin mümkün olduğunu görme, sosyal bir gruba ait hissetme gibi hususları içine alan sosyal desteğe ihtiyaçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Madde Bağımlılığıyla Mücadele, Manevi Güçlendirme, Psikososyal Destek.

STRONG TOGETHER: SPIRITUAL AND PSYCHOSOCIAL SUPPORT NEEDS OF MOTHERS WITH SUBSTANCE ADDICTED CHILDREN

ABSTRACT

Introduction and Purpose: In addition to the harm that the addicted individual does to him/herself, substance addiction can also negatively affect family members and society in psychological, social, and spiritual aspects. According to the findings of a few studies conducted on families with substance-addicted children, families have difficulty reaching their children and establishing healthy communication with them; they need awareness training on addiction and treatment processes. In addition, the addicted individual causes many ongoing negative effects on the family system. Studies conducted in the field have shown that mothers are the primary addressee of these negative effects. Mothers have difficulty coping with the feelings of sadness and guilt they experience and determining the right approach to their children, their psychological health is negatively affected, they distance themselves from their social environment due to concerns about being stigmatized, and they experience religious/spiritual problems and questions.

This study is the first stage of a model development study aimed at strengthening mothers of substance-addicted children in terms of spiritual and psychosocial aspects in terms of establishing healthy communication with their children with an interdisciplinary approach. The study to be presented within the scope of this purpose includes a needs analysis aimed at determining the problems experienced by mothers and their psychological and spiritual needs.

Material and Method: Interviews were conducted with 15 mothers of substance-addicted children using the in-depth interview technique, a qualitative research method. The interviews were conducted one-on-one and face-to-face by the researchers. The interviews were recorded with the permission of the mothers. The collected data were transcribed and analyzed using qualitative data analysis techniques to reveal the most obvious themes where mothers needed support.

Conclusion: It was observed that mothers of substance-addicted children need multifaceted support, including psycho-social and spiritual support. In this context, psycho-education consisting of substance addiction education, communication education, family relations education, crisis management, stress coping techniques, recognizing their strengths and weaknesses, and becoming aware of their own needs; It has been concluded that mothers struggling with similar problems need spiritual support consisting of positive thinking, goal setting, intention, patience, gratitude, wisdom, hope, prayer, positive perception of God, and trust in God; and social support that includes sharing experiences in support groups, seeing that they are not alone and that it is possible to struggle together, and feeling like they belong to a social group.

Keywords: Fighting Against Substance Addiction, Spiritual Strengthening, Psychosocial Support.

GENÇLERİN MARUZ KALDIĞI SİBER ZORBALIKLAR VE SİBER MAĞDURİYETTE DİNİN ROLÜ

Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman AKBOLAT

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
abdurrahman.akbolat@ikcu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin siber zorbalığı nasıl tanımladıklarını ve bu zorbalıkla başa çıkma sürecinde dini inançlarını nasıl kullandıklarını inceleyen fenomenolojik bir çalışmadır. Katılımcılar, Türkiye'deki din eğitimi veren üniversitelerde okuyan, 18 yaş üstü, siber zorbalık deneyimi yaşamış gönüllü bireylerden oluşmaktadır. Çalışma grubunda toplamda 22 katılımcı yer almıştır ve bunların yaş aralığı 18 ile 27 arasında değişmektedir. Çalışmanın odak noktası, bu grubun dini inançlarının siber zorbalığa karşı verdikleri tepkileri ve mücadele stratejilerini ele almaktır. Veri toplama sürecinde yarı yapılandırılmış mülakatlar kullanılmış ve her bir katılımcı ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Mülakatlar, siber zorbalık deneyimlerinin doğasını, zorbalık türlerini, katılımcıların bu tür olaylar karşısında hissettikleri duygusal tepkileri ve zorbalıkla başa çıkma yollarını ortaya çıkarmak üzere tasarlanmıştır. Instagram ve Twitter gibi mecralarda dolandırıcılık, hakaret, tehdit ve kişisel hesapların ele geçirilmesi gibi zorbalık biçimlerinin yaygın olduğu belirtilmiştir. Siber zorbalığın olumsuz sonuçları katılımcılar üzerinde panik, korku, stres, mutsuzluk, sosyal izolasyon ve hatta psikolojik travma gibi etkiler bırakmıştır. Bununla birlikte, bazı katılımcılar, siber zorbalık deneyimlerini kendilerini geliştirme ve dijital güvenlik önlemlerini artırma fırsatı

olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Çalışmada öne çıkan bir diğer bulgu, katılımcıların dini inançlarının zorbalıkla başa çıkma sürecinde önemli bir rol oynadığıdır. Katılımcıların çoğu, dini inançlarını bir manevi güç kaynağı olarak kullanmış, zorbalık karşısında Allah'a sığınma, dua etme, Kur'an okuma gibi ritüeller aracılığıyla psikolojik rahatlama sağladıklarını ifade etmiştir. Dini ritüellerin yanı sıra sosyal destek de önemli bir başa çıkma stratejisi olarak öne çıkmış; aile, arkadaşlar ve öğretmenlerden alınan destek zorbalığın etkilerini hafifletme konusunda kritik bir rol oynamıştır. Araştırmanın sonuçları, siber zorbalıkla başa çıkmada dinin özellikle manevi bir dayanma noktası olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Daha geniş ve farklı demografik gruplarla yapılacak çalışmalar, siber zorbalığın farklı bağlamlardaki etkilerini daha kapsamlı bir şekilde anlamaya katkı sağlayacaktır. Ayrıca, dijital çağda siber zorbalıkla mücadele etmek için hem psikolojik hem de dini destek mekanizmalarının nasıl daha etkili kullanılabileceği konusu üzerine de daha fazla araştırma yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Siber Mağduriyet, Dini Başa Çıkma.

THE ROLE OF RELIGION IN CYBERBULLYING AND CYBER VICTIMIZATION EXPERIENCED BY ADOLESCENTS

ABSTRACT

This research is a phenomenological study that examines how university students define cyberbullying and how they use their religious beliefs in coping with this bullying. The participants consisted of volunteer individuals over the age of 18, studying at universities providing religious education in Turkey, who had experienced cyberbullying. There was a total of 22 participants in the study group and their ages ranged from 18 to 27. The focus of the study is to address the religious beliefs of this group, their reactions to cyberbullying and their coping strategies. Semi-structured interviews were used in the data collection process and in-depth interviews were conducted with each participant. The interviews were designed to reveal the nature of cyberbullying experiences, types of bullying, participants' emotional reactions to such incidents, and ways of coping with bullying. It was stated that forms of bullying such as fraud, insults, threats and hijacking of personal accounts are common on channels such as Instagram and Twitter. The negative consequences of cyberbullying on participants were panic, fear, stress, unhappiness, social isolation and even psychological trauma. However, some participants stated that they perceived their cyberbullying experiences as an opportunity to improve themselves and increase their digital security measures. Another prominent finding of the study is that participants' religious beliefs play an important role in the process of coping with bullying. Most of the participants used their religious beliefs as a source of spiritual strength

and stated that they provided psychological relief through rituals such as taking refuge in God, praying, and reading the Qur'an in the face of bullying. In addition to religious rituals, social support also stood out as an important coping strategy; support from family, friends and teachers played a critical role in alleviating the effects of bullying. The results of the study reveal that religion functions especially as a spiritual anchor point in coping with cyberbullying. Further studies with larger and different demographic groups will contribute to a more comprehensive understanding of the effects of cyberbullying in different contexts. It is also emphasised that more research should be conducted on how both psychological and religious support mechanisms can be used more effectively to combat cyberbullying in the digital age.

Keywords: Adolescents, Cyber Victimization, Religious Coping.

İLAHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ BAKIŞINDAN GÜNÜMÜZ GENÇLİĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim ÖZASMA

Giresun Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
halil.ibrahim@giresun.edu.tr

ÖZET

Günümüzde gençlerin içinde bulunduğu genel durum yaş itibarıyla onlardan büyük olan kesim tarafından hoş görülmemektedir. Gençler özellikle dini konulara karşı ilgisiz, din karşıtı bir durum içinde tasvir edilmektedir. Öyle ki zaman zaman dindar çevrelerde yer alan gençler için de deizm gibi farklı akımlar gündeme gelebilmektedir. Bu çeşit iddiaların varlığı bilimsel yolla yapılan araştırmalar neticesinde doğrulanabilir. Bu bağlamda bir topluluğu en iyi gözlemleyenler yine o toplum içinde bulunan insanlardır. Bu çalışmada ilahiyat fakültesi öğrencilerinin gözlemlerinden hareketle günümüzde genç kuşağın içinde bulunduğu duruma ilişkin aşağıda yer alan soruların cevapları aranacaktır:

Günümüz gençlerinin dine karşı tutumunu nasıl değerlendirirsiniz? Neden, Niçin?

Dindar gençlerin hayatlarına din nasıl bir katkı sunuyor?

Dine karşı olumsuz tutum takınan gençlerin bu tavrının sebebi nedir?

Dinle barışık olmayan gençlerin hayatlarını yönlendiren bir unsurdan bahsedebilir miyiz? Nasıl?

Gençlerin hayatlarında gözlemlediğiniz bir arayış var mı? Nasıl, neden?

Yukarda yer alan sorular bağlamında bu çalışmanın problemini genç kaşağın dine karşı tutumunun ilahiyat öğrencileri tarafından nasıl değerlendirildiği sorusu oluşturmaktadır. Bu çerçevede gençlerin dine karşı tutumlarının ne olduğu, dinin yerine hayatlarını yönlendiren başka bir unsurun varlığı, gençlerin hayatında bir anlam arayışının varlığına ilişkin duruma yönelik sorular da alt problem olarak çalışmada yer almaktadır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desene göre yürütülecektir. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yönteminden faydalanılacaktır. Çalışmaya gönüllü katılım sağlayacak ve yeterli değerlendirme yapabilecek öğrenciler seçilecektir. On erkek ve on kadın olmak üzere toplam 20 kişi ile görüşme planlanmaktadır. Ancak veri satürasyon durumuna göre örneklem sayısında artışa gidilebilir. Görüşmeler ses kaydına alınıp deşifre edilecek ve sonrasında içerik analizi tekniği ile kodlama ve temalandırma yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Gençlik, İlahiyat, Din, Anlam.

TODAY'S YOUTH FROM THE PERSPECTIVE OF FACULTY OF THEOLOGY STUDENTS

ABSTRACT

The general situation of young people today is not tolerated by those who are older than them. Young people are portrayed as indifferent to religious issues and in an anti-religious situation. From time to time, different movements such as deism may be on the agenda for young people in religious circles. The existence of such claims can be verified through scientific research. In this context, the best observers of a society are the people within that society. In this study, based on the observations of the students of the Faculty of Theology, answers to the following questions about the situation of the young generation today will be sought:

How do you evaluate the attitude of today's young people towards religion? Why, Why?

How does religion contribute to the lives of religious youth?

What is the reason for this attitude of young people who have a negative attitude towards religion?

Can we talk about an element that directs the lives of young people who are not at peace with religion? How?

Is there a search that you have observed in the lives of young people? How, why?

In the context of the above-mentioned questions, the problem of this study is the question of how the attitude of young people towards religion is evaluated by theology students. In

this framework, questions about the attitudes of young people towards religion, the existence of another element that directs their lives instead of religion, and the existence of a search for meaning in young people's lives are also included in the study as sub-problems. The study will be conducted according to the case study design, which is one of the qualitative research methods. Purposive sampling method will be used in sample selection. It is planned to interview a total of 20 people, ten men and ten women. However, the sample size can be increased according to the data saturation status. The interviews will be audio-recorded and transcribed, and then coding and theming will be done with the content analysis technique.

Keywords: Psychology of Religion, Youth, Theology, Religion, Meaning.

DİNİ İÇERİK ÜRETEK KANAAT ÖNDERLERİNİN DİNDARLIK ALGILARI VE TAKİPÇİ YORUMLARININ ANALİZİ: YOUTUBE ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Mahiyenur OĞUZ

Yalova Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
mahiyenur.oguz@yalova.edu.tr

Arş. Gör. Hatice TEMİRAC YÜZBAŞI

Yalova Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
hatice.temirak@yalova.edu.tr

ÖZET

Günümüzde sosyal medya, temel bir iletişim ve etkileşim aracı haline gelerek birçok kişinin sıklıkla kullandığı platformlara dönüşmüştür. Gençler bu platformları yetişkinlere kıyasla daha aktif kullanmakta, yaşamlarındaki birçok detayı burada paylaşmaktadır. Bununla beraber internet aracılığıyla başkaları tarafından paylaşılan içerikler de onların duygu ve düşünce dünyalarında son derecede etkili olmaktadır. Böylece bu oluşumlar, toplumu yönlendirme gücüne sahip kanaat önderlerinin etkileşim kurmaları ve takipçi kazanmaları için belirleyici bir rol oynamaya başlamıştır. Kanaat önderleri, toplumun bazı kesimleri tarafından bilge ve rehber olarak kabul edilen, yönlendirici otoriteye sahip kişilerdir. Bu kişilerin görüşlerini sosyal medyada paylaşmaları, takipçilerin söz konusu içeriklere yönelik tutum ve davranışlarını yorum yaparak yansıtmalarına imkân tanımaktadır. Dolayısıyla takipçilerin konuyla ilgili duygu ve düşünceleri yaptıkları yorumlar üzerinden incelenip analiz edilebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, sosyal medyada din ve inanç alanında takip edilen kanaat önderlerinin dini anlamlandırma şekillerini video içerikleri üzerinden ortaya koymak ve

takipçi yorumlarını incelemektir. Bu amaç çerçevesinde nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. İlk olarak, Süleyman Demirel Üniversitesi Gençlik Araştırmaları Koordinatörlüğü Raporu'ndaki "Gençlerin Sosyal Medyada Din ve İnanç Alanında En Fazla Takip Ettiği Kişiler" başlığı altında listelenen isimlerden Youtube'da ağırlıklı olarak dini içerikli videoları bulunan üç kişi seçilmiştir. Bu kişilerin en çok izlenen birer videosu içerik analizine tabi tutulmuş, paylaşımlarda sunulan dindarlık algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında, seçilen videolara yapılan takipçi yorumları da analiz edilerek ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Sosyal Medya, Kanaat Önderleri, Dindarlık.

ANALYSIS OF RELIGIOSITY PERCEPTIONS OF OPINION LEADERS PRODUCING RELIGIOUS CONTENT AND FOLLOWERS' COMMENTS: YOUTUBE EXAMPLE

ABSTRACT

Nowadays, social media has become a basic communication and interaction tool and a platform that many people use frequently. Young people use these platforms more actively than adults, and share many details from their lives here. In addition, the content shared by others via the internet is also extremely effective in their emotional and intellectual worlds. Thus, these formations have begun to play a decisive role in the interaction of opinion leaders who have the power to direct society and gain followers. Opinion leaders are people who are considered wise and guiding by some segments of society, and who have guiding authority. Sharing their opinions on social media allows followers to reflect their attitudes and behaviors towards the content by commenting. Therefore, followers' emotions and thoughts on the subject can be examined and analyzed through the comments they make. The aim of this study is to reveal the ways in which "opinion leaders followed in the field of religion and belief on social media" interpret religion through video content and to examine follower comments. Within the framework of this purpose, the document analysis technique, one of the qualitative research methods, was used. First, three people who have videos on YouTube that are predominantly religious were selected from the names listed under the title of "People Most Followed by Young People on Social Media in the Field of Religion and Belief" in the Süleyman Demirel University Youth

Research Coordination Report. One of the most watched videos of these people was subjected to content analysis, and the perceptions of religiosity presented in the posts were tried to be revealed. In addition, follower comments on the selected videos were also analyzed and addressed.

Keywords: Psychology of Religion, Social Media, Opinion Leaders, Religiosity.

MANEVİYAT YÖNELİMLİ TERAPÖTİK İLETİŞİM BECERİLERİNİN KİŞİLER ARASI İLİŞKİLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Dr. Aysun BAHADIR
aysunbhdr@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada maneviyat ile terapötik iletişim becerilerinin entegre edilmesi hedeflenmiştir. Burada literatür taraması yapılarak bu bağlamda öncelikle birçok terapötik yaklaşımda olduğu gibi, terapötik becerilerde tepkisel boyutu; empati, saygı, saygınlık, somutluk; eylem boyutu; görüşme sürecindeki ilişkinin “şimdi ve burada” da kalabilmek, koşulsuz kabul, kendini açması ve yüzleştirme olarak gerçekleşir.

Günlük yaşam süreci içinde bireyin anda kalması öz şefkat perspektifini geliştirilmesi ile “‘Şimdi ve Burada’ kalabilir ben şimdi buradayım, o zaman da- orada- değilim artık” diyebilmeli, bu şekilde bireyin günlük yaşamına devam etmesi hem fiziksel hem de ruhsal ve manevi olarak acı ile birlikte günlük yaşam kalitesini sağlayabilmelidir. Dolayısıyla bu anlayışla Rogeryen yaklaşımli kişiler arası ilişkilerle birlikte maneviyat yönelimli becerilerin kazandırılması hedeflenmiştir.

Böylece araştırmanın diğer alt başlığı olan maneviyat, kendi içinde boyutları ile ele alınacaktır; Üstün bir varlığa inanç boyutu (teistik anlayış), dinsel boyut, dilsel boyut, kültürel boyut, fenomenolojik boyut, varoluşsal boyut/ anlam arayışı, yaşam kalitesini artırma boyutu/ psikolojik sağlık ve transzendental boyut olarak sınıflandırılacaktır.

Bireyin varlığı bio-psiko-sosyal boyutların bütünlüğünün korunması ile mümkündür. Dolayısıyla bütüncül bakış açısıyla yaklaşıldığında maneviyat ile bireyin yaşamında anlam bulma arayışını tanımlar. Maneviyat, bireyin yüksek bir varoluş ile arasındaki aşkın ilişkiyi tanımlar. Yine maneviyat gerçek manada, bireyin kendisi ile olan ilişkisini, insanlar ile olan ilişkisini, dolayısıyla toplumdaki yerini ve hayatındaki anlamı bulmak için evren ile ilişkisini tanımlar ve en önemlisi yaradan ile olan bağını ifade eder.

Sonuç olarak aile ve birey/gençler ile olan iletişim becerilerinde maneviyat ile arasındaki ilişkiyi net bir şekilde kaynaştırmak, bunu bir beceri olarak kazandırmak amaçlanmıştır. Böylece bu alandaki araştırmacılar ve çalışmalarda bulunan kişilere yeni bir bakış açısı sunmak istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Maneviyat, Terapötik İletişim, C.Rogers, Öz Şefkat, Kişiler Arası İlişkiler.

THE IMPACT OF SPIRITUALITY-BASED THERAPEUTIC COMMUNICATION SKILLS ON INTERPERSONAL RELATIONSHIPS

ABSTRACT

This study aims to integrate spirituality and therapeutic communication skills. In this context, firstly, as in many therapeutic approaches, the reactive dimension in therapeutic skills; empathy, respect, transparency, concreteness; the action aspect; the relationship in the meeting process is realised as staying in the “here and now”, unconditional acceptance, self-disclosure and confrontation.

In the process of daily life the individual should be able to stay in the moment, develop the perspective of self-compassion and be able to say “I can stay ‘here and now’, I am here now, then I am not there anymore” and in this way the individual’s continuation of daily life should be able to provide the quality of daily life with pain both physically and mentally and spiritually. Therefore, with this understanding, the aim is to gain spirituality-oriented skills together with the Rogerian approach to interpersonal relationships.

Thus, spirituality, which is the other sub-heading of the research, will be treated with its dimensions; it will be classified as the dimension of belief in a superior being (theistic understanding), religious dimension, linguistic dimension, cultural dimension, phenomenological dimension, existential dimension/ search for meaning, dimension of improving quality of life/ psychological resilience and transcendental dimension.

The existence of the individual is possible with the protection of the integrity of the bio-psycho-social dimensions. Therefore, spirituality, when approached holistically, defines the individual's search for meaning in life. Spirituality describes the transcendental relationship between the individual and a higher existence. Spirituality also describes the individual's relationship with himself, his relationship with people and thus his place in society, and his relationship with the universe in order to find meaning in his life. Spirituality also describes the individual's relationship with himself, his relationship with people and thus his place in society, and his relationship with the universe in order to find meaning in his life and above all his bond with the Creator.

As a result, it aims to clearly integrate the relationship between spirituality and communication skills with the family and the individual/youth and to acquire this as a skill. In this way, a new perspective should be offered to researchers and people working in this field.

Keywords: Spirituality, Therapeutic communication, C.Rogers, Self-Compassion, Interpersonal Relations.

SOSYAL MEDYA VE GENÇLERİN İSLAM ALGISI

Vildan YURDUSEVEN EVCI

Doktora Öğrencisi

vildanyurdusevenevci@hotmail.com

ÖZET

Dijitalleşen dünyada sosyalliğin yeni adresi olan sosyal medya ortamları, insanların bilgi, eğitim, alış veriş, eğlence, oyun başta olmak üzere özgür oldukları, psikolojik tatmin ve rahatlama gibi duygusal ihtiyaçlarını karşıladıkları platformlardır. Sosyal medya platformları bireyin yaşamında olduğu gibi dini hayatında ve düşünce dünyasında da oldukça mühim yere sahiptir. Bu mecraların dini eğitim kaynaklarına ve farklı dini içeriklere erişimde, dini pratikleri öğrenme, uygulama ve aynı düşünceye sahip diğer insanlarla iletişim kurmada çok etkili olduğu bilinmektedir. Sosyal medya platformları dini inançları, pratikleri geliştirme ve yayma potansiyeline sahip olsa da terörizm, şiddet ve kadın düşmanlığı, İslam'a karşı korku, nefret ve yanlış anlamalara yol açabilmektedir. Bu şekilde olumsuz temsiller, gençlerin İslam'a karşı ön kabulle yaklaşmasına ve din hakkında yanlış bilgilenme gibi yeni zorluklar ve tehditler de içermektedir. Bu nedenle sosyal medya platformlarının gençler üzerinde İslam algısının bilinmesi, problemlerin neler olduğunun saptanması ve araştırma yapılması oldukça önemli bir konudur. Bilindiği gibi dijital ortamlar dini konular hakkında bilgiye olan erişimi kolaylaştırırken bir taraftan da farklı dinler arasındaki görünmeyen mücadeleleri de ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmalara bakıldığında İslamafobi, İslam'da kadın erkek eşitliği, kadına şiddet, özgürlük, cariyelik, hak ve adalet gibi birçok mesele sosyal medya ortamlarında farklı amaçlar-

la gündemde tutularak gençlerin İslam algısını etkilemektedir. Esasında sosyal medyanın gençler üzerindeki İslam algısı karmaşık ve çok yönlüdür. Sosyal medyanın çarpıtılmış dini bilgiler, dezenformasyon ve nefret söyleminin yayılmasında etkisi nedir? Gençler sosyal medyada İslam'a dair bilgiler almak isterken maruz kaldıkları bilgiler nedeniyle bunalım ya da din-den uzaklaşma gibi bir durumla karşılaşmakta mıdır? Sosyal medya dinin insana sunduğu anlam arayışını nasıl etkilemektedir? Sosyal medyada dini inanç ve ritüeller üzerine yapılan ticari amaçlı paylaşımlar gençlerin İslam algısında ne gibi etki bırakmaktadır? Gençlerin eleştirel düşünme bakış açısına sahip olması, sorgulaması ve güvenilir kaynaklardan İslam dini hakkında bilgi edinmesi gençlerin İslam algısını nasıl etkilemektedir? Bu ve benzeri sorulara yanıt arayan bu çalışma günümüzde oldukça yaygın olan sosyal medya kullanımının gençlerin din algısı ve düşünceleri hakkında şimdiye kadar yapılmış olan çalışmalar üzerinden incelenerek derleme bir makale olarak hazırlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Gençler, İslam, Algı.

SOCIAL MEDIA AND YOUNG PEOPLE'S PERCEPTION OF ISLAM

ABSTRACT

Social media environments, the new address of sociality in the digitalizing world, are platforms where people are free to seek information, education, shopping, entertainment, and games, and where they meet their emotional needs such as psychological satisfaction and relaxation. Social media platforms have a very important place in the individual's life, as well as in her religious life and world of thought. It is known that these channels are very effective in accessing religious education resources and different religious content, learning and implementing religious practices, and communicating with other like-minded people. While social media platforms have the potential to develop and spread religious beliefs and practices, they can also lead to terrorism, violence, misogyny, fear, hatred and misunderstanding towards Islam. Negative representations in the virtual world also create new challenges and threats, such as young people's prejudiced approach to Islam and misinformation about the religion. For this reason, it is very important to know the perception of Islam among young people on social media platforms, to determine what the problems are and to conduct research. As is known, digital environments facilitate access to information about religious issues, while also revealing the invisible struggles between different religions. When we look at the research, we see that many issues such as Islamophobia, gender equality in Islam, violence against women, freedom, concubinage, rights and justice are kept on the agenda for different purposes in social media environments and affect young people's

perception of Islam. In fact, social media's perception of Islam among young people is complex and multifaceted. What is the impact of social media in spreading distorted religious information, disinformation and hate speech? Do young people experience depression or drift away from religion because of the information they are exposed to when trying to get information about Islam on social media? How does social media affect the search for meaning that religion offers to people? What kind of impact do commercial posts about religious beliefs and rituals on social media have on young people's perception of Islam? How does the fact that young people have a critical thinking perspective, question and learn about Islam from reliable sources affect their perception of Islam? This study, which seeks answers to these and similar questions, will be prepared as a compilation article by examining the studies conducted so far on the religious perception and thoughts of young people on the use of social media, which is quite common today.

Abstract: Social Media, Young People, Islam, Perception.

DİN SOSYOLOJİSİ

DEİZM Mİ? HIÇLIĞIN KÜRESELLEŞMESİ Mİ? GÜNÜMÜZ GENÇLİĞİN DINDARLIK ALGISI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. Yakup ÇOŞTU

Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
yakupcastu@hitit.edu.tr

ÖZET

Günümüz Türkiye'sinde gençliğin deist, ateist veya agnostik bir eğilime doğru sürüklendiği hususu kamusal gündemi yoğun bir biçimde meşgul etmektedir. İnanç bunalımı yaşayan gençlerin bu durumlarına ilişkin kapsamlı akademik saha araştırmalarının eksikliği, konunun birtakım söylemler ve duyumlar üzerinden analiz edilmesine neden olmaktadır. Söz konusu değerlendirmeler magazinел bir çerçevede çoğunlukla da indirgemeci bir dil üzerinden yapılagelmektedir.

Sosyal bilimciler, özellikle sosyologlar, çeşitli kavramsallaştırmalar üzerinden yaşanan ve tecrübe edilen sosyal gerçekliği analiz etmeye çalışmaktadırlar. Günümüz dünyasında yaşanan sosyal, siyasal ve kültürel değişim ve dönüşümler ortaya atılan kavramsallaştırmalar üzerinden analiz edilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda George Ritzer'in "hiçliğin küreselleşmesi" (globalization of nothing) kavramsallaştırması, günümüz gençliğinin dindarlık eğilimini makro bir çerçevede analiz etmeyi kolaylaştırabilir. Ritzer bu kavramsallaştırmasını, tüketim kültürü bağlamında ele almaktadır. Ona göre, McDonaldlaşma, kapitalizm ve Amerikanlaşma, boş, ayırıcı içerikten yoksun biçimlerin (nothing), dünyaya yayılımını kolaylaştırmıştır. Dünyaya yayılım sırasında, "içerikten yoksun biçimler" herhangi bir engelle karşılaşmazken, "özgün, içi dolu biçimler" (somet-

hing) ise reddedilmeyle karşılaşabilirler. Ritzer, içerikten yoksun hiçliğin (nothing) dört tipinden bahseder: “yok-mekanlar”, “yok-şeyler”, “yok-insanlar” ve yok-hizmetler”. Ona göre, hiçliğin küreselleşmesi, dünya genelinde pek çok ulusun çeşitli hiçlik türleriyle homojenleşmesini gündeme getirmiştir.

Günümüz Türkiye’sinde, gündelik hayatta internet ve sosyal medya kullanımı her geçen gün artarak yaygınlaşmaya devam etmektedir. Sanal veya siber alem olarak ifade edilen bir gerçeklikten bahsedilmektedir. Bu gerçeklik, küresel güçlerin emperyalist arzuları tarafından tasarlanmış ve kontrol edilmiş içerikten yoksun, boş, anlamsız, değer yüksüz biçimlerin, bireylerin, en mahrem ve kişisel alanlarına kadar, hayatına girmesini kolaylaştırmıştır. Bugün, sadece ülkemizde değil, tüm dünyada, gençlik özelinde, konuşulan inanç bunalımı konusunun anılan durumla ilgili olduğunu düşünmekteyiz. Aksi taktirde, ancak felsefi birtakım soruşturmalar sonucu ulaşılabilen deist, ateist ve agnostik eğilimlerden bahsedilmesi güçtür.

Bu bildirinin temel iddiası, günümüz gençliği özelinde dindarlık eğiliminin, deizm, ateizm ve agnostisizmden daha ziyade G. Ritzer’in “hiçliğin küreselleşmesi” bağlamında ifade ettiği özgün/ayırıcı içerikten yoksun, tasarlanmış ve kontrol edilmiş boş biçimlerin oluşturduğu sosyal gerçekliğe bağlı olarak gerçekleşen bir yönü olduğu üzerinedir. Günümüz gençliğinin dindarlık eğilimine yönelik gerçekleştirilecek tartışmaların bu bağlam üzerinden yapılmasının konuyu indirgemeci yaklaşımların dışında bir alanda, eleştirel bir tarzda tartışmayı mümkün kılacaktır. Anılan husus makro sosyolojik bir yaklaşımla ele alınarak tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Dindarlık, Deizm, Agnostisizm, Hiçliğin Küreselleşmesi.

DEISM OR GLOBALIZATION OF NOTHING? AN EVALUATION ON THE PERCEPTION OF RELIGIOSITY AMONG TODAY'S YOUTH

ABSTRACT

In contemporary Turkey, the notion that youth are drifting towards deist, atheist, or agnostic tendencies occupies the public agenda intensely. The lack of comprehensive academic field research regarding the conditions of young people experiencing a crisis of faith has led to the analysis of the subject based on rumors and hearsay. These evaluations are often made within a sensational framework and in a reductive language.

Social scientists, particularly sociologists, attempt to analyze experienced and lived social reality through various conceptualizations. The social, political, and cultural changes and transformations happening in today's world are being analyzed through these conceptual frameworks. In this context, George Ritzer's conceptualization of the "globalization of nothing" can facilitate analyzing the religiosity tendencies of today's youth on a macro scale. Ritzer approaches this conceptualization within the context of consumer culture. According to him, McDonaldization, capitalism, and Americanization have facilitated the spread of empty, content-less forms (nothing) worldwide. During this global spread, "content-less forms" encounter no obstacles, while "authentic, content-rich forms" (something) may face rejection. Ritzer mentions four types of content-less nothing: "non-places," "non-things," "non-people," and "non-services." According to him, the globalization of nothing has led to the homogenization of many nations with various types of nothingness worldwide.

In today's Turkey, the usage of the internet and social media continues to spread and increase in everyday life. A reality referred to as the virtual or cyber realm is being discussed. This reality, designed and controlled by the imperialist desires of global powers, has facilitated the penetration of empty, meaningless, value-less forms into the most intimate and personal areas of individuals' lives. We believe that the crisis of faith discussed not only in our country but also worldwide, particularly concerning youth, is related to this situation. Otherwise, it is difficult to talk about deist, atheist, and agnostic tendencies that can only be reached through some philosophical inquiries.

The main claim of this paper is that the tendency towards religiosity among today's youth is more related to the social reality created by the designed and controlled empty forms without original/distinctive content, expressed in the context of G. Ritzer's "globalization of nothing," rather than deism, atheism, and agnosticism. Discussions on the religiosity tendencies of today's youth, when carried out within this context, will allow for a critical debate outside of reductive approaches. This issue will be discussed with a macro sociological approach.

Keywords: Youth, Religiosity, Deism, Agnosticism, Globalization of Nothing.

GELENEK-MODERNLİK ÇATIŞMASINDA ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DİN ANLAYIŞI (AFGANİSTAN-KABİL ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Prof. Dr. Abdullah MOHAMMADI

Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler Edebiyat Fakültesi
abdullahmoh2000@gmail.com

ÖZET

Her toplumda genç bireylere, özellikle de üniversitede okuyan gençlere, toplumların yeniden inşasında önemli roller düşmektedir. Okuyabilen, tahlil edebilen ve çevresinde olup bitenlerle ilgilenebilen genç bir kitleye sahip toplumlarda meydana gelebilecek her türlü değişimin lokomotifidirler. Gençler aynı zamanda geleceğin yöneticileri ve toplumsal konularda karar vericilerdir. Ayrıca üniversitede okuyan gençler eğitim açısından toplumun üst sosyal sınıfını temsil etmektedir. Bu anlamda üniversitede okuyan gençlerin toplumsal krizlerden en çok etkilenen grup olarak karşımıza çıkmaktadır.

Genel yapı itibarıyla üniversitede okuyan gençlerin büyük çoğunluğu, geleneksel yapının hakim olduğu ortamdan veya yaşadığı mekandan farklı bir sosyal çevreye girmektedir. Bu nedenle genç bireyin yeni çevresi, geleneksel değer yargıları, din algısı, tutum ve davranış kalıplarında değişim ve farklılaşmalar kaçınılmaz görünmektedir. Böyle bir durumda gençlerin bulunduğu yaş dönemi itibarıyla çevresinde olup bitenlere ve geleneksel düzene karşı farklı tutum ve davranış sergileyebildikleri gibi geleneksel düzenin bütün parçalarını da benimseyebilirler. Bu süreçte gençlerin tutum ve davranışlarında sapmalar, yabancılaşma, tutarsızlık, kuralsızlık ve çelişkiler ortaya çıkabilmektedir. Üniversitede okuyan gençlerin yabancılaşması,

gençlerin toplumla bütünleşmemiş olması manasına gelebilir. Ancak gencin toplumla bütünleşmesi, siyasi, kültürel, ekonomik ve toplumsal gibi alanlarda gerçekleşmektedir. Bu anlamdaki din, sosyo-kültürel yapı içerisinde yer alarak, bireylere özgün bir zihniyet kazandırmakta, toplumun kurumsal yapılarının devam etmesine ve sağlıklı bir temelde yürümesine olanak sağlamaktadır.

Afgan toplumunun geleneksel yapısı, dinin, dini önderlerin ve sufilere toplumu ve birey üzerindeki yapıcı etkisiyle bilinmektedir. Üniversite öğrencilerinin İslam'a bakışı, günlük hayatındaki dinin yeri ve önemi, dini inanç, sosyal hayat ve dünya görüşünün oluşmasındaki dinin önemi gibi konular incelenmeye değerdir.

Bu çalışmada geleneksel İslam anlayışını savunan ve terör eylemlerinden dolayı adını duyuran Taliban hakimiyetinde gelenek-modernlik çatışmasında yer alan üniversite öğrencilerin hangi yönde din anlayışını benimsedikleri ve din anlayışının oluşmasında hangi faktörlerin daha fazla etkili olduğu bilimsel metotlarla belirlenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afganistan, Taliban, Terör, Gelenek-Modernlik, Din Anlayışı.

UNIVERSITY STUDENTS' UNDERSTANDING OF RELIGION IN THE CONFLICT OF TRADITION- MODERNITY (SAMPLE: UNIVERSITY OF KABUL)

ABSTRACT

In every society, young individuals, especially young people studying at university, have important roles in the reconstruction of societies. They are the locomotive of all kinds of changes that can occur in societies with a young population that can read, analyze and be interested in what is happening around them. Young people are also future managers and decision makers on social issues. In addition, young people studying at university represent the upper social class of society in terms of education. In this sense, young people studying at university appear to be the group most affected by social crises.

In terms of general structure, the majority of young people studying at the university enter a social environment different from the environment dominated by the traditional structure or the place where they live. For this reason, changes and differentiations in the young individual's new environment, traditional value judgments, perception of religion, attitudes and behavior patterns seem inevitable. In such a case, young people may exhibit different attitudes and behaviors towards what is happening around them and the traditional order, depending on their age, and they may also adopt all parts of the traditional order. In this process, deviations, alienation, inconsistency, irregularities and contradictions may arise in the attitudes and behaviors of young people. The alienation of young people studying at university may mean that young

people are not integrated with society. However, the integration of young people into society takes place in areas such as political, cultural, economic and social. In this sense, religion takes part in the socio-cultural structure, provides individuals with a unique mentality, and enables the institutional structures of society to continue and run on a healthy basis.

The traditional structure of Afghan society is known for the constructive influence of religion, religious leaders and Sufis on society and the individual. Issues such as university students' view of Islam, the place and importance of religion in daily life, the importance of religion in the formation of religious belief, social life and world view are worth examining.

In this study, it will be tried to determine with scientific methods in which direction the understanding of religion adopted by university students who are in the tradition-modernity conflict under the rule of the Taliban, who defend the traditional understanding of Islam and made a name for themselves due to their terrorist acts, and which factors are more effective in the formation of the understanding of religion.

Keywords: Afghanistan, Taliban, Terror, Tradition-Modernity, Understanding of Religion.

DENETİM, GÖZETLEME VE TOPLUM BAĞLAMINDA YAPAY ZEKANIN NELİĞİNE İLİŞKİN BİR ÇÖZÜMLEME

Prof. Dr. Bahset KARSLI

Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
bkarsli@akdeniz.edu.tr

ÖZET

İnsanlık tarihinin kadim konularının başında toplumsal denetleme ve kontrol gelmektedir. Esasından insanlık tarihinde toplumsal organizasyon kavramıyla açıklanan bu konu, modern dönemde denetleme ve kontrol kavramlarıyla iktidar çözümlemesi şeklinde karşımıza çıkmıştır.

Modern ve postmodern (akışkan) dönemlerde iktidar çözümlemesinde zaman ve mekan tasavvurları belirleyici bir rol oynamaktadır. Tebliğimizde modern dönem zaman ve mekan temelli kontrol ve denetimi, Panoptikon hapishane modeli üzerinden analiz ederken, modern sonrası (postmodern akışkan) dönemi ise yapay zekanın ontolojisi ve işlevi üzerinden inceleyeceğiz.

Modern iktidarlara anlaşılmada Jeremy Bentham'ın Panoptikon'u oldukça önemli bir metindir. Tarihsel olarak, göz, Tanrı ya da Tanrı-kralların, kutsal iktidarlara toplum üzerindeki denetiminin sembolüdür. Panoptikon ile birlikte, bu göz, dindışı ve kutsal olmayan bir iktidar biçimi olarak yeryüzüne inmiştir. Panoptikon, küresel iktidar biçimlerini çözümlemeye sembolik anlamlar içerir. Panoptikon'un tasarımı, gözetime tabi tutulacak her tür insanın bulunduğu kurumlardaki düzeni, özellikle cezaevleri, hapishaneler, ticarethaneler, işahaneleri, yoksul evleri,

karantina istasyonları, fabrikalar, hastaneler, akıl hastaneleri ve okullardaki kontrolü sağlamak için geliştirilmiştir. 1787 yılında Beyaz Rusya'daki Crecheff'te Jeremy Bentham tarafından tasarlanan bu ilkeye göre, Panoptikon hapisanesinin dairesel tasarımı, mahkumları daha iyi gözetlemek için oluşturulmuştur. Bauman, Panoptikon'un bir yandan mahkumların hareketini kısıtlarken bir yandan da gardiyanların hareketini kolaylaştıran temel modern kontrol yöntemi olduğunu belirtir. Panoptikon, denetmenin merkezde bulunan ofisinden, mahkumlar tarafından görülmeden hücrelerin her birini görebildiği bir tasarıma sahiptir.

(Ağır) modernlikten (akışkan) modernliğe geçişle birlikte, iktidarların akan ve hareket halindeki toplumu kontrol etme yöntemleri değişmiştir. Bauman, akışkan modernliği Panoptikon sonrası süreçle ilişkilendirir. Günümüz bilgi ve internet teknolojilerinin oluşturduğu toplumsal iklimde, yapay zekanın kontrol, gözetim ve denetim konseptlerinde işlevselleştirildiğine tanıklık ediyoruz.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, Gözetleme, Denetim, Panoptikon.

THE CONTEXT OF CONTROL, SURVEILLANCE AND SOCIETY AN ANALYSIS OF THE NATURE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

ABSTRACT

Social supervision and control is one of the most ancient issues in human history. This subject, which was originally explained with the concept of social organisation in human history, has emerged in the modern period in the form of power analysis with the concepts of control and control.

Conceptions of time and space play a decisive role in the analysis of power in modern and postmodern (fluid) periods. In our paper, we will analyse the time and space-based control and supervision of the modern period through the Panopticon prison model, while we will examine the post-modern (postmodern fluid) period through the ontology and function of artificial intelligence.

Jeremy Bentham's Panopticon is a very important text in understanding modern powers. Historically, the eye is the symbol of the control of God or God-kings, the sacred powers over society. With the Panopticon, this eye has come down to earth as a non-religious and non-sacred form of power. The Panopticon has symbolic meanings in analysing global forms of power. The design of the Panopticon was developed to ensure order in institutions with all kinds of people to be subjected to surveillance, especially prisons, jails, prisons, commercial establishments, reformatories, poor houses, quarantine stations, factories, hospitals, asylums and schools. Designed in 1787 in Crecheff in Belarus by Jeremy Bentham, the circular design of the Panopticon prison was created to better mo-

nitor the prisoners. Bauman states that the Panopticon is the main modern method of control that facilitates the movement of guards while restricting the movement of prisoners. The Panopticon is designed in such a way that the supervisor, from his office in the centre, can see each of the cells without being seen by the inmates.

With the transition from (solid) modernity to (fluid) modernity, the ways in which governments control a society in flux and in motion have changed. Bauman associates fluid modernity with the post-Panopticon process. In the social climate created by today's information and internet technologies, we witness the functionalisation of artificial intelligence in the concepts of control, surveillance and supervision.

Keywords: Artificial Intelligence, Surveillance, Control, Panopticon.

TÜRK GENÇLİĞİ ÜZERİNDE DİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Prof. Dr. Kemaleddin TAŞ

Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
kemaleddintas@sdu

ÖZET

Din, topluma belli bir zihniyet kazandırarak sosyal hayatın şekillenmesini sağlamakta ve bu doğrultuda insana kendisi ve evren hakkında bir bakış açısı vermektedir. Böylece kişi dine, kendi niteliği ve evrendeki yeri hakkında bütüncül bir bilgi şeması bulmakta; kendi başlangıcı ve sonunu görmektedir. Bu özelliklerinden dolayı din günümüzde de özünde taşıdığı “aşkın” değerlerle insanları kendisine bağlamakta, çeşitli kültür sahaları üzerinde tesir göstermekte ve bu anlamda kültürün hâkim gücü olma eğilimini sürdürmektedir. Çünkü yaşam boyunca karşılaşılan birçok olayın anlamlandırılması noktasında, dinin dışında ve onun yerini doldurabilecek hiçbir profan mutlak değer mevcut değildir. Nitekim din, bir toplum içerisindeki salt dinî işlevlerinin ötesinde önemli tamamlayıcı toplumsal fonksiyonları da yerine getirmektedir. Bu çerçevede, onun kişisel ve toplumsal kimlik belirlenmesindeki ve özellikle de ülkemiz gibi hızlı değişim süreçlerine maruz bulunan toplumların karşı karşıya kaldıkları kimlik sorunlarının çözümündeki tamamlayıcı fonksiyonları da büyük önem arz etmektedir. Ayrıca din, toplumda karşılaşılan olayların yorumunun yapılabilmesini kolaylaştırmakta, davranışların belirlenmesi için rehberlik sağlayan bir çeşit “algılama çerçevesi” teşkil etmekte ve böylece kişinin kozmos içindeki yerini tayin eden önemli bir faktör olmaktadır.

Ülkemizin yakın tarihinde bütün geleneksel kurum ve yapıları da içine alan çok köklü sosyokültürel değişimler zorunlu olarak çeşitli uyumsuzluk ve çatışmaları da beraberinde getirmektedir. Bu süreçten en fazla etkilenen kesimlerin başında gençler gelmektedir. Değer yargıları hızla değişen Türk gençliği; içinde yaşadığı toplumun değerlerinin de hızla değişmesi karşısında çoğu zaman kimlik bunalımları yaşamakta ve çıkmazlarla karşı karşıya kalmaktadır. Yukarıda sıralanan engellere karşın, Türk gençliğinin dine yönelik tutum ve davranışları olumlu ve oldukça yüksek düzeydedir. Özellikle gençlik üzerine yapılan dinî hayatla ilgili alan araştırmaları, bu durumu doğrulamaktadır. Türk gençliği için “dünya kurma” girişiminde, bir takım yıkıcı etkilere rağmen halen tepe noktada olan din, hayatı anlamlandırma açısından yerini önemli ölçüde korumaya devam etmektedir. Ancak toplumların geleceği olan gençlik; doğru bir din anlayışıyla kimliklenmezse, gençlerin dinî duyguları bazı çevreler tarafından değişik saiklerle suiistimal edilirse, gençler ortaya konan söylem ve eylemlerle dini, hayatlarına anlam katan güvenilir bir liman veya sığınak olarak değil de çıkar ve çatışmaların, ötekileştirmenin yaşandığı bir alan olarak görme eğilimine sürüklendirilirse ülkemiz açısından çok sancılı süreçlerin ortaya çıkması kaçınılmaz hâle gelir.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Din, Dindarlık, Türk Toplumu.

THE PLACE AND IMPORTANCE OF RELIGION ON TURKISH YOUTH

ABSTRACT

Religion, provides the shaping of social life by giving a certain mentality to the society; and in this direction, it gives people a perspective about themselves and the universe. Thus, in religion, the individual finds a holistic information scheme about his own nature and his place in the universe; he sees his own beginning and end. Religion, due to these features of it and through the “transcendental” principles it embodies, connects individuals to itself, continues to be the dominant force in culture and has an effect on a variety of cultural domains. It is because there is no absolute profane value other than religion that can replace it in making sense of many events encountered in life. As a matter of fact, religion fulfils important complementary social functions beyond its purely religious functions in a society. In this context, its complementary functions in determining personal and social identity and especially in solving the identity problems faced by societies such as our country, which are exposed to rapid change processes, are of great importance. In addition, religion facilitates the interpretation of the events encountered in society, constitutes a kind of “perception framework” that provides guidance for the determination of behaviour, and thus becomes an important factor determining the individual’s place in the cosmos.

The radical socio-cultural changes experienced in the recent history of our country inevitably bring about various incompatibilities and conflicts that include all traditional institu-

tions and structures. Young people are among the most affected segments of this process. Turkish youth, whose values are changing rapidly, often experience identity crises and face predicaments in the face of rapid changes in the values of the society they live in. Despite the obstacles listed above, the attitudes and behaviours of Turkish youth towards religion are positive and at a very high level. This is especially confirmed by field studies on the religious life of youth. In spite of the destructive effects, religion, which is still at the top for Turkish youth, continues to maintain its place to a significant extent in terms of Turkish youth's meaning of life in their attempt to "build a world". However, very hard times will inevitably occur for our nation if the youth, who are the future of societies, are not identified with a correct understanding of religion, if the religious feelings of young people are abused by some circles for different motives, and if young people are dragged into the tendency to see religion as an area where interests, conflicts, and marginalisation are experienced rather than as a "safe haven" that adds meaning to their lives.

Keywords: Youth, Religion, Religiosity, Turkish Society.

SOSYOLOJİ VE TOPLUMSAL SORUNLAR

Doç. Dr. Hakkı KARAŞAHİN

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
hakkı.karashahin@ikcu.edu.tr

ÖZET

Sosyolojinin bir bilim olarak doğuşu, temelde o zamanlarda karşılaşılan sosyal problemlere bilimsel çözüm arayışının sonucudur. Sosyoloji biliminin ilk öncüleri ve kurucu babalarının kendi dönemlerinde sosyal sorunları araştırarak, anlayacak, açıklayacak, onlarla ilgili sosyal yasalar keşfedecek ve bu keşfedilen yasaların toplumsal yapıya uygulanması neticesinde toplumun nispeten düzen ve istikrara kavuşturacak bir bilim kurma girişiminin ürünü olarak sosyoloji disiplini kurulmuştur. Sosyolojinin bilimsel bir disiplin olarak kurulmasına toplumsal bozulma, yozlaşma, çatışma ve krizler neden olmuştur. Bu nedenle sosyoloji bir sosyal problem bilimi olarak tasarlanmıştır.

Modernleşmenin ürettiği toplumsal sorunlar sadece sanayileşen ve modernleşen Batı toplumlarıyla sınırlı kalmamıştır. Nitekim Ülkemizde işsizlik, yoksulluk, ekonomik krizler, geri kalmışlık, köylülük, gelir dağılımı adaletsizliği, terörizm, suç, şiddet, namus cinayetleri, mafyatik yapılar, kamusal hizmetlerde yetersizlik, ahlakî, dinî ve ailevî yozlaşma, yabancılaşma, yolsuzluk, rüşvet, gecekondulaşma, afetler vb gibi sorunlar, toplumsal hayatın dengesini bozmuştur. Bu nedenle sosyoloji alanında gerek kuramsal gerekse uygulamalı düzeyde toplumsal ve dinî sorunlar üzerine araştırma girişimleri hız kazanmıştır. Hatta bu girişimler, “politika yönelimli araştırmalar” ve “sosyal problemler sosyoloji” şeklinde iki farklı sosyolojinin alt disiplinin kurulmasına neden olmuştur. Politika yönelimli araştırmalarda, toplumsal yaşamda

karşılaşılan sosyal sorunları uygulamalı düzeyde araştırıldığı, bunlarla ilgili çözümler geliştirildiği, bu bulguların politikacılar, yöneticiler, kamu ve özel kuruluşları tarafından kullanıldığı bir araştırma süreci söz konusudur. Sosyal problemler sosyolojisi ise güncel toplumsal sorunları, kuramsal ve uygulamalı düzeyde ele alan bir disiplin olarak doğmuştur. İşte bu sempozyum bildirisinde toplumsal ve dinî sorunlar üzerine ortaya çıkan kuramlara odaklanmak amaçlanmaktadır. Bu kapsamda bildiride sosyoloji biliminin kuruluşundan günümüze sosyoloji ve sosyal sorunlar meselesi temel problem olarak ele alınmaktadır. Sosyolojinin sosyal sorunları nasıl araştırdığı, sosyal sorunları konu edinen araştırma tasarımlarının nasıl yapıldığı ve sosyal sorunlara yönelik politika yönelimli araştırmaların boyutları ve bulgularının nasıl kullanıldığı sorularına bildiri kapsamında cevap aranmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Sosyal Sorunlar, Politika Yönelimli Araştırmalar, Sosyal Problemler Sosyolojisi.

SOCIOLOGY AND SOCIAL PROBLEMS

ABSTRACT

The birth of sociology as a science is basically the result of the search for scientific solutions to the social problems encountered at that time. The discipline of sociology was established as a product of the attempt of the first pioneers and founding fathers of sociology to establish a science that would investigate, understand and explain the social problems of their time, discover social laws related to them, and as a result of the application of these discovered laws to the social structure, the society would achieve relative order and stability. The establishment of sociology as a scientific discipline was caused by social deterioration, corruption, conflict and crisis. Therefore, sociology was designed as a science of social problems. The social problems produced by modernisation have not been limited to industrialised and modernised Western societies. As a matter of fact, problems such as unemployment, poverty, economic crises, underdevelopment, peasantry, income inequality, terrorism, crime, violence, honour killings, mafia structures, inadequacy in public services, moral, religious and familial corruption, alienation, corruption, bribery, squatting, disasters, etc. have disrupted the balance of social life. For this reason, research initiatives on social and religious problems have gained momentum in the field of sociology at both theoretical and applied levels. These initiatives even led to the establishment of two different sub-disciplines of sociology, namely "policy oriented research" and "social problems sociology". In policy oriented research, there is a research process in which social problems encountered in social life are investigated at an applied level, solutions are

developed, and these findings are used by politicians, administrators, public and private organisations. The sociology of social problems has emerged as a discipline that deals with current social problems at the theoretical and practical level. In this symposium paper, it is aimed to focus on the theories that have emerged on social and religious problems. In this context, the paper deals with the issue of sociology and social problems from the foundation of sociology to the present day as the main problem. Within the scope of the paper, answers are sought to the questions of how sociology investigates social problems, how research designs are made on social problems, and how the dimensions and findings of policy-oriented research on social problems are used.

Keywords: Sociology, Social Problems, Policy Oriented Research, Sociology of Social Problems.

TÜKETİM KÜLTÜRÜ VE DİN

Doç. Dr. Bekir EMİROĞLU

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
bekir.emiroglu@ikcu.edu.tr

ÖZET

İnsanın doğduğu andan ölümüne kadar yaşantısının tümünde önemli bir yere sahip olan tüketim olgusu, hayatın başlangıcından itibaren insanla birlikte var olan bir olgudur. Hangi toplumda olursa olsun gündelik hayatın bir parçası olarak tüketim, insanlar için ortak ve temel bir alandır. İnsanın yaşayışına bağlı olarak tüketim alışkanlıkları da değişmektedir. Kimi zaman sınırlı bir ihtiyaç alanında etkili olan tüketim, kimi zaman ise bireyin kendisini ifade etme şekli, sosyal statü ve prestij elde etme aracı olma gibi sosyo-psikolojik ihtiyaçları da kapsayan geniş bir alanda kendisini göstermektedir. Dolayısıyla tüketici olan bireyin davranışlarında biyolojik faktörlerin yanı sıra psikolojik, sosyolojik birçok faktör de etkili olmaktadır.

İnsanların sahip oldukları değer ve yargılar hayatlarında aldıkları kararlar üzerinde etkili olmaktadır. Tüketici karar verme süreçleri de bu kapsamdan etkilenmektedir. Değer ve yargıları oluşturan ana kaynaklardan en önemlisi olan din, bireye kişisel ve sosyal bir kimlik kazandırmaktadır. Din bireyin günlük hayatını, psikolojisini, yaşam tarzını şekillendirici rolüyle tüketim gibi ekonomik faaliyetler dâhil bütün davranışlarında belirleyici ve yönlendirici olmaktadır. Tüketici davranışında da dini kuralların belirleyici ve yönlendirici etkisi bireyin dindarlık düzeyine göre farklılık göstermektedir.

Dindarlık ve tüketim olgularını konu edinen bu çalışmada tüketim, tüketici davranışları ve dindarlık ile ilişkili kavramlar, konuyla ilgili teorik yaklaşımlar, tüketici karar verme sürecinde etkili olan psikolojik faktörler, dindarlığın tüketici davranışlarındaki rolü gibi unsurlar ele alınacaktır.

İçinde yaşadığımız bilgi ve teknoloji çağında hızlı değişim ve gelişmelere alışan üretim çokluğu ve renkli seçenekler arasında tüketimi ihtiyaçtan öte bir zevk aracı olarak gören yeni nesil tüketiciler ve bu tüketicilerin oluşturduğu toplumlar sosyal ekonomik ve teknolojik gelişmelerden, geçmişe oranla çok daha hızlı haberdar olan ve etkilenen bireylere dönüşmüşlerdir.

Bu çalışmada tüketim toplumuna dönüşen çağımızın toplumsal yapıları, tüketim kültürünü etkileyen çeşitli unsurların ışığında incelenmiştir. Sanayi Devrimi ve kapitalizmin ortaya çıkması ve küreselleşme olgusunun bütün dünyayı etkilemesi neticesinde, tüketim toplumuna dönüşümün ve bu dönüşümde önemli rol oynayan sosyal sınıfların değişen yaşam tarzları moda, teknoloji, medya ve reklamların etkisi, yeni nesil tüketiciler açısından irdelenmiştir. Bu çalışma ile amaçlanan, geleneksel topluluklardan ve kültürlerden yeni nesil topluluklara ve tüketimle şekillenen yeni kültüre kayan ilgiyi anlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Tüketim, Kültür, Din, Dindarlık, Kapitalizm.

CONSUMPTION CULTURE AND RELIGION

ABSTRACT

The phenomenon of consumption, which occupies an important place throughout the life of a person from the moment of his birth to his death, has existed with him from the beginning of life. Consumption, as part of everyday life in any society, is a common and fundamental area for people. Consumption habits also change depending on the way a person lives. Consumption, which is sometimes effective in a limited area of need, is sometimes reflected in a wide range of socio-psychological needs, such as the way a person expresses himself, becomes a means of achieving social status and prestige. Consequently, in the behavior of the consumer, biological factors, as well as many psychological and socio-logical factors, are influenced.

The values and beliefs that people have influence the decisions they make in their lives. Consumer decision-making processes are also affected by this scope. Religion, the most important source of values and judgments, gives an individual a personal and social identity. Religion is defining and guiding all behaviour, including economic activities, such as consumption, as it shapes the individual's daily life, psychology, and lifestyle. The determining and guiding effect of religious rules on consumer behavior varies depending on the individual's level of religiosity.

This study, which focuses on the concepts of religiosity and consumption, examines consumption, consumer behavior, and related concepts, theoretical approaches to the subject, psychological factors affecting the consumer decision-making process, and the role of religiosity in consumer behavior.

The new generation of consumers and the societies created by these consumers, who are accustomed to rapid change and development in the era of information and technology, who see consumption as a means of enjoyment beyond necessity, among the multiplicity of production and colorful options, have become individuals who are much more aware and affected by socio-economic and technological developments than in the past.

This study examines the social structures of our era, which is turning into a consumer society, in the light of the various factors that influence the culture of consumption. As the Industrial Revolution and the emergence of capitalism and globalization affected the whole world, the transformation into a consumer society and the changing lifestyle of the social classes that played an important role in this transformation, the influence of fashion, technology, media and advertising has been reduced to the new generation of consumers. The aim of this study is to understand the interest that shifts from traditional communities and cultures to new generation communities, and to new cultures shaped by consumption.

Keywords: Consumption, Culture, Religion, Religiosity, Capitalism.

GÜÇLÜNÜN HAKLI GÖSTERİLDİĞİ BİR DÜNYADA, GAZZE'DEKİ İNSAN HAKLARI İHLALLERİ VE REHİNE KRİZİ HAKKINDA FARKLI PERSPEKTİFLER: SOSYOLOJİK BİR YAKLAŞIM

Dr. Öğr. Üyesi Büşra KUTLUAY ÇELİK

Afyon Kocatepe Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
busra_kutluay@hotmail.com

ÖZET

Dünyada insan hayatını ve çevreyi koruyabilmek için düzenlenmiş insan hakları ve savaş hukukuna dair pek çok ülkenin imzasının yer aldığı anlaşmalar bulunmaktadır; ancak bu sözleşmeler savaşlarda farklı gerekçelerle ihlal edilebilmektedir. Somut ve güncel bir misâl olarak İsrail'in Gazze'yi işgalinde bu sözleşmelerin İsrail açısından hiçbir anlamı olmadığı anlaşılmıştır. Buna karşılık Batı medyası savaşla alâkası olmayan (kadın, çocuk gibi) sivillere karşı İsrail'in işlediği cinayetlere ve soykırıma neredeyse hiç değinmemektedir. Bununla birlikte İsrail'i ateşkese zorlamak için Hamas'ın elinde tuttuğu esirler hakkında 1977 Protocol to the Geneva Conventions (Article 51 section 7)'da yer alan "savaşta rehinlerin ve sivillerin kalkan olarak kullanılmayacağı kuralı" hatırlatılmaktadır (John Davenport Professor of Philosophy, Fordham University <https://www.newsweek.com/gaza-human-shields-problem-bomb-first-strategy-opinion-1902762>).

Birleşmiş Milletler Antlaşması (26 Haziran 1945), İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (10 Aralık 1948), özellikle "Cenevre Protokolü'nün (12 Ağustos 1949) temel ilkeleri, ki bu ilkeleri artık onaylamayan devletler (İsrail gibi) için bile bağlayıcı kabul edilmektedir, kısmen ABD'nin Vietnam topraklarında Vietkong güçlerinin saklandığı düşünülen geniş alanları napalm bombasıyla yakma taktiğini reddetmek için geliştirilmiştir. Mesela

Batı medyasında yer alan bir yorumlarda “ Hamas’ın 7 Ekim 2023’te masum sivillere yönelik korkunç saldırılarının ardından yaşanan ölü sayısının ve büyük yıkımın kilit, ancak çok az tanınan bir sebebi, İsrail silahlı kuvvetlerinin gezegendeki neredeyse tüm gelişmiş demokratik ulusların silahlı kuvvetleri gibi, kendi saflarındaki kayıplara karşı son derece tahammülsüz hâle gelmesi ve kendi kayıplarını en aza indiren ancak sivil “ikincil zarar” muazzam ölçüde artıran stratejilerde ısrar etmesidir.” Bu eğilim, Batı medyasında “ Hamas’ın sivillerin arasına yerleşmiş olmasıyla birleştiğinde Gazze şehirlerinin neden enkaza dönüştüğünü açıklıyor” denilmektedir. Öte yandan mezkûr anlaşmalara rağmen yaşanan ihlaller, toplumda mezkûr sözleşme ve protokollerin ne işe yaradığının sorgulanmasına yol açmakta ya da güçsüz devletlere karşı uygulandığı intibaini vermektedir. Mevcut algı; ekonomik ve askerî bakımdan güçlü olan ve müşterek menfaatleri için birlikte hareket edebilen egemen ülkelerin istedikleri zaman dünyanın herhangi bir bölgesinde, daha önce var olan fay hatlarını tetiklemek suretiyle savaş çıkarabildikleri; istediklerinde ambargo, tehdit, darbe, suikast gibi gayr-i meşru yöntemlerle kendilerine boyun eğmeyen ülke ve liderlere karşı pozisyon aldıklarıdır.

Bu çalışmada, insanlık için müşterek değerlerin ve insan hayatını korumayı garanti altına almak maksadıyla imzalanan uluslararası anlaşmaların nasıl ihlal edildiği, bunun yanı sıra ihlalde bulunan ülkenin kim olduğuna bakarak bunların nasıl farklı yorumlanabildiği sosyolojik açıdan değerlendirilecektir. Çalışmanın amacı, standart metinlerdeki hükümler hakkında çifte standart yaklaşımları, Batı’dan Newsweek ve The Guardian; Müslüman Doğu’dan al-Jazeera’deki (<https://www.aljazeera.com>) yorumlarla sınırlı tutarak tespitler yapıp değerlendirmektir. Konu ile ilgili makaleler de taranıp nitel analiz metodu kullanılarak tahlil edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, İnsan Hakları, Gazze, İsrail, Newsweek, al-Jazeera.

DIFFERENT PERSPECTIVES ON HUMAN RIGHTS VIOLATIONS AND THE HOSTAGE CRISIS IN GAZA IN A WORLD WHERE THE STRONG ARE JUSTIFIED: A SOCIOLOGICAL APPROACH

ABSTRACT

There are many treaties on human rights and the law of war in the world, signed by many countries, which are designed to protect human life and the environment; however, these treaties may be violated for different reasons during wars. As a concrete and current example, Israel's occupation of Gaza has shown that these conventions have no meaning for Israel. On the other hand, Western media hardly mentions about the murders and genocide committed by Israel against civilians (such as women and children) who have nothing to do with the war, while they remind the "rule that hostages and civilians shall not be used as shields in war" in the 1977 Protocol to the Geneva Conventions (Article 51 section 7) about the prisoners held by Hamas in order to force Israel to ceasefire (John Davenport Professor of Philosophy, Fordham University <https://www.newsweek.com/gaza-human-shields-problem-bomb-first-strategy-opinion-1902762>).

The basic principles of the Charter of the United Nations (26 June 1945), the Universal Declaration of Human Rights (10 December 1948), in particular the "Geneva Protocol" (12 August 1949), which are now considered binding even on non-ratifying states (such as Israel), were developed in part to reject the US tactic of napalm-bombing large areas of Vietnamese territory where Vietcong forces were thought to be hiding. For instance a comment in the Western media is mentioned that "a key, but little-recognised, reason for the

death toll and massive destruction following Hamas' horrific attacks on innocent civilians on 7 October 2023 is that the Israeli armed forces, like the armed forces of virtually every advanced democratic nation on the planet, have become extremely intolerant of casualties in their own ranks and insist on strategies that minimise their own casualties but enormously increase civilian 'collateral damage'." This tendency, combined with Hamas' entrenchment among civilians, explains why Gaza's cities have been reduced to rubble."

On the other hand, violations despite the aforementioned agreements lead the society to question the usefulness of the aforementioned conventions and protocols or give the impression that they are applied against weak states. The current perception is that sovereign countries, which are economically and militarily powerful and can act together for their common interests, can start a war in any part of the world at any time by triggering pre-existing fault lines, and take a position against countries and leaders who do not submit to them through illegitimate methods such as embargoes, threats, coups and assassinations.

This study will sociologically evaluate how international agreements signed to guarantee the protection of common values for humanity and human life are violated, as well as how they can be interpreted differently depending on who the violating country is. The aim of the study is to identify and evaluate the double standard approaches to the provisions of standard texts, limited to the comments in Newsweek and The Guardian from the West and al-Jazeera (<https://www.aljazeera.com>) from the Muslim East. Articles on the subject will also be reviewed and analysed using qualitative analysis method.

Keywords: Sociology of Religion, Human Rights, Gaza, Israel, Newsweek, al-Jazeera.

SOSYAL MEDYA'NIN MİLLİYETÇİ, IRKÇI VE DİNİ SÖYLEMLERİN ÜRETİMİ VE YAYILMASINDAKİ ROLÜ: FİLİSTİN MİTİNGİ ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed BABACAN

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
muhammed.babacan@asbu.edu.tr

ÖZET

Bu bildirinin amacı, bir sosyal medya platformu olan X'in (eski adıyla Twitter) milliyetçi ve ırkçı söylemleri nasıl ürettiği ve yaydığını örnek bir olay üzerinden incelemektir. İstanbul'da 1 Ocak'ta gerçekleştirilen "Şehitlerimize Rahmet, Filistin'e Destek, İsrail'e Lanet" yürüyüşünde, Yıldız Teknik Üniversitesi öğrencisi Ege Akersoy'un, "Kelime-i Tevhid" bayrağı taşıyan İsmail Aydemir'e attığı yumruk, sosyal medyada (özellikle X'te) büyük yankı uyandırdı. Bu olay, sosyal medyanın milliyetçilik, ırkçılık ve din gibi toplumsal dinamikleri nasıl şekillendirdiğini anlamak açısından zengin bir analiz imkânı sunmaktadır. Ayrıca, bu sosyolojik vaka bağlamında milliyetçilik, ırkçılık ve din kavramlarının kesişim noktalarını derinlemesine incelemek, toplumsal yapıların nasıl işlediğini ve bireylerin kimliklerini nasıl inşa ettiklerini keşfetmemizi sağlayacaktır. Çalışmanın teorik çerçevesini özellikle; Benedict Anderson'ın medyanın ulusal kimlikleri nasıl inşa ettiğine dair tartışmaları, Etienne Balibar ve Immanuel Wallestein'in milliyetçilik ve ırkçılık arasındaki ilişkiyi ortaya koydukları belirsiz kimlikler teorisi, Jose Casanova ve Talal Asad'ın dinin kamusal alandaki rolünü ve seküler-dini gerilimleri analiz ettikleri çalışmaları ve Stuart Hall ve Manuel Castells'in medya ve sosyal medyanın temsil gücünü ve ağ toplumlarındaki etkisini ele aldıkları tartışmaları oluşturmaktadır. Veri toplama

aracı olarak söz konusu olay sonrası X'te yapılan paylaşımlar toplanacak ve hangi temaların öne çıktığı belirlenecektir. Daha sonra belirlenen temalar kodlanarak farklı görüşte olan iki grubun argümanları kapsamlı bir içerik analizine tabi tutulacaktır. Bu aşamada, X'teki paylaşımların özellikle nasıl bir milliyetçi, ırkçı ve dini söylem oluşturduğu ve bu söylemlerin toplumsal kimlikleri nasıl şekillendirdiği ele alınacaktır. Sonuç olarak bu bildiri, Türkiye'de sosyal medyanın milliyetçi, ırkçı ve dini söylemlerin üretimi ve yayılmasında nasıl bir rol oynadığını anlamak için önemli bir çalışma sunmaktadır. Sosyal medya algoritmaları, kullanıcı katılımı ve etkileşim mekanizmaları, bu tür söylemlerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlayarak toplumsal kutuplaşmayı artırabilir. Sosyal medyanın, bu tür söylemlerin geniş kitlelere ulaşmasını ve pekişmesini sağlayan güçlü bir araç olduğu vurgulanırken, bu sürecin derinlemesine anlaşılması ve çözümler üretilmesi için teorik çerçeveler ve örnek olaylar üzerinden yapılan detaylı analizlerin önemi üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Sosyal Medya, Milliyetçilik, Irkçılık, Filistin Mitingi.

THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN THE PRODUCTION AND DISSEMINATION OF NATIONALIST, RACIST, AND RELIGIOUS DISCOURSES: THE EXAMPLE OF THE PRO-PALESTINE RALLY

ABSTRACT

The purpose of this paper is to examine how a social media platform, X (formerly known as Twitter), produces and disseminates nationalist and racist discourses through a case study. On January 1st in Istanbul, during the “Mercy for Our Martyrs, Support for Palestine, Curse on Israel” march, an incident where Yıldız Technical University student Ege Akersoy punched İsmail Aydemir, who was carrying a “Shahada” flag, sparked a significant reaction on social media, particularly on X. This event provides a rich opportunity for analysing how social media shapes societal dynamics such as nationalism, racism, and religion. Additionally, within the context of this sociological case, a deep exploration of the intersections of nationalism, racism, and religion will help us understand how social structures operate and how individuals construct their identities.

The theoretical framework of this study is primarily informed by several key discussions: Benedict Anderson’s arguments on how media constructs national identities, Etienne Balibar and Immanuel Wallerstein’s theory of ambiguous identities that explores the relationship between nationalism and racism, José Casanova and Talal Asad’s analyses of the role of religion in the public sphere and the tensions between the secular and the religious, and Stuart Hall and Manuel Castells’ discussions on the representational power of media and social media, and their impact in networked societies.

As a data collection tool, this study will gather posts made on X following the incident, identifying the prominent themes that emerged. These themes will then be coded, and the arguments of two opposing groups will undergo a comprehensive content analysis. This phase will specifically address how the posts on X constructed nationalist, racist, and religious discourses and how these discourses shaped social identities.

In conclusion, this paper presents an important study for understanding the role of social media in the production and dissemination of nationalist, racist, and religious discourses in Turkey. Social media algorithms, user engagement, and interaction mechanisms can amplify these discourses, contributing to increased social polarization. While highlighting social media as a powerful tool that enables the widespread reach and reinforcement of such discourses, the paper emphasizes the importance of detailed analyses through theoretical frameworks and case studies to deeply understand this process and develop solutions.

Keywords: Sociology of Religion, Social Media, Nationalism, Racism, Pro-Palestine Rally.

GELENEKSEL DİN ANLAYIŞININ GÜNÜMÜZE TAŞINMASI NOKTASINDA DİNDAR YAŞLI KADINLARIN GENÇ NESLE ETKİSİ

Dr. Başvaiz Halime KORKMAZ

Kastamonu İl Müftülüğü
oz_halime@hotmail.com

ÖZET

Dünya, son yıllarda hızlı bir değişim ve dönüşüm yaşamaktadır. Özellikle dijitalleşme ile birlikte bu değişim ve dönüşüm, fark edilir bir şekle bürünmüştür. Hayatın her alanında hissedilen bu durum, hiç şüphesiz dini hayatı da etkilemektedir. 2000'li yılların başında dünyaya gelenler ile öncesinde dünyaya gelenler arasında dini hayatı yaşayış bağlamında farklılıklar mevcuttur. Başka bir ifade ile yeni nesil ile bir veya iki nesil öncesi arasında dini hayatın yaşanması noktasında bazen anlaşmazlıklar da meydana gelebilmektedir.

Dini hayata dair gerçekleştirilen uygulamalar, önceki zamanlarda aile büyüklerinden görülerek yapılırken şu an sosyal medyanın da etkisiyle farklı farklı şekillere bürünmektedir. Kadınlar, günlük hayatta uygulanan dini uygulamaların aktarılmasında önemli bir etkiye sahip iken bugün gençler daha ziyade kendi istediklerini yapmaktadırlar. Bu çalışmada özellikle dinin sosyal hayata dair konularında yaşlı kadınların uygulamalarını kendilerinden sonraki nesle aktarması meselesi ele alınacaktır. Çalışmada kadınların geleneği aktarmadaki rollerinin değişip değişmediği tespit edilecektir. Bunun yanında gençlerin dini yaşantılarında yaşlılardan farklı olarak yaptıkları da ortaya konulacaktır. Bu anlamda bu çalışma karşılaştırmalı bir dini sosyal hayat çalışması olacaktır. Yöntem olarak, dokümantas-

yon tekniği ve mülakat yöntemi kullanılmıştır. Araştırma 60 yaş üstü ve 45 yaş altı dindar kadınları kapsamakta olup 2024 yılı Temmuz ve Ağustos ayları içerisinde gerçekleştirilecektir. Çalışma sonucunda eskiden olduğu gibi dini hayata dair uygulamalarda yaşlıların etkisinin azaldığı ve gençlerin uygulamaları daha ziyade sosyal medyadan ve yaşlılarından gördükleri şekliyle yapmayı tercih ettiği bilgisine ulaşılabacaktır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel, Din Anlayışı, Yaşlı Kadın.

THE INFLUENCE OF RELIGIOUS ELDERLY WOMEN ON THE YOUNG GENERATION IN CONVEYING TRADITIONAL UNDERSTANDING OF RELIGION TO THE PRESENT

ABSTRACT

The world has been experiencing a rapid change and transformation in the recent years. This change and transformation have taken on a distinguishable form particularly with digitalization. This situation, which is perceived in every sphere of life, undoubtedly also affects religious life. There are differences in terms of religious way of living between those born in the early 2000s and those born before. In other words, some disagreements can also occur in terms of religious way of living between the new generation and one or two generations before.

While the practices related to religious life were previously performed by seeing family elders, they vary today due to the influence of social media. While women had significant influence on conveying religious practices performed in daily life, young people today rather do what they want. In this study, the topic of elderly women conveying their practices to the next generation, in the matters of religion related to social life in particular, will be discussed. The study will determine whether the roles of women in conveying the tradition have changed. In addition, the practices of young people in their religious way of living which are different from the elderly will be also introduced.

In this sense, this study will be a comparative religious social life study. Documentation technique and interview are

used as a method. The research covers religious women over the age of 60 and under the age of 45 and will be carried out in July and August 2024. As a result of the study, the information that the influence of the elderly in the practices related to religious life has decreased as it used to be and that young people rather prefer to perform the practices as they see on social media and from their peers.

Keywords: Tradition, Religious Life, Elderly Woman, Young People.

TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜMDE TEMATİK BAŞLIKLARI: BLACK MIRROR/HEMEN DÖNECEĞİM ÖRNEKLEMİNDE TANRI TASAVVURU, TANRISALLIK ALGISI VE ÖLÜMSÜZLÜK

Ayşegül TÜRKERİ ERYİĞİT

*Doktorant Öğretmen Milli Eğitim Bakanlığı
turkeriaysegul@gmail.com*

ÖZET

Dünya, son yüz yılda baş döndürücü bir hızla teknolojik ilerlemeler kaydetmektedir. Üstsel büyüme olarak nitelenebilecek gelişmeler, teknolojik değişim hızının sosyal bilimler alanında henüz özümsemeden yeni bir gelişme tarafından takip edilmektedir. Bu hızlı değişimin çoğu kez gerisinde kalan sosyolojik dönüşümler toplumu ve nihayetinde insanı ilgilendiren ekonomi, toplumsal sınıf, hukuk, eğitim, sağlık, sosyal hayat ve din gibi konularda bahsi geçen hızın etkilerini gözlemlemektedir. Teknoloji dünyasında meydana gelen dijitalleşme, yapay zeka ve siberetik gibi alanlar hedef kitlesi olan insan, insan toplulukları ve insan yaşantısı olduğu için sosyoloji disipliniinde birçok bağlamda ele alınabilmektedir. Biz bu bildiride, teknoloji dünyasında gerçekleşen değişimlere koşut olarak sosyolojik bir okuma yaparak bu değişikliklerin/ilerlemelerin toplumlar tarafından özellikle Tanrı tasavvuru, tanrısallık algısı ve ölümsüzlüğe bakış açıları noktalarında oluşturduğu algılara odaklanmayı amaçlamaktayız. Zira içinde bulunduğumuz çağ ile tanık olduğumuz teknolojik ilerlemeler-adeta teknolojik mucizeler- din sosyolojisi alanında sıklıkla ele alınmakla birlikte Tanrı tasavvurundaki güncel farklılaşmalar gözlenmektedir. Dolayısıyla bildirideki amacımız, din sosyolojisi disipliniinden teknolojik ilerlemeler ve dijitalleşme etkisindeki Tanrı tasavvurları, tanrısallık algısı

ve ölümsüzlük temalarına değinmektedir. Örneklem olarak spekülatif bir seri olan *Black Mirror* dizisinden “Hemen Döneceğim” bölümünü ele almaktayız. Bağımsız bölümler şeklinde yayınlanan dizinin bu bölümünde yapay zeka algoritmaları, bulut depolama sistemi ve sentetik bir insan bedeni düzleminde ele alınan yaratma, ölümsüzlük ve tanrısallık temaları ekseninde bir analiz oluşturmamıza olanak sağlamaktadır. Sosyolojik, etik ve teolojik çağrışımları ve problemleri akıllara getiren bölüm ile çok da uzak olmayan bir ihtimal olan ölen bir bireyin yapay zeka ve sentetik bir beden ile tekrar sevdiği kadının hayatında yer alması konusu işlenmektedir. Teknolojinin sunduğu bir “ölümsüzlük” ve algoritma ile canlandırılan ölü bir kişi gerçekten de kendisi midir? İmkan ve sınırları, özgür iradesi, ruhsuz bedeni ile hayata dönmüş kişi ailesi için sunabileceği gerçeklik nedir? Anlayıcı ve yorumlayıcı bir açıdan ele aldığımız bildiride sorularımızın cevapları yine teknolojiyle kurduğumuz ilişkimizin zihinlerimizi formatlamasını gözler önüne sermektedir. Bildirimizin özgün değeri tekamül aşamasındaki gelişmeleri sıcaklığı ile ele almasıyla bünyesinde barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Yapay Zeka, Teknoloji, Sibernetik, Ölümsüzlük, Tanrısallık.

THEMATIC TITLES IN TECHNOLOGICAL TRANSFORMATION: CONCEPTION OF GOD, PERCEPTION OF DIVINITY AND IMMORTALITY IN THE SAMPLE OF BLACK MIRROR/ BE RIGHT BACK

ABSTRACT

The world has been experiencing technological advances at an unprecedented pace over the past hundred years. Developments that could be described as exponential are followed by a new development before they have been assimilated in the fields of social sciences. Sociological transformations, which often fell behind this rapid change, observe the effects of this speed on issues such as economy, social class, law, education, health, social life and religion, which concern society and ultimately humans. Fields such as digitalization, artificial intelligence and cybernetics that occur in the world of technology can be discussed in many contexts in the discipline of sociology since their target audience is humans, human communities and human life. In this paper, we aim to make a sociological reading in parallel with the changes taking place in the world of technology and focus on the perceptions created by these changes/advances by societies, especially in terms of the perception of God, the perception of divinity and their perspectives on immortality. Because the age we live in and the technological advances we witness - almost technological miracles - are frequently discussed in the field of sociology of religion, and current differences in the concept of God are observed. Therefore, our aim in the paper is to touch upon the themes of conceptions of God, perception of divinity and immortality under the influence of technological advances and digitalization from the discipline

of sociology of religion. As a sample, we discuss the episode “Be Right Back” from the speculative series *Black Mirror*. This part of the series, which is broadcasted as independent episode, allows us to create an analysis around the themes of creation, immortality and divinity, which are discussed on the plane of artificial intelligence algorithms, cloud storing system and a synthetic human body. The chapter, which brings to mind sociological, ethical and theological connotations and problems, deals with the not-too-distant possibility of a deceased man taking part in the life of the woman he loves again with his new artificial intelligence and a synthetic body. Is a dead person who is resurrected thanks to opportunities of “immortality” and algorithm offered by technology really himself? What authenticity/reality can a person who has been resurrected with his potential and limits, free will, and soulless body offer for his family? The answers to our questions in the paper, which we approach from an understanding and interpretive perspective, reveal how our relationship with technology formats our minds. The original value of our paper is that it covers the developments in the evolution phase with its real time.

Keywords: Digitisation, Artificial Intelligence, Technology, Cybernetics, Immortality, Divinity.

DİNLER TARİHİ

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE JAPONLAR NEDEN ÜÇ FARKLI ÇOCUK BAYRAMI KUTLAR?

Doç. Dr. Halil İbrahim ŞENAVCU

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ibrahimsenavcu@hotmail.com

ÖZET

Toplumların hayatında milli ve dini bayramların önemli bir yer tuttuğu aşikardır. Bu bayramlar, insanların dine, dünyaya, hayata ve ölüm sonrasına bakışlarına dair kıymetli unsurlar taşır.

Japonların milli bayramları yanında matsuri adı verilen dini bayramları da sosyal hayatta oldukça mühimdir. Bu dini bayramların büyük çoğunluğu Şintoizm, bir kısmı ise Budizm kökenlidir. Her mabedin, mahallin yerel kutladıkları bayramlar gibi bütün ulusun kutladığı dini bayramlar da vardır.

Şintoizm kökenli genel dini bayramlardan üç tanesinin çocuklarla ilgili olduğu göze çarpar. Bunlar Erkek Çocukları Bayramı, Kız Çocukları Bayramı ile 7-5-3 Yaşındaki Çocuklar Bayramıdır. Tarihi yaklaşık bin yıl kadar eskiye giden bu üç farklı çocuk bayramındaki bazı öğeler benzer olmakla birlikte her birine özgü farklı amaç ve uygulamalar da vardır.

Çalışmamızın amacı Japonları bu üç farklı çocuk bayramını kutlamaya sevk eden sebepleri tespit etmek ve kutlamalardaki benzer ve farklı yönleri araştırmaktır. Bu çerçevede Dinler Tarihi'nin en sık kullandığı nitelendirici yöntemle öncelikle Japon zihninde matsuri/dini bayram kavramının ne anlam taşıdığı, bayramların sınıflandırmasının nasıllığı incelenecektir. Ardından ise Şintoizm kökenli çocuk bayramları ve kutlamalardaki un-

surlar karşılaştırmalı olarak mukayese yöntemi kullanılarak değerlendirilecektir. Bu konular işlenirken, gelecek nesillere dini ve kültürel öğelerin aktarılmasında Japon toplumunun hangi yöntemleri (uygulama ve rol model olma gibi) kullandığı hususu da vurgulanacaktır. Çalışma esnasında, Şintoizm'in din mi gelenek mi olduğu gibi farklı çevrelerden gelen yorumlar da yer verilecektir. Bu çalışma sonucunda dünyadaki en eski çocuk bayramlarının kutlandığı ülkelerden biri olan Japonya'nın ve Japonların dine, dünyaya, çocukların yetişmesine verdiği değer, din eğitimi gibi hususlara ne derece önem verdiği de daha iyi anlaşılacaktır. Bununla birlikte bazı araştırmacılar tarafından dindar olup olmadığı tartışılan Japonların dinle bağlantılı olan bayramlarını, özellikle de çocuklarla ilgili bayramları geçmişte bırakmayıp günümüze nasıl aktardıkları ve bunlarla ilgili gelenekleri nasıl devam ettirdikleri görülecektir.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Şintoizm, Japonya, Matsuri, Bayram.

WHY DO JAPANESE CELEBRATE THREE DIFFERENT CHILDREN'S FESTIVALS FROM PAST TO PRESENT?

ABSTRACT

National and religious holidays play an important role in the life of societies. These holidays carry valuable elements about how people view religion, the world, life, and the afterlife.

As well as national holidays, Japanese religious holidays called matsuri are also very important in social life. Most of these religious holidays originate from Shintoism and some from Buddhism. There are religious holidays celebrated by the whole nation as well as local holidays celebrated by each temple and neighborhood.

It is noticeable that three of the general religious holidays originating from Shintoism are related to children. These are the Feast of Boys, the Feast of Girls and the Feast of 7-5-3 Year Old Children. Although some of the elements in these three different children's festivals, which date back about a thousand years, are similar, there are also different purposes and practices specific to each of them.

Our study aims to determine the reasons that led the Japanese to celebrate these three different children's festivals and to investigate the similarities and differences in the celebrations. In this framework, firstly, the meaning of the concept of matsuri/religious festivals in the Japanese mind and the classification of festivals will be examined with the qualitative method most frequently used in the History of Religions. Afterward, children's festivals originating from Shintoism and

the elements in the celebrations will be evaluated comparatively by using the method of comparison. While dealing with these issues, it will also be emphasized which methods (such as practice and role modeling) Japanese society uses in the transfer of religious and cultural elements to future generations. During the study, comments from different circles such as whether Shintoism is a religion, or a tradition will also be included. As a result of this study, it will be better understood how much importance Japan, one of the countries where the oldest children's festivals in the world are celebrated, and the Japanese attach to religion, the world, the value they attach to the upbringing of children, and the importance they attach to issues such as religious education. In addition to this, it will be seen how the Japanese, who are debated by some researchers whether they are religious or not, have not left their religious holidays, especially those related to children, in the past, but how they have transferred them to the present day and how they have continued the traditions related to them.

Keywords: History of Religions, Shintoism, Japan, Matsuri, Festival.

TEKNOLOJİK DİN ÇEŞİTLİLİĞİNİN BİR ÖRNEĞİ: TEKİLLİKÇİLİK

Doç. Dr. Muhammet YEŞİLURT

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
25yesilyurt@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Tekillikçilik (Singularityism) kavramını, modern dünyadaki teknolojik din çeşitliliğinin bir örneği olarak incelemektir. Çalışmada, teknolojik tekillik fikrinin, geleneksel dini inançların yerine geçebilecek yeni bir manevi arayış olarak nasıl şekillendiğini ve toplumsal ve teolojik etkilerini değerlendirmek hedeflenmiştir. Bu araştırma, nitel bir yaklaşım benimseyerek, tekillikçilik hareketinin temel inançları, ritüelleri ve topluluk yapıları üzerine odaklanmaktadır. Araştırmada literatür taraması yöntemiyle, Ray Kurzweil'in çalışmaları ve *Singularity University*'nin etkinlikleri gibi merkezi figürler ve kurumlar incelenmiştir. Ayrıca, tekillikçilik hareketi ile ilgili eleştiriler ve bu hareketin Dinler Tarihi perspektifinden değerlendirilmesi de çalışmanın diğer bir parçasını oluşturmaktadır. Araştırmanın temel kaynakları arasında, Ray Kurzweil'in kitapları ve makaleleri, *Singularity University* tarafından yayımlanan belgeler ve diğer ilgili akademik çalışmalar yer almaktadır. Ayrıca, transhümanizm ve teknolojik tekillik konularında yapılan çeşitli bilimsel araştırmalar ve eleştirel makaleler de literatür taraması kapsamında değerlendirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, tekillikçiliğin, modern teknolojik gelişmelerin getirdiği manevi ve sosyal boşluğu doldurma iddiasında olan yeni bir inanç sistemi olup olmadığı konusunda daha net bir görüntünün ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede çalışmada, tekno-

lojik tekilliğin, bilim ve teknolojiye duyulan aşırı güveni yansıttığı ve bu bağlamda bir tür “seküler din” olarak işlev gördüğü tartışılacaktır. Ayrıca, tekillikçiliğin ölümsüzlük ve insan-makine birleşimi gibi konularda sunduğu vizyonun, geleneksel dini öğretilere paralel ve bazen de zıt yönleri ele alınacaktır. Araştırmanın bulguları, tekillikçiliğin toplumsal etkilerini ve potansiyel tehlikelerini de ortaya koyarak, bu hareketin gelecekte nasıl şekillenebileceği konusunda öngörülerde bulunacaktır. Böylece, teknolojik ilerlemenin insanlık üzerindeki derin etkileri ve bu etkilerin manevi boyutları daha iyi anlaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tekillikçilik, Teknolojik Tekillik, Yapay Zekâ, Transhümanizm, Teknolojik Din, Ray Kurzweil.

AN EXAMPLE OF TECHNOLOGICAL RELIGION DIVERSITY: SINGULARITARIANISM

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the concept of Singularityism as an example of technological religion diversity in the modern world. The study aims to assess how the idea of technological singularity has taken shape as a new spiritual quest that can replace traditional religious beliefs and its social and theological implications. By adopting a qualitative approach, this research focuses on the core beliefs, rituals and community structures of the singularitarianism movement. In the research, central figures and institutions such as Ray Kurzweil's works and the activities of Singularity University were examined through literature review method. In addition, criticisms of the singularitarianism movement and the evaluation of this movement from the perspective of the History of Religions constitute another part of the study. The main sources of the research include Ray Kurzweil's books and articles, documents published by Singularity University and other relevant academic works. Additionally, various scientific researches and critical articles on transhumanism and technological singularity were also evaluated within the scope of the literature review. The results of this study will contribute to the emergence of a clearer picture of whether singularitarianism is a new belief system that claims to fill the spiritual and social void brought about by modern technological developments. In this framework, the study will discuss that technological singularity reflects an overconfidence in science and technology and functions as a kind of 'secular religion' in this context. Furthermore, the parallel and sometimes contra-

dictory aspects of singularitarianism's vision of immortality and human-machine fusion with traditional religious teachings will be discussed. The findings of the research will also reveal the social implications and potential dangers of singularitarianism, and make predictions about how this movement may take shape in the future. Thus, the profound effects of technological progress on humanity and the spiritual dimensions of these effects will be better understood.

Keywords: Singularitarianism, Technological Singularity, Artificial Intelligence, Transhumanism, Technological Religion, Ray Kurzweil.

MODERN DÖNEMDE ANLAM ARAYIŞI: YENİ DİNİ HAREKETLER

Doç. Dr. İsmet EŞMELİ

Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
esmeliismet@gmail.com

ÖZET

Din, insanlık tarihiyle birlikte var olan bir olgudur. İnsanlığın geçtiği dönem ve süreçleri etkilediği gibi bu dönemlerin ve süreçlerin atmosferinden de etkilenmiştir. İnsanlık ve din karşılıklı olarak birbirini etkileyen ve birbirinden etkilenen unsurlardır. Din, insanı ve toplumu değiştirip dönüştürebildiği gibi insan da dini, anlaşılması ve yaşanması boyutuyla değiştirip dönüştürme etkisine sahiptir. İnsanın ve dolayısıyla toplumun şekillenmesinde din dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur. Çünkü din insanın hem bireysel hayatına hem toplumsal ilişkilerine dair öğretiler içermektedir. Ayrıca din inananın hem bu dünyasına hem de bu dünyanın dışındaki alanlara ait dogmalara da sahiptir. Bu nedenle din inanan bir insanın hayatının tüm alanlarında söz sahibi olmaktadır. Bu bağlamda inananın anlam dünyasını şekillendiren ve onun mahiyetini belirleyen unsurların başında din gelmektedir. Din insanı ve toplumu değiştirip dönüştürdüğü gibi kendisi de toplum tarafından değiştirilebilen bir olgudur. Zira din, insan tarafından algılanmaktadır. İnsan da kendi zamanında ve çevresinde yaşanan değişiklikler ve gelişmelerden etkilenmektedir. Bu açıdan dinin de insan hayatında yaşananlardan etkilenmemesi söz konusu değildir. Modern dönemlerle birlikte dinin insanın ve toplumların günlük yaşamına referans olarak kabul görmesi zayıflamıştır. Seküler bir anlayış çerçevesinde bir dogma olduğu kabul edilen din

hem insanın hem toplumun anlam dünyasındaki değerini kaybetmeye başlamıştır. Bu gelişmeler dinin sorgulanmasını da beraberinde getirmiştir. Din modern dönemde yaşanan değişimlere, değişimin hızına tam anlamıyla karşılık verememiştir. Bu durum karşısında insanın dünyasını dinin öngördüğü anlam örgüsü ile oluşturma ihtiyacı yok olmamıştır. Modern insanın dünyasına dönemin ruhuna uygun olduğu iddiasında olan yeni dinsel oluşumlar hitap etmeye başlamıştır. Bu oluşumlar genel olarak Yeni Dini Hareketler şeklinde adlandırılmaktadır. Yeni Dini Hareketler, insanlara özellikle de genç nesle modern insanın anlam dünyasını oluşturma amacına matuf öğretiler geliştirmişlerdir. Bu çalışmada, dinin inananın hayatındaki anlamı, modern dönemle birlikte sekülerleşmenin din algısına etkisi ve Yeni Dini Hareketlerin insanlara ne tür bir anlam dünyası sunduğu gibi hususlar bazı örneklerle açıklanmaya çalışılacaktır. Bu çalışmayla günümüz gençlerinin Yeni Dini Hareketlere, Yeni Dini Hareketlerin de gençlere özel ilgisinin nedenlerinin Dinler Tarihinin deskriptif metoduyla ve bazı örneklerle ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Dini Hareketler, Anlam Arayışı, Din, Modernite.

THE SEARCH FOR MEANING IN THE MODERN ERA: NEW RELIGIOUS MOVEMENTS

ABSTRACT

Religion is a phenomenon that has existed with human history. It has affected the periods and processes that humanity has gone through, as well as the atmosphere of these periods and processes. Humanity and religion are elements that mutually affect and are affected by each other. Just as religion can change and transform people and society, people also have the effect of changing and transforming religion in terms of its understanding and living. Religion is an important element that should be taken into consideration in the formation of people and therefore society. Because religion contains teachings about both the individual life and social relations of people. In addition, religion has dogmas belonging to both this world of the believer and the areas outside this world. For this reason, religion has a say in all areas of a believer's life. In this context, religion is one of the primary elements that shapes the world of meaning of the believer and determines its nature. Religion changes and transforms people and society, and it is itself a phenomenon that can be changed by society. Because religion is perceived by people. People are also affected by the changes and developments experienced in their own time and in their environment. In this respect, it is out of the question for religion not to be affected by what happens in human life. With modern times, the acceptance of religion as a reference for the daily lives of people and societies has weakened. Religion, which was accepted as a dogma within the framework of a secular understanding, has begun to lose its value in the world of meaning for both people and society.

These developments have also brought about the questioning of religion. Religion has not fully responded to the changes and the speed of change experienced in the modern period. In the face of this situation, the need for people to create their world with the semantic framework envisaged by religion has not disappeared. New religious formations that claim to be in line with the spirit of the period have begun to address the world of modern people. These formations are generally called New Religious Movements. New Religious Movements have developed teachings aimed at creating a world of meaning for people, especially the young generation. In this study, the meaning of religion in the life of the believer, the effect of secularization on the perception of religion with the modern period, and what kind of a world of meaning New Religious Movements offer to people will be tried to be explained with some examples. This study aims to reveal the reasons for today's youth's special interest in New Religious Movements and the New Religious Movements' special interest in young people, using the descriptive method of the History of Religions and some examples.

Keywords: New Religious Movements, The Search for Meaning, Religion, Modernity.

EDEBÎ VE SİNEMATİK KURGUNUN DİNÎ KULLANIMI: KURGUSAL DİN KAVRAMI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dr. Öğr. Üyesi Dilâ BARAN

Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
dilabaran@hitit.edu.tr

ÖZET

Sanayi Devrimi'nden Bilgi Çağı'nın başlangıcına uzanan tarihsel süreçte yaşanan kültürel, bilimsel, teknolojik ve benzeri gelişmeler, dinî inançların toplumsal hayattaki yerinin ve bireysel yaşantılardaki anlamının değişmesine ve geleneksel dinî anlayışlara meydan okuyan yeni dindarlık biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dindar olmanın bu yeni yollarından birini de spesifik bir kurgu üzerine inşa edilen dinî hareketler oluşturmaktadır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren varlık göstermeye başlayan kurgusal dinî hareketlerin çoğunda, popüler kültürün etkisiyle ortaya çıkan edebî ve sinematik kurgu eserlerinin temel kaynak olarak kullanıldığı görülmektedir. Robert Heinlein'in *Yaban Diyarlardaki Yabancı* (*Stranger in a Strange Land*) isimli bilim kurgu romanından ilham alan Tüm Dünyalar Kilisesi (The Church of All Worlds), George Lucas'ın yarattığı *Yıldız Savaşları* (*Star Wars*) adlı film serisinden esinlenerek ortaya çıkan Jediizm (Jediism) ve *Matrix* adlı film üçlemesinden esinlenerek oluşturulan Metriksizm (Matrixism) bunlar içerisinde öne çıkan örnekleri oluşturmaktadır. Din kavramının sınırlarını zorlayan kurgu temelli dinî oluşumlar, bireylerin kendi inanç sistemlerini yaratma özgürlüğünü vurgulayan bir içeriğe sahip olması nedeniyle son yıllarda dünya nüfusu içerisinde önemli bir ivme kazanmıştır. İngiltere, Avustralya, Yeni Zelanda

ve Kanada'da 500.000'den fazla kişinin Jediizm mensubu olduğunu iddia ettiği 2001 tarihli nüfus sayımı, kurgunun dinî potansiyeli konusunda dikkat çekici bir örneği yansıtmaktadır. Söz konusu konu bağlamında bu çalışma, sinema, bilimkurgu ve fantastik edebiyat eserlerinde yer alan dinî tema ve motiflerin kurgusal dinlerin oluşumu üzerindeki etkisini genel bir perspektiften incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç kapsamında çalışmada öncelikle tarihsel bir gerçekliğe dayanmayan, tamamen hayal gücünün birer ürünü olarak ortaya çıkan dinlerin nasıl adlandırılması gerektiği konusundaki farklı yaklaşımlar ele alınacaktır. Ardından popüler kurgu eserlerinde yaratılan alternatif dinî inanışların gerçek bir din ekseninde hayat bulmasına imkân veren temel unsurlarının neler olduğu ortaya konmaya çalışılacaktır. Metinsel içerik analizi ve fenomenolojik yöntem dahilinde ele alınacak olan çalışmanın, modern dünyada dinî inançların nasıl evrildiğini ve bu değişimlerin toplumsal yapı üzerinde nasıl bir etki yarattığını ortaya koyabilecek ileri düzey disiplinler arası araştırmalara zemin oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Yeni Dini Hareketler, Bilim Kurgu, Fantastik Kurgu, Kurgusal Din.

RELIGIOUS USES OF LITERARY AND CINEMATIC FICTION: A STUDY OF THE CONCEPT OF FICTIONAL RELIGION

ABSTRACT

Cultural, scientific, technological and similar developments in the historical process from the Industrial Revolution to the beginning of the Information Age have led to changes in the place of religious beliefs in social life and their meaning in individual lives, and to the emergence of new forms of religiosity that challenge traditional religious understandings. One of the new forms of religiosity is religious movements built on a specific fiction. Most of the fictional religious movements that have emerged since the second half of the twentieth century use literary and cinematic works based on popular culture as their main source. The Church of All Worlds, inspired by Robert Heinlein's science fiction novel *Stranger in a Strange Land*, Jediism, inspired by George Lucas' *Star Wars* film series, and Matrixism, inspired by the film trilogy *The Matrix*, are prominent examples. Fictional religious formations that push the boundaries of the concept of religion have gained significant momentum in recent years among the world's population, as their content emphasizes the freedom of individuals to create their own belief systems. The 2001 census, in which more than 500,000 people in the UK, Australia, New Zealand and Canada claimed to be members of Jediism, is a remarkable example of the religious potential of fiction. In this context, this study aims to examine the impact of religious themes and motifs in cinema, science fiction and fantasy literature on the formation of fictional religions from a general perspective. To this end, the study will first discuss the different approaches to

the naming of religions that are not based on historical reality and are entirely products of the imagination. It will then attempt to identify the basic elements that allow alternative religious beliefs created in popular works of fiction to come to life on the axis of a real religion. The study, which will be carried out within the framework of textual content analysis and the phenomenological method, is intended to form the basis for advanced interdisciplinary research that can reveal how religious beliefs are evolving in the modern world and how these changes affect the social structure.

Keywords: History of Religions, New Religious Movements, Science Fiction, Fantasy Fiction, Fictional Religion.

DİJİTAL ÇAĞ MABETLERİ: ELEKTRONİK KİLİSELER

Arş. Gör. Esra Nur ÇİFTÇİ

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
esra.aydn01@gmail.com

ÖZET

21. yüzyılda kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve internetin hayatın her alanına nüfuz etmesiyle birlikte geleneksel dini deneyimler ve kurumlar değişim süreci içerisine girmeye başlamıştır. Söz konusu değişim, daha geniş kitlelere ulaşmayı ana gaye edinen kilise kurumunun dijital ortama taşınmasına ve yeni bir tür ibadet mekanı olarak elektronik veya online kiliselerin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Elektronik kiliseler; fiziksel olarak kiliseye gitme imkânı bulunmayan insanlara çevrimiçi ibadetlere katılma, diğer Hristiyanlarla etkileşim içerisine girme, manevi danışmalık hizmeti alma ve dini eğitim alanında çeşitli materyallere erişme imkânı sunan dijital bir platformdur. Pandemi döneminde ziyaretçi sayıları artan Elektronik kiliseler; sağlık problemlerine sahip olan ve yoğun iş temposu nedeniyle kiliseye gitmek için vakit bulanamayan bireylere hitap etmektedir. Bununla birlikte söz konusu kiliseler dijital çağın içerisine doğan genç bireylere, zaman ve mekân sınırlaması bulunmadan dini hizmetlere erişim kolaylığı sağlaması ve manevi olarak arayış içerisinde bulunan diğer insanlarla etkileşim kurma imkânı tanınması açısından cazip gelmektedir. Mensuplarına bahsi geçen avantajları sunmasına rağmen Elektronik kiliseler; geleneksel kiliseye alternatif teşkil edip edemeyeceği, geleneksel kiliselerle mukayese edildiğinde ne derece etkili olduğu, online ibadet hizmetlerinin ne şekilde düzenleneceği ve kilise mensuplarının online ortamda nasıl bir araya gelece-

ği gibi tartışmalara neden olmuştur. Bu kapsamda çalışmada teknolojinin; kilise deneyimini ne yönde etkilediği, kilisede icra edilen dini pratikleri nasıl yeniden yapılandığı, Elektronik kiliselerin, sunduğu imkânlar ve gelecekte geleneksel kiliselerin yerini alıp alamayacağı deskriptif metotla objektif bir şekilde ortaya konmaya çalışılacaktır. Elektronik kiliseler, dini hizmetleri ve kilise atmosferini ev ortamına taşımayı ilke edinse de inanlara geleneksel kilisedeki dini deneyimi ve ruhsal tatmini sağlamayacağı ileri sürülmektedir. Ayrıca kilisenin inanlar topluluğu olarak ifade edildiği göz önüne alınırsa Elektronik kiliselerin, topluluk bağı ve bilinci oluşturmada yetersiz veya eksik kalacağı iddia edilmektedir. Zikredilen nedenlerden dolayı genelde teknolojinin özelde ise Elektronik kiliselerin klasik kilise anlayışında değişim meydana getirirse de en azından yakın gelecekte geleneksel kiliselerin yerini alamayacağı ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik Kilise, Dijital Çağ, Hristiyanlık, İnanç, İbadet.

DIGITAL AGE TEMPLES: ELECTRONIC CHURCHES

ABSTRACT

With the spread of mass communication tools in the 21st century and the penetration of the internet into every aspect of life, traditional religious experiences and institutions have begun to undergo a process of change. This change has led to the transfer of the church institution, which aims to reach wider audiences, to the digital environment and the emergence of electronic or online churches as a new type of place of worship. Electronic churches are a digital platform that offers people who do not have the opportunity to go to church physically the opportunity to attend online worship, interact with other Christians, receive spiritual counseling services and access various materials in the field of religious education. Electronic churches, whose number of visitors increased during the pandemic period, appeal to individuals who have health problems and cannot find time to go to church due to their busy work schedule. In addition, these churches are attractive to young individuals born into the digital age in terms of providing easy access to religious services without time and space limitations and the opportunity to interact with other people who are spiritually searching. Despite offering their members the aforementioned advantages, electronic churches; whether it can be an alternative to the traditional church, how effective it is when compared to traditional churches, how online worship services will be organized and how church members will come together in an online environment have caused discussions. In this context, the study will attempt to objectively reveal, using a descriptive method, how technology affects the church experience, how it restructures

the religious practices performed in the church, the opportunities offered by electronic churches and whether they can replace traditional churches in the future. Although electronic churches adopt the principle of bringing religious services and the church atmosphere to the home environment, it is claimed that they will not provide believers with the religious experience and spiritual satisfaction of the traditional church. In addition, considering that the church is expressed as a community of believers, it is claimed that electronic churches will be inadequate or deficient in creating community bonds and awareness. For the reasons mentioned, it is foreseen that although technology in general and electronic churches in particular have brought about a change in the classical understanding of the church, they will not be able to replace traditional churches in the near future, at least.

Keywords: Electronic Church, Digital Age, Christianity, Faith, Worship.

HİNT KÖKENLİ DİNLERDE YOGAİZM VE İŞRÂKİ RUH ÖĞRETİSİNDE RUHSAL AYDINLANMA

Hayrunnisa HAYTA

*Doktora Öğrencisi Cumhuriyet Üniversitesi
hytahayrunnisa@gmail.com*

ÖZET

İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze değin hayatı yorumlama ve anlamlandırma arayışı hem dini hem de felsefi geleneklerde önemli bir olgu olarak görülmektedir. Hemen hemen her inanç sistemi ve felsefi gelenek bir fenomen olarak ruhsal aydınlanma/arınma anlayışına sahip olmuştur. Bu bağlamda çalışmamızın konusu, İslam düşüncesinde Meşşâilikten sonra ortaya çıkmış felsefi bir ekol olan İşrâkîlik ile hem felsefi hem de dini bir hareket olarak kabul edilen özelde ise Hint dinlerine özgü bir kavram olan yogaizmin, ruh öğretileri kapsamında ruhsal aydınlanma anlayışlarını, aralarındaki benzerlikler ve farklılıklar bağlamında mukayeseli olarak ele almaktır. Araştırmamız Hint dinlerindeki yogaizm ve İşrâkîliğin ruh öğretisindeki ruhsal arınma ile sınırlandırılmıştır. Hint kökenli dinlerin kurtuluş anlayışları ruh öğretileri ile birlikte ele alınmıştır. Bu dinlere göre kurtuluş karma tenasüh çemberinden çıkıp yeneden bir bedene girmeme şeklinde ifade edilmektedir. Bu bakımdan yogaizm kişiyi kurtuluşa ulaştıran yollardan birisi olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla yogaizm kişinin fiziksel ve zihinsel tüm bağlardan kurtulup ebedi kurtuluşa ulaştığı nihai gayeyi göstermektedir. Sühreverdi ise nur metafiziğine dayalı felsefesinde rasyonel bir zeminden hareketle sezgiye dayalı İşrâkî aydınlanma inşa etmiştir. Bu aydınlanma onun siteminde mistik ve iç görüye dair yöntemler içermektedir. Filozofa göre,

zulmet dünyasında acı ve ızdırap içerisinde olan insanın kötülükten kurtulması Nûr'ul Envar'a ulaşmasıyla gerçekleşmektedir. Ona göre Nûr'ul Envar'a erişmenin yolu keşf ve şuhuddan geçmektedir. Nitekim Sühreverdi sisteminde entelektüel bir aydınlanma ve bu arınmaya eşlik eden ilahi âleme uzanan bir yükseliş varken, Hint dinlerinde yalnızca ruhsal bir arınma söz konusudur. Ruhsal arınma, İshrâkilikte keşf yoluyla zulmetten ulvi âleme yükselerek teistik bir Tanrı'ya (Nur'ul Envar) ulaşmayla, Hint dinlerinden Hinduizm ve Sihizm'de bireysel ruhun evrensel ruhla birleşmesi, bireyin Tanrı'da fanileşmesi ve tanrısallığının farkına varmasıyla, Budizm ve Caynizm'de ise insanın dünyevi arzu ve isteklerden kurtularak özüne dönmesiyle mümkündür. Her ne kadar iki sistemde hakikati arama yollarından biri olan ruhsal aydınlanma farklı şekillerde kendini gösterebilir insanı merkeze alan metafizik bir anlayış dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tanrı, Spiritüel/Ruhsal Aydınlanma, Yogaizm, İshrâkilik, Hint Dinleri.

YOGAISM IN INDIAN RELIGIONS AND SPIRITUAL ENLIGHTENMENT IN THE TEACHING OF THE SPIRIT OF ISHRAQI

ABSTRACT

From the beginning of human history to the present day, the search for interpreting and making sense of life has been seen as an important phenomenon in both religious and philosophical traditions. Almost every belief system and philosophical tradition has had the understanding of spiritual enlightenment/purification as a phenomenon. In this context, the subject of our study is to comparatively examine the spiritual enlightenment understandings of Illuminationism, a philosophical school that emerged after Peripateticism in Islamic thought, and yogaism, a concept specific to Indian religions, which is considered both a philosophical and religious movement, within the scope of spiritual teachings, in the context of similarities and differences between them. Our research is limited to the spiritual purification in the spiritual teachings of Illuminationism and yogaism in Indian religions. The salvation understandings of Indian religions are discussed together with their spiritual teachings. According to these religions, salvation is expressed as leaving the circle of karma and not entering a new body. In this respect, yogaism is accepted as one of the ways that leads a person to salvation. Therefore, yoga shows the ultimate goal of a person getting rid of all physical and mental bonds and reaching eternal salvation. On the other hand Suhrawardi built an illumination enlightenment based on intuition based on a rational basis in his philosophy based on the metaphysics of light. This enlightenment includes mystical and insight-based methods in his system. According

to the philosopher, the salvation of a person who is in pain and suffering in the world of darkness from evil is achieved by reaching the Light of Lights. According to him, the way to reach the Light of Lights is through discovery and witnessing. Indeed, while in the Suhrawardi system there is an intellectual enlightenment and an ascent to the divine realm that accompanies this purification, in Indian religions there is only a spiritual purification. Spiritual purification is possible in Illuminationism by rising from darkness to the sublime realm through discovery and reaching a theistic God (Nur'ul Envar); in Hinduism and Sikhism, the individual soul unites with the universal soul, the individual becomes mortal in God and realizes his divinity; in Buddhism and Jainism, it is possible by getting rid of worldly desires and wishes and returning to one's essence. Although spiritual enlightenment, which is one of the ways of seeking the truth in the two systems, manifests itself in different ways, a metaphysical understanding that centers on the human being is striking.

Keywords: God, Spiritual Enlightenment, Yogaism, Illumination, Indian Religions.

İSLAM FELSEFESİ

DOĞAYI KÜLTÜRLE DİZGİNLEMEK: ÖZGÜRLÜK VE AHLAK ARASINDA İNSAN

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet DEMİR

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
mhmt622@gmail.com

ÖZET

Bu tebliğin konusu arzu ve akıl sahibi olan insanın eylemine eşlik eden tedirginlik halinin keyfiyetidir. İnsandaki tedirginlik halinin belirginleştirilmesi klasik ahlak felsefesi kaynaklarından hareketle yapılacaktır. Başlıkta geçen doğa ifadesi her şeyin tabiatı veya fıtratı anlamına gelmektedir. Ancak insan söz konusu olduğunda sadece içgüdüler ve arzular doğasını oluşturmaz; bunların yanında insan doğası akıl kuvvesi yani soyutlama yeteneğine de sahiptir. İnsanın akıl sahibi olması onu diğer canlılardan ayırmasının yanında bütün bir kültür ve medeniyet bu soyutlama yeteneğinden doğmaktadır. Aynı şekilde bütün ilimler yani nazari ve ameli disiplinler, insan doğasının bir parçası olan soyutlama sayesinde vücd bulurlar. Ahlak ise, ister ilim anlamında ister davranışların kaynağı olan meleke anlamında kullanılsın, soyutlama ameliyesinin insan iradesiyle ortaya çıkan varlık sahasını inşa etmesi şeklinde değerlendirilmektedir. Dolayısıyla ahlakın en önemli faydalarından biri her türlü doğal, içgüdüsel veya ideolojik ayartmalara karşı farkındalık yaratmasıdır. Her davranışın niceliksel veya niteliksel anlamını tespit etme sorumluluğu ahlaka ait olmaktadır.

İnsanın arzularının onun doğal yanını oluşturmaları özgürlüğü iki şekilde düşünmemize imkan tanır. Bunlardan birincisi söz konusu arzuların tatmini anlamına gelir ki böylesi bir tatmin kültür veya akıl açısından “sahte özgürlük” olmaktadır. Aklın

bize tavsiye ettiği özgürlük ise arzu ve dürtülerden insanın kurtulmasıdır ki buna “hakiki özgürlük” denilebilir. İnsan, her ameline iki farklı özgürlüğün çatışmasına mahal olmaktadır. Çatışma ise tedirginlik olarak kendisini göstermektedir. Doğru davranışın ne olduğunu tam olarak anlamak için insanın başvurması gereken kıstaslardan birisi bu bağlamda ahlak olmaktadır. İnsan ilişkilerinden çevre duyarlılığına her türlü konuda farkındalık sahibi olmak için bahsi geçen tedirginlik halinin bilincinde olunmalı ve gerçek özgürlüğe giden yolun yürünmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğa, İnsan, Akıl, Ahlak, Özgürlük.

TAMING NATURE WITH CULTURE: THE HUMAN BETWEEN FREEDOM AND ETHICS

ABSTRACT

The subject of this presentation is the quality of the feeling of unease that accompanies the actions of a human who possesses desires and reason. The clarification of the feeling of unease within humans will be approached using classical moral philosophy sources. The term “nature” in the title refers to the essence or inherent qualities of everything. However, when it comes to humans, their nature is not solely composed of instincts and desires; in addition to these, human nature includes the capacity for reason, which is the ability to abstract. Being a rational being not only distinguishes humans from other creatures but also gives rise to an entire culture and civilization that emerges from this ability to abstract. Similarly, all sciences, whether theoretical or practical disciplines, come into existence through the abstracting capacity inherent in human nature. Ethics, whether understood as knowledge or as a virtue that serves as the source of actions, is considered a domain constructed through the operation of abstraction and human will. Therefore, one of the key benefits of ethics is that it raises awareness against all kinds of natural, instinctive, or ideological temptations. The responsibility to determine the quantitative or qualitative meaning of every action falls under ethics.

The fact that human desires constitute their natural aspect allows us to consider freedom in two ways. The first is the satisfaction of these desires, which in terms of culture or reason, amounts to “false freedom.” The freedom advised by reason

is the liberation from desires and impulses, which can be termed as “true freedom.” In every action, humans experience a conflict between these two forms of freedom. This conflict manifests itself as unease. One of the criteria a person should refer to in understanding what constitutes correct behavior in this context is ethics. To be aware of the feeling of unease and to walk the path to true freedom, it is necessary to be conscious of it in all areas, from interpersonal relationships to environmental sensitivity.

Keywords: Nature, Human, Reason, Ethics, Freedom

FELSEFE TARİHİ

İBN BÂCCE'NİN EL-MÜTEVAHHİD'İ BAĞLAMINDA BİREYSEL DİNDARLIK

Prof. Dr. Fatih TOKTAŞ

Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
fatih.toktas@deu.edu.tr

ÖZET

İnsanlık, son iki yüz yıldan beri çok hızlı ve büyük bir değişim yaşamaktadır. Değişimin hem hızı hem büyüklüğü bütün toplumlarda bunalımlara ve yeni sorunlara yol açmıştır. Bu sorunlar, öncelikle ve özellikle toplumların geleneksel kurumlarını ve bu kurumların işleyişleri ile etkinliklerini hırpalamıştır. Bilim, teknoloji, sanayi ve iletişimde yaşanan devrimlere karşı toplumların aydınları bu sorunları çözümlenmeye ve mümkünse aşmaya yönelik çabalar sürdürmektedirler. Toplumun geleneksel kurumlardaki çözülmenin görüldüğü alanlardan biri de din olmuştur. Gerek bir inanç biçimi olarak din gerekse dinin çerperinde anlamını bulan dinsel kurumlar, son iki yüz yıldan günümüze değin eleştiriye uğramış, gözden düşürülmüş ve hatta toplumdan dışlanmaya çalışılmıştır.

Sözü edilen değişimleri bizzat yaşayan dindar insanların tepkileri oldukça çeşitlilik arz etmektedir. İnanca yöneltilen psikolojik-felsefi eleştirilerden haberdar olan dindarlardan bir kısmı bunları duymazlıktan gelirken bir kısmı da bu eleştirilerin etkisinde kalarak dinlerine yabancılaşmış ve nihayetinde ateizme veya deizme yönelmişlerdir. Dindarların kahir ekseriyeti ise kısaca ve kabaca modernizm denilen değişim süreci ile dini inanç ve yaşamları arasında öyle ya da böyle bir uzlaş kurmaya ve bu uzlaşya dayanarak inançlarını korumaya çaba göstermişlerdir.

Modern dünyada dini inançlarını korumak ve dinlerini yaşamak isteyen dindarlardan bazıları bireysel dindarlığın tarzında bir yaklaşım izlemeyi tercih edecek görünmektedir. Hazırlanması amaçlanan tebliğ, İbn Bâcce'nin el-mütevahhid anlayışı bağlamında bireysel dindarlığın erdemli yaşam sürme çabasına sağlayacağı katkıya ilişkin bir analiz sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kavramlar: İbn Bâcce, El-Mütevahhid, Bireysel Dindarlık, Dinsel Bireycilik, Erdemli Yaşam.

INDIVIDUAL RELIGIOSITY IN THE CONTEXT OF IBN BÂCCE'S AL-MUTTAWAHHID

ABSTRACT

Humanity has experienced rapid and significant changes over the past two centuries. The speed and magnitude of this transformation have led to crises and new problems in all societies. These issues have particularly affected traditional institutions and their functioning, weakening their effectiveness. Enlightened figures in society continue their efforts to address and, if possible, overcome these problems in response to the revolutions in science, technology, industry, and communication. One of the areas where the dissolution of traditional institutions has been observed is religion. Over the past two centuries, religion—both as a belief system and as the institutions that find meaning within its sphere—has faced criticism, been discredited, and even attempted to be marginalized from society.

The reactions of religious people who have experienced these changes firsthand vary considerably. While some believers, aware of the psychological and philosophical criticisms directed at faith, ignore them, others have become alienated from their religions under the influence of these critiques, ultimately turning to atheism or deism. The vast majority of believers, however, have strived to establish a compromise, in one way or another, between the process of change broadly referred to as modernism and their religious beliefs and practices, attempting to preserve their faith based on this compromise.

In the modern world, some of those who wish to maintain their religious beliefs and live according to their religion seem inclined to follow an approach akin to individual religiosity. The intended presentation aims to provide an analysis of the contribution that individual religiosity, within the framework of Ibn Bâcce's concept of al-Mutawahhid, can make to the effort to live a virtuous life.

Keywords: Ibn Bâcce al-Mutawahhid, Individual religiosity, Religious Individualism, Virtuous Life.

SANAL İNANÇLAR VE DİJİTALLEŞMENİN DİNİ YAŞANTIYA ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Nazan YEŞİLKAYA

Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
nyesilkaya@sirnak.edu.tr

ÖZET

İnançlar ve dini uygulamalar uzun zamandır insan toplumunun önemli bir parçası olmuştur. Ancak dijitalleşme ve teknolojik ilerlemelerin yükselişiyle birlikte bu inançlar önemli değişimler geçirmiştir. Dijital çağ, sanal inançların ve çevrimiçi maneviyatın ortaya çıkmasıyla dini uygulamalara yeni bir boyut getirmiştir. Bu durum, insanların dini öğretilere erişmelerine, benzer düşünen bireylerle bağlantı kurmalarına, sanal dini törenlere ve ritüellere katılmalarına ve hatta dijital kutsamalar almalarına olanak tanıyarak inançlarıyla ilişki kurma biçimlerini dönüştürmüştür.

Dijital teknolojiler dini uygulamalarla daha entegre hale geldikçe, bu sanal inançların ve çevrimiçi maneviyatın bireysel inançları nasıl şekillendirebileceği ve etkileyebileceği konusunda endişeler söz konusudur. Söz gelimi, sosyal medya platformlarında algoritma odaklı öneriler ve kişiselleştirilmiş içerik, bireylerin yalnızca mevcut inançlarıyla uyumlu bilgilere maruz kaldığı, farklı bakış açılarına ve zorlu fıkirlere maruz kalmalarını potansiyel olarak sınırlayan filtre balonları oluşturabilmektedir. Sonuç olarak, dijitalleşmenin ortaya çıkışı, sanal inançları ve çevrimiçi maneviyatı doğurarak dini deneyimleri kuşkusuz dönüştürmüştür.

Bu bildiride, sanal inançlar konu edilerek dijitalleşmenin dini yaşantıya etkisi değerlendirilmiştir. Çalışma, dijitalleşmenin dini

deneyimler üzerindeki etkilerini incelemekte, sanal inançlara ve çevrimiçi maneviyata doğru yaşanan bu değişimin hem olumlu hem de olumsuz etkilerini araştırmaktadır. Dijital platformların, ibadetlerin ve dini uygulamaların dönüşümünü ele alan bu çalışma, interaktif din eğitimi, çevrimiçi ibadet, sanal cemaatler ve dijital bağış gibi konulara odaklanarak sanal ortamların sunduğu yeni fırsatları ve zorlukları tartışmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, dijitalleşmenin getirdiği mahremiyet ve güvenlik sorunları, bilgi kirliliği ve dijital bağımlılık gibi etik ve sosyal boyutlar da değerlendirilmektedir. Bu bildiri, dijitalleşmenin din üzerindeki kalıcı etkilerini ve gelecekteki olası gelişmeleri anlamayı hedeflemekte, dini liderlerin ve cemaatlerin dijitalleşmenin getirdiği değişikliklere uyum sağlaması ve bu süreci verimli bir şekilde yönetmesi gerektiğinin altını çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanal İnançlar, Sanal Cemaatler, Dijital Din Eğitimi, Dijital Bağış, Online İbadet.

VIRTUAL BELIEFS AND THE EFFECT OF DIGITALISATION ON RELIGIOUS LIFE

ABSTRACT

Beliefs and religious practices have long been an important part of human society. However, these beliefs have undergone significant changes with the rise of digitalisation and technological advances. The digital age has brought a new dimension to religious practices with the emergence of virtual faiths and online spirituality. This has transformed how people engage with their faith by allowing them to access religious teachings, connect with like-minded individuals, participate in virtual religious ceremonies and rituals, and even receive digital blessings.

As digital technologies become more integrated with religious practices, there are concerns about how these virtual beliefs and online spirituality can shape and influence individual beliefs. For instance, algorithm-driven recommendations and personalised content on social media platforms can create filter bubbles where individuals are only exposed to information that aligns with their existing beliefs, potentially limiting their exposure to different perspectives and challenging ideas. In conclusion, the advent of digitalisation has undoubtedly transformed religious experiences, giving rise to virtual faiths and online spirituality.

In this paper, the impact of digitalisation on religious life is evaluated by focusing on virtual beliefs. The study examines the effects of digitalisation on religious experiences and explores both the positive and negative impact of this shift towards virtual beliefs and online spirituality. Addressing

the transformation of digital platforms, worship and religious practices, this study aims to discuss the new opportunities and challenges presented by virtual environments, focusing on topics such as interactive religious education, online worship, virtual congregations and digital giving. Ethical and social dimensions of digitalisation such as privacy and security issues, information pollution and digital addiction are also considered. This paper aims to understand the lasting effects of digitalisation on religion and possible future developments, underlining the need for religious leaders and congregations to adapt to the changes brought about by digitalisation and manage this process efficiently.

Keywords: Virtual Beliefs, Virtual Congregations, Digital Religious Education, Digital Giving, Online Worship.

MANTIK

KUR'ÂN'DA KARŞILAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BUNUN DÜŞÜNSEL ÖNEMİ

Prof. Dr. İbrahim EMİROĞLU

Dokuz Eylül Üniversitesi
ibemir@hotmail.com

ÖZET

Kur'ân-ı Kerim'in tasvir/betimleme, haber verme, kıssalarla ibret alınacak dersler verme, sorular yöneltme, benzetme, örnekle anlatma, kıyas yapma, deney ve gözleme başvurma gibi anlatım, ispat ve iptal yöntemleri vardır. Karşılaştırma yapma da bu yöntemlerden biridir. Karşılaştırma, karşıt iki düşünceyi ele alarak birbirine zıt olan görüşlerin aynı hükmü almayacaklarını belirtmekten ibarettir.

Kur'ân'ın, karşılaştırmaya sıkça yer vermesi, bu metodun herkes tarafından kolaylıkla anlaşılması ve kullanılabilmesinden dolayıdır. O, mümine hitap ederken, inanmayanın dikkatini çeker, inkârcıyı sorularla uyarır, düşünmesine yol açacak mukayese ve karşılaştırmalar yaptırarak onun doğruyu bulmasına yol açar.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla karşılaştırmının yapıldığı yüze yakın (95) ayette, şirk koşulanlar ile, her şeye gücü yeten Allah'ın, hak yolda olanla bâtılda olanın; salih amel işleyip hayır yolunda olanlarla kötü yolda olanların, ebedi hayatı kazananlarla ilahi azaba uğrayanların; inanan ve itaat edenlerle inanmayan, isyan eden ve peygamberlerin çağrısına icabet etmeyip şirkte ve küfürde inat edenlerin, âhirette nimet üzere olanlarla azap üzere olanların bir tutulamayacağı beyan edilir. Bu yapılırken zıd iki düşünce veya iddianın vasıfları ard arda

sıralanarak muhataptan iki seçeneğin aynı olup olmadığı, aynı olamayacaklarına göre “hangisinin daha doğru ve akla daha yatkın olduğu”nun sorulması şeklinde bir karşılaştırma imkânı açılmıştır. Bu şekilde bir ispat tarzında karşılaştırma, muhataba çoğu yerde sorular şeklinde yöneltilir. Bu yapılırken, muhatapın zihni uyandırılarak muhâkemeye zorlandığını ve sonucun kendisi tarafından ikrar ettirilmesi amacı taşındığını düşünmekteyiz. Eğer muhatap, gerçeği arayan hakşinas biri ise, inkârcı ve inatçı değilse, karşılaştırmada doğru seçeneği kabul edecektir.

Anahtar Kelimeler: Kur’ân, Karşılaştırma, Sorma, Düşünme, Uyarma, İbret alma.

COMPARISON METHOD IN THE QUR'AN AND ITS INTELLECTUAL IMPORTANCE

ABSTRACT

The Qur'an has methods of expression, proof and cancellation such as description/description, reporting, giving lessons to be learnt through parables, posing questions, analogy, telling by example, making comparisons, experimentation and observation. Comparison is one of these methods. Comparison consists in stating that two opposing opinions will not receive the same judgement.

The Qur'an's frequent use of comparison is due to the fact that this method can be easily understood and used by everyone. While addressing the believer, it draws the attention of the unbeliever, warns the disbeliever with questions, and leads him to find the truth by making comparisons and comparisons that will lead him to think.

As far as we have been able to determine, in nearly a hundred (95) verses in which comparisons are made, it is stated that those who associate with Allah Almighty, those who are on the right path and those who are on the wrong path, those who do righteous deeds and are on the path of good and those who are on the wrong path, those who gain eternal life and those who suffer divine punishment, those who believe and obey and those who do not believe, rebel and do not obey the call of the prophets and persist in shirk and disbelief, those who are blessed in the Hereafter and those who are tormented. In doing so, the qualities of two opposite ideas or claims are listed one after the other, and the interlocutor is asked whether the two options are the same or not,

and if they cannot be the same, the interlocutor is asked to make a comparison in the form of asking “which one is more correct and more plausible”. In this type of proof, the comparison is directed to the interlocutor in the form of questions in most places. In doing so, we think that the interlocutor’s mind is aroused and forced to reason, and the aim is to make him acknowledge the conclusion by himself. If the interlocutor is a sincere seeker of the truth and not a denier and stubborn, he will accept the correct option in the comparison.

Keywords: Qur’an, Comparison, Asking, Thinking, Warning, Draw a lesson.

MANTIK VE TECDİD BAĞLAMINDA DİNİ ARGÜMAN GELİŞTİRME ZEMİNLER: ZAMANIN RUHU VE ANALİTİK-KRİTİK DÜŞÜNME İMKANLARI

Prof. Dr. İsmail Latif HACİNEBİOĞLU

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ilh@istanbul.edu.tr

ÖZET

Düşünme eylemini aktif bir süreç olarak ele aldığımızda, düşünmenin hazırlık aşamasından üretilecek sonuçlara kadar canlı ve hareketli olması gerektiği vurgulanmış olacaktır. Akıl yürütmeler açısından sürecin canlılığı, düşünmenin içinde yenilenmesine ve tazelenmesine imkan verecek unsurları da taşımaktadır. Mantıksal ilkeler, yapılar ve uygulamalar sabit, değişmez ve hatta değiştirilemez kabul edildiğinde bile bunların ifade, iddia ve yargıya aktarılması her defasında zihnin, dilin ve ifadenin canlı ikliminde anlaşmakta ve aktarılmaktadır.

Anlamanın ve bilmenin üzerinden kuralların, ilke ve yasaların tespiti aynı şekilde bunlar üzerinde etkin ve pratik sonuçlarını takibi de getirmektedir. ‘Doğru bilgi’ ve ‘kesin bilgi’ye ulaşma imkanı ve beklentisi ile başta ‘zanni bilgi’ ve hatta ‘vehmi bilgi’ olmak üzere bilgidaki derecelendirmeler günümüzde çok farklı tartışmaları beraberinde getirmiştir. Mesela, yapay zeka ile bilginin ‘data’ ve ‘yorum olması’ arasındaki mesafe argümanların nasıl üretileceği ve tüm süreçlerin nasıl ve hangi tercih ve yönelimler üzerinde takip edileceğine dair etkin tartışmalara yol açmaktadır. Bu açıdan Analitik ve kritik düşünme imkanlarının zamanın ruhu (zeitgeist) da dikkate alınarak dini argümanların yenilenmesi (revival) ve tazelenmesi açısından mantığın nasıl bir zemin ve işlevsellik taşıyacağına değerlendirilmesi önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mantık, Kavram, Kuram, Kategori Kıyas, Tecdid, Zamanın Ruhu.

LOGIC AND REVIVAL OF GROUNDING RELIGIOUS ARGUMENT DEVELOPMENT: ZEITGEIST AND ANALYTIC CRITICAL THINKING

ABSTRACT

Since thinking is an active process of reasoning, it needs to be emphasized that it occurs from the beginning of the forms of composing argumentation to conclusion. Thinking has to be live and fresh process. Logical reasoning processes constitute reviving components to enable to keep reasoning to endure. Even if it is thought that principles of reasoning, forms and structures are unchangeable and solid, whenever conceptions and justifications are positioned they are embedded and expressed in live mind and language spheres.

Establishing principals and laws of reasoning about understanding and knowing necessitate to follow up their impacts and practical results in thinking. There are various discussion on the classifications of the possibility of 'true knowledge' and 'certain knowledge' between 'assumptive knowledge' and 'presumptive knowledge'. For instance, AI discussions lead to analyses on distinctive conjunction between 'data' and 'interpretation' which how and why preferences and inclinations of arguments are developed for all processes of logical reasoning. Then it becomes evident to develop argument theories through analytical and critical thinking on the ground of zeitgeist how to reevaluate functions and stances of logic for reviving and refreshing argumentation.

Keywords: Logic, Concept, Theory, Category, Inference, Revival, Zeitgeist.

DİNSEL RETORİKTE KULLANILAN HAMASİ İFADELERİN MANTIKSAL DEĞERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Prof. Dr. Hülya ALTUNYA

Süleyman Demirel Üniversitesi
hulyaaltunya@sdu.edu.tr

ÖZET

Günümüz dünyasında dijital imkanların kullanılarak çok çeşitli video, oyun, sohbet vb. tarzda gerçekleştirilen programlardaki ilgi çekici söylemler, özellikle çocukların ve gençlerin düşünme biçimlerini, söz ve anlam ufuklarını, konuşmalarını ve bunların neticesi olarak tutum ve davranışlarını etkilemekte ve yönlendirmektedir. Buna karşılık dinî değerleri savunan ve bu değerlerin eğitimi ve öğretimini üstlenen çevreler tarafından da dijital ortamlar kullanılmasına rağmen beklenen etkinin çok zayıf olmakla kalmayıp seküler bir yaşam tarzının bütünüyle yerleştiği açıktır. Bu söylemin zarar verici ve dinî değerleri aşındırıcı retoriğinden korunmak ise gitgide zorlaşmaktadır. Burada asıl sorunun yaygın ve örgün öğretimin yanı sıra sanal ortamlardaki dini içerikli her türlü programlarda kullanılan dini söylem tarzının gereken ilgiyi uyandıramamasından kaynaklandığı söylenebilir. Zira bu tür programlardaki söylem tarzının mantıksal açıdan sorgulanması yapıldığında, hamasî ifadelerle dinî değerlerin içi boş, yoğun coşkulu bir duygusal anlatım tarzının tercih edilmesiyle ilişkili sorunlarla karşılaşmaktadır. Dini söylemdeki hamasî ifadeler bilgi içermediği gibi adeta sloganik bir dille muhataplarına iletiildiği için mantıksal düşünmeden uzak kalmaktadır. Duygu yoğunluğunun çok fazla olmasının gerekli güncel dinî bilgilerden, hikemî ve aklî düşünmeden yoksunlaşmayı getirmesi, günümüz gençliğinin dinî değerlerle ara-

sına mesafe koymasına neden olmaktadır. Bu bildiride dinî söylemdeki “hamasî ifadeler” mantıksal bir düşünme biçimiyle analiz edilecek ve bu retoriksel tavrın olumsuz, yıkıcı yönleri ortaya çıkartılmaya çalışılacaktır. Böylece dinî değerlerin yüzlerce yıldır aynıyla nakledilmeye çalışılan “ezber ifadeleri”nin sloganik olarak tekrar edilmesinin, -dijital ortamda yapılsa bile- iletişim dili açısından problemleri mantıksal açıdan değerlendirilecektir. Hamasî ifadeler içeren dinî söylemin sadece aynı odada kalıp aynı düşünme biçimine teslim olanlar üzerinde duygusal bir bağlılık oluşturduğu söylenebilir. Meşhur “yankı odası” analojisiyle ifade edecek olursak “hamasî söylem” ancak kendi sınırları içinden çık/a/mayanlar üzerinde duygusal olarak “ıkna edilmişliğini” sürdürmeye devam edecektir. Bu bildiride dinî söylemde “hamasî ifadelerin” ve “sloganik sözler”in zararlarından korunabilmek için bu retoriksel tavrın yerine dini değerlerin öğretiminde muhataplarının ilgisini çekecek mantıksal sorgulamalardan geçen söylem biçimleri araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Retorik, Hamaset, Slogan, Dini Söylem, Mantık.

A STUDY ON THE LOGICAL VALUE OF HEROIC (HAMASI) EXPRESSIONS USED IN RELIGIOUS RHETORIC

ABSTRACT

In today's world, children and young people are attracted to the discourses in programs carried out with a wide variety of digital tools such as videos, games, chats, etc.

In particular, these digital tools influence and canalize the way children and young people think, their horizons of words and meanings, their speech and, as a result, their attitudes and behaviors. On the other hand, despite the use of digital media by circles that defend religious values and undertake the education and training of these values, it is clear that the expected effect is not only very weak, but that a secular lifestyle has become fully come to stay. It is becoming increasingly difficult to protect oneself from the damaging and corrosive rhetoric of this discourse. It can be said that the main problem here is that the style of religious discourse used in all kinds of programs with religious content in non-formal and formal education as well as in virtual environments fails to arouse the necessary interest. When the style of discourse in such programs is questioned logically, one encounters problems related to the preference for an intense and hollow emotional style of heroic expressions in the context of religious values. Heroic expressions in religious discourse do not contain knowledge and are far from logical thinking as they are conveyed in an almost sloganistic language. The high intensity of emotion and the deprivation of the necessary up-to-date religious knowledge, wisdom and rational thinking cause

today's youth to distance themselves from religious values. In this paper, "heroic expressions" in religious discourse will be analyzed with a logical way of thinking and the negative and destructive aspects of this rhetorical attitude will be revealed. Thus, the problems of the sloganistic repetition of the "memorized expressions" of religious values that have been tried to be transmitted in the same way for hundreds of years - even if it is done in a digital environment - in terms of communication language will be evaluated logically. It can be said that religious discourse with heroic expressions creates an emotional attachment only for those who stay in the same room (i.e., religious environment) and surrender to the same way of thinking. To use the famous "echo chamber" analogy, the "heroic discourse" will only continue to emotionally "persuade" those who cannot leave its confines. In this paper, in order to protect against the harms of "heroic expressions" and "sloganistic words" in religious discourse, forms of discourse that go beyond rhetorical attitude through logical questioning that will attract the attention of the interlocutors in the teaching of religious values will be investigated.

Keywords: Rhetoric, Heroic, Slogan, Religious Discourse, Logic.

KLASİK DÖNEM USULCÜLERİNDE AKLIN FARKLI TARİFLERİ BAĞLAMINDA MODERN RADİKAL İSLAMİ GRUPLARIN BAZI SÖYLEMLERİNİN ELEŞTİRİSİ

Doç. Dr. Turgut AKYÜZ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
turgutakyuz@hotmail.com.tr

Şule ERCAN

Yüksek Lisans Öğrencisi Öğretmen
Ertuğrul Gazi Fen ve Sosyal Bilimler Proje İmam Hatip Lisesi
eycyrt@gmail.com

ÖZET

İslam alimleri tarihsel süreç içerisinde dini açıdan insan aklının gücünü ve sınırlarını ele almış ve bu konu ile ilgili farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Söz konusu akıl olduğunda aklın tanımından sonra değinilmesi gereken sual, aklın gerçeği idrak edip edemeyeceğidir. Akıl kavramı üç temel anlamı ifade eder.

Alime (Aklın evrensel bilgi yetisi, genel bilgi gücü): Özellikle Mantık ve Metafizik gibi disiplinlerde öne çıkar. Bilim ve felsefe arasındaki ilişkiden veya akıl ile duyu arasındaki ilişkiden bahsederken, aklın bu özel anlamı kullanılır.

İnsanın düşünsel zekâsı (teorik akıl ve uygulamalı akıl): Ahlak biliminde akıldan kastedilen tanımdır.

Düşünce yetisi (İnsanı genel olarak anlama gücü): Aklın en genel anlamı olarak ifade edilebilir. Din ile akıl arasındaki ilişkiden bahsederken, kastedilen akıl bu anlama gelir.

İnsanoğlunun diğer canlılardan ayrılan en önemli yetisi

olarak düşünme ve akıl yürütme kabiliyeti görülmektedir ve varoluşun bir parçasıdır. Düşüncenin bilgi birikimi olarak şekillenmesi, toplumların farklı yaşam biçimleri ve kültürel etkilerle çeşitlenmesine neden olmaktadır.

Bugün, İslam dünyasında büyük krizlerin yaşandığını görülmektedir. İslam dünyasında şu anda birçok farklı grup ve ayrışma bulunmaktadır. Bu durum, genellikle İslam kültürünün zenginliği olarak görülse de günümüzde olumsuz sonuçlara da neden olmaktadır. Bazı İslami kimlikli gruplar, aynı görüşte olmayanları dini argümanlarla suçlamakta ve onların yaşam haklarını kısıtlamaya çalışmaktadır. Müslüman ülkelerdeki şiddetin ortaya çıkmasında, iç dinamiklerin yanı sıra dış dinamiklerin İslam coğrafyasındaki idealleri ve çıkarları da etkilidir. Ayrıca insanlar arasında İslam'a karşı ön yargıların oluşmasına da sebep olmaktadır.

Günümüzde sosyal bilimcilerin de belirttiği gibi, her kriz ve çöküş dönemi, belirli bir radikal tepkinin ortaya çıkmasına yol açar. Bu durum, diğer dinler ve kültürler için olduğu kadar, İslam dini ve tarihi için de geçerlidir. İslam tarihinde, kitlesel şiddete ilk başvuran grup olarak Hariciler önemli bir örnektir. Haricilerde bulunan radikal ruh, Işid gibi sonraki birçok akımda yeniden canlanmış, İslamcı köktencilik, Radikal İslamcılık veya Siyasal İslam olarak adlandırılabilen akımlar ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada İslam toplumlarında akıl bağlamında radikal eğilimlerin ortaya çıkış nedenlerini ve İslamofobi'ye sebep olacak bazı söylemlerinin eleştirisine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Akıl, Felsefe, Aklın Tarifleri, Radikal İslam, İslamofobi.

CRITICISM OF SOME DISCOURSES OF MODERN RADICAL ISLAMIC GROUPS IN THE CONTEXT OF DIFFERENT DEFINITIONS OF REASON IN CLASSICAL PERIOD USÛLÎ'S

ABSTRACT

Islamic scholars have addressed the power and limits of human reason from a religious perspective throughout history and have put forward different views on this subject. When it comes to reason, the question that needs to be addressed after the definition of reason is whether the reason can perceive the truth or not. The concept of reason expresses three basic meanings.

Alime (Universal knowledge ability of the mind, general knowledge power): It is especially prominent in disciplines such as Logic and Metaphysics. This special meaning of reason is used when talking about the relationship between science and philosophy or the relationship between reason and sense.

Human intellectual intelligence (theoretical reason and applied reason): This is the definition meant by reason in ethics.

Thought ability (The ability to understand people in general): It can be expressed as the most general meaning of reason. When talking about the relationship between religion and reason, the reason meant is this.

The ability to think and reason is seen as the most important ability that distinguishes human beings from other living beings and is a part of existence. The formation of thought as an accumulation of knowledge causes societies to diversify with different lifestyles and cultural influences.

Today, it is seen that the Islamic world is experiencing major crises. There are currently many different groups and divisions in the Islamic world. Although this situation is generally seen as a richness of Islamic culture, it also causes negative consequences today. Some Islamic identity groups accuse those who do not share the same views with religious arguments and try to restrict their right to life. In addition to internal dynamics, the ideals and interests of external dynamics in the Islamic geography are also effective in the emergence of violence in Muslim countries. It also causes prejudices against Islam among people.

As social scientists have stated today, every period of crisis and collapse leads to the emergence of a certain radical reaction. This situation is valid for the religion and history of Islam as well as for other religions and cultures. In Islamic history, the Kharijites are an important example as the first group to resort to mass violence. The radical spirit found in the Kharijites has been revived in many later movements such as ISIS, and movements that can be called Islamic fundamentalism, Radical Islamism or Political Islam have emerged.

This study will include the reasons for the emergence of radical tendencies in the context of reason in Islamic societies and the criticism of some discourses that may cause Islamophobia.

Keywords: Reason, Philosophy, Definitions Of Reason, Radical Islam, Islamophobia.

MODERN DÖNEMDE İNSAN TANIMINDAKİ FARKLILAŞMA BAĞLAMINDA YAPAY ZEKA'NIN KLASİK DÖNEM İNSAN AKLI KAVRAMI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Doç. Dr. Turgut AKYÜZ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
turgutakyuz@hotmail.com.tr

Sümeyye Beyza MEYDAN

Yüksek Lisans Öğrencisi
sumeyyemeydan24@gmail.com

ÖZET

Modern dönemde (ki modern, postmodern ve transhümanist dönemler dahil güncel olanı kast ediyoruz) bilim; farklı teoriler olsa da, genel itibarıyla materyalist-pozitivist, parçası ve pragmatik bir anlam ifade ettiğinden, buna bağlı olarak insan tanımı da fiziki olana indirgenmiş; metafizik boyut ihmal edilmiştir. Netice itibarıyla klasik dönemde metafizik bir cevher olan akıl kavramı da beyinle (veya bazı teorilerde daha geniş anlam ifade etse de yine de fiziksel bir süreç olarak ele alınmıştır) veya beyinden biraz daha geniş anlam ifade edebilen zihin kavramı ile özdeşleşmiştir. Netice itibarıyla modern dönemde de tamamen determinist ve mekanik bir süreç olarak ele alınan “bilinç” kavramı; yapay zeka ile birlikte tümüyle algoritmik bir anlam ifade eder hale gelmiştir.

Klasik dönemde akıl kavramı haricinde şuur, deha ve zeka gibi kavramlar da kullanılmıştır. Şuur ve idrak, aklın bir şeye ait bilgiyi algılaması anlamında olup bilgi sürecinin ilk aşamasını ifade etmektedir. Yani şuur, modern tabirle “bilinç” kavramına

karşılık gelmekte olup aklın yetilerinden sadece bir tanesidir. Deha, aklın hızlı işlem yapması demekken zeka kavramı aklın berraklığı anlamına gelmekte olup yine akıl kavramını tam olarak karşılamamaktadır.

Bilinçli olmak ise; istemli hareket etmekle başlayan ve kendini bilmek, neden-sonuç ilişkisi kurmak gibi insana özgü idrak süreçleri ile devam eden bir durumdur. Bu yüzden insan idraki ile diğer canlıların bilinç türleri arasında bir ayırım yapılmış; ayrıca bilinç, maddi şeylere değil canlı varlıklara özgü bir durum olarak kabul edilmiştir. Her ne kadar farklı tartışmalar yapılsa da, klasik dönem metafizik değerleri de dikkate aldığımızda, yapay zeka; ruhu olmayan mekanik bir nesne yani bir robot olarak kabul edilebilir.

Özetle ifade etmek gerekirse bilincin farklı türleri olması, yapay zekanın insan bilinci ile özdeşleşmesine imkan tanımadığı gibi; sadece işlem yapma yeteneğinin tümüyle akıllı olmayı karşıladığını da söylemek mümkün olmamaktadır.

Bu bildirimizde bilinç ve akıl kavramlarındaki anlam değişiklikleri bağlamında; yapay zekanın klasik deyimle “hikmetli hareket edip edemeyeceği”, yapay zekanın neyi niçin yaptığının bilincinde yani klasik dönem ifadesi ile “şuurlu” olup olamayacağı; bir başka ifade ile yapay zekanın, insan aklının yerine geçip geçemeyeceği sorularına cevap aranacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Nefsi, Akıl, Yapay Zeka, Bilinç, Transhümanizm.

A COMPARISON OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE WITH THE CLASSICAL CONCEPT OF HUMAN MIND IN THE CONTEXT OF THE DIFFERENTIATION IN THE DEFINITION OF HUMAN IN THE MODERN PERIOD

ABSTRACT

In the modern era (by which we mean the current one, including the modern, postmodern and transhumanist periods), science; although there are different theories, generally has a materialist-positivist, partial and pragmatic meaning, and accordingly, the definition of human has been reduced to the physical; the metaphysical dimension has been neglected. As a result, the concept of mind, which was once a metaphysical substance in the classical period, is identified with the brain (or, although it has a broader meaning in some theories, it is still considered as a physical process) or with the concept of mind, which can have a slightly broader meaning than the brain. As a result, the concept of "consciousness", which was considered as a completely deterministic and mechanical process in the modern era, has come to have a completely algorithmic meaning with artificial intelligence.

In the classical period, concepts such as consciousness (shu'ur), genius (dehâ) and intelligence (dzaka) were also used in addition to the concept of mind. Consciousness and perception(idrâk) mean that the mind perceives information about something and express the first stage of the knowledge process. In other words, shu'ur corresponds to the concept of "consciousness" in modern terms and it is only one of the abilities of the mind. While genius (dehâ) means the mind's (aql) fast processing, the concept of genius means clarity of mind and again does not fully correspond to the concept of mind.

Being conscious is a state that begins with voluntary action and continues with human-specific cognitive processes such as knowing oneself and establishing cause-effect relationships. Therefore, a distinction is made between human cognition and the types of consciousness of other living beings; moreover, consciousness is accepted as a state specific to living beings, not material things. Although different discussions are made, when we also take into account the metaphysical values of the classical period, artificial intelligence can be accepted as a mechanical object without a soul, that is, a robot.

In short, the fact that there are different types of consciousness does not allow artificial intelligence to be identified with human consciousness; it is not possible to say that only the ability to perform operations corresponds to being completely intelligent.

In this paper, we will seek answers to the questions of whether artificial intelligence can “act wisely” in the classical term, and artificial intelligence can be aware of what it does and why, in other words, whether artificial intelligence can replace human intelligence; which means artificial intelligence can replace human intelligence or not.

Keywords: Human Soul, Mind, Artificial Intelligence, Consciousness, Transhumanism.

TANRI'YI EN SADE ŞEKİLDE KANITLAMAK YA DA SADECE MANTIK KURALLARINI KULLANARAK TANRI'YI KANITLAMAK ÜZERİNE

Arş. Gör. Mehmet DALLI

Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
mehmetd1197@gmail.com

ÖZET

Tanrı'nın varlığı meselesi, felsefe ve teoloji tarihinin en eski ve en derin meselelerinden biridir. Felsefî düşünme tarzı söz konusu olduğunda var olan şeylerin ya da nesnelerin mahiyeti felsefî düşünmenin, görebildiğimiz ilk örneklerinden beri gündeminde olmuştur. Zira *arkhé* problemine yönelik çözüm çabaları ya da Aristoteles'in "*İlk Hareket Etmeyen Hareket Ettirici*" kavramını öne sürmesi gibi girişimler, tüm var olanların mahiyeti ve niçin meydana geldiği üzerine cereyân eden tartışmalara yönelik felsefe tarihinin erken dönemlerinde görebileceğimiz diskurlardır. Binaenaleyh, daha özeldinde din felsefesi tarihine göz gezdirirsek, örneklerini verdiğimiz üzere var olan somut ve soyut nesnelerin nereden ve niçin geldiğine yönelik soruşturmalar günümüze kadar süregelmiştir. İşte tam da bu soruşturmaların bir sonucu olarak "Tanrı'nın varlığı" meselesi tebarüz etmektedir. Nitekim Tanrı'nın lehine olan argümanlara dikkatle baktığımızda derin felsefî akıl yürütmeler ve metafizik soruşturmalar dikkat çekmektedir. Örneğin ontolojik argümanı göz önüne aldığımızda karşımıza o kadar karışık bir argüman çıkmaktadır ki *Bertrand Russell* dahi "safsatanın tam olarak nereden kaynaklandığını bulmak (ontolojik argümanın) safsata olması gerektiğine inanmış olmayı hissetmekten çok daha zordur" diyerek söz konusu argümandaki yanlışlığın nerede

olduğunu bulmanın karmaşıklığını dile getirmiştir. Bu bağlamda ister *ontolojik argüman* ister *kozmojik argüman* isterse de *teleolojik argüman* olsun, söz konusu argümanların tümü bir şekilde ya derin veya herkesin vakıf olamayacağı akıl yürütme-ler barındırmakta ya da bir şekilde doğa bilimlerinin sundu-ğu verilerden yararlanmaktadır. Her iki durumda da argüma-nın denetlenmesi “herkese” açık olmamaktadır. Bu bakımdan söz konusu argüman -Tanrı’nın varlığı lehine olan herhangi bir argüman olabilir- ya sadece derin bir felsefî analiz sonucu argümanın geçerliliği denetlenebilmekte ya da sadece doğa bilimlerinin sağladığı veriler yardımıyla argümanın geçerliliği denetlenebilmektedir. Bu durumlardan kurtulma adına bir giri-şim oluşturabilmek için sadece temel mantık yasaları/kurallarını kullanarak “herkes” tarafından geçerliliği denetlenmeye açık bir argüman kurmak bir ihtiyaç olarak belirlemektedir. Böyle bir argüman kurmak adına genelde *Joshua Rasmussen*’in analitik din felsefesi yapma biçimini benimseyip daha özel olarak ise Rasmussen’in *How Reason Can Lead to God* adlı eserinde kurmaya çalıştığı Tanrı’nın varlığı lehine olan argümanı daha da sade biçimde kurmayı çabalayarak geliştirmeyi hedefle-mektedir. Bu bakımdan özdeşlik, çelişmezlik, üçüncü halin im-kansızlığı gibi temel mantık kurallarını kullanıp olabilecek en sade argümanı kurmayı deneyerek klasik dönemde yapıldığı gibi Tanrı’yı sebep-sonuç zincirinin ilk nedeni olarak tasavvur etmekten öte Tanrı’yı tüm var olan şeyleri varlıkta tutan bir temel olarak tasavvur etmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Tanrı, Argüman, Mantık Kuralları, Sa-delik, Joshua Rasmussen.

ON PROVING GOD IN THE SIMPLEST WAY OR PROVING GOD USING ONLY THE RULES OF LOGIC

ABSTRACT

The issue concerning the existence of God is one of the most ancient and profound issues in the history of philosophy and theology. As far as the philosophical way of thinking is concerned, the nature of existing things or objects has been on the agenda of philosophical thinking since the earliest examples that we can observe. In fact, attempts to solve the problem of the *arkhé* or Aristotle's concept of the "*First Unmoved Mover*" are discourses that we can see in the early stages of the history of philosophy regarding the discussions on the nature of all existing things and why they come into existence. Therefore, if we consider the history of philosophy of religion more specifically, as we have given examples, inquiries into where and why concrete and abstract objects come from have continued to the present day. It is precisely as a result of these investigations that the issue of "God's existence" emerges. Indeed, when we look carefully at the arguments in favor of God, deep philosophical reasoning and metaphysical investigations stand out. For example, when we consider the ontological argument, we are confronted with such a complex argument that even *Bertrand Russell* expressed the complexity of finding where the fallacy lies in the argument in question by saying that "it is much more difficult to find exactly where the fallacy originates than it is to feel that one should have believed that (the ontological argument) must be a fallacy". In this context, whether it is an *ontological argument*, a *cosmological argument*, or a *teleological argument*, all of these arguments somehow either contain deep

reasoning or reasoning that is beyond everyone's grasp, or somehow make use of data provided by the natural sciences. In both cases, the verification of the argument is not open to "everyone". In this respect, the argument in question -which can be any argument in favor of the existence of God- can only be checked for validity through a deep philosophical analysis, or it can only be checked for validity with the help of data provided by the natural sciences. In order to make an attempt to avoid these situations, there is a need to construct an argument that can be validated by "anyone" using only the basic laws/rules of logic. In order to construct such an argument, we generally adopt *Joshua Rasmussen's* analytical way of doing philosophy of religion, and more specifically, we aim to develop the argument in favor of God's existence that Rasmussen tries to construct in *How Reason Can Lead to God* in an even simpler way. In this respect, we will use basic laws of logic, such as identity, non-contradiction, and the law of excluded middle, to try to construct the simplest possible argument, and to move away from conceiving of God as the first cause of the chain of cause and effect, as was done in the classical period, to conceiving of God as the foundation that holds all existing things in existence.

Keywords: God, Argument, Rules of Logic, Simplicity, Joshua Rasmussen.

İSLAM TARİHİ

İBN HALDUN'UN UMRAN TEORİSİ IŞIĞINDA GENÇ KUŞAKLARA TARİH ŞUURU KAZANDIRMA ÜZERİNE

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GEDİK

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ahmet.gedik@ikcu.edu.tr

ÖZET

İnsanı diğer tüm canlılardan ayıran aklı, aynı zamanda onu tarih bilincine sahip yegâne varlık haline getirmiştir. Geçmişini merakla başlayan tarih bilincinin inşa serüveni, elde edilen geçmiş bilgisinin geleceği planlamada kullanılmasıyla devam eder. Zaman içerisinde bilinçli bir hayat yaşamak mecburiyetindeki insan, geçmiş ve geleceğine tutunmayı bilmeli ve bu doğrultuda "ânını" verimli kullanabilmelidir.

Bu bildirinin amacı; İbn Haldun'un toplumsal kanunları keşfetme düşüncesinin gençlerimizin tarih bilimine yaklaşımlarındaki etkilerini ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda İbn Haldun'un yöntemlerinin gençlerin tarih bilimine olan ilgisini nasıl artırdığını ve bu yöntemlerin eğitimde nasıl daha etkili kullanılabileceği tartışılacaktır. XIV. yüzyılda yaşamış olan büyük düşünür ve tarihçi İbn Haldun'un *Mukaddime* adlı eserinde temellendirdiği Umrان ilmi tarihi sadece geçmişin bir kaydı olarak görmekten ziyade, insana geçmiş ile gelecek arasında bir bağ oluşturma imkânı vermektedir.

Bildiri, gençlerin tarih bilimine yaklaşımlarını daha analitik ve eleştirel bir düzeye taşımayı ve tarihsel olayların arkasındaki toplumsal dinamikleri kavramalarını sağlamayı hedeflemektedir.

Metod olarak, İbn Haldun'un *Mukaddime* adlı eserindeki Umran ilmi ile ilgili ana temalar ve toplumsal kanunları anlamaya yönelik yapılmış akademik çalışmalar ayrıntılı bir şekilde incelenecektir. Bu eser ve çalışmalardan elde edilen bilgiler ışığında, gençlerin tarih bilimine yönelik bakış açıları analiz edilerek İbn Haldun'un düşünceleriyle bağlantısı ortaya konulacaktır.

Sonuç olarak, İbn Haldun'un toplumsal kanunları keşfetme düşüncesinin gençlerin tarih bilimine daha dinamik, analitik ve geleceğe yönelik bir disiplin olarak bakmalarına önemli katkılar sağladığı gösterilecektir.

Anahtar Kelimeler: İbn Haldun, Tarih Şuuru, Umran İlmi, Mukaddime.

ON GAINING AWARENESS OF HISTORY TO YOUNG GENERATIONS IN THE LIGHT OF IBN KHALDUN'S THEORY OF UMRAN

ABSTRACT

The intellect that distinguishes man from all other living beings has also made him the only being with a consciousness of history. The construction adventure of historical consciousness, which starts with curiosity about the past, continues with the use of the knowledge of the past in planning the future. The human being, who is obliged to live a conscious life in time, should know how to hold on to his past and future and should be able to use his "moment" efficiently in this direction.

The aim of this paper is to reveal the effects of Ibn Khaldun's idea of discovering social laws on the approaches of our youth to the science of history. In this context, it will be discussed how Ibn Khaldun's methods increase the interest of young people in historical science and how these methods can be used more effectively in education. Ibn Khaldun, the great thinker and historian Ibn Khaldun, who lived in the XIVth century, grounded the science of Umrان in his work Muqaddime, rather than seeing history only as a record of the past, it gives people the opportunity to create a link between the past and the future.

The paper aims to bring young people's approach to the science of history to a more analytical and critical level and to enable them to grasp the social dynamics behind historical events.

As a method, the main themes related to the science of Umrان in Ibn Khaldun's Muqaddimah and academic studies

on understanding social laws will be analysed in detail. In the light of the information obtained from these works and studies, the perspectives of young people towards the science of history will be analysed and their connection with Ibn Khaldun's thoughts will be revealed.

As a result, it will be shown that Ibn Khaldun's idea of discovering social laws makes significant contributions to young people's view of history as a more dynamic, analytical and future-oriented discipline.

Keywords: Ibn Khaldun, Awareness of History, Science of Umran, Muqaddimah.

TÜRK İSLAM EDEBİYATI

OSMANLI DÖNEMİ HATTATLARININ YAZMIŞ OLDUĞU ŞİİR LEVHALARINDAKİ NASİHATLERİN GÜNÜMÜZE YORUMLANMASI

Arş. Gör. Rale Zehra CENGİZ

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
ralezehra.cengiz@ikcu.edu.tr

ÖZET

Osmanlı dönemi, İslam sanatlarının zirveye ulaştığı bir devirdir. Bu dönemde hüsn-i hat sanatı daha çok talep görmüş ve hat eğitimine çok değer verilmiştir. Dönemin hattatları tarafından yazılan şiir levhaları, hem estetik hem de içerik açısından büyük bir önem taşımaktadır. Levhalar, yalnızca estetik birer sanat eseri değil, aynı zamanda ahlaki ve sosyal mesajlar taşıyan önemli kültürel miraslardır. Bu levhalarda yer alan nasihatler, toplumsal düzeni koruma, bireysel ahlaki geliştirme ve dini değerleri yayma amacı taşır. Hattatların sanatında işlenen temalar arasında sabır, dürüstlük, tevazu, adalet ve sevgi gibi evrensel değerler öne çıkmaktadır. Bu nasihatlerin günümüze yorumlanması, modern yaşamın karmaşıklıkları ve hızına karşı önemli bir rehberlik sunmaktadır.

Sempozyumda, Osmanlı hattatlarının yazdığı nasihat içerikli şiir levhalarındaki nasihatlerin günümüze nasıl yorumlanabileceği üzerine odaklanılacaktır. Hattatlar, sanatsal kabiliyetlerini kullanarak şiirlerdeki derin anlamları ve nasihatleri göz alıcı bir şekilde levhalara işlemişlerdir. Bu levhalar da, dönemin toplumsal, ahlaki ve dini değerlerini yansıtmıştır. Günümüz dünyasında, bu nasihatlerin yeniden yorumlanması, modern toplumların karşılaştığı etik ve moral birçok probleme ışık tutabilir ve bu değerlerin yeniden canlanmasına katkı sağlayabilir. Sempo-

yumda, Osmanlı dönemi şiir levhalarındaki nasihatlerin günümüz bireylerinin kişisel gelişimi, sosyal ilişkileri ve ahlaki değerleri üzerindeki etkileri tartışılacaktır. Bu nasihatlerin modern dünyada nasıl uygulanabileceği ve bu öğretilerin günümüz problemlerine nasıl çözümler sunabileceği ele alınacaktır. Ayrıca, hüsn-i hat sanatının sadece estetik bir değer taşımadığı, aynı zamanda toplumun ahlaki yapısını güçlendiren bir araç olduğu vurgulanacaktır. Günümüz sanatçıları için de ilham kaynağı olabilecek bu levhalar, sanat ve edebiyatın birleştiği nadide örnekler olarak değerlendirilecektir. Sonuç olarak, Osmanlı dönemi hattatlarının yazmış olduğu şiir levhalarındaki nasihatlerin günümüz bağlamında yeniden yorumlanması, tarihî ve kültürel mirasımızın modern toplumlarla buluşmasına olanak tanıyacak ve bu değerli öğretilerin güncel sorunlara çözümler sunabileceğini gösterecektir.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Şiir, Hüsn-i Hat, Levha, Nasihat.

INTERPRETATION OF THE ADVICES IN THE POETRY PLATES WRITTEN BY OTTOMAN PERIOD CALLIGRAPHERS TO THE PRESENT DAY

ABSTRACT

The Ottoman period was a time when Islamic arts reached their peak. During this period, the art of calligraphy was in high demand and calligraphy education was highly valued. The poetry plates written by calligraphers of the period are of great importance both in terms of aesthetics and content. They are not only aesthetic works of art, but also important cultural heritages that carry moral and social messages. The advice on these plates aims to preserve social order, improve individual morality and spread religious values. Universal values such as patience, honesty, humility, justice and love are prominent among the themes that calligraphers have explored in their art. The contemporary interpretation of these advice offers important guidance against the complexities and speed of modern life.

The symposium will focus on how to interpret the advice on poetry plates with advice content written by Ottoman calligraphers to the present day. Calligrapher calligraphers used their artistic abilities to capture the deeper meanings and advice in the poems in a spectacular way on the plates. These plates reflected the social, moral and religious values of the period. In today's world, the reinterpretation of these admonitions can shed light on many ethical and moral problems faced by modern societies and contribute to the revival of these values. The symposium will discuss the impact of the advice on the personal development, social relations and

moral values of today's individuals. How these teachings can be applied in the modern world and how these teachings can offer solutions to today's problems will be discussed. In addition, it will be emphasized that the art of calligraphy is not only an aesthetic value, but also a tool that strengthens the moral structure of society. These plates, which can be a source of inspiration for today's artists, will be evaluated as rare examples where art and literature merge. In conclusion, the reinterpretation of the advice in the poetry plates written by Ottoman calligraphers in today's context will allow our historical and cultural heritage to meet modern societies and show that these valuable teachings can offer solutions to current problems.

Keywords: Literature, Poetry, Calligraphy, Plate, Advice.

İSLAM SANATLARI TARİHİ

İSLÂM MİMARİSİNDE DEVŞİRME MALZEME KULLANIMININ FIKRÎ ARKA PLANI VE GÜNCEL YORUMLARI

Dr. Öğr. Üyesi Belkıs DOĞAN

İstanbul Medeniyet Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi
melike.i.sebe@gmail.com

ÖZET

İslâm mimarisinde inşa edilen yeni yapılara malzeme temini yollarından biri eski eserlerde mevcut olan malzemelerin yeniden kullanılmasıdır. Bu, kimi zaman antik kültürlerin kalıntılarının mimariye dahil edilmesi, kimi zaman da çağdaş bir devletin henüz ayakta olan mevcut eserlerinden mimari parçaların alınması yöntemiyle olmuştur. Sanat tarihi terminolojisinde söz konusu uygulama “devşirme malzeme kullanımı” şeklinde isimlendirilmiştir. Müslümanların günümüze ulaşan en erken tarihli yapıları arasında yer alan Kubbetü’s-Sahre, Şam Emeviyye Camii gibi eserlerin inşasından itibaren devşirme malzemeye rağbet edildiği görülmektedir. Devşirme malzeme kullanımının siyasî, ekonomik ve estetik pek çok sebebi vardır. Bu bağlamda ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem (a.s.)’in yer yüzüne gönderilmesiyle başlayan insanlık tarihi ve onun ortaya koyduğu kültürel miras, tarih boyunca kendisine sahip olana siyasî bir güç bahşetmiştir. Böylece geçmiş medeniyetlerle kurulan ünsiyet bağı, devletlerin iktidarını kuvvetlendirmiştir. Konuya dair kaleme alınan önceki yayınlarda sütun, kaide, lento türünden statik açıdan yapıyı güçlendirecek teknik malzemelerin İslâm eserlerinde yeniden değerlendirilmesi, ekonomik gerekçeler göz önünde bulundurularak izah edilmiştir. Roma ve Bizans dönemlerine ait bezemeli örneklerin sivil ve dinî mi-

maride kullanımının ise yapılara estetik katkı sağlama amacı taşıdığı öne sürülmüştür. Öte yandan mimari eserler dikkatli bir gözle incelendiğinde İslâm öncesi medeniyetlerin inançlarını sembolize eden haç işareti, aziz tasvirleri, hayvan kabartmaları ve benzeri ikonografik motif ve figürlerin kullanımında bir beis görülmediği anlaşılmaktadır. Geçmiş kültürlerle ait mimari parçalar ve bütün olarak yapılar, İslâm savaş hukuku gereği fethedilen bölgelerden elde edilen ganimet kapsamında sayılmaktadır. Dolayısıyla İslâm'ın hizmetine sunulması gayet olağandır. Buna mukabil simgesel muhtevaya sahip unsurların İslâm eserlerinde kullanımı oldukça ilginç bir husustur. Bahse konu uygulamanın yalnızca ekonomik yahut estetik kaygı ile izahı pek mümkün değildir. İslâm düşüncesinin kendinden önceki medeniyetlere bakışıyla yakından ilgili olduğu söylenebilir. Söz konusu yaklaşım siyasî bazı mesajlar içermenin yanı sıra dinî temellerden beslenen fıkri bir arka plana dayanmaktadır. Bu tebliğde İslâm coğrafyasının çeşitli bölgelerinden görsel örnekler vasıtasıyla İslâm mimarisinde devşirme malzeme kullanımının sebepleri ve beslendiği düşünce dünyası ele alınacaktır. Bununla birlikte içinde bulunduğumuz çağın imar anlayışında devşirme malzeme kullanımına dair güncel yaklaşımlar irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk-İslâm Sanatları, İslâm Mimarisi, Devşirme Malzeme, İkonografi, Sembolizm.

THE INTELLECTUAL BACKGROUND AND CONTEMPORARY INTERPRETATIONS OF THE USE OF ANTIQUE MATERIALS IN ISLAMIC ARCHITECTURE

ABSTRACT

One of the methods for sourcing materials for new constructions in Islamic architecture is the reuse of materials from existing historical structures. This has sometimes involved incorporating remnants of ancient cultures into architecture, and other times involved taking architectural elements from existing structures of contemporary states. In art history terminology, this practice is referred to as 'antique material use'. Among the earliest surviving structures of the Muslims is the Dome of the Rock, and it is observed that from the time of its construction, as well as in works such as the Umayyad Mosque of Damascus, there has been a preference for using antique materials. The use of antique materials has many political, economic, and aesthetic reasons. In this context, the history of humanity, beginning with the sending of the first human and prophet, Adam (peace be upon him), to Earth, and the cultural heritage he established, has historically conferred political power upon those who possess it. Thus, the connection established with past civilizations has strengthened the power of states. In previous publications on the topic, the re-evaluation of technical materials such as columns, bases, and lintels, which strengthen the structure from a static perspective in Islamic works, has been explained with consideration of economic reasons. It has been suggested that the use of decorated examples from the Roman and Byzantine periods in both civil and religious architecture was intended to provide aesthetic

enhancement to the structures. On the other hand, when architectural works are examined with a careful eye, it becomes evident that there is no objection to the use of iconographic motifs and figures, such as crosses, saint depictions, animal carvings, and similar symbols from pre-Islamic civilizations that represent their beliefs. Architectural fragments and entire structures from past cultures are considered part of the spoils of war obtained from conquered territories according to Islamic warfare law. Therefore, it is quite natural for them to be put to use in the service of Islam. In contrast, the use of elements with symbolic content in Islamic works is a particularly interesting issue. It is not entirely possible to explain the practice in question solely in terms of economic or aesthetic concerns. It can be said that this is closely related to Islamic thought's perspective on preceding civilizations. This approach is based not only on conveying certain political messages but also on an intellectual background rooted in religious foundations. In this paper, the reasons for the use of antique materials in Islamic architecture and the intellectual context from which it is derived will be examined through visual examples from various regions of the Islamic world. Additionally, contemporary approaches to the use of antique materials in the current architectural understanding will be explored.

Keywords: Turkish-Islamic Arts, Islamic Architecture, Antique Materials, Iconography, Symbolism.

DİNİ MUSİKİ

CAMİLERDE SES SİSTEMİ MESELESİ

Arş. Gör. Muhammed Cahid YILMAZ

Hakkari Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
mcahidyilmaz@hakkari.edu.tr

ÖZET

Camilerde ses sistemlerinin kullanımı, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan 14.112019 tarihli “Cami Hizmetlerinde Verimliliğin Arttırılması Genelgesi” ile düzenlenmiştir. Genelgenin *Camilerde Ses Sistemlerinin Kullanımı* başlığını taşıyan E maddesinde; ses sistemine ihtiyaç duyulmayan küçük camilerde veya cemaatin az olduğu vakitlerde yalın sesle iktifa edileceği ve mikrofon kullanılmayacağı, ses sisteminin kullanımına ihtiyaç duyulduğu hallerde cami içi ortalama ses düzeyinin 60-70 desibel arasında olması gerektiği, mikrofon vb. ses sistemlerinin doğru kullanımı hususunda il ve ilçe müftülüklerince din görevlilerine yönelik eğitimler düzenleneceği ifade edilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın ilgili genelgesi, camilerde ses sistemlerinin doğru kullanılmamasından kaynaklı sorunları ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bu sorunlardan bizce en önemlisi ise gürültü problemidir. İbadet eden insanların iç huzurunun gürültülü bir ortamda nasıl sağlanacağı üzerinde durulmamış sorulardan biridir.

Gürültünün insan sağlığı ve psikolojisi üzerindeki olumsuz etkileri, yapılan birçok çalışmayla ortaya konmuştur. Çağımızın en büyük sorunlarından biri olan gürültü probleminin, cami mekanlarında, ses sistemlerinin bilinçsiz ve gereksiz kullanımı sonucunda ortaya çıkması, ihmal edilmiş önemli konulardan biri olup, güncelliğini korumaktadır.

Ses sistemlerinin konumlandırılması, camilerin yapısına uygun ve sesin cami içerisinde gürültüye mahal vermeyecek şekilde yayılmasını sağlayacak şekilde olmalıdır. Oysa günümüzde, cami içerisinde birkaç noktaya yerleştirilen hoparlörlerin, hoparlöre yakın noktalarda yüksek sese neden olduğunu gözlemliyoruz. Camilerde sesin yayılmasını düzenleyecek mimarî yaklaşımlar, eskiden beri üzerinde durulmuş konulardan biridir. Günümüzde de camilerde örtü sistemi olarak yaygın kullanıma sahip olan kubbe formunun sesin yayılmasını güçleştiren geometrik yapısı, ses dağılımı ve yankı ile ilgili sorunlara mimarî çözümler geliştirmeyi gerektirmekte ve bu çözümler ses sistemlerinin doğru kullanılmasıyla ya da hiç kullanılmamasıyla desteklenmelidir.

Bu çalışma, camilerin en güncel ve en önemli sorunlarından olmasına rağmen henüz çok tartışılmamış olan, camilerde ses sistemlerinin kullanımı konusunu tartışmaya açarak ilgililerin dikkatine arz etmeyi hedefleyen, doküman analizi yöntemiyle yapılmış bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Dinî Mûsiki, Ses, Gürültü, Cami.

THE ISSUE OF SOUND SYSTEMS IN MOSQUES

ABSTRACT

The use of sound systems in mosques is regulated by the “Circular on Increasing Efficiency in Mosque Services” published by the Presidency of Religious Affairs on 14.11.2019. In Article E of the Circular, titled “Use of Sound Systems in Mosques”, it is stated that in small mosques where there is no need for a sound system or when the congregation is small, a plain voice will be used and no microphone will be used, the average sound level inside the mosque should be between 600-70 decibels in cases where the use of a sound system is needed, and that provincial and district mufti offices will organize trainings for religious officials on the correct use of sound systems such as microphones.

The relevant circular of the Presidency of Religious Affairs aims to eliminate the problems arising from the improper use of sound systems in mosques. The most important of these problems, in our opinion, is the noise problem. How to ensure the inner peace of worshippers in a noisy environment is one of the questions that has not been emphasized.

The negative effects of noise on human health and psychology have been revealed in many studies. The noise problem, which is one of the biggest problems of our age, occurs as a result of the unconscious and unnecessary use of sound systems in mosque spaces, and is one of the important issues that has been neglected and continues to be relevant.

The positioning of sound systems should be in accordance with the structure of the mosque and should ensure that the

sound is spread in a way that does not create noise inside the mosque. However, today we observe that loudspeakers placed at several points in the mosque cause loud noise at points close to the loudspeaker. Architectural approaches to regulate the spread of sound in mosques have been emphasized since ancient times. The geometric structure of the dome form, which is widely used as a covering system in mosques today, which makes it difficult for sound to spread, requires developing architectural solutions to problems related to sound distribution and echo, and these solutions should be supported by the correct use of sound systems or not using them at all.

This study is a document analysis study that aims to bring the issue of the use of sound systems in mosques, which has not yet been discussed much despite being one of the most current and most important problems of mosques, to the attention of those concerned.

Keywords: Religious Music, Sound, Noise, Mosque.

FRANSIZ DİLİ VE EĞİTİMİ

MODERNİTE, MATERYALİZM VE MANEVİYAT: RENE GUENON 'UN LA CRİSE DU MONDE MODERNE ADLI ESERİ PERSPEKTİFİNDEN FRANSIZ ENTELEKTÜELLERİN İSLAM YOLCULUĞU

Dr. Sercan ALABAY

Galatasaray Üniversitesi Yabancı Diller Fransız Dili Eğitimi
salabay@gsu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışma, modern Batı medeniyetinin manevi krizine tepki olarak İslam'a yönelen ünlü Fransız entelektüellerin düşüncelerini ve bu geçişin arkasındaki sebepleri incelemektedir. René Guénon, Louis Massignon, Frithjof Schuon, Eva de Vitray-Meyerovitch, Jean-Louis Michon, Roger Garaudy, Maurice Béjart ve Michel Chodkiewicz gibi isimlerin ortak paydası, Batı'nın materyalizm, bireycilik ve rasyonalizme dayalı dünya görüşünü eleştirmeleri ve İslam'da aradıkları manevi derinliği bulmalarıdır. Bu entelektüeller, Batı'nın seküler yapısının insanı içsel bir boşluğa sürüklediğini savunmuşlardır. Tasavvufun mistik öğretileri ve İslam'ın evrensel mesajı, bu düşünürler üzerinde derin bir etki bırakmıştır. Tasavvuf, özellikle Tanrı ile insan arasındaki ilişkiyi derinleştiren bir yol olarak öne çıkmıştır. Batı dünyasının manevi boşluğuna karşı İslam, entelektüel ve manevi bir çözüm olarak kabul edilmiştir. Çalışma, bu düşünürlerin İslam'a geçişlerindeki ortak temaları; Batı medeniyetine eleştirileri, tasavvufa olan ilgileri ve İslam'ın evrensel mesajına duydukları hayranlığı ele almaktadır. Aynı zamanda, bu geçişlerin, Batı'daki entelektüel çevrelerde nasıl yankı bulduğunu ve İslam'ın Batı düşünce dünyasında nasıl bir manevi alternatif sunduğunu tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fransız Entelektüeller, İslam'a Yöneliş, Tasavvuf.

MODERNITY, MATERIALISM, AND SPIRITUALITY: THE JOURNEY OF FRENCH INTELLECTUALS TO ISLAM FROM THE PERSPECTIVE OF RENÉ GUÉNON'S THE CRISIS OF THE MODERN WORLD

ABSTRACT

This paper explores the thoughts and motivations behind the conversion of notable French intellectuals to Islam as a response to the spiritual crisis in modern Western civilization. Figures like René Guénon, Louis Massignon, Frithjof Schuon, Eva de Vitray-Meyerovitch, Jean-Louis Michon, Roger Garaudy, Maurice Béjart, and Michel Chodkiewicz share a common critique of Western materialism, individualism, and rationalism, finding the spiritual depth they sought in Islam. These intellectuals argued that Western secularism led individuals into an inner void. The mystical teachings of Sufism and the universal message of Islam had a profound influence on these thinkers. Sufism, in particular, emerged as a spiritual path that deepened the relationship between humans and God. Islam was embraced as an intellectual and spiritual solution to the moral and existential void seen in the modern West. The paper examines the common themes in these intellectuals' conversions: their critiques of Western civilization, their attraction to Sufism, and their admiration for Islam's universal message. Additionally, it discusses how these conversions resonated in Western intellectual circles and how Islam provided a viable spiritual alternative within Western thought.

Keywords: French intellectuals, conversion to Islam, Sufism

